

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1618. usque ad annum 1620

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1777

VD18 90118847

Liber CXCI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67326](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-67326)

Tres Cæsaris Ministri ab Hæreticis
e fenestra projecti.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

CONTINUATÆ.

LIBER CXCI.

PAULUS V. PONTIF. MAXIMUS.
MATHIAS I. OCCID. IMP.

§. I.

*Batavorum Calvinistarum controver-
sia de suprema potestate circa
Sacra.*

Interim in Belgio fœderato controver-
siae illæ inter Arminianos & Goma-
ristas magis magisque exæstuabant;
Hist. Eccles. Tom. LVI. A isti

Sæc. XVII.
A. C. 1618.

Sæc. XVII. isti enim universam potestatem rerum
A.C. 1618. Ecclesiasticarum, dogmatum, censu-
ræ, rituum & Synodorum convoca-
darum solis Verbi Ministris a jure con-
cessam esse, ac proin cuvis communi-
tati pro suo arbitrio Ministros sibi præ-
ficere, integrum esse contendebant.
Gomaristæ vero eisdem præter exter-
nam curam, atque executionem vix
aliud concedebant, supremam in res
sacras potestatem solis Principibus ad-
judicantes. Enimvero hæc quæstio
de supremo in controversiis disci-
plinæ, & doctrinæ Judice, cui etiam
Ministros vocandi jus competeteret, jam
dudum apud ipsos Lutheranos agitaba-
tur, sed hucusque nondum decisa est;
ex his Guilielmus Sacerius Mansel-
densis Præco in suo libro de mediis
conservandi Religionem pag. 287. tra-
didit, quod Principes, Nobiles, & Ma-
gistratus veluti *Ecclesiæ feudatarii & Va-*
falli potestatem vocationis primum a
Pastoribus tanquam *Dominis directis*
accipiant (*). Pariter Georgius Myller
seu Myllius Augustano Magistratui *jus*
vocationis denegabat, quamvis novus
hic

(*) Ich laß mir gefallen, daß die Obrigkeit
den Beruf der Kirchendiener habe, doch mit dem
Bescheid, daß sie weiß, daß solcher Gewalt der
Kirchen Eigenthum ist, und daß sie dieselbige von
ihr zu Lehen frage.

hic Præconum dominatus in ipsis principiis Sæc. XVII.
expulsione Ministrorum ibidem suppressus fuerit (*) Nullatenus autem in
Belgio eadem lis sopiri potuit, aut per
Sacram Scripturam, aut per Ordinum
decreta, quibus contra Gomaristas sta-
tutum, quod *civilibet Provinciæ, imo &*
cuivis Civitati & comunitati, quam ipsi Ec-
clesiam vocant liberum sit, ut suo arbitratu
Pastores eligeret: Ceterum utraque pars
litigantium Angliam in suas partes per-
trahere conabatur, ut saltem potentia
& auctoritate decideretur illud Religio-
nis caput, quod nec Sacræ Paginæ,
utpote ab utraque parte in suum favo-
rem allegatae, nec cujuscunque Eccle-
siæ, utpote in aliam jurisdictione ca-
rentis, sententia & judicium definire
potuit. Ceterum Gomaristæ Pro-
stantes haud firmum caussæ suæ ful-
crum sibi polliceri poterant in patroci-
nio Anglorum, cum non modo ipse-
met Rex, sed etiam plures Episco-
pi non prorsus alieni essent ab Arminia-
norum sententia: quos inter haud in-
fimus erat Joannes Overallus Conve-
triensis, & Lichtfeldensis Pseudo-Epi-
A 2 scopus,

(*) Der Herrn Pfleger und geheimen Rath
der H. Reichsstadt Augsburg wider Georg Müllers
ausgestreuten famosen gedicht Anno 1587.
num. 94.

Sæc. XVII. scopus, qui in sua epistola ad Hugonem
A. C. 1618. Grotium die vigesima Junij Londino
data testatur, quod summa delectatio-
ne perlegerit ipsius librum de *imperio*
summarum potestatum in Sacra: contro-
versias tamen de *Prædestinatione* magis
magisque in schisma erumpere deplo-
rat, addens, quod Spalatinus Archie-
piscopus professus esset, *eas non sibi vi-
deri res fidei, sed disputationis Theologicæ,*
*ideoque non esse permittendum, ut Concio-
natores his de rebus, publicis & adversis*
Concionibus ad distractionem plebis inter se
contenderent, sed potius privatis colloquiis
*Dottorum, ex liquidis S. Scripturæ & an-
tiquitatis testimoniis easdem componerent.*
His subjunxit Overallus, ejusdem quo-
que Sententiæ Episcopos fuisse Re-
gemque dixisse, *videri sibi temerarium,*
*de hujuscemodi questionibus divinæ Præde-
stitutionis tam scrupulose homines conten-
dere, tamque confidenter afferere, quasi cœ-
lo delapsi divinis consiliis intersuissent.* Ita
nempe omnes Sectarii ceteros mox ad
liquida Sacrae Scripturæ, & antiquitatis
(vix non dixissent: traditionis) *testi-
monia* in suis controversiis remittunt,
quin tamen expensis utrinque ejusmodi
testimoniis vel unicum controversiæ ca-
put hucusque decidere potuerint, sed
vel ad mutuam tolerantiam, vel milita-
rem vim, aut ad miserum illud effu-
gium

gium, quo motam controversiam non sæc. XVII.
esse *circa fidem ajunt*, recurrere coacti A.C. 1618.
fuerint, prout ad annum sequentem lu-
culenter patebit.

§. II.

*Gomaristarum tumultus Amsteloda-
mi contra Arminianos.*

Deficiente igitur legitimi Judicis au- *Neuwill. hist.*
ctoritate tanto furiosius Gomarista- *D'Holland.*
rum seu Contra - Remonstrantium in *tom. I. pag.*
IIO.
Arminianos, & in illos horum exar- *Jæger. hist.*
descebant animi, quanto arrogantius *Eccl. I. 7. c. 7.*
Gomaristæ Mauritii Comitis Nassovii, *Merc. Gal-*
Principis Aurasici, & ex Ordinibus non *lob. tom. II.*
nullorum patrocinium potentiamque *lib. 3.*
jaçitabant: nec moderatores erant
Arminiani, seu Remonstrantes, qui uni-
versum ferme populum, atque ex Op-
timatibus non paucos, suæ doctrinæ
suffragari gloriabantur. Horum igitur
præsidio tuti Remonstrantes dominica
die duodecima Februarij Amstelodami
hora constituta in ædibus cuiusdam
mercatoris convenerant, sectæ suæ Præ-
conem audituri. Id cum Gomaro - Cal-
vinistæ animadvertisserent, ingens con-
tinuo eorum multitudo domum primū
assultat, mox & fenestras, valvasque
lapidibus obruit, & paulopost cives
magno numero accurentes vim inten-

A 3 tant

Sæc. XVII. tant & arma, domusque vastitatem, ni no-
A. C. 1618 væ hærefis declamator prodeat, minan-
tur: ubi igitur misellus Præco e suggestu
suo descendere cogebatur, nulla mora
primo convitiis, postea pugnis & fu-
stibus contusum, amictu spoliant; pars
& sanis impetitum, ac luto fœde con-
spurcatum in aquas domui proximas
raptant, in illas eum, ut os porcinum,
corpusque spurcum elueret, abs dubio
projecturi, nisi tempestive in ædes quas-
dam dilapsus, vitæ periculum evasisset,
pro quo tamen interim furentibus Go-
maristis pœnas dedere Mercatoris ædes,
in quibus scamna, subsellia, fenestras,
magnamque suppellectilis partem in
aquas abjecerunt.

Nec tamen hac calamitate sapere
docti Remonstrantes, denuo evoluto oc-
tiduo die decima nona ejusdem Mensis
in alterius opulenti Mercatoris *Egberti*
Petri Biscopii domo convenerant. Ja-
miam aliis ad dicendum Orator accin-
ctus, ad audiendum frequens cœtus pa-
ratus & arrectus stabat, cum Prætor
Urbanus paris seditionis tumultum ve-
ritus, cum apparitorum manu super-
veniens, conventibus æque ac ejusmo-
di declamationibus posthac finem poni
præciperet. Enimvero Arminianorum
potissimi, ut morem gerere simularent,
ædibus excessere: vix autem Prætor
ab-

abscesserat, cum illico millia circiter Sæc. XVII.
Gomoristarum plebeia multitudo incon- A. C. 1618.
ditis clamoribus instaret, atque ad per-
niciem & internectionem, Arminiano-
rum omne nomen deposceret: alii infa-
ne bacchantes Mercatoris domum obsi-
dent, fenestras saxis, portam vestibus,
in ipsa domo scamna, sedes, & sugge-
stum convellunt, supellestilem, penum,
pecunias, celasque diripiunt, cuncta
vini aliorumque liquorum, quos abli-
gurire haud poterant, dolia effringunt,
capsisque convulsis & arcis pretiosas
telas, ceterasque merces tanquam bel-
lo victores in prædam inter se dividunt:
obstantes vero armata manu, minis-
que necis repellunt: Jam spoliis satu-
res, in Arminianum inquirunt Præco-
nem, qui tamen contumelie, qua nu-
per ejus Socius afficiebatur, haud im-
memor, mature sese periculo subduxer-
at, nequidem expectato famuli sui mini-
sterio. Hunc vero quamprimum conspe-
xerant Gomaristæ mox pallio spoliant,
pessime, ac inhumanissime multant;
tunicam quoque ejus foede laceratam
inter se partiuntur, & laciniæ quisque
partem spiris pileorum inferunt, tan-
quam puri veterisque Calvinismi tesse-
ram, & damnati Arminianismi Signum:
In quo symbolo Calvinistæ præter inten-
tionem concinne significabant, quod

A 4

eo-

Sæc. XVII. eorum Protoparens æque ac quondam
A.C. 1618. Arius inconsutilem Christi tunicam,
Ecclesiam, Luthero forficem commo-
dante, foede dissecuerit.

Tenuerat hæc furentium rabies jam novem omnino horas, nec illius adhuc exitus sperari poterat; æris igitur campani pulsu, & Præconis per omnes plateas obequitantis voce tumultuantes, indicta etiam mortis pœna, domum se- se recipere jubentur. Ad has tamen voces surdæ erant eorum aures: quo- circa suggressi Magistratus unacum armatorum centuria, pontibus aliquot retractis, turbam interciderunt, turbulentamque plebem disjecere. Tertia post hora, nocte in sequenti novis direptionibus ansam præbuit incendium in publico diversorio, aliisque duabus ædibus exortum, ad quod partim restinguendum, partim resuscitandum tumultum confluxerant quamplurimi: ut ergo malo remedium tempestive afferretur, Magistratum jussu haud pauciores quater mille militum, civiumque armatorum congregantur, ut ea nocte dieque postero toto per urbis plateas passim distributi excubias agerent. Die autem vigesima Februarii facta per domus inquisitione ex tumultuantibus duodecim deprehensi, atque in carcerem conjecti fuere, vagabundi vero, nullis-

nullisque servitiis obstricti , quorum Sæc. XVII.
 numerus ad tria millia . ascendebat , A. C. 1618.
 proposita capitis poena , urbe excedere
 jussi sunt : ut autem imposterum ejus-
 modi tumultibus obviaretur , auctori-
 tate publica Templum aliquod Arminia-
 norum Concionibus peculiare in urbe
 concessum est.

§. III.

*Novi Arminianorum motus contra
Gomaristas.*

Hac ratione paulo quietiores erant Ar-
 minianorum res & Conventicula, sed
 non in longum tenuit hæc malacia ;
 quippe Ultrajectenses , Lugduno - Bata-
 vi , & Harlemenses instigante præpri-
 mis Barnefeldio , Utenebogardo , Le-
 denbergio , Hugone Grotio , aliisque
 sententiam suam tam de jure Ministerii
 Pastoralis , quam de Prædestinatione ar-
 mis tutari decreverant . Adstipulaban-
 tur eis Hollandiæ West - Frisiæ Ordines
 edita hanc in rem declaratione . Amste-
 lodamensis tamen Senatus non modo mi-
 litem conscribendi facultatem Arminia-
 nis denegabat , sed etiam contra eos
 Synodus nationalem indicere statue-
 bat ; insuper Dudlæus Charletonus ,
 quem Jacobus I. Angliæ Rex pro com-
 ponendis his dissidiis ablegaverat , in

A 5 fre-

Sæc. XVII. frequenti Batavorum Ordinum Con-
A. C. 1618. ventu vehementer contra Arminianos
 declamabat : ast ejus orationi mox a
 Taurino Arminiano opposita prodiit Sa-
 tyra , quæ *Lancis Trutinantis* titulum
 præferebat : cujus tamen usum , &
 lectionem, urgente Oratore Regis, gravi
 subjacere multæ pœnæque, declaraba-
 tur, ac præterea ei, qui typographum
 indicasset, indicii pretium , aurei Ca-
 rolini sexcenti , nomen autem Autho-
 ris detegenti, mille decernebantur ; de-
 nique Fæderati Belgii Ordines datis ad
 urbium Magistratus , ceterosque Ordines
 literis jubebant, ut milites nuper
 conducti nulla mora a signis suis di-
 mitterentur.

§. IV.

*Tumultus ingens Lugduni Batavo-
 rum ab Opificum ministris ex-
 citatus.*

Merc. Gal- Interea Lugdunensis Senatus, qui Ar-
lobelg. t. 12. minianis adhærebat, præter consue-
lib. 1. tum præsidium duas militum cohortes
Neuvill. pag. conscriperat, quas *Exspectantes* voca-
118. bant, quia nonnisi Ordinum iussa se ex-
 pectatueros jurabant, & nec Mauritii
 Principis colore in vestibus suis uteban-
 tur, nec etiam ejus insignia in vexillis
 gestabant: id vero indigne ferentibus
 qui-

quibusdam opificum famulis , die sep- Sæc. XVII.
tima Octobris ingens in urbe tumultus A. C. 1618.
oriebatur ; cum enim ex his quidam
militi colaphum impegisset , mox ceteri
fustibus & lapidibus milites impetunt ,
ac *Vivat Nassovius* exclamantes , tanto
impetu in hos proruunt , ut illos , cæ-
sis jam utrinque , ac fauciis quamplu-
rimis , in fugam agerent , tumultu non
nisi Magistratus auctoritate sedato . Po-
stea Fœderati Ordines Gomaristis ad-
dicti , datis ad varias urbes literis , que-
sti sunt , quod proprio placito milites
conscriptere præsumpsissent , id vero in
sui defensionem adversus plebis tumultu
factum reponentibus Arminianis ,
Roterodamenses aliarumque urbium ci-
vies acrius in Gomaristas insurgebant ,
eosque e Templis expulsoe pro suis de-
clamationibus ad privatas domos con-
fugere cogebant . E contrario autem
Gomaristæ aduersus quinque Arminia-
norum articulos de Prædestinatione &
adversus Religionis controversias deci-
dendi jus Politico Magistratui adjudica-
tum declamabant , statuentes , Natio-
nalem Synodus a Fœderatis Ordinibus
esse convocandam , non vero , uti Ar-
miniani contendebant , *Provincialem*
duntaxat a privatis Hollandiæ , aliarum-
que particularium Provinciarum indi-
cendam : Ceterum Barnefeldius , cete-
rique

Sæc. XVII. rique Arminiani, Nationalem Synodum
A.C. 1618. non quidem respuebant, hanc tamen le-

gitimam, atque a partium studio alienam celebrari, ibidemque legem Ultrajecti stabilitam observari cupiebant,

Anno 1579. vi cuius res Ecclesiasticæ cuique particulari Provinciæ fuerant reservatæ, quamvis postea Ordines, ut vocant, Generales tanquam supremi Principes post prætensam reformationem leges Ecclesiasticas condendi potestatem sibi solis vendicarint.

§. V.

Varii libri & propositiones a Sorbona damnatae.

*Argentre
Concl. S. Fa-
cult. Theol.
tom. 2. pag.
100.*

Cum Sacra Theologorum Facultas Parisiensis semper intenta esset, ne errorum, ac hæresum virus in plebem Christianam serperet, eodem adhuc studio permota die prima Januarij sequentem proscrispsit propositionem: *Tanta fides adhibenda est responsis dæmonis exorcisati in corpore humano existentis vi & virtute exorcismi, quanta Deo ipsi loquenti;* Die autem prima Mensis Aprilis prævio examine eadem Facultas declarabat, quod Francisci Monginothi Regii Medic liber, cui titulus: *Enodatio dubiorum, seu Epitome decisionum inter Ecclesias reformatam & Catholicam consarcinatus*

natus sit ex antiquis hæresibus jam pri- Sæc. XVII.
dem ab Ecclesia Catholica reprobatis, A. C. 1618.
impudentissimis mendaciis atque impo-
sturis , necnon depravatis Sacræ Pag-
næ testimoniis , & fraudulenter in erro-
neum , atque hæreticum sensum tradu-
ctis refertus sit: quocirca eadem Facul-
tas præsata omnes Episcopos rogabat,
ut pro sui officii auctoritatisque ratio-
ne hunc librum sub anathematis pœna,
& judicij Divini interminatione perlegi
aut retineri inhibeant. Pari etiam
censura Sorbonici Doctores proscripse-
runt die decima septima Julii, cuius-
dam, nomine *Chappuzeau*, librum Galli-
cum , qui sic inscriptus erat : *Obligatio
generalis hominum cujuscunque conditionis
erga Deum, Regem, Rempublicam, proximi-
num, & erga seipsum*: cum autem qua-
tuor Ministri Charentoniani venenatum
libellum veluti fidei Confessionem in
vulgus spargerent , hinc die prima Au-
gusti censuit S. Facultas, hunc librum
damnationis stigma sat notum præsefer-
re , nullaque alia censura indigere , ut
*pote de cuius doctrina ab antiquis Patribus
conclamatum esset anathema Calvino & Lu-
thero* : duntaxat igitur supereesse , ana-
thema conclamandum etiam quatuor
istis Ministris Charentonianis : Denique
secunda Septembris die Magister Nico-
laus Isambertus Syndicus , Parisiensis
Epi-

Sæc. XVII. Episcopi jussu Facultati tradidit cu-
A. C. 1618. jusdam hæretici librum, in quo ex-
 ercrandæ contra Deum, Eucharistiæ Sa-
 cramentum, & Papam blasphemiae in
 publicum profusæ continebantur: scis-
 citabatur igitur Syndicus, an Facultas
 se liti jam coram cauſarum crimina-
 lium Prætore adversus hunc hæreticum
 inchoatæ adjungere velit, ne tanta in-
 juria Religioni Catholicæ illata perma-
 neret inulta, atque impunita? Eapro-
 pter Facultas quosdam Doctores ad
 Episcopum alegabat, qui eidem cauſas
 aperirent, quibus permota Facul-
 tas nullo pacto sese prædicti hæretici a
 Parisiensi Prætore jam ad mortem dam-
 nati negotio immiscere velit.

§. VI.

*Censura Facultatis Theologicæ Pari-
 sensis adversus quatuor libros de Re-
 publica Ecclesiastica Marci
 Antonii de Dominis
 Apostatæ.*

*Argentre I.
 c. p. 103.*

Sub idem tempus Parisios delatum erat
 celebratum opus de *Republca Eccle-
 siastica* Authore Marco Antonio de Do-
 minis olim Archiepiscopo Spalatensi
 apud Joannem Bilium Londini editum:
 cum autem hic liber tum ob Authoris
 digni-

dignitatem tum propter pestiferæ doct- Sæc. XVII.
rinæ virus valde periculosus esset, at- A. C. 1618.
que aliunde, ut inquiebat Facultas,
plerique diversis in locis ementito Catholico-
rum nomine, non ita ut par est, in supre-
mum Antistitem propensi cognoscerentur,
hinc Parisiensis Universitas quosdam
Doctores die trigesimo octobris nomina-
bat, qui hunc librū sedulo discute-
rent. Iniquo autem prorsus animo fe-
rebat Facultas, quod hic Apostata Pa-
risiensem Univerlitatem *reipsa* secum
idem sentire, ac duntaxat verbis a se
ipso dissentire, impudentius jactitasset;
quocirca suæ doctrinæ integritatem vin-
dicatura die decima quinta Decembrib^s
percepto ac ponderato Doctorum judi-
cio I. censuit, „hunc librum tanquam
„legi Divinæ, antiquis Ecclesiæ Cano-
„nibus, veterum Patrum doctrinæ,
„traditioni, & praxi Ecclesiæ Catholi-
„cæ omnino contrarium, hæreticum,
„impudentissimis calumniis, erroribus,
„atque innumeris mendaciis refertissi-
„mum, totius Ordinis Hierarchici sub-
„versivum, damnandum, execrandum
„& populo Christiano penitus interdi-
„cendum, prout de facto damnat & exe-
„cratur. Secundo censuit, ex tot tan-
„tisque hæresibus, erroribus, calum-
„niis, mendaciis, & ceteris id genus
„portentis aliqua esse feligenda, & cen-
„suræ

Sæc. XVII. „suræ propriæ nota afficienda , ut ex
A. C. 1618. „paucis ictis, quam merito fuerit præ-
dictum Opus condemnatum, & quam
„contagiosum & execrandum sit , quis-
„que facile dignoscat. Tertio censuit
„universos Ecclesiæ Catholicæ Præsu-
les ac civiles Magistratus humillime
„esse obsecrandos , & per viscera mise-
„ricordiæ Dei obtestandos , ut prædicti
„operis lectione , & retentione populo
„Christiano interdicant , & si opus sit
„suæ interdictioni tam justæ censuras &
„poenas adjungant , & tandem ne hujus
„operis condemnatio quemquam lateat,
„censuram hanc typis esse evulgandam.

Postea ex innumeris aliis proposi-
tionibus , quibus præfatus hujus hære-
tici liber scatebat , Facultas sequentes
damnavit , suisque censuris perstrinxit.
Prima erat hæc : Ecclesia sub Romano
Pontifice non est amplius Ecclesia , sed
Respublica quædam humana sub Papæ
Monarchia tota temporali , vinea est
ad solum Noë inebriandum : grex est,
quem Pastor emungit ad sanguinem ,
imo excoriat , & maectat.

*Hæc propositio prima sui parte est hæ-
retica ; dicit enim veram Ecclesiam , cum
non alia sit , quam quæ Romano Pontifici
paret , jam defuisse , pro reliqua vero parte
est calumniosa , & scandalosa.*

II. Qui

*Expos. con-
filii de sua
defectione n.
I. l. I. c. I.*

II. Qui de Republica Ecclesiastica Sæc. XVII.
sicut de pure humanis philosophantur, A. C. 1618.
mihi videntur non parum a recto trami-
te aberrare, non modo quia in ea re re-
quirunt veram jurisdictionem, hoc est,
vim coactivam, & subjectionem exter-
nam, ubi tamen omnis gloria ejus ab
intus.

*Hæc propositio, qua parte veram ju-
risdictionem, id est vim coactivam & subje-
ctionem externam Ecclesie denegat, est hæ-
retica, & totius Ordinis Hierarchici per-
turbativa, atque confusionem babyloniam
in Ecclesia generans.*

III. Sacerdotes omnes mortales in
Ecclesia Christi, quicunque illi sint,
non tam dicuntur proprie sacrificium
offerre, quod vere & proprie solus Christus
obtulit, quam Sacrificii illius me-
moriā celebrare (hoc facite in meam
commemorationem).

*Hæc propositio, si intelligat actionem
Sacerdotum Missam celebrantium, non esse
verum & proprium Sacrificium, est hære-
tica.*

IV. Inquiunt Apostoli, nos oratio-
ni, & ministerio verbi instantes erimus,
non dicunt nos legibus coactivis con-
dendis ac tribunali vacabimus, nos pro
arbitrio præcipiendo, puniendo, domi-
nando, sed orationi & ministerio verbi

Hist. Eccles. Tom. LVI. B instan-

Sæc. XVII. instantes erimus, quia aliud sibi commissum officium non agnoscebant.
A.C. 1618.

Hæc propositio est hæretica in illis verbis, quia aliud sibi commissum officium non agnoscebant.

V. Disparitas potestatis inter Apostolos est humanum inventum in Sacris Evangeliiis, & Divinis novi Testamenti Scripturis minime subsistens.

Hæc propositio est hæretica, & Schismatica, de jurisdictione Apostolica, Ordinaria, quæ in solo Divo Petro subsistebat, intellecta.

VI. Monarchiæ forma non fuit immediate in Ecclesia a Christo instituta.

Hæc propositio est hæretica, Schismatica, Ordinis Hierarchici subversiva, & pacis Ecclesiæ perturbativa.

VII. Si de vero & proprio Vicario loquamur, qui perfectissime Christi vices post ejus in Cœlum ascensum plene gesserit, geratque in terris, & gesturus sit usque ad consummationem sæculi, quis dubitat esse Spiritum Sanctum Paracletum?

Hæc propositio est erronea & Scandalosa, atque hæresim Macedonii expresse redolens in Verbo, Vicarii proprie sumpti.

VIII. Petrus ferme statim ab illa eadem fide decedit, scilicet post confessam Christi divinitatem Matth. 16.

Ne-

Neque semel , sed sæpius titubans, Sæc. XVII.
etiam post Christi ascensionem & Spir- A.C. 1618.
tus Sancti illapsum.

*Hæc propositio est erronea , temeraria ,
& in beatum Petrum contumeliosa.*

IX. Pasce oves meas , hoc est Israe-
litas , qui tunc soli erant Christi oves :
unde dicebat : non sum missus nisi ad
oves , quæ perierunt domus Israel , &
Paulus ipsum Dominum vocat Mini-
strum Circumcisionis.

*Hæc Propositio in verbo (solos Israe-
litas) est hæretica , & ignorantiam cras-
sissimam Authoris prodit.*

X. Tametsi articuli Joannis Huff ali-
quid simile cum meis assertionibus con-
tinerent , damnati tamen non fuere le-
gitime ; quia eorum singulorum exa-
men non appetet.

*Hæc propositio est falsa , erronea , ac
in Concilium Constantiense , quasi non legi-
time processerit in damnandis erroribus Hus-
sitarum contumeliosa.*

XI. Doctrina in articulis Joannis
Hus contenta , nimirum in Ecclesia non
dici unum caput supremum , & Monar-
cham præter Christum , suam Eccle-
siam per multos Ministros , sive uno isto
Monarcha mortali regere perfecte , &
gubernare , est doctrina Christiana a
Sanctis Patribus egregie explicata &
confirmata.

Sæc. XVII. *Hæc propositio est hæretica quoad finis A.C. 1618. gulas partes.*

XII. Si quid incommodi habet Aristocratia, cui Monarchia facile possit obviare, Ecclesia Spiritu Christi instruta, propterea in singulis Ecclesiis voluit Monarchiam, & in se totam Aristocratiam.

Hæc propositio est hæretica & schismatica; quatenus vult Ecclesiam universalem secundum se totam esse Aristocraticam.

XIII. Deus Spiritum sanctum toti Ecclesiæ promisit, non alligando ipsum certis personis, sive certo generi personarum, puta solis Presbyteris, aliisve Clericis ad Ministeria Ecclesiastica deputatis, sed ipsum voluit esse per omnes, licet non per singulos diffusum: & consensus totius Ecclesiæ in aliquo articulo, non minus intelligitur in Laicis, quam etiam in Presbyteris & Prælatis. Sunt enim Laici in Ecclesia, imo etiam ex Ecclesia, ipsiusque solidam, & majorem partem constituant.

Hæc propositio est hæretica, & status Ecclesiæ perturbativa, quatenus ad fidei propositiones statuendas consensum laicorum requirit.

XIV. Sicut Apostoli simul & in solidum Aristocratice curam gerebant Ecclesiæ cum potestate æquali & universalis

fali, ita Episcopi omnes simul & in so-Sæc. XVII.
lidum eandem regunt Ecclesiam, fin- A.C. 1618.
guli cum plena potestate.

Hæc propositio est Hæretica & schismatica quoad ultima verba, singuli cum plena potestate.

XV. Episcopi dicuntur Apostolorum Successores, quia in eorum Officio, quod erat Apostolorum omnium commune, succedunt omnes omnibus in solidum.

Hæc propositio est hæretica & schismatica, cum agat de jurisdictionis Apostolicae potestate.

XVI. In potestate universali succedunt Episcopi non modo universi sed etiam singuli.

Hæc propositio est hæretica & schismatica.

XVII. De Ordine nihil prorsus habemus, quo ipsius institutio ad modum Sacramenti appareat.

*Hæc propositio est hæretica & scandalo-
sa, & statui Sacerdotali & Episcopali
contumeliosa.*

XVIII. Non est Ordo verum Sacramentum, sed mera ad ministerium deputatio sine ipsis characteribus & impressionibus.

Hæc propositio tota est hæretica secundum utramque sui partem & prout negat

Sæc. XVII. Ordinem esse verum Sacramentum, & pro-
A. C. 1618. ut in eo characterem non imprimi afferit.

XIX. Si quis ex laico seu Diacono, aliove gradu infra Presbyteratum immediate in Episcopum ordinetur, is plenissime erit Episcopus, & ex tali ordinatione habet totam etiam Presbyteralem potestatem.

Hæc propositio est hæretica & scandaloſa per saltum volens aliquos ad Episcopatum promoveri posse.

XX. Augustinus agnoscit tantum duo vera & propria Sacra-
menta, quæ clare & expresse pateant a Christo in-
stituta.

Hæc propositio est falsa, & in Beatum Augustinum contumeliosa.

XXI. Dicat mihi noster hic Deus ridiculus, seu Vice - Deus, si nemo præter ipsum potest Episcopum ab una Ecclesia ad aliam transferre.

Hæc propositio est contumeliosa, scandalosa & piarum aurium offensiva.

XXII. Dico Romanam Ecclesiam & ex magnitudine Civitatis, & ex eo, quod eam duo primi Apostoli fundaverunt Petrus & Paulus, & ex aliis capitibus extra jus divinum habuisse, ut semper reputata sit Ecclesia principalis, non tamen Domina & Regina super universas Christi Ecclesias: neque Augustinus, neque ullus ex antiquioribus Patri-

Patribus , summam Ecclesiasticarum Sæc. XVII.
 rerum in Romana Cathedra posuerunt, A. C. 1618.
 erat ergo & est Ecclesia præcipua no-
 bilitate , existimatione , nomine & di-
 gnitatis autoritate , non Regiminis &
 jurisdictionis principatu.

*Hæc propositio est hæretica & schis-
 matica , quatenus aperte insinuat Romanam
 Ecclesiam jure Divino authoritatem in alias
 Ecclesias non habere.*

XXIII. Sacri Ministri ad Cœliba-
 tum jure non tenentur.

*Hæc propositio est hæretica , & status
 Clericorum , & totius Reipublicæ Christia-
 næ perturbativa.*

XXIV. Quamvis Episcopi inducta
 consuetudine , ut si conjugati essent in
 sui promotione , cessarent in posterum
 ab opere nuptiarum , id tamen non fa-
 ciebant ex Religione , aut cautione ,
 quod si putarent id eis jam minime li-
 cere , sed ex devotione , & perfectioris
 cuiusdam puritatis amore &c. Hanc
 tamen devotionem non omnes Presby-
 teri , qui sunt multo plures , sunt am-
 plexi , sed soli , qui libere voluerunt .
 Et ita Presbyteris liberum mansit , ut
 qui possent capere , caperent .

*Hæc propositio pro prima sui parte fal-
 sa est & erronea ; pro secunda vero , quæ
 dicit Presbyteris liberum mansisse matrimo-
 nium , est hæretica.*

Sæc. XVII. XXV. Cœlibatus a libera pendet
 A. C. 1618. clericorum voluntate & electione : &
 si post sacros Ordines quis contrahat ma-
 trimonium , id firmum erit & legiti-
 mum.

*Hæc propositio est hæretica , quatenus
 universalis Ecclesiæ consuetudini & con-
 sensu repugnat.*

XXVI. Concludimus primo, votum
 solemne Monachorum , si quid efficiat
 ultra votum simplex eorundem jam vi-
 tam Monachalem amplexorum , id to-
 tum sola Ecclesiastica constitutione ef-
 ficere.

Concludimus secundo, solemnitates
 has voti scilicet impedire quidem ac
 vetare , ne matrimonium contrahatur,
 contractum tamen post illas ex eis non
 dirimi , sed esse ratum firmum & vali-
 tum tam in Monacho , quam in Mon-
 iali, sicut post votum simplex.

*Hæc propositio quoad secundam illam
 partem contractum tamen &c. est hære-
 tica , scandalosa & Ecclesiæ status per-
 turbativa.*

XXVII. Si propria autoritate sine
 causa legitima quis Monachus profes-
 sus fiat desertor , hic sane peccat con-
 tra Deum , & damnationem habet, sed
 Ecclesia nihil habet contra illum in foro
 externo : habet tamen in foro consci-
 tiæ propter peccatum , ut non absolva-
 tur,

tur, nisi redeat, aut sine legitima cau- Sæc. XVII.
sa absolvatur, etiam non redditurus per A.C. 1618.
irritationem, vel commutationem vo-
ti: quod si uxorem duxerit, pœniteat
de peccato desertionis, sed permaneat
in conjugio: neque enim amplius in-
diget ulla dispensatione, ipse enim per
assumptionem status incompassibilis cum
Monachatu secum satis dispensavit,
quia longe arctius est vinculum con-
nubii, quam Monachalis professionis.

*Hæc propositio quoad secundam partem,
Ecclesia nihil habet &c. est hæretica,
quoad illam aliam partem, si uxorem du-
xerit, permaneat in conjugio &c. est
etiam hæretica, scandalosa, & Ecclesiæ
perturbativa.*

XXVIII. Totus Concilii Tridentini
scopus fuit, ut amplissimam jam innu-
meris usurpationibus Papalem potesta-
tem non modo stabiliret, sed etiam fa-
ceret ampliorem; solus enim Papa, so-
laque Roma Concilium illud rexit, stru-
xit & instruxit.

*Hæc propositio est falsa, contumeliosa,
& viam aperiens ad multas hæreses in hoc
Concilio condemnatas renovandas.*

XXIX. Unumquemque Episcopo-
rum jure divino esse universalem.

XXX. Monarchiam semper Chri-
stus a sua Ecclesia amovit, & eam ipsa
Ecclesia est abominata.

B 5

Hæc

Sæc. XVII. *Hæc propositio sicut & prior est hæretica, schismatica, & Ordinis Ecclesiastici perturbativa & subversiva.*

XXXI. *Falsum est, unionem Ecclesiae Catholice in unitate Rectoris visibilis consistere.*

Hæc propositio est hæretica & schismatica, quatenus negat unitatem Rectoris visibilis ad unionem Ecclesie facere.

XXXII. *Supremus Ecclesiae Romanæ Primatus, ipsiusque supra ceteras omnes Christi Ecclesias imperium, revera nullis solidis innititur fundamentis.*

Hæc propositio est falsa, & viam ad hæreses, & schismata sternens.

XXXIII. *Neque Antiochiæ, neque Romæ Petrus proprie sededit, qui non ut federet, sed ut excurseret, Apostolatum accepit; & quocunque pergebat, semper suam Cathedram, hoc est, Episcopalem potestatem secum deferebat, quam nulli certo loco alligatam habebat.*

Hæc propositio est falsa, & quæ ignorantiam Authoris prodit.

XXXIV. *Tota, ut vidimus antiquitas universalitatem Romani Episcopatus penitus ignoravit.*

Hæc propositio est ut præcedens falsa, & eandem ignorantiam authoris ostendit.

XXXV.

XXXV. Romanam Ecclesiam esse Sæc. XVII.
constat perfectissime Schismaticam, quæ A. C. 1618.
se a corpore Ecclesiæ universalis tunc
abscidit, quando membrum ipsius esse
recusavit, & quod pejus est, & schis-
mati addit Tyrannidem vere antichri-
stianam, caput se contra Christum,
qui solum & verum suæ Ecclesiæ caput
est, constituit.

*Hæc propositio est hæretica & Schis-
matica.*

XXXVI. Omnes sane Episcopi sunt
omnium Apostolorum etiam Petri in so-
lidum Successores, & paulo post, non
enim habuit Petrus quicquam peculia-
re, in quo ei dari debeat magis quam
ceteris simul omnibus successio.

*Prior propositio, qua parte statuit sin-
gulos Episcopos successores, est captiosa,
quia Petrus ultra potestatem Ordinis, in
qua ei succedunt Episcopi, aliam habuit ju-
risdictionis Apostolicæ, cui solus Romanus
Pontifex succedit, posterior est hæretica &
schismatica, & Hierarchici Ordinis sub-
versiva.*

XXXVII. Planum est, Papatum
hunc esse totum fictitium commentum
hominum a Christi institutione remo-
tissimum.

*Hæc propositio est hæretica, ut jam su-
pra notatum est.*

XXXVIII.

Sæc. XVII. XXXVIII. Absolute nego Roma-
A.C. 1618. num Pontificem esse Petri peculiarem
quocunque jure successorem: ex jure
enim divino colligimus, Romanum
Pontificem non posse ulla ratione pecu-
liari Petro succedere.

*Hæc propositio est hæretica, & schis-
matica, atque Romano Pontifici contu-
meliosa.*

XXXIX. Potestatis plenitudo, ut
optime docent Parisienses, data est Ec-
clesiæ universæ, hoc est omnibus &
singulis Episcopis in solidum.

*Hæc propositio est contumeliosa in fa-
cultatem Parisiensem in particula: singulis
Episcopis.*

XL. Sciant etiam de jure divino
veram jurisdictionem in Ecclesia nul-
lam esse, sed totam charitate regi &c.

*Hæc propositio est hæretica, & Ordi-
nis Hierarchici subversiva.*

XLI. Parisiensium doctrina enuclea-
te intellecta nihil discrepat a mea his
libris tradita doctrina & ab ipsa verita-
te: & paulo post: Schola itaque Pa-
risiensis & nostra est, & re ipsa potesta-
ti studet Aristocraticæ, non Monarchicæ:
quare ex ejus quoque doctrina, Papa-
tus nullo potest solido subsistere funda-
mento.

*Mera contra Facultatem Parisiensem
impostura.*

XLII.

XLII. Sed ego quoque illiteratum Sæc. XVII.
& notorie ac insigniter scelestum ex A. C. 1618.
Sanctorum Patrum dictis, insinuavi Sa-
crum Ordinem non fuscipere : & Sa-
crum Ordinem posse admitti.

*Hæc propositio est hæretica, & inter
hæreses Bohemorum in Concilio Constan-
tienſi condemnata.*

XLIII. Concilia Occidentalia, ut La-
teranense sub Innocentio III. Lugdu-
nense sub Gregorio X. & Florentinum
sub jugo Monarchiæ Romanæ Ecclesi-
sticæ jam dominantis gemendo, ap-
plaudere tanto Monarchæ sunt coacta.

*Hæc propositio est falsa, calumniosa &
scandalosa.*

XLIV. Bedam, Anselmum, Hu-
gonem Victorinum & Bernardum inter
Monarchicos non quidem decipientes,
sed potius deceptos reponimus. *Et*
paulo post, alios vero posteriores ma-
gna ex parte parasitos, & assentatores,
malæque fidei deceptores, & contra
propriam scientiam & conscientiam
contentiosos & verbosos disputatores,
isthac in causa reiicimus penitus, ne
dicam, contemnimus.

Hæc propositiones sunt contumeliosæ.

XLV. Si quis vero opponat in Con-
cilio Constantiensi fuisse Wicleffi & Hus-
si articulum de Primatu Papæ ab eis
negato condemnatum &c. responde-
mus

Sæc. XVII. mus, Patres Concilii Constantiensis Mo-
A. C. 1618. narchiam Ecclesiasticam tenuisse, &
communissimo jam errore fuisse infe-
ctos.

*Hæc propositio quoad ultima verba est
hæretica, & in Concilium Constantiense
contumeliosa.*

XLVI. Si sede vacante Canonici Lateranenses cum reliquo Romanarum Ecclesiarum proprio Clero & Senatu populoque Romano conjuncti Pontificem Romanum eligerent, & eundem sic electum facerent ab Episcopis circumvicinis, etiam non Cardinalibus (si Episcopi Cardinales renuerent) consecrari, is verus & legitimus esset Pontifex, multo magis quam ille, quem in conclavi eligerent Cardinales & consecrarent.

*Hæc propositio est seditiosa, & scanda-
losa, hæretica quoad formam & modum
electionis.*

XLVII. Quod Parisienses, Cardinales solos faciant totius Ecclesiæ universalis nomine, Papæ electores, est mera unitas, quia supponunt in Ecclesia universalis unum Papam universalem, qui toti præsit Ecclesiæ universalis tanquam Episcopus universalis.

*Hæc propositio est erronea, cuius error
cadit in particulam mera unitas, & quo-
ad suppositionem, quam Parisiensibus tri-
buit,*

buit, falsa, ejusque falsitas in hæc verba: Sæc. XVII.
tanquam Episcopus universalis cadit, A.C. 1618.
quasi alii Episcopi sint tantum Papæ Vicarii.

Post promulgatam harum propositionum censuram etiam Romæ hoc anno die secunda Decembris præfati Authoris liber *de Republica Ecclesiastica* & die decima sexta Martij anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo primo cetera ejusdem Marci Antonii opera ad librorum prohibitorum Catalogum fure re rejecta.

§. VII.

Veteris disciplinæ restauratio in Ordine Præmonstratensium a P. Servatio Lairuels inchoata.

Jam ab aliquo tempore celeberrimus *Hist. Eccl. de Ordo Præmonstratensium ætatis vi-* Lorr. Cal-
tio a primæva instituti sui sanctimonia *met. tom. 3.*
declinare cœperat, prævalente otio, & *pag. 150.*
Instit. ref.
ignorantia ceterisque malis ex hac ra- *in Ord.*
dice pupullantibus: nunquam tamen *Præm. Paris.*
inter ipfas laxioris vitæ corruptelas
adeo emarcuit Religiosi fervoris flos,
quin non saltem pauci invenirentur, qui
inter oculta cordis sui suspiria severio-
rem disciplinam revocare peroptarent.
Hos inter haud infimus erat Venerabi-
lis Pater Servatius Lairuels, qui a Fran-
cisco de Longo-Prato supremo Ordinis *Long - Pre.*
Præ-

Sæc. XVII. Præposito Visitator Generalis constitu-
A. C. 1618. tus unacum Patre Daniele Picarto Ab-
batiam Sanctæ Mariæ seu Mussiponta-
nam in veterem disciplinæ sanctitatem
vindicare statuit. Mortuo igitur Picar-
to Abbas constitutus, varia condidit
statuta, quæ ipsem Generalis rata
quidem habuit, perpetuam tamen a
carnibus abstinentiam, necnon jejunii
a Festo exaltationis S. Crucis usque ad
Pascha excludi voluit, eoquod hujus
legis veniam centum quindecim ab-
hinc annis Papa fecisset. Obstiterant
novis hisce institutis Religiosorum non-
nulli, in quibus diurna laxitatum
consuetudo callum induxerat: nihilo-
minus Patre Gouffeto, qui defuncto
Francisco Præposito successerat, statu-
ta rursus approbante, Pater Servatius
hoc anno summum adiit Pontificem,
supplex, ut sua quoque auctoritate in-
stauratæ disciplinæ leges confirmaret,
quas ubi ejus jussu Carolus Lotharin-
giæ Cardinalis Virodunensis Episcopus
examinaverat, easque veteri hujus Or-
dinis instituto penitus consonas depre-
henderat, Paulus V. Papa novam hanc
reformationem in Congregationem eve-
xit, edito desuper diplomate die deci-
ma octava Junij. Postea Gregorio XV.
Divi Petri Cathedram moderante, idem
Præpositus Generalis statuit, ut dein-
ceps

ceps veteris disciplinæ Cultores nulla- Sæc. XVII.
tenus stabili lege suo quisque Monaste- A. C. 1618.
rio adscriptus remaneat , sed tanquam
totius Congregationis membra de una
in aliam Abbatiam , prout bene visum
fuerit , transferri valeant , quod idem
a Papa die decima septima Aprilis
anno Domini millesimo sexcentesimo
vigesimo primo confirmatum est , eo-
demque anno Franciæ Rex novam hanc
disciplinam , in cetera Regni Monaste-
ria invehendi facultatem regio diploma-
te concessit . Verum illius incrementa-
tam in Romana Curia , quam in Regis
Senatu præpedire nitebantur laxioris
disciplinæ Religiosi , caussantes , quod
hæc diplomata falsis expositis , veris-
que rationibus silentio pressis fuerint
extorta , atque ipsissima hæc novitas
non modo Ordinis firmitati , sed & Re-
gis juribus adversetur . Nihilominus
Papa die nona Februarij anno Salutis
nostræ millesimo sexcentesimo vigesimo
nono Reformatis Monasteriorum posse-
sionem asserebat , eaque per Rupifocal-
dium Cardinalem die vigesima sexta
Augusti legitimo nomine novæ Congre-
gationi unita fuisse declarabat . Deni-
que hanc quoque Pontificis Sententiam
anno sequenti die vigesima sexta Julii
Ludovicus XIII. Franciæ Rex ratam
habebat .

Hist. Eccles. Tom. LVI. C §. VIII.

Sæc. XVII.
A. C. 1618.

§. VIII.

Pax inter Ferdinandum Bohemiae Regem & Venetos firmata.

Fereras Hist. Paetis anno priori induciis eo major
Hisp. cap. 2. affulgebat firmæ pacis fiducia, quo
tom. II. magis periculosas turbas Acatholici in
Maurer re- Bohemia contra Cæfarem, legitimum-
lat. Hist. que Regem concitare videbantur: Eam
cont. ob caussam Mathias Imperator concor-
 diam Ferdinandum inter & Venetos
 maturare, toto studio adlaborabat:
 Obstabant tamen Veneti, quibus articu-
 lum de reddendis navibus fuisse ne-
 glectum displicuit, cum vero summus
 Pontifex, & Cosmas Magnus Etruria
 Dux pro concilianda pace partes suas in-
 terponerent, mox nomine Ferdinandi Bo-
 hemiæ Regis Baro de Harrach, & Ja-
 cobus Eldingus, a Veneta vero Repub-
 lica Hieronymus Justinianus, & Anto-
 nius Priulus, eo autem in Ducem ele-
 cho Nicolaus Contarinus in Veglia In-
 sula convenere, de exequendis concor-
 diæ articulis deliberaturi. Complana-
 tis igitur omnibus, quæ adhuc obstare
 videbantur, cuncta olim Madriti pro-
 posita pacis capita utrinque in effectum
 deducta fuere, ac præprimis Segna seu
 Zenga Uscchorum Metropolis Germa-
 no milite præsidario munita, mutuum
 cum

cum Venetis commercium denuo restitu- Sæc. XVII.
A. C. 1618.
tum, & piratarum centum tringa
tres perpetuo multati exilio, incensisque
eorum domibus, ac naviis Uscocho-
rum nomen, simul ac dissidii fomes pe-
nitus extinctus est. Ut ergo hæc pax
omnibus nota fieret, die prima Februa-
rij Cæsaris nomine Clefelius Cardinalis,
jussu autem Ferdinandi Bohemiæ Re-
gis Joannes Ludovicus de Ulm Pro-
Cancellarius, præter Ascanium Gesu-
aldum Papæ Nuntium, & Julium Me-
dicæum Etruriæ Ducis Oratorem, &
Georgium Justinianum Venetorum Le-
gatum Neostadii convenere, quibus
præsentibus omnes Madritensis pacifi-
cationis articuli palam prælegebantur,
ac solemni promulgatione facta utrinque
rati habebantur.

§. IX.

Comitia Hungarica Posonii celebrata.

Promota concordiæ stabilitate Ferdi- Arth. Dan-
nandus Bohemiæ Rex die decima tis. tom. 12.
nona Martii Posonium ad Hungariæ lib. 2.
comitia contendit. Erant ea ibidem
eo fine indicta, ut de querelis subinde
expositis tandem in Regno abrogandis,
necnon de novo Rege, qui defuncto
aliuando Cæsari succederet, eligendo
ageretur. Postquam igitur Ferdinandus

C 2 dus

Sæc. XVII. duis Hungaricos Proceres pereleganti
 A.C. 1618. latina oratione salutasset, die vigesima
 tertia Martij Pro-Cancellarius eisdem
 Cæsaris nomine proposuit, quod Imper-
 rator Ferdinandum in Filium ac hære-
 dem assumpserit, huncque pariter ab
 Hungariæ Proceribus nunc in Regem
 suum eligi peroptaret, ut eo eventu,
 quo Cæsaream Majestatem suam abs-
 que mascula prole decedere contingat,
 Regno de certo Rege ac Successore pro-
 visum esset, ita tamen, ut Cæsare ad-
 huc superstite præter ejus mandatum,
 & præviā Hungarorum consultatio-
 nē Ferdinandus nullo pacto se publi-
 cis Regni negotiis immisceret, sed solo
 coronati Hungariæ Regis honore con-
 tentus esset.

§. X.

*Conditiones Ferdinando Regi ab Hun-
 garia Ordinibus præscriptæ, at-
 que ante suam electionem fir-
 mandæ.*

*Arth. Mert.
 Gallob.
 t. 12. l. 2.*

Percepta Cæsaris voluntate Hungariæ
 Ordines, Statusque ad Sigismundum
 Forgatsium Regiæ Curiæ Judicem
 referebant, quod Ferdinandum in Hun-
 gariæ Regem eligere decreverint, ea
 tamen lege, ut hic cunctas Regni liber-
 tates, statuta & jura firmiter ac inte-
 gre

gre observet, atque ab omnibus obser- Sæc. XVII.
 vari curet, simulque cuncta gravamina A. C. 1618.
 subinde emergentia in comitiis, saltem
 quolibet triennio celebrandis, tollat,
 Regnique negotia per Hungaros pertra-
 ctet, eisque Præfecturas conferat. His
 nondum contenti Protestantes, insuper
 petebant, ut Judices sine Religionis di-
 scrimine eligerentur, cunctisque No-
 bilibus, liberis civitatibus, universis-
 que Regni Ordinibus, etiam in confi-
 niis Hungariæ, necnon in oppidis, &
 villis Religionis exercitium ubique li-
 berum relinqueretur, nec quisquam in
 libero ejus usu a quopiam, aut quovis
 modo turbaretur: Insuper Rex coronam
 Regni ex Hungariæ Regno nunquam
 afferat, vel afferri permittat, sed in
 Regia conservet, fœdera cum Bohemis
 observet, arces quasdam ab Austriacis
 & Polonis gratis liberet, & Regnico-
 lis restituat, Nobilibus vero Heiduccis
 sua privilegia confirmet, seque in Re-
 gni administrationem, superstite Cæsa-
 re, non ingessurum spondeat.

§. XI.

Hi articuli a futuro Rege confirmati.

Priusquam Hungariæ Proceres Ferdi- Petrus de
 nando Regi hosce articulos trade- Reva Mo-
 rent, in locum Comitis Georgii Turso- narch. Hung
 cent. 7.

Sæc. XVII. nis defuncti Palatini Comitem Sigis-

A.C. 1618.

mundum Forgatium subrogant, ac per eum Ferdinando præscriptas porrigunt conditiones, quibus perfectis hic eisdem respondit, quod omnes hi articuli, excepto primo & ultimo, potius eorum gravamina, quam sui electionem a Cæsare propositam respicerent; cum ergo hisce rebus sese immiscere, haud sibi integrum foret, aliunde vero de propensa has querelas tollendi voluntate Cæsarea certi essent, hinc illos monitos velit, ut ad ea, quæ Cæsar deliberanda proposuisset, progrederentur. Verum hoc responso haud contenti Protestantes, petita sua rursus urgebant, quo circa Cæsar æque ac Ferdinandus præfatos omnes articulos ratos habebant, traditis hanc in rem publicæ fidei literis. Igitur die decima sexta Maij Ferdinandus Archidux in Regem Hungariæ proclamatus, die prima Iulii a Petro Pazmanio Strigonensi Archiepiscopo coronatus est, populi jubilis, festivis ignibus, crebrisque tormentorum explosionibus per totam circum Regionem reboantibus. Absoluta tandem hac solemnitate, ac Regina pariter ibidem inuncta & coronata Ferdinandus cum Maximiliano Archiduce componendis Bohemiæ turbis operam daturus Viennam reversus est.

§. XII.

*Pannon belli
Et pac. Hist.
part. I. pag.
244.*

*Han novo Et
vetus Pan-
non pag. 313.*

Sæc. XVII.
A. C. 1618.

§. XII.

Initia Bohemicæ seditionis a Protestantibus conflatae.

Quamvis tam Rudolphus & Mathias *Carafa*
Cæsares, quam etiam Ferdinandus II. *comm. de Germ. Sac. rest. Adl-*
Bohemiae Rex sese Protestantibus tam benevolos exhibuissent, ac *zreiter An-*
toties eorum importunitati pacis studio *nal. Boic.*
cessissent, nihilominus hi tam ambitio- *part. 3. l. 3.*
nis studio, quam insano sectæ suæ per *Barre hift.*
fas nefasque protendendæ fanatismo *d' allemagne*
correpti, hoc anno motuum scintillas *t. 9. pag. 456.*
in Bohemia sparsere, quæ tam commune concitarunt incendium, ut inde universa Germania diuturnis bellis conflagravit, ac pene in cineres refederit. Hujus vero tumultus prima origo & caufa exstitit, nimia Catholicorum indulgentia erga Sectarios, & horum aversio a Catholicis; postquam enim Bohemia ab avita Religione degenerans, jam a Joannis Hussi temporibus in multiplicem sectarum colluviem scissa erat, ac præter Calixtinos, & Picarditas, præcipue Lutheri, Calvini & Zwinglii Sectatores, qui Utraquistæ seu sub utraque specie communicantes appellitabantur, suorum numero & potentia invulnerant, hi Rudolphum Cæsarem inter arcta prehensum vi metuque eo adegerunt,

C 4 runt,

Sæc. XVII. runt, ut Regio diplomate, quod *Maje-*
A.C. 1618 statis literas vocant, Lutheranis suam
sectam profitendi, novaque in Regno
Templa suis in fundis construendi liber-
tatem, solis tamen Bohemiæ Statibus
indulgeret: Hoc obtento Protestantes
Bohemi hæc ipsa diplomaticis verba ma-
ligne interpretantes, promiscue cunctis
pro suo arbitrio in quolibet fundo Tem-
pla erigendi facultatem esse conces-
sam dictitabant, quinimo, prout
semper audacior fit Sectariorum factio,
collatis inter se pecuniis Ecclesiam in
oppido Brunoviæ, licet ejus Dominium
ad Abbatem spectaret, & alterum Clo-
stergrabii, qui vicus Archiepiscopo Pra-
genfi suberat, construere præsumebant.
Id vero cum nec Archiepiscopus nec
Abbas ferre possent, desertur querela ad
Cæsarem, qui per Provinciæ Præto-
rem, quod Lutherani in alieno fundo
Templum invito Domino erexissent,
admonitus, eis diem dici, ac interim
inchoatæ molitioni supersedere jussit,
& petulantiores ex civibus in vincula
conjici voluit. Verum Brunovienses
Lutherani, quantumvis & jurisdictioni
Abbatis ut cives, & multo magis tri-
bunali Regis, ut Bohemi, subjecti es-
sent, nihilominus non modo utriusque
mandatum vilipendebant, sed insuper
eorum *Conservatores*, qui libertati, sectæ-

que

que conservandæ designati erant, eis- Sæc. XVII.
dem præceperunt, ut cæptis Templi A.C. 1618.
operibus impigre instarent, Regisque
mandata flocci haberent. Tanta est
sectarii spiritus impudentia! Parem Fa-
ni construendi licentiam sibi arrogabant
Clostergrabienses Lutherani; cum vero
a Cæsare hunc ausum reprobari sensis-
sent, cæptum opus funditus subrui per-
miserunt, ac de reparatione haud sol-
liciti, solum alienum Domino suo pos-
sessorique liberum reliquere: ob hanc
tamen submissionem tanquam *imbelles*
& effeminati a ceteris Sectariis tradu-
cebantur. Ita nempe apud hosce No-
vatores crimen est in subditis, obedire
suis Præpositis, si hi religione Catho-
lici sunt.

§. XIII.

*Protestantium comitia Pragæ contra
Regni leges habita.*

Interim Bohemi Protestantes suam in *Jæger. hist.*
Regem suum ac Cæsarem pervica- *Ecc. l. 8. c. I.*
ciam excusaturi, ubique sparserunt, *Massen. An-*
violata esse Majestatis privilegia sibi o- *nal. Trev.*
lim a Rudolpho Cæsare concessa: Ut *lib. 23.*
igitur hujus querelæ momenta matu- *Bracheli.*
rius discuterentur, Mathias Impera- *Hist. nofl.*
tor ac Bohemiæ Rex anno Christi mil- *temp. l. I.*
lelmo sexcentesimo decimo sexto Ru- *pag. 5.*

C 5 dolphi-

Sæc. XVII. dolphinum hoc diploma, quo niti con-
A.C. 1618. tumaces illos intellexerat, in arce Bran-
disina ad examen vocari jussit, hanc-
que in rem Henricum Comitem Tur-
rianum Regiae coronæ Custodem re-
bellium Principem, Udalricum Gerstor-
fium Curiæ Regiae Procuratorem, &
alium e numero Civium, præter peri-
tissimos Jure - consultos præfentes esse
voluit. Re autem probe discussa, at-
que in utramque partem librata pro-
nuntiatum est, in diplomate Majestatis
datam quidem Regni *Ordinibus* nova
„condendi Tempa in Regio fundo facul-
„tatem fuisse, nullatenus autem per-
„missum, in Ecclesiastici dominatus fun-
„do pro cuiusvis arbitrio, Dominis in-
„vitis, Tempa erigere; nec Rudolphum
„Cæsarem voluisse, aut potuisse, jura
„Sacrorum lædere, aut beneficium ulli
„cum præjudicio tertii concedere, de
„ceteto Regum ac Legislatorum, non
„autem subditorum esse, dubia legis
„interpretari,, Protestantes hujus sen-
tentiae æquitatem, cum rationibus haud
possent, obtenta Cæsar is inscitia eludere
præsumebant, palam in suis comitiis
affirmantes, quod Mathias Rudolphi
mentem minime affecutus, in errore
versaretur, proin ejus imperiis obse-
quium palam abnuendum esset. Haud
ultra Imperator tam aperte tamque ite-
rato

rato Majestatis contumeliam impune Sæc. XVII.
A.C. 1618.
 in se accipere poterat, quin tot veteres injurias dissimulanter ferendo, provocaret in se novas; quocirca missis Pragam novis mandatis, cum Lutherani parere renuissent, ex Brunoviensibus magis seditiosos in custodiam rapi, Templum claudi, illiusque claves ad Regiam Curiam deportari jussit. Hoc erat (simulac effectum est) communis veluti rebellionis classicum; mox enim ineunte hujus anni Mense Mayo sectæ Defensores, exclusis Catholicis, invito, inconsultoque Cæsare altera habuere comitia, licet id Regni legibus yetitum esset: Ibidem indignas adversus Regia edicta expostulationes jactatæ, effusæ querelæ de abrepta Sacrorum libertate, de literis Majestatis in pravos sensus detortis, oppressisque Ultraquistis, nec non universis Bohemici Regni privilegiis inquissime pessumdati; consulendum igitur de rationibus conservandæ immunitatis, ac Religionis, quam si legum auctoritate non possent, armis vindicare necessarium. Ad hanc provocationem eo priores erant Sectariorum aures, quo impensis ipsi etiam *Vid. Supra
lib. 188.
§. 48. & seq.* Defensores conjurati jam ante hæc comitia bellum inter se decreverant, ac cum ceteris Germaniæ Protestantibus fœde-

Sæc. XVII. fœdera contra Cæsarem, Domum Au.
A.C. 1618. ſtriacam, & Catholicos inierant.

§. XIV.

Cæſaris literæ ad Protestantes Bohemiæ Ordines.

*Arthus
Dantisc.
tom. 12. l. 3.*

Tam insolens Utraquistarum protervia
graviter offenderat Imperatoris clementissimi animum; cum vero hic Re-
giam auctoritatem suam hisce ausibus
proterve violari, indeque funestissima
quæque oritura probe prospiceret, Pro-
testantes Bohemos, ut a nefario suo
proposito desisterent, sequentibus lite-
ris Vienna Pragam datis dehortatus
est. „Haud ignoro, vestra comitia ad-
„versus meam Personam fuisse celebrata;
„quæ enim contra Brunovienses & Clo-
„stergrabienses acta sunt, meipsum con-
„cernunt, meoque jussu facta fuere: Vos
„vero Rudolphini Cæſaris diploma, &
„transactionis inter vos & Catholicos
„factæ limites egressi, alienos subditos in
„iniqua cauſa & ſeditione adverſus
„meam ſententiam protegere, populum-
„que concitare ausi eſtis, ſparſoque in
„vulgus rumore de abrogandis literis
„Majestatis, & milite extero hanc in
„rem evocato, populorum ſimplicitati
„illuſiſtis, nomenque Regium invidioſe
tra-

„traduxistis: in horum igitur Authores Sæc. XVII.
 „animadvertere cogor, ne meis desim A. C. 1618.
 „partibus: interim vero præcipio, ut
 „ab his conventibus usq[ue] ad adven-
 „tum meum abstineatis, & vos Bru-
 „noviensium caußæ non ingeratis;
 „insuper monitos volo Bohemos, ne
 „eiusmodi conventiculis, si quæ rufus
 „a Defensoribus absque meo jussu in-
 „dici contingeret, intersint.

§. XV.

*Tres Cæsarei Administrì a Protestan-
tibus e feneſtra præcipitati.*

Quantumvis Mathias Imperator hosce *Galleazzo*
 seditiosos paterna potius querela, *Priorato*
 quam supremi Judicis acrimonia, ne- *Hist. de*
 quidem intentata fontium poena, in- *Ferd. III.*
 crepuisset, nihilominus Lutherani Con- *p. I. c. I.*
 servatores, et si Catholicos omnes, at- *Annal. Boisci*
 que ex Protestantibus nonnullos Cæ- *I. c.*
 sari obtemperare cernerent, ab eo tem- *Carafa*
 pore longe seditiosius adversus Regem *Germ. rest.*
 suum agere, & fremere cæperant, eo- *Epitome rer.*
 rumque jussu Lutherani Verbi Præco- *Germ. p. 4.*
 nes in singulis eorum fanis conventum
 proxima die vigesima prima Maij in
 Aula Carolina celebrandum e pulpitibus
 promulgarunt, populumque ad tuen-
 dam sectam, Deumque pro felici con-
 ventus successu exorandum concitarunt.

Præsti-

Sæc. XVII. Præstituta die Carolinum in Collegium
A. C. 1618. ingens undique frequentia Utraquista-
rum concurrit, decantantur Psalmi,
qui seditioni sufflandæ speciem pietatis
inducerent, postea psalmodiam Præco
quidam sermone ad accendendam po-
puli audaciam aptissimo interpollabat,
ex quo præsentes tam insano corripie-
bantur entusiasmo, ut pro defendenda
sacrorum suorum libertate lethum in-
genti animo oppetere viderentur. De-
mum de modo sectam literasque Maje-
statis defendendi, Templa per omnem
Bohemiam conservandi, novaque eri-
gendi, captosque Brunovienses, & præ-
cipue Theobaldum Hohkium liberandi
mediis deliberarunt, incitatisque ad
quamvis audaciam animis discesserunt.
Simul inter hæc a Defensoribus clam qui-
busdam valentibus ac lacertosis juveni-
bus suadente Mathia Comite Turriano da-
tur negotium, ut perendie accepto signo
Catholicos Aulæ sanctioris Optimates,
quamprimum regiam in arcem ac Re-
gii Tabularii conclave ventum esset, de
fenestræ præcipites darent.

Is interim dies advenerat Maij vi-
simus tertius, quo Protestantes Bohemi
Ordines equis vecti magno numero ad
arcem Regiam contendebant, singuli
suis stipati famulis, binisque instructi
sclopis ad feriendum expeditis. Seque-
batu

batur eos pene promiscua Sectariorum Sæc. XVII.
multitudo: cum his in Tabularii Regii Sæc. 1618.
conclave catervatim ac tumultuose pe-
netrant: Confederant ibidem Cæfarei,
Regiique Ministri Adamus Sternbergius
Regni Burggravius, Popelius Baro,
Guilielmus Slabata Regiæ Cameræ
Præses, Comes Martinizius Regni Ma-
reschallus, & Philippus Platerus, alio
nomine Fabritius, qui a Tabularii Re-
gii secretis erat. Ab his igitur tanquam
jus sibi debitum, sectæ, & Templorum
libertatem, pactorum, & Regii diplo-
matis custodiam, captorumque libera-
tionem deposunt. Auditæ sunt a Re-
giis Ministris perbenigne eorum quere-
læ, imo & Sternbergius ac Popelius
leni sermone eisdem respondentes, se-
se quodammodo eorum postulatis ac-
commodabant, Martinizius vero & Scla-
vata, ne Fabritio quidem tacente, pro
Cæsaris auctoritate fortius aliquanto lo-
quentes exponebant, quod quidem Im-
perator Rudolphini diplomatis auctorita-
tem, illiusque usum, legibus tamen Divi-
nis consonum ipsus cordi haberet: Bruno-
vienses autem non in Religionis odium,
sed ob Cæfarei mandati contemptum
in vinculis detinerentur, eorumque
missio a sola Cæsaris, cuius ipsi duncta-
xat vices agerent, clementia depende-
ret. Adhucdum hi tres Administri pro
Impe-

Sæc. XVII. Imperatoris caussa differebant, cum se-
A. C. 1618. ditiosi exclamarent: *Vos duo estis illi
jurati hostes nostri, Religionisque nostræ
Osores, vos Cæsarem induxitis, ut con-
ventus nostros habere prohiberet, his dictis
nonnulli ex condicto Sternbergium &
Popelium, quos sibi assensuros sperabant,
seorsim abducunt, mox vero alii ad Sla-
batam, Martinizium, & Fabritium con-
versi vociferabantur, ad fenestras. ad
mecem! dein illos tanquam patriæ
& libertatis proditores, ac Evangelicæ
Religionis hostes per vim abripiunt,
longoque per cœnaculum spatio inter
inconditos clamores raptant: rogan-
ti, ut saltem pro expiandis vitæ suæ
noxis Confessarii copiam eis concedere
velint, quibus tamen subridendo repo-
suere sicarii, *nunquid maledictos vestros
Jesuitas adesse velletis, non, haud amplius
vacat, his dictis quinque rebelles Mar-
tinizium fenestræ magis vicinum ex ar-
cis fenestra in subjectam aream saxis
stratam præcipitem dant e loco am-
plius quadraginta cubitorum interval-
lum æquaturo: Pari postea furore Sla-
vatam in solum infimum deturbant,
qui, cum in ferro extra fenestras pro-
minente sese contineret, percussa pu-
gione manu a quodam seditioso pro-
truditur, ac capite in saxum alliso ad-
huc profundius iterato impetu in val-
lum**

lum præcipitatur, accepto tamen non-Sæc. XVII.
nisi levi vulnere. Hæc summo dolo- A.C. 1618.
re cernens Fabritius, exclamabat: *quæ
vestra est inhumanitas erga innoxios Cæsa- Arnolds*
ris Ministros? Ad hæc verba mox *Hist. Hæret.*
& ipse ex arcis fenestra deturbatur: *part. 2.*
Nihilominus omnes hi tres in tantam *pag. 890.*
licet profunditatem, incolumes tamen *§. 7.*
descenderunt, eoquod vitam eis *Divi- Cluverius*
na benignitas texisset, prout ip̄simet *epitom.*
Etarii Scriptores ad propriam sectæ suæ *pag. 778.*
confusionem fateri coguntur, unde stu- *Joan. Pa-*
penda erat horum rebellium cæcitas, *stor. Flor.*
ut manifesto hoc facti prodigo convicti,
se tamén Superis adversari, Deumque
Catholicorum caussæ patrocinari, non
animadverterent: Turpissimum autem
omnium erat, quod Bohemi Præcones,
qui Evangelicam doctrinam puriorem
profiteri se jactitant, ad omnes hosce
tumultus & furiosas actiones ab Evan-
gelii sanctitate tantopere alienas fer-
mone & ope Proceres, populumque
concitarint, ut ip̄semet Godefridus Ar-
noldus testatur.

Postea ex illis unus, qui Martini- *Nicolaus*
zium præcipitarunt, per fenestram pro- *Bellus Lau-*
spiciens dicebat: *videamus an Maria,* *rea. Austria-*
quam hic Papista invocavit, eum adjuve- *ca Jæger.*
rit, ubi ergo eum in pedes erectum cer- *Hist. Eccl.*
nebat, exclamabat: Per Deum! *eius Ma-* *l. 8. c. 1.*
ria ei succurrat, ceteri vero, cum om- *Arth. Dan-*
Hist. Eccles. Tom. LVI. D *nies* *tisc. tom. 12.*
l. 2. p. 31.

Sæc. XVII nes hosce tres Cæsaris Ministros nihil
 A. C. 1618. læfos animadverterent, stomachantes,
 nondum sunt mortui, conclamat, laxatisque sclopetis certatim e fenestris in
 procumbentes glandium plumbeorum
 grandinem effundunt: Ast ab hac quoque
tempestate, inquit Jægerus Lutheranus
 Scriptor, *divina ope* omnino illæsi fer-
 vabantur, solo Martinizio tribus glan-
 dibus petito, & tamen nonnisi leviter
 secundum brachium perstricto. Demum
 Divina Providentia caussæ suæ æquita-
 tem luculento hoc prodigio testificante,
 mox omnes tres in pedes & fugam ex-
 pediti, se furentium sicariorum crudeli-
 tati subduxerunt, aliquamdiu in Prin-
 cipis Lobkovitiæ domo occultati: Non
 multo post Martinizius primo in Bava-
 riā & postea cum Fabritio Viennam
 ad Cæsarem profectus est, Sternber-
 gius vero & Popelius a factiosis Proce-
 ribus suis officiis exuti, domum de-
 ducti, & securitatis obtentu appositis
 militibus custoditi sunt. Explodendus
 plane est Acatholicus ille Scriptor, qui
 lapsus omnino innoxii rationem assignat,
 quod in Sambucceam arborem ex mu-
 ro enatam, in qua culinæ & qubilum
 fordes projiciebantur, prolapsi, leniter
 in terram deciderint: Robustus plane,
 vastusque ille frutex, qui chlamyde
 cinctos tres Viros maximo impetu pro-
 jectos,

Ludolff.
 Schaubühne
 l. 18. c. 3.
 §. 42.

jectos, illæflosque in suis brachiis simul Sæc. XVII.
excepit! num forte eadem arbor illos A. C. 1618.
pariter a denso pilarum grandine suis
ramis contextit? Infausta fane men-
tiendi felicitas hujus Scriptoris, de cu-
jus tamen commento nihil in publicis
rerum actis memoriæ proditum est.
Ceterum hæc violentia nequaquam
temere vel primo motu ac im-
petu facta est; quippe Bohemi isti
Novatores jam in prioribus eorum co-
mitiis sæpius cavebant, atque inter
ceteros comitiorum articulos diserte
hunc inferebant. Si quis literas Majes-
tatis tentaverit infringere, aut aliquid in
eas deliquisse deprehensus fuerit, ei certa
pœna sit decreta, ut e fenestris comitiorum
ejiciatur. Tantam audaciam sectæ, cu-
jus libertas duntaxat precario indulta
erat, fanaticismus inspiravit, ut subditi
adversus Domini sui Ministros, si ejus
mandata exequerentur, capitalis sup-
plicii legem pro summo imperio san-
ciendi auctoritatem sibi arrogant. Ad
tam inhumani facinus urbs tota in-
horruit, diversisque animorum concussa
motibus turbata est, civibus ferme om-
nibus ad arma convolantibus, Catho-
licis quidem pro Cæfare & Ecclesiæ
tutela, Sectariis autem pro conjurato-
rum, & criminis tam nefandi defen-
sione. Exinde ingens in arce Proce-

D 2 rum

Sæc. XVII. rum rebellium trepidatio est exorta, ne
A. C. 1618. igitur in urbe tumultus, ac mutuæ cæ-
des fierent, hi & præ ceteris Turria-
nus Comes seditiosorum Princeps equo
vectus pacem civibus indixit, testatus,
quod scelus in arce commissum apud
Cæsarem purgaturus esset, postea his
verbis populum undique confluentem
alloquebatur : „Ut me tanquam ve-
„strum Regem honoretis, aut mihi fi-
„dei sacramentum exsolvatis, vos non
„adhortor, sed me vobis fortunæ, quæ
„nos facto jam primo motu expectat,
„socium exhibeo, aut enim gloria
„mors, aut dulcis libertas vobis offer-
„tur: jam jacta est alea, sera nimis fo-
„ret pœnitentia, infelices essetis, si
„permitteretis, ut Ferdinandus ad vos
„opprimendos solium consenderet: in
„sola vestra magnanimitate, & virium
„conjunctione reposita est vestra salus;
„aut rumpenda sunt vincula vestra, aut
„sub carnificis ense moriendum: pugna-
„te igitur & vincite, tum vobis nomen
„famamque populi generosi, potentis,
„ac tuendæ suæ libertatis studiosi com-
„parabitis: si vero vos ignominiose
„opprimi sinetis, inimici vestri pro
„perfidis & perjuris vos habebunt, &
„tanquam rebelles severe castigabunt.“
Seditiosis hisce verbis applaudebant
omnes Sectarii, quibus prævalentibus
etiam

etiam Catholici sedato tumultu ad suos Sæc. XVII.
quiete reverfi sunt.

A. C. 1618.

§. XVI.

*Apologia rebellium Bohemiæ Pro-
cerum.*

Postquam igitur Mathias Turrianus *Papus epi-*
Comes effervescentem primo impetu *tome rer.*
rebellionem contra Legitimum suum *Germ.*
Regem per atrox illud facinus eo de- *Merc. Gal-*
duxerat, unde præcisa spe veniæ & *lob. tom. 12.*
crescente sceleris vinculo se ipsam re- *lib. 2.*
vocare haud posset, de validis promo- *Carafa*
vendæ seditionis auxiliis cogitare cœ-
perat; quocirca missis ad Silesiæ, Mo-
raviæ, Lusatiaque Principes & Ordines
Protestantes literis eos ad ferendas sup-
petias sollicitabat, eodemque tempo-
re, quo adversus Cæsarem fœdera &
arma parabat, simul divulgatis Pragæ
literis se suosque Cæsareæ Majestatis
fidos, obsequentissimosque esse subdi-
tos ventolis, infidisque verbis jactita-
bat: Hic enim semper usitatus fuit He-
terodoxorum mos, ut Regis sui Cæsa-
risque obsequium nunquam jactantius
venditent, quam cum illud apertissime
prostituunt: reverentiam & honorem
Majestatis ore, calamisque defendunt,
dum adversus eandem Majestatem bella
& seditiones conflant, omnesque, qui

D 3

eos

Sæc. XVII. eos ad officium redigere nituntur, tan-
A. C. 1618. quam Imperatoris hostes traducunt, at-
que uno eodemque halitu pariter Cæsa-
rem re ipsa lædunt, & verbis laudant.
Eiusmodi malignam obsequii jactantiam
complectitur Protestantum Bohemo-
rum Apologia, quam biduo post Mini-
strorum ejectionem Pragæ typis editam
divulgarunt, in qua nefandum hoc sce-
lus apud Cæsarem potius præfracte de-
fenderunt, quam debita submissione
deprecati essent. Præprimis enim Ec-
clesiasticis & præcipue Jesuitis imputa-
bant, quod Regem suum, totumque
Regnum unacum omnibus subditis Ro-
mani Pontificis jugo submittere, &
Protestantes graviter affligere, atque eos
hæreticos nominare, & violato Rudol-
phi diplomate calumniis obruere adla-
borarint. His fuse deductis, adde-
bant Sectarii, se quidem negare haud
posse, quod non expectato legitimo, &
in comitiis decreto confessu judices sese
literarum Majestatis ipsos met fecerint,
ad id tamen necessitate compulos esse,
eo quod in Brunoviensi & Clostergrabiensi
caussa ne auditio quidem, impellentibus
eorum hostibus a Cæsare damnati fuis-
sent, proin constare, quod Catholici Or-
dines id unice agerent, ut per insidias,
& sub æquitatis specie honestos Cæsarique
fideles subditos e medio tollerent, liber-
tatem

tatem Religionis abrogarent, literis Sæc. XVII.
que Majestatis eversis Utraquistas eo A. C. 1618.
redigerent, ut eorum defensores nec
ipsis subvenire, nec Religionis liberta-
tem tueri possent. *His de cauſis*, pro-
ſequebantur illi, *adversus Slabatam &*
Martinizium tanquam pacis turbatores in-
sureximus, eosque, cum dignitate sua ad
authoritatem Cæſaream, Regiamque mi-
nuendam turpiter abuterentur, unacum ipſo-
rum Secretario adulatore & confuſionum
Authore per fenefras, more veteri ()*
præcipites dedimus, nec ignoramus, quid
*porro *adversus eos*, cum vivi evaſerint,*
eorumque bona, necnon contra cunctos, qui
ipſorum patrocinium ſumpturi, vel literas
Majestatis perversi ſint, vindictæ & ſup-
plicii parare debeamus: Eo fine in arce Pra-
gensi modo Congregati de necessaria Regis,
Regique defenſione deliberationem institui-
mus, non quidem, quod vel Ferdinandu-

D 4 Regi

(*) Scilicet Hussitarum, qui anno 1483. fuscitata ſeditione quosdam Catholicos Sena-
tores trucidarunt, & die 20. Septembris Pragæ ex Curiæ fenefris Consulem dejecerunt, eo-
quod fidem Catholicam contra recens natam
hærefin defendifſet. Pari furore etiam Batho-
rius ſecta Calvinista in Transylvania in Ortho-
doxos ſæviebat. An autem tantam inhumanitatem imitari honestum fit, aut ea *more ve-*
teri honestari valeat, prudens judicet.

Sæc. XVII. Regi nostro repugnare, vel Catholicis, si
 A. C. 1618. quiete vivere velint, molestiam ullam creare
 intendamus. Non putamus igitur vel Cæ-
 farem aliter id accepturum, vel ejus Amicos
 Catholicos ob sumptas in eos pœnas novi
 aliquid molituros, sed universos, attento,
 quod neque contra Cæsarem, & Regem no-
 strum, neque contra Religionem Romanam
 moliri quicquam voluerimus, excusatos nos
 habituros, quinimo speramus, eos sedulo
 promoturos, quicquid ad pacis publicæ &
 privilegiorum conservationem facere pote-

Acta Bohem. runt. Hanc apologiam Sectarii Pro-
 anno 1620. res statim ad Cæsarem miserunt, ad-
edita p. 9. ditis literis, quibus protervia sane huc-
 usque non audita, non modo se jure in
 Cæsareos Ministros desæviisse, sed etiam
 in alios eisdem haud absimiles inquire-
 re, legumque severitate eos plectere
 velint, Cæsari palam denuntiabant,
 addentes, quod hunc in finem quos-
 dem ex suis Directores, qui pro Sectæ
 præsidio de necessariis prospicerent,
 constituerint; quoniam vero id eo ex
 fine non facerent, ut Cæsarem offendie-
 rent, aut Catholicis, dummodo pacis
 amantes fuerint, molestiam cauissent,
 sed ut Cæsar is primo, dein sui, suo-
 rumque patrocinium susciperent, hinc
 se sperare ajebant, Cæsarem se excu-
 satos habiturum, & hostium suorum
 patrocinium minime susceptorum, sed

potius

potius de illis pœnas sumpturum; cum Sæc. XVII.
ipſi vitam, fortunasque omnes pro Cæſa- A.C. 1618.
ris, ſuique Regis ſalute profoundere para-
tiffimi eſſent. Quam ficta vero & men-
dax fuerit hæc eorum erga Regem ſuum
obtemperatio, patuit ex feditioſa Tur-
riani oratione, necnon ex omnibus,
quæ poſtea contra Cæſarem & Ferdi-
nandum per ſummum nefas moliti ſunt;
quippe vilipenſa Regis ſui authoritate
ſtatim Regni administrationem invaden-
tes, Magistratum veterem amoverunt,
& triginta directores, quos ex suis ele-
gerant, Præſide Turriano Comite Re-
gni Senatum eſſe jufferunt, eisque ur- *Struv. Pe-*
bis & arcis claves tradiderunt, cum *riod. 10.*
que hæc impune auſi eſſent, audaciores *Sect. 8. §. 9.*
facti, omnes Regiæ Miniftros, urbis
Magistratus, populumque adigunt, ut
hiſce directoribus fidei, quam paulo an-
te legitimo ſuo Regi devoverant, facra-
mentum exſolverent: poſtea Bruno-
viennes captivos emittunt, omnesque
Catholicos, Regiosque Miniftros, qui
eorum perfidiam execrabantur, cater-
vatim in vincula coniiciunt Monasterium
San-Coronense unacum Eccleſia deva-
ſtant, obvios quoſque atque inter eos
ſexdecim Monachos trucidant, Regios
adminiftriſos Officio deiiciunt, urbes
quasdam per nefas occupant, muni-
untque, necnon milites ex Regiis re-

D 5 ditibus

Sæc. XVII. ditibus conscribunt, vectigalia, census.
A. C. 1618. que publicos novis inductionibus extortos in Regni calamitatem depeculan-
 tur, inque usus suæ factionis avertunt, atque e toto Regno, vix duobus oppidis exceptis, Regios exauktorant, ei-
 ciuntque, ac denique arma etiam in Bohemiam, Silesiamque, ipsam post-
 modum Austriam, reliquasque Provin-
 cias Cæsari subjectas movent: Denique
 Calviniani Prædicantes omnis rebellio-
 nis auctores, divulgatis famosis libellis
 ubique populum ad seditionem conci-
 tarunt, imo & ipsum Fridericum Pala-
 tinum Electorem postea ad Bohemiæ
 Regnum evocarunt.

§. XVII.

*Jesuitæ publico edicto ex Bohemiæ
 Regno proscripti.*

Cum vero Bohemi rebelles non modo Regem, sed & Cæsarem instigan-
 tibus Jesuitis in se concitatos suspica-
 rentur, aliunde vero ex horum bonis ac divitiis pingue spolium sibi polliciti
 essent, die prima Junii una omnes pub-
 lico hoc edicto ex universo Bohemiæ
 Regno proscriptere, hujus severitatis
 causas his verbis exponentes: *Omnibus
 tribus sub utraque Ordinibus satis
 constat, quantis periculis, & incommodi-
 tatibus*

tatibus regnum illud, a primo Sectæ Je- Sæc. XVII.
fuiticæ in illud ingressu, expositum, quid- A.C. 1618.
que afflictionis, & misericordiarum experti om-
nes fuerint. Harum incommoditatum cau-
sam unam & solam a Jesuitis dependere,
re ipsa Defensores cognoverunt, qui id pro-
positum sibi habent, ut Sedem Romanam fir-
mare, & regna mundi totius omnia sub
potestatem suam redigere possint. Nam ne
Deum quidem reverentes, quæ ad eam rem
facere possint, sedulo facere, Principes ad-
versus seipso concitare inter Ordines regio-
num, diversam religionem foventium dissi-
dia excitare, magistratus adversus subditos,
& hos contra magistratus suos incitare, Re-
ges ad nutum suum componere, & nolentes,
Sicariorum libidini exponere, sceleratos
quosque ad parricidia in Regibus perpetra-
da, salutis æternæ consequendæ, & purga-
torii evitandi promissione animare, amicos
adversus invicem committere, in secreta
omnia per auricularum confessionem suam in-
quirere, conscientiis hominum laqueum im-
mittere, & eas ita constringere intenti sunt,
ut sine consensu ipsorum, ne bonum quidem
quod sit, facere audeant, quemadmodum
etiam thesauros ingentes, Templariorum ex-
emplo sibi compararint, in politicam guber-
nationem se immiscuerint, & iis qui Ro-
manam religionem non amplectuntur, fidem
servandam nullam esse docuerint, hereticos
eos proclamantes. Testimonia hujus rei sa-
tis

Sæc. XVII. tis manifesta, & perspicua, Gallia, An-

A.C. 1618. glia, Hungaria, Transylvania, Veneti,

Belgium, & regna regionesque aliæ suppe-
ditant. In hoc ipso Bohemiæ regno, cum
post perpessas, ex ipsorum instinctu, afflictiones
varias, Regales a Cæsare Rodolpho super ex-
ercitio religionis libero Bohemi obtinuissent
literas, & pacta cum illis sub una, de non
vituperando, criminando, damnando, se se
invicem iniissent, inque tabulas publicas,
majoris confirmationis ergo inserenda omnia
ista curassent, veriti non fuerunt, posthabi-
ta pænarum Majestatis literis expressarum
comminatione, Ordines sub utraque pro con-
cionibus suis calumniis proscindere, & tan-
quam hæreticos condemnare, literas Maje-
statis in alienum sensum trahere, easque
Cæsareæ Majestatis, Cameræque regalis,
Monasteriorum item, & Ecclesiasticorum,
nec non Ordinum sub una subditos minime
pertinere dictitarunt. Regem Bohemiæ non pos-
se Majestatis istas literas confirmare, & religio-
nis libertatem fidelibus suis subditis sine Pon-
tificis Romani consensu permettere dixerunt:
cum Papa tamen neque in Ordines Bohemiæ,
nec in Regem Dominum suum juris quicquam
habeat. Publice affirmarunt, Regis subditos
ad Ecclesiasticam maxime jurisdictionem per-
tinentes, a religione sua sub utraque ad eam
sub una vel invitos trahere, templo ipsis
præcludere, & aliquibus in locis solo aqua-
re, religionis exercitia prohibere, officia

Regis

Regis regnique primaria non nisi illis, qui Sæc. XVII.
sub una sunt, administranda permittere, A.C. 1618.
eos vero, qui sub utraque sunt, ab Offi-
ciis publicis nulla causa, quin imo con-
scientia ipsorum reclamante, cum dedeco-
re, & ignominia removere ausi sunt.
Hac ratione id tandem effecere, ut pau-
cis quibusdam sub una perfidis hominibus,
patricæ totius administratio cederet, quo-
rum opera patricæ interitum, fidelibus ve-
ro sub utraque Ordinibus extremam per-
niciem, & exterminationem accelerarunt.
Cum igitur malorum omnium in regno
auctores sint, indigni sunt, qui in eo
diutius vivant, & tolerentur. Defenso-
res ergo animadvententes, mala ista finiea
non habitura, nec pacem in regno con-
stantem fieri posse, sed & Regem, &
Ordines omnes cum uxoribus, liberisque,
& bonis suis omnibus, in summo pericu-
lo versari oportere, quamdiu Sectœ isti
perniciosissimæ locus aliquis in regno re-
linquatur, notum omnibus faciunt, quod
deliberato consilio, & omnium ordinum
impetrato consensu Jesuitas omnes ex op-
pidis Pragensibus, Crumano item, Co-
munitavio, Neuhusio, Glatvio, & locis
aliis, in quibus Collegia sua habent,
quin imo ex toto Bohemicæ Regno pro-
scripserunt, & præsentibus hisce literis in
eternum proscribunt, ita ut omnes Regno
quiete excedere, & nullo unquam tempo-

Sæc. XVII. re, ne sub alterius quidem Ordinis titulo
A. C. 1618. redire in Regnum istud debeant, ni incur-
rere in pænam, de ipsis & omnibus eos
excipientibus, foventibusque, certissime su-
mendam, & perniciem sibi, fautoribusque
suis, tanquam Reipublicæ turbatoribus,
& manifestis hostibus, accersere ex Regni
constitutione velint. Nullus enim plane
reditus ipsis in regnum istud, ne ad Ro-
mani quidem Pontificis intercessionem, pa-
tare debet, nec si illud a quoquam expe-
tatur, intercedere pro illis quisquam ex
Ordinibus debeat, pæna quietis publicæ
turbatoribus debita, in eum qui id faciat,
constituta. Notum id literis publicis ad
perpetuam memoriam fieri omnibus deberet.
Alios tamen Ordines sub una in monaste-
riis viventes, & alibi, dummodo quietos
se gerant, hac proscriptione, que Je-
suitas solos, utpote ex Regnis quibus-
dam etiam aliis jam pridem proscriptos,
concernit, intellectos minime volunt.

Hæc vitia Protestantes Bohemj non
nisi ex innato in Societatem odio Jesui-
tis exprobabant, eorum tamen Supe-
riores, ut omnis deinceps ansa aut ju-
sta calumniandi ratio ab eorum subdi-
tis longe abesset, prorsus salubriter ac
provide varias ediderunt Constitutiones
atque instructiones, in quibus præ ce-
teris hæc habentur: *Sæcularitas*, &
Aulicismus insinuans se in familiaritates &
gratiam

gratiam exterorum, morbus est in Societa- Sæc. XV^l.
 te & intra & extra periculosus, & Je- A. C. 1618.
 suitis, qui eum patiuntur, & Nobis Su-
 perioribus fere nescientibus paulatim subin-
 trat specie quidem seu obtentu lucrifaciendi
Principes, Prælatos, Magnates, conci-
liandi ad Divinum obsequium hujusmodi
homines Societati, juvandi proximos &c.
sed revera quærimus interdum nos ipsos, &
paulatim ad sœcularia deflectimus, id est,
avaritiae & ambitioni non minus, quam sœ-
culares indulgemus sœcularia nego-
tia, & quæ sunt a nostro instituto alienis-
sima, & vehementer a spiritualibus avo-
cant, multo magis evitari convenit, præ-
cipue publicis ac sœcularibus Principum ne-
gotiis, quæ ad rationem Status pertinent,
nulla ratione indulgenda est Ordini, nec
per quoscunque requisito, aut rogato ejus-
modi rebus politicis se immiscendum. Id-
circo mandamus Superioribus, ne permit-
tant nostros iis rebus ullo modo implicari,
& si quos ad eos propensos animadverant,
eos loco mutandos quamprimum procurent.

§. XVIII.

Cæsar datis ad Utraquistas literis
tumultus componere intentus.

Enimvero tam atrox subditorum rebel- Anth. Dan.
lio justam Cæsaris vindictam pro- tisc. t. 12.
vocare videbatur, nihilominus clemen- lib. I.
tissimus

Sæc. XVII. tissimus Princeps a fundendo suorum
A. C. 1618. sanguine oppido alienus, paternis po-
tius hortationibus seditiosos hosce Se-
ctarios ad officium revocare nitebatur,
hancque in rem sequentes dabat literas:
„Quod fidelibus meis Præfectis & Se-
cretario in arce mea Pragensi, cui
„summus honor, summaque reveren-
„tia deberetur, factum est, probare
„nullatenus possum; tametsi enim cau-
„sam facti asseratis, quod varia moliti
„in Regni totius perniciem fuerint, ita
„tamen adversus inauditos, & ne ac-
„cusatos quidem Præfectos & Ministros
„nostros procedere minime debuissetis,
„multo minus vero, cum de nullo ad-
„huc hoste constet, tantam militum
„me inscio expeditionem facere, sub-
„ditisque Regni innoxiis, rerumque
„omnium ignaris tantam perniciem ac-
„celerare: cum autem vos in obedien-
„tia mea etiamnum permanere, & vi-
„tam fortunasque in ministerio meo im-
„pendere, paratos esse asseratis, ad
„vos patentes mitto literas, ex quibus
„de mente & voluntate mea erudiri
„poteritis. Jubeo igitur, ut ad harum
„præscriptum, militem dimittatis, nec
„alium conscribatis, contra jus & Re-
„gni constitutiones nihil attentetis, sed
„responsum meum de aliis tranquille
„expectetis.,

Paten-

Patentes vero, quas Cæsar in toto Sæc. XVII.
 Regno promulgari jussit, die decima A.C. 1618.
 octava Junii perscriptæ erant hanc in
 sententiam: „Non ignoratis atrox fa-
 „cinus die vigesima tertia Maij a vo-
 „bis patratum; cum igitur & hoc &
 „alia omnia sub falso abrogandi Maje-
 „statis diplomatis prætextu facta hacte-
 „nus fuerint, notum facere patentibus
 „istis literis omnibus volo, probari in
 „æternum non posse, quod pro Maje-
 „statis isto Diplomate abrogando & trans-
 „actione inter vos sub una & sub utra-
 „que facta violanda quicquam fecerim,
 „fieri que ab aliquo permiserim, aut e-
 „tiam factum a quoquam fuerit. Con-
 „stans enim mea mens, sententiaque
 „erat, & etiamnum est, Ordines sub
 „una & sub utraque universos tueri,
 „privilegiaque ipsorum, & Majestatis
 „diploma, Comitiorum item recessus
 „& inita inter eos pacta sarta tecta sem-
 „per conservare, ut qui aliter dicant,
 „injuriam mihi non ferendam faciant.
 „Neminem igitur ex omnibus Regni Or-
 „dinibus sinistri quid hoc nomine de me
 „suspicaturum spero, in votis quidem
 „nihil habeo magis, quam ut reverti
 „mihi ad Sedem meam Regiam primo
 „quoque tempore, & sublata omni su-
 „spicione, quæ acciderint, componere
 „per gloriam Dei liceret. Cum vero

Hist. Ecclesi. Tom. LVI. E ægri-

Sæc. XVII., ægritudine corporis & seriis negotiis
A. C. 1618., aliis impeditus præfens venire jam non
„possim, illustres brevi Deputatos meos
„mittere decrevi, qui causa omni co-
„gnita componendis quam optime con-
„troversiis studeant, interim cum ho-
„stis nullus adfit, qui vel vobis vel Or-
„dinibus regni ullis vim ac bellum in-
„ferre expetat, ut arma militesque
„propterea parare ex constitutionibus
„Regni necesse fit, nec quisquam etiam
„fit, qui molestia aliqua affectus, jure,
„privilegiis, Majestatis Diplomate &
„Regni constitutionibus uti frui prohi-
„beatur, in propria vero causa judex
„suum esse nemo possit, præcipio, ut
„arma deponatis, conscriptum militem
„vestrum dimittatis, aliumque nullum
„comparantes, damnum nullum infe-
„ratis, sed tranquille viventes, & fi-
„deles vos subditos per omnia præste-
„tis. Hoc enim facto militem quoque
„exauctorare, & ab expeditionibus bel-
„licis, ne damnum subditis ullum in-
„feratur, mihi temperare decrevi, quod
„si vero hac mea admonitione, negle-
„ctoque mandato omni ab expeditioni-
„bus istis non abstinueritis, sed mili-
„tem conscribere pergatis, aliter judi-
„care non potero, quamquod jure om-
„ni violato ex proprio vestro sensu vi-
„tam componere expetatis, hocque
casu

„casu de mediis vindicandæ, afferen- Sæc. XVII.
 „dæque dignitatis meæ vel invitus co- A.C. 1618.
 „gitare compellor, damni vero, quæ ex
 „motibus istis bellicis oritura sint, cau-
 „sam nullam dedisse, cum obtemperan-
 „tibus gratiam etiamnum meam quam
 „largissime obtulerim, coram Deo to-
 „toque mundo testor.,,

§. XIX.

*Bohemi Protestantes exercitum in Im-
 perio conscribere, a Cæsare in-
 cassum prohibiti.*

Verum benigna hæc Cæsar is adhor- Merc. Gal-
 tatio nihil omnino profecerat apud lab. i.s.
 illos, quibus fixum, firmumque erat,
 conculcatis etiam omnibus Divinis,
 humanisque legibus sectam suam tue-
 ri, Cæsar is jugum excutere, Domum
 Austriacam deprimere, & Catholicos
 e toto Regno eliminare: Ut vero hi
 seditioni eo validius, certiusque per-
 versa hæc consilia ad exitum ducere
 possent, parandis armis omni fervore
 jamjam incumbebant, militemque co-
 pisum tam intra, quam extra Roma-
 ni Imperii fines, conscribere præsu-
 mebant: quo comperto Mathias Impe-
 rator cunctos Principes, & Ordines Im-
 perii hortabatur, ut hisce rebellibus
 saltem in Imperio delectum habendi fa-

Sæc. XVII. cultatem denegare velint, hi enim, in
A. C. 1618. quiebat Cæsar in suis literis: „turba-
 „rum in Regno auctores, spreta omni
 „benevolentia, fidelibusque meis mo-
 „nitis omnino neglectis, in sua pervi-
 „cacia strenue progrediuntur, inque
 „Cæsareæ Majestatis, summæque di-
 „gnitatis præjudicium atque contem-
 „ptum ubique, ipsoque adeo Imperio
 „Romano contra expressas Imperii le-
 „ges sine peculiari meo tanquam Im-
 „peratoris Romani mandato exercitum
 „conscribunt. Fueront insuper ex sub-
 „ditis meis aliqui eosque audaciæ pro-
 „gressi, ut in arcem meam Pragensem
 „ipsamque Regni Cancellarium, ubi fi-
 „des & summa securitas præstari om-
 „nibus deberet, armata manu proceden-
 „tes, duos ex Præfectis meis cum Se-
 „cretario, ne accusatos quidem nedum
 „auditos comprehendenterint, & per fe-
 „nestras in profundum fossæ arcis vi-
 „sumina præcipitarint, quin & sclopo-
 „rum displosione eos, per gratiam Dei
 „ex lapsu superstites, infecuti fuerint,
 „furore eos summo, nisi sepe subducen-
 „tes in tutum statim recepissent, pro-
 „secuturi; quemadmodum alios etiam
 „Consiliarios & officiarios meos bonis
 „spoliantes contumelia maxima affe-
 „rint. His peractis triginta Directores,
 „Gubernatores & Provinciales Consi-
 liarios

„liarios constituerunt; expeditiones Sæc. XVII.
„omnes omnemque Reipublicæ admi- A.C. 1618.
„nistrationem sibi usurpandam sumpfere;
„custodes arcis novos veteribus jura-
„mento sibi adstrictos adjunxerunt; Su-
„premium Regni Burggravium consti-
„tuta præ foribus ædium ejus custodia
„aresto obligarunt: Consiliariis omni-
„bus, ne urbe vel vocati a me egre-
„derentur, imperarunt: Collegia Ec-
„clesiastica contra recessum comitiorum
„& factam inter eos sub una & sub ut-
„raque transactionem abrogarunt, bo-
„nis suis privarunt, & personas ex re-
„gno in æternum proscripterunt; falsis
„& perversis narrationibus non subdi-
„torum solum, sed Electorum etiam
„Principumque animos pervertere, &
„mihi infenos reddere conati sunt;
„editam in publicum Apologiam exco-
„gitatis per contumaciam figmentis va-
„riis explevere; contributionibus regni
„manum injecerunt; Deputatos ab Or-
„dinibus contributionum præfectos ab
„officio removerunt, alios in ipsorum
„locum substituerunt, externum mili-
„tem in regnum inscio & invito Rege
„suo admiserunt; subditos meos mili-
„tum distributione, onerumque vario-
„rum impositione graviter afflixerunt,
„& ut parata semper arma haberent,
„promulgato edicto publico monuerant;

E 3

,arcis

Sæc. XVII., arcis oppidique mei Crumaviensis, ut
 A.C. 1618., & Budovissensis Urbis deditio[n]em fieri
 „sibi voluerunt: ignem, gladium, ex-
 „tremamque perniciem & subversionem
 „incolis, ni deditio[n]em facerent, in-
 „terminati sunt; abstinentes a consor-
 „tio suo, vi summa sibi conciliaverunt;
 „Diplomata & patentes literas meas,
 „quibus ab armis avocatos paci & tran-
 „quillitati studere subditos juss[er]am,
 „publici juris fieri prohibuerunt; pa-
 „ternam meam admonitionem, factam-
 „que de componenda brevi controver-
 „sia promissionem nihili fecerunt; ta-
 „bellarios Cæsareos, præcipuorum Ele-
 „ctorum & Principum literas de secre-
 „tioribus imperii rebus ferentes, ali-
 „quoties interceperunt; transitus via-
 „rum in finibus regni occuparunt, &
 „constituto ad eos exercitu adventan-
 „tibus præcluserunt, novamque præter-
 „superiorem defensionem constituerunt,
 „& intolerabilem subditis contributio-
 „nem imperarunt, ne a bonis quidem
 „ditionis & Cameræ meæ propriis ab-
 „stinentes, copias suas pro defensione
 „Regni conscripsere, meum vero mili-
 „tem exterum esse, meamque expedi-
 „tionem Constitutionibus Regni con-
 „trariam affirmare nequicquam dubi-
 „tarunt, quin protestatione etiam ad-
 „versus exercitum meum, quod si pro-
 „gredia-

„grediatur, monasteriis & Ecclesiastis
 „cisis omnibus extremum immineat pe- Sæc. XVII.
 „riculum, nec illud prohibere ob furo- A.C. 1618.
 „rem vulgi possint, & extra culpam
 „propterea esse velint, usi sunt. Hæc
 „& alia an pro me regnoque meo, ut
 „ipſi afferunt, defendendo, an vero
 „potius pro Majestate Cæsarea, Regia-
 „que, quin & universo regno subverten-
 „do faciant, fano & prudenti cuilibet
 „judicandum relinquimus.,,

§. XX.

Mathiæ Cæsaris relatio de turbis in Bohemia per Acatholicos fuscatatis.

Ponderatis hisce Mathiæ literis facile Arth. Dan-
 cuncti atrocissimas Acatholicorum tisc. tom. 12.
injurias Cæsari, Regi, & Catholicis lib. 2.
 illatas detestabuntur, nisi plus fidei hisce
 rebellibus subditis, quam pientissimo
 Imperatori habere velint, eumque vel
 tanquam rerum ignarum aut menda-
 cem traducere non erubescant: quo-
 niam vero Utraquistæ Bohemi pro sui
 facinoris audacissimi defensione apolo-
 gias calumniis & suspicionum figmen-
 tis refertissimas, expedita fingendi ac
 fallendi arte jamjam apud illos in na-
 turam versa, in vulgus spargerent, hinc
 Imperator plenam de eorum turbis re-

E 4. latio-

Sæc. XVII. lationem, veluti authenticum ad illo-
A. C. 1618. rum apologias responsum publici juris
 fecit. Erat illius tenor sequens: „Post-
 „quam anno millesimo sexcentesimo un-
 „decimo regni Bohemiæ gubernacula
 „feliciter suscepissem, graviter apud me
 „de subditis suis Abbas Brunoviensis
 „conquestus est, quod se invito & re-
 „luctante novæ Ecclesiæ structuram
 „in oppido suo proprio, quod non a-
 „lium, præterquam se Dominum co-
 „gnosceret, meditarentur, imo legiti-
 „me etiam prohibiti, nihilo tamen se-
 „gnius operi insisterent, & fabricam
 „in conspectu suo, magno molimine,
 „continuarent. Suppliciter opem meam
 „efflagitabat, ut suprema auctori-
 „tate mea Regia interposita subditi,
 „quibus nullo jure ædificandi ratio-
 „competeret, in officiis continerentur,
 „& ad debitam fidem atque obsequia
 „Domino suo præstanta monerentur.
 „Cenfebam tum pro æquitate mea alte-
 „ram alteri parti aurem præbendam
 „esse, ac proinde Brunovienses, uti
 „desuper quamprimum accurate mein-
 „formarent, interim vero cœpto operi
 „superfederent, benignissime jufferam.
 „Utrumque ipsi neglectui habentes, &
 „mandata Regia nequidem responso
 „dignati, apud Defensores Consistorii
 „atque Universitatis Pragensis contra
 „Cæ-

„Cæsaream Regiamque Majestatem re- Sæc. XVII.
 „fugium quærentes, majores animos A. C. 1618.
 „sumpserit, eoque pertinacius structuram
 „inchoatam continuarunt, quo vali-
 „dius sibi patrocinium ab auctoritate
 „Defensorum accessisse opinarentur; ii
 „enim literis scriptis auctores ipsiis fue-
 „runt, ne pedem retrorsum ferrent,
 „sed potius quod viriliter cœpissent, in-
 „hibitione Regia non attenta strenue
 „perficerent: graviter & quidem non
 „immerito pervicaciam istam subdito-
 „rum suorum Abbas tulit. Ego inte-
 „rim e Bohemia profectus, aliarumque
 „Provinciarum gravissimis occupatio-
 „nibus distentus fueram, iis composi-
 „tis, cum in Regnum redux anno mil-
 „lesimo sexcentesimo decimo sexto si-
 „nem controversiæ isti imponere voluif-
 „sem, quamvis jure severius in immo-
 „rigeros animadvertere potuisse, Di-
 „ploma tamen, quod vocant Majesta-
 „tis, penitus introspecti, initamque
 „inter utriusque Religionis Status trans-
 „actionem accuratius consideravi. De-
 „prehendi autem, illud solis Statibus
 „& Ordinibus Regni jus extruendi Ec-
 „clesias concedere; subditorum vero
 „maxime Ecclesiasticorum nullam pe-
 „nitus mentionem facere: hanc vero
 „eandem facultatem ad subditos Domi-
 „niorum tantum Cæsareorum limita-

E 5 tive

Sæc. XVII. „tive se extendere, atque sic de jure su.
 A. C. 1618. „premo tertii, adeoque Domini sui non
 „disponere, accersito proinde Comite
 „Turriano, aliisque e Defensorum nu.
 „mero duobus in eam sententiam be.
 „nigne clementerque resolvi, subditos
 „potestatem ædificandi templo in fun.
 „dis Ecclesiasticorum arrogare sibi ne.
 „quaquam posse, & neque contentu.
 „privilegii Majestatis, neque subsecuta
 „transactione, neque alia ratione satis
 „firma eos niti, qui in hac parte stu.
 „dium, operam atque patrocinium sub.
 „ditis refractariis præstant. Ea resolu.
 „tione licet justissima exacerbati Defen.
 „sores convocatis collegis & singulo.
 „rum sententiis exquisitis novas sibi
 „concessiones, & interpretationes pro.
 „libitu confinxerunt, & quæ solis Do.
 „miniorum Cæsareorum subditis non
 „equidem a Rege, cuius quam maxi.
 „me interfuerit, ne vilioris conditio.
 „nis, quam status sui esset, verum a
 „tertiis, qui id loco gravaminis habue.
 „runt, permissa essent, ad omnium quo.
 „que Ecclesiasticorum fundos atque sub.
 „ditos pertinere contendunt, idque
 „hoc potissimum argumento, quod Sa.
 „cræ fundationes illæ Reges plerumque
 „fundatores agnoscant, adeoque bona
 „Ecclesiasticorum peculium Cameræ
 „(sensu non fano) vocare soleant. Hanc
 „suam

„suam declarationem declarationi Re- Sæc. XVII.
„giæ e diametro contrariam, usurpata A.C. 1618.
„suprema auctoritate Brunovienibus
„Defensores insinuarunt, hanc illis nor-
„mam præscripferunt, hunc initæ ut-
„rinque transactionis nucleus & sen-
„sum genuinum esse clamitaverunt, at-
„que pertinaciter defenderunt. Cives
„illi inde obfirmatores reddit, neque
„iteratis Majestatis suæ Regiæ manda-
„tis morem gerere, neque a cœpto de-
„sistere, neque claves Ecclesiæ, quod
„jussi fuerant, ad Bohemicam Cancel-
„lariam deferre voluerunt, usquedum
„primaria factionis istius capita & velut
„choragi, ita mandante Majestate Cæ-
„sarea in carceres compingerentur. E-
„jusdem generis quæstione in pago
„Clostergrabensi oborta, & æquissima
„Cæsareæ Majestatis resolutione deci-
„sa, postquam loci istius Dominus Ar-
„chiepiscopus Pragensis jure suo usus,
„Ecclesiam auctoritate privata nuper
„ædificatam destrui curasset, novam
„tumultuandi occasionem nactos sese
„rati defensores, novum Concilium
„indixere, addictos confessioni suæ (quos
„ad differentiam Catholicorum subutra-
„que dicunt) quanto potuerint nume-
„ro conscripferunt, & de salute sua agi,
„privilegiis vim inferri, diplomati Ma-
„jestatis insidias strui, exercitum, qui
„contra

Sæc. XVII., contra leges patriæ patriam obruat,
A. C. 1618. „jam conscriptum, extrema, ni advigi-
„lent, præ foribus esse dictitarunt, his-
„que & aliis id genus commentis om-
„nia metu atque terrore compleverunt
„rumores isti, cum in plebem suspicio-
„nibus pius nimio indulgentem non mi-
„nus falso, quam malitiose sparsi tu-
„multum & seditionem spectare vide-
„rentur, mihi sollicito Patriæ Patri,
„pacique publicæ conservandæ cupidis-
„simo Imperatori, quam maxime di-
„splicuerunt, literis id ad Regni locum
„tenentes & Officiales datis graviter
„contestatus sum, illis tuta & secura
„omnia, si morem Ordines gererent,
„pollicitus, a conventiculis abstineri, &
„si quid porro dubii vel controversiæ in-
„ter utriusque Religionis Status inter-
„cederet, in adventum meum, quem
„propediem in Regnum maturaturus
„essem, ulterioreisque decisionem dis-
„ferri mandavi: interim lites & jurgia
„vitari, atque suspicionibus, quarum
„causa nulla subesset, modum poni pa-
„terne hortatus, privilegiis quisque
„suis libere gaudere permisi. Hisce ta-
„men omnibus neglectis iidem defenso-
„res die vigesima prima Maij frequen-
„tiore numero congregati, cum pridie
„in omnibus templis ex suggestu per
„prædicatores suos oratione populari
„ple-

„plebem concitari & classicum ad se- Sæc. XVII.
„ditionem cani jam curassent, ea con- A. C. 1618.
„filia nefarie miscuerunt, quæ proxime
„subsequens Mercurii dies detexit. Ea
„enim die magna armatæ & inconditæ
„multitudinis caterva stipati in arce ip-
„saque Cancellaria Regia, tutissimo ce-
„teroquin asylo, Sacræ Cæsareæ Re-
„giæque Majestatis locum tenentes &
„Consiliarios Regnique officiarios, & Pro-
„ceres illustri inter Bohemos familia
„prognatos, quibus hac in parte cul-
„pæ nihil imputari posse, propriis lite-
„ris suis vix ante hebdomadas septem
„exaratis, professi fuerant, contra ju-
„ra divina & humana, contra Regni
„constitutiones, contra omnium gen-
„tium & sæculorum morem, per vim
„aggressi sunt, & non auditos, nedum
„convictos, vel confessos, nullo pro-
„cessu instituto, & ne tantillo quidem
„temporis indulto, quo prævia piacu-
„lari confessione, & Sacræ Synaxeos
„viatico animarum suarum saluti con-
„fulere potuissent, quod nulli unquam
„famosissimo etiam Latroni humana be-
„nignitas denegavit, indignissimo mo-
„do e fenestris præcipitarunt, atque in-
„de ad omnia contra Sacram Majesta-
„tis Regiæ dignitatem passim audenda
„animos adjecerunt. Capitaneum &
„militum arcis custodiæ deputatum,
„atque

Sæc. XVII., atque Pragensium, aliarumque Ur.
A. C. 1618., bium Regni cives a fide Regi data de-
sciscere, & in verba sua jurare coe-
gerunt; nonnullos custodiæ legitimis
ex causis mancipatos referatis pro-
pria auctoritate ergastulis dimise-
runt; alios Cæsareos Ministros ad-
ditis severissimis minitationibus in-
carceres compegerunt, alios indica-
causa bonis atque ingenti pecunia mul-
tarunt; arcem & fortalitium Carol-
steinianum, securissimum & Sacro-
sanctum Coronæ Regiæ, Thesauri item
& privilegiorum Regni receptaculum,
submotis Burggravio, aliisque publi-
ca Regis totiusque Regni voluntate
constitutis & juratis Officiariis occupa-
runt; in redditus præsentes Antemoni-
tanorum Hungariæ confiniorum ne-
cessitatibus deputatos, aliquosque pro-
ventus Regios manus injecere; com-
muni Regis statuumque & Ordinum
voto designatos provincialium contri-
butionum perceptores submoverunt,
ipsisque identidem alios subrogarunt,
atque dictas contributiones, quodne-
Regi quidem licuisset, contra expre-
sum tenorem generalium Regni Comi-
tiorum in alios usus converterunt; co-
pias militares cum pedestres, tum
equestres conscripserunt, fideles &
constantes subditos meos variis

,, in

„in partes suas sollicitarunt, aliorum Sæc. XVII.
 „subditos rebelles & refractarios solum- A.C. 1618.
 „tarunt, & Sacratissimorum Cæsarum
 „Regumque munificentia a pluribus re-
 „tro annis, interveniente quoque om-
 „nium Regni statuum consensu, funda-
 „tam Scholam & celebrem Academiam
 „optimam juventutis Bohemicæ nutri-
 „cem, Professoribus & Ecclesiastici Or-
 „dinis viris e tota Provincia in exilium
 „ejectis, Sacrisque ædibus & bonis il-
 „lorum occupatis eliminarunt. His
 „quidem omnibus superaddi nihil possumus-
 „set, nisi levius fortasse videatur, usur-
 „patum in Cæsareos, Regiosque locum
 „tenentes imperium, quibus ne vel of-
 „ficio suo fungi, vel antequam tempe-
 „stas hæc sedaretur, loco se movere au-
 „deant, severe injungere veriti haud
 „quaquam fuerint: quodque supremum
 „Regni Burggravium, cuius prima &
 „præcipua in Regno post Regem pote-
 „stas est, privati exauktorare, adhibi-
 „taque militum manu propriis suis in-
 „cludere ædibus præsumperint, omni-
 „bus hisce speciosum hunc prætextum
 „obtendunt, quod privilegii Majestatis
 „& periclitantis Religionis sub utraque
 „conservatio, inlyti Regni salus, &
 „ipsius Cæsareæ, Regiæque Majestatis
 „nunquam ea de re antea præmonitæ
 „incolumitas, hunc ipsis necessarium
 „defen-

Sæc. XVII. „defensionis modum expedire suaferint.
A.C. 1618. „Commenti istius vanitas ex eo liquet,
 „quod ne ullum quidem hostem vel per
 „somnia nominare aut confingere pos-
 „sint, cui reprimendo omnia sursum
 „deorsum moveri, atque in extremas
 „Regnum necessitates coniici necesse
 „fuisset. Quatuor quidem personas in
 „apologia sua ipsi nominant, & tan-
 „quam capitales Regni hostes & tran-
 „quillitatis publicæ perturbatores, qui
 „camerinam hanc moverint, et si neque
 „confessos, nequè convictos magnis
 „convitiis proscindunt, sed judicare
 „unusquisque rerum æstimator debet,
 „an propterea obedientiæ jugum excu-
 „sti, rebellioni frœna laxari, leges pes-
 „sumdari, totam Reipublicæ faciem
 „immutari, & belli non necessarii cala-
 „mitatibus innoxios Regnicolas, a ta-
 „libus, quorum antesignani præcipui
 „alienigenæ sunt, involvi oportuerit,
 „an idcirco ad vicinas aliasque provin-
 „cias & Regna, Principes item & Ele-
 „ctores Germaniæ, quin etiam Reges
 „exteris legationes instituere, animos
 „illorum exacerbare, atque a Majesta-
 „te Cæsarea, quantum quidem in ipsis
 „fuit, alienos reddere, opem, consi-
 „lia, conjunctionem animorum & ar-
 „morum contra Dominum & Regem
 „suum sollicitare subditis licuerit? con-
 „stat

„stat privilegiis & quidem diplomati Sæc. XVII.
 „Majestatis suam semper auctoritatem A.C. 1618.
 „inviolatam, neque unquam Majestati
 „suæ Cæsareæ Regiæque in mentem
 „venisse, contra datam fidem & beni-
 „gnissime concessas confirmationes ea-
 „rundem vel minimum apicem in du-
 „bium vocare, quemadmodum id di-
 „versæ resolutiones atque rescripta Re-
 „gis hæc in causa edita luculentissime te-
 „stari queunt. Eorum vero, quæ pri-
 „vilegio Religionis nequaquam compre-
 „henſa, ac proinde extra omne dubium
 „occurrerant, quale illud est, an jus
 „subditis competat extruendi templa
 „in fundis Ecclesiasticorum Dominorum
 „ſuorum &c. decisionem, interpretatio-
 „nem, extensionem, non ad alteru-
 „tram partium controvertentium perti-
 „nere notum est, eoque minus falce
 „ſua alienam messem præoccupare de-
 „fensoribus licuisset, sed finalis eorum
 „omnium determinatio, decisio, inter-
 „pretatio, extensio, limitatio, & re-
 „strictio, tanquam rei, cuius nullam
 „penitus mentionem novum privilegium
 „faciat, sacræ Cæsareæ Regiæque Ma-
 „jestatis æquissimo judicio submittenda
 „merito fuisset; frivolum proinde Reli-
 „gionis velamen prætexerunt tam enor-
 „mibus, & ab hominum memoria non
 „auditis excessibus & attentatis, quæ

Hist. Eccles. Tom. LVI. F „au-

Sæc. XVII. „augustam quoque Cæsareæ Regiæque
A. C. 1618. „Majestatis personam non leviter con-
„cernunt : de cetero Cæsareæ Regiæ
„que Majestati omnibus istis severè , &
„pro merito citra moram vindicandis,
„auctoritatique Regiæ tuendæ , neque
„animus , neque sufficienes rationes
„desunt , pro innata tamen & singulari
„Clementiæ meæ affectu , quo innume-
„ras belli calamitates prævideo , incly-
„tum istud Regnum oculo miserante in-
„tueor , & universo orbi testatum esse vo-
„lo , non displicere mihi , ut vigore
„Constitutionum Regni per ordinariam
„causæ cognitionem in hoc facto jure
„procedatur , observatisque solemnitati-
„bus promulgandæ aliquando sententiæ
„omni ex parte acquiescatur , interim
„miles omnis exauctoretur , & extre-
„mum Regno impendens exitium justi-
„tia mediante , quod ipsa quoque Re-
„gni statuta dictant , tempestive evite-
„tur , hanc non minus æquam quam
„moderatam animi mei propensionem
„tum per literas patentes , tum scripto
„etiam peculiari ad vos sub utraque dire-
„cto notificare volui“.

*Arnold. Hist.
Hæref. part.
2. l. 16. c. I.
pag. 890.* Verumtamen nec hujus facti atroci-
tas , nec Cæsareæ Majestatis reveren-
tia , promeritæque pœnæ formido hos-
ce rebelles ad pœnitentiæ vel submis-
sionis sensum inducere poterat , quin-
imo

imo ad tantam etiam prorupere auda- Sæc. XVII.
ciam, ut furiosam hanc crudelitatem A. C. 1618.
velut opus Deo acceptum, quin & E-
vangelicæ doctrinæ consonum depræ-
dicare, & sacrilega prorsus temerita-
te iniquissimam hanc violentiam San-
ctorum Martyrum exemplis, ac necef-
fariæ defensionis jure honestare aude-
rent. Præterea nefandum hoc crimen
aliis, quæ nullatenus excusari possunt,
sceleribus ubique locorum perpetratis
cumularunt, uti testatur ipsemet Ar-
noldus secta quidem Lutheranus, sed
veritatis pondere ad hoc testimonium
coactus.

§. XXI.

Cæsar's consilium de milite in Bohemia decernendo.

His, pluribusque aliis literis ac moni-
tis Imperator quidem totus in eo Carafa
erat, ut seditiosos hosce Regni Proce- comm. de
res, juramenti sui immemores ad debi- Germ. rest.
tum legitimo Regi suo obsequium defe- Epist. Proc.
rendum incitaret: attamen solita sua Boh. ad Imp.
clementia usque adeo apud istos hære- 30. Junii
ticos nihil profecerat, ut etiam se ex- apud Sigism.
teriorum Principum copias adversus Latom. in
Cæsarem conducturos minitarentur: contin. Re-
quocirca Imperator indignum Majesta- lat. pag. 83.
te sua ratus, ulterius tantas injurias & 99.

Sæc. XVII. in suis subditis inultas finere, die vige-
A.C. 1618. sima quinta Junii missis ad eos literis
denunciabat, quod in Bohemiam exer-
citum suum immittere cogeretur, eo-
quod sibi constaret de seditionis conati-
bus Turriani Comitis, qui cum exer-
citu ad Budovisense oppidum profectus,
Consulibus, Senatoribusque per lite-
ras, ut & Crumaviensi antea fecerat
Magistratui, imperarit, uti oppido de-
fendendo destinatum a se exercitum
dimitterent, & urbis dditionem sibi
facerent, severissimis comminationibus
de summa etiam in infantes & foetum
maternum saevitia, contra si faxint ex-
ercenda, additis. Hæc equidem, ad-
debat Cæsar, pati etiam in posterum
nulla ratione possum: Mandatum igi-
tur de recensendo & introducendo
quamprimum in Bohemiæ Regnum ex-
ercitu meo dedi, eo fine, ut fideles
subditi mei a violentia, & injuria ista
defendantur. Hoc præsentibus literis
notum vobis facere volui, ut incom-
modis, quæ exoritura inde sint, innu-
meris consideratis, a proposito abstin-
eatis potius, quam vobis, vestrisque
& toti Regno accelerare perniciem cer-
tissimam pergatis, fideles interim subdi-
tos meos animo otioso esse volo, certo-
que statui, non permisurum me, ut
damnum ipsis a copiis meis vel mini-
mum

ium inferatur, sed ut ab externa omni Sæc. XVII.
vi defendantur, modis omnibus pro- A.C. 1618.
curabo.

Ad has vero Cæsar's literas mox
seditionis *Directores* responderunt, quod
exercitum adversus se parari haud ne-
cessere foret, cum ipfi duntaxat se suos-
que, imo totum Regnum defendere
satagant, & Turrianus quidem Bud-
visenses, eoquod se patriæ hostes de-
clarint (*) acerbis verbis objurgarit,
non tamen illis injuriam inferre inten-
derit, „de cetero non dubitamus qui-
„dem, prosequebantur illi, quod invi-
„di & adversarii nostri, ut Cæsar exer-
„citum in Regnum mittat, summo co-
„natu urgeant, speramus tamen, nec
„sua sponte Cæsarem id facturum, nec
„perversis adversariorum suorum con-
„filiis locum daturum, nos quidem
„rem omnem ita gessimus hactenus, ut
„de illata sibi injuria conqueri ex illis,
„qui sub una sunt, neminem posse scia-
„mus: quod si vero exercitum introdu-
„ci in Regnum contra constitutiones
„Regni Comitiorumque recessus con-
„tingat, Monasteriis, Ecclesiasticisque
„personis omnibus vim a promiscua
„plebe illatum iri, quam propulsare non

F 3 possu-

(*) Scilicet, quia hæc sola ferme urbs,
sida in Cæsar's obsequio permanxit.

Sæc. XVII. „possumus, periculum esse scimus. Cæ.
A. C. 1618. „terum, si quæ inde futura sint, caus-
„fa non nobis, sed ei, qui extraneum
„introducederit in regnum militem, im-
„putari debet, nec, si ad aliorum o-
„pem confugerint eo casu Ordines, mi-
„rum ulli videbitur, quod ne fieri ad
„instinctum perversorum Consiliario-
„rum, qui malorum istorum omnium
„auctores sunt, permittat, Cæsarem
„etiamnum submisse exoramus, & ob-
„testamur. „

Obstupuit Imperator ad summam
 Protestantum proterviam, qua, cum
 ipsi omnium primi horum motuum Au-
 thores extiterint, nihilominus Mona-
 chorūm, Cleri & populi Catholici pro-
 miscuas cædes minitari, cruentique
 hujus diluvii culpam in Cæsarem, si
 pro defensione sui regni, & vindicanda
 auctoritate sua militem immisurus es-
 set, rejicere non erubuerunt; cum ta-
 men Imperator, atque ejus nomine
Carafa l. e. Saxonum quoque Elector, Maximili-
 anus Bavariæ Dux, Ferdinandus Bohe-
 miæ Rex, aliquique Principes, ut hosce
 subditos Deo, Ecclesiæ & Regi suo re-
 belles placarent, reis pacem & impu-
 nitatem, hæreticis liberum sectæ exer-
 citium, & literarum Majestatis confir-
 mationem spopondissent: Cum ergo
 cuncta hæc clementiæ, humanitatis-
 que

que officia horum animos magis indu- Sæc. XVII.
 rarent, Cæsar ducibus Tampierio Co- A. C. 1618.
 mite, Henrico Saxenlavenburgico,
 Marrada Equite, Collato Comite, aliis-
 que compluribus exercitum decem mil-
 lium equitatu, peditatuque selecto con-
 spicum unacum tormentis bellicis,
 Bohemiæ finibus immisit. Ex adverso
 in Bohemia Sectarii clanculum præser-
 tim a Germaniæ Protestantibus ad ar-
 ma in Cæsarem capessenda animati,
 suppetiisque suffulti, ex Silesia etiam,
 aliisque ejusdem sectæ Statibus, mer-
 cede conductis copiis triginta millium
 facile exercitum contraxere, militaris
 imperii cura Turriano Comiti deman-
 data.

§. XXII.

*Cæsar's responsum ad rebellium Bo-
hemorum literas.*

Toti in eo erant Protestantes Bohe-
 morum Directores, ut Cæsar's ap-
 paratum bellicum impedirent, aut fal-
 tem retardarent, hujusque cunctationis
 beneficio interim ipsi validum contra-
 here possent exercitum: eo igitur con-
 filio ad Mathiam Imperatorem nuperas-
 dabant literas, ad quas Cæsar hanc in
 sententiam respondit: „De fidelibus
 „meis subditis mihi minime persuadere

F 4 „pos-

Sæc. XVII. „possum, tam crudeles & Barbaros in
 A. C. 1618. „Ecclesiasticos, & monasteria eos fore,
 „ut tam immane facinus aggrediantur,
 „cum præfertim Ecclesiastici nullam om-
 „nino caussam huic expeditioni dede-
 „rint, nec ego ullum vobis damnum
 „inferre unquam cogitarim, sed de in-
 „quietis tantum & contumacibus Pa-
 „triæ turbatoribus pœnam sumere vo-
 „luerim, & quidem milite adhibito non
 „extraneo, sed in Regno & Imperio
 „passim collecto. Nihil equidem in vo-
 „tis habui, neque etiamnum habeo ma-
 „gis, quam ut supercedere molestiæ isti
 „mihi licuisset, quo etiam fine ad vos
 „literas mature fatis dedi, nec exerç-
 „tum collegi, donec vos prorumpentes, ar-
 „ma bellumque elegeratis, alia compositio-
 „nis media respuentes. Cum igitur
 „per contumaciam vestram eo deven-
 „tum sit, ut armis rem experiri cogar,
 „media mihi non defutura spero, qui-
 „bus tueri innocentes Ecclesiasticos,
 „ceterosque meos subditos fideles va-
 „leam, idque eo magis, quod omni
 „rationi, quin ipsi naturæ, omnibusque
 „comitiorum sententiis, receptæ con-
 „suetudini, legibus, Regnique Consti-
 „tutionibus, factæ inter vos & Catho-
 „licos transactioni, quin ipsi Majesta-
 „tis diplomati factum istud vestrum con-
 „trarium sit, nec a quoquam sanæ men-
 „tis

„tis viro probari possit. Quod in pa- Sæc. XVII.
„cis turbatores animadvertendum cen- A. C. 1618.
„seatis, eadem & mihi mens est, pro
„Turbatore vero nonnisi convictus &
„damnatus haberi potest, aliter si fiat,
„privilegiis & immunitatibus, quin Re-
„gni etiam Constitutionibus vis infer-
„tur, quod ipse quidem Rex justissi-
„mus admittere nullo modo potest.
„Quod de implorando aliorum auxilio
„ad finem scribitis, jam ipso opere &
„facto satis comprobastis. Spero au-
„tem neminem futurum, qui factum
„istud approbaturus sit, cum ne idem
„a suis sibi subditis quoque accidat,
„metuere Magistratus omnes cogantur.,
Ad hasce Cæsaris literas Bohemi, quod
responderent, nil aliud promptum ha-
bebant, nisi quod dolosis verbis se *in-*
genuos Bohemos, veritatis divinæ amato-
res, fideles Cæsaris subditos, patriæ ad-
versus turbatores & perversores, qui suis
consiliis Cæsari & Regi suo necnon fideli-
bus Ordinibus, totique Regno insidias
struunt, constantissimos Defensores jactita-
rent, cunctosque pro patriæ rebellibus
haberent, qui Cæsaris caussam defen-
„derent. Attamen hic semper erat
omnibus seditionis ad honestandam re-
bellionem familiaris obtentus, quo ta-
men nunquam excusare possunt proter-
viam, qua sibimetipsis jus dicere, ar-

Sæc. XVII. misque vindicare contra legitimos suos
 A.C. 1718. Principes præsumpserunt, quod tamen
 in nullo eventu licitum est.

§. XXIII.

*Hostiles Bohemorum Protestantium
 motus adversus Cæsarem, eo-
 rumque Regem.*

*Annales
 Boic. p.3.l.3.
 Struv. Pe-
 riod. 10.
 seit. 8.
 Merc. Gal-
 lob. tom. 12.
 lib. 3.*

Postquam Bohemiæ Protestantes ob-
 latam Rudolphini diplomatis, quod
 præcipue violatum querebantur, con-
 firmationem rejecerant, sat manife-
 prodidere, quod *non nisi Religionis ob-*
tentu præconceptam Imperii, Domusque
Austriacæ ruinam tegere intenderint;
vix enim quotidie affluentibus Sectario-
rum auxiliis exercitum suum vehemen-
ter amplificatum cernebant, cum illico
Ferdinandum Regem suum exaucto-
randi, exterumque Principem ad Regni
gubernacula extollendi consilia agita-
rent. Ea de re Legatos misere ad Sa-
xoniæ & Palatinatus Electores, imo
nec dubitarunt Carolo Emanueli Sab-
audiæ Duci quasi venale diadema Bo-
hemicum proponere, oblato sesquimil-
lionis aureorum pretio ac quinque ar-
matorum millium, expensis suis alieno-
dorum sponsione. Fovebat præcipue
eorum consilia Fridericus Palatinus Ele-
cotor, qui eis auctor exstitit, ut con-
ventui

ventui de Rege Romanorum cooptando Sæc. XVII.
obluctarentur: Manifestius autem eis- Sæc. 1618.
dem rebellionem in Cæfarem, Regem-
que suum suadebant Fœderati Belgii
Ordines sectæ suæ socii, qui Bohemos
magis magisque commoventes, sedulo
eos hortabantur, ut pacificationis spe-
cie circumveniri se nullatenus pateren-
tur, sed exemplo quoque suo prægra-
vem dominatum, ac obedientiæ jugum
excuterent: eam in rem omne etiam
studium pollicebantur. Ut ergo Cæfa-
ris copias prævenirent, eorum jussu,
prior Turrianus Comes unacum Kynz-
kio maxima, qua potuit celeritate in
Bohemiam irrumpens, Budovisium ur-
bem, eoquod in Cæfaris obsequio im-
mota perstisset, acriter oppugnare
cæpit: vicissim vero Tampierus Comes
primo Landsteinum, irrito licet cona-
tu, aggressus, Bistricum contendit,
illudque oppidum occupavit, in eoque
circumjectis aggeribus, ductisque fos-
sis sese communivit, promotisque ad
Novodurnum seu Neuhusium castris,
cum a rebellibus frustra ditionem po-
stulasset, incensis eorum suburbii Pil-
grarium festinavit, quo prius perve-
niens, in via submissas a Turriano
suppetias delevit, quamvis seditiosorum
copiis eum strenue insequentibus,
ad Bistricii pene portas usque se re-
cipere

Sæc. XVII. cipere compulsus effet; retrogressis au-
 A.C. 1618. tem hostibus in finitima Bohemicæ fa-
 ctionis loca populabundus subinde eru-
 pit, Gomiziumque oppidum aitu inter-
 cipiens, illud magna annonæ copia re-
 fertum militibus suis diripiendum per-
 misit, eo fine, ut validum Pilsensibus,
 qui Bohemorum rebellium sectam per-
 fidiamque detestabantur, præsidium im-
 portare posset: ipse vero postea a Cæ-
 sare Viennam revocatus, Bucquoio Co-
 miti Cæsarei exercitus imperium cel-
 fit. Hic autem per Moraviae fines Bo-
 hemiam ingressus, Teutobrodam ur-
 bem ceperat.

§. XXIV.

Dolosa Correspondentium Principum consilia in favorem rebellionis Bohemicæ.

*Struv. Hist. Germ. Pe-
riod. 10.
secl. 8.
Merc. Gal-
lob. tom. 12.
lib. 3.
Hist. de la
ribell. de
Bohem.*

Interim Acatholici in Germania, Fœ-
 deris Correspondentium seu unitorum
 Protestantium Auctores, Ducesque, u-
 nice in id intenti erant, ut rebelles Bo-
 hemos consiliis & suppetiis ad conti-
 nuandum belli cursum adjuvare possent,
 eo hujus opis emolumento, ut Mathia
 Cæsare in Bohemia curis armorum de-
 merso, ipsi interim eo licentiosius in
 Imperii viscera & Catholicorum bona
 armis suis grassari possent. Ut autem
 per-

perversum hoc consilium aliquamdiu Sæc. XVII.
tegere valerent, missis ad Cæsarem Le- A.C. 1618.
gatis eundem a bello Bohemis inferen-
do subdole dehortabantur, eodem ta-
men tempore non modo seditionis re-
conciliationem cum Cæsare dissuase-
runt, sed ipsos etiam Bohemiæ Aca-
tholicos instigarunt, ut studiose Cæsa-
rem a bellicis in Bohemiam expeditio-
nibus avertere niterentur. Insuper su-
turi auxilii a Germaniæ Protestantibus
promissi fiducia Bohemos eo impellebat,
ut missis ad Cæsarem literis die vigesima
quinta Septembris exponerent, quod
Cæsar's exercitum in Bohemiam irru-
pisse, ægerrime ferrent, cum tamen
omnes sacrosancte Cæsari affirmarent,
quod in fide ejus, ut *haec tenus* (scilicet,
inchoato jam in Imperatorem bello)
semper perseverare velint, plurimum-
que lætentur, quod Cæsar omnia eis
concessa privilegia sarta tecta conser-
vare velit: proin sperarent, quod exer-
citus sui progressum inhiberet, sibique
persuasum haberet, *se, dummodo de re-
ligione sua securi essent*, plene Cæsar's
expectationi satisfacturos. Speciosis
hisce non minus ac fallacibus promissis
minime collufit operis constantia; quip-
pe eodem tempore a Foederatis Belgii
Ordinibus, necnon ab ipso Turcarum
Imperatore, uti fama ferebat, auxi-
lium

Sæc. XVII. lium petierunt, Moravosque, & Silesias Protestantates, qui de rebellium proposito adhuc minus edocti, auxilio esse recusabant, jamque submissas copias ad Brigensis Ducis relationem revocaverant, datis ad eos literis, transmissoque apologia ad rebellionis societatem animarunt. Quapropter Imperator Bohemorum fallacias probe prospiciens ad dolosas eorumdem literas respondit, quod ad hanc expeditionem pro avertendis malis, quæ suis subditis fidelibus tam Ecclesiasticis quam Politicis ex ipsorum inquis ausibus imminerent, suisset coactus, eoquod paternas suas admonitiones sprevissent, ac ipsimet expeditionum bellicarum initium fecissent, proin ad officium redirent, cum indignum foret, si Cæsar cum armatis subditis pacisci cerneretur.

„Equidem, pergebat Cæsar, innocentes affligi, & patriæ damna inferri, ægerrime fero, ejus tamen caussa in paucos ex vobis scilicet Pragensis tumultus Auctores est refundenda; hic enim, ut promeritas evitarent poenas, ceteros ementito Religionis oppressæ obtentu, minisque sibi seditionis socios adjunxerunt: de cetero, si reipsa, ut asseritis, fideles estis subditi, a male usurpato hactenus imperio abstinetе, dimissoque milite adversus me

„me, Regemque vestrum in aciem e- Sæc. XVII.
„ducto ad quietem vos componite, Cæ- A.C. 1618.
„fareisque editis pareatis velim, non
„autem vestra bona, privilegia & liber-
„tatem opprimi, falso obtentite, eoquod
„hæc, imo & literas Majestatis, alia-
„que pacta me conservaturum jam pri-
„dem recepi, atque etiamnum in ea-
„dem persisto sententia, simulque pol-
„liceor, justitiam omnibus damno quo-
„dam præter meritum affectis plene ad-
„ministratum iri: militibus quoque
„meis in mandatis dedi, ut nihil de-
„trimenti fidelibus subditis meis infe-
„rant. „ Quoniam vero rebelles Bo-
hemii iisdem literis, quibus Saxonie
& Palatinatus Electores, necnon Sile-
siæ Ordines in sui defensionem sollici-
tabant, simul Ferdinandum Regem,
& Maximilianum Archiducem, ut pro
ipsis Cæsaris clementiam exorarent,
subdole rogassent, hinc Ferdinandus
eisdem hæc in responsis dabat: „per-
„cepto Bohemiæ tumultu etiam non
„rogatus de turbis hisce componendis
„cum Cæsare egi, idem etiamnum præ-
„stabo, meque effecturum spero, ut
„turbæ motus isti omnes componantur,
„dummodo vobis ipsis vestra inobedien-
„tia impedimento non sitis. Cum igi-
tur Mathias Cæsar & Ferdinandus Rex
ipsis omnia, quæ postulabant, & de
qui-

Sæc. XVII. quibus querebantur, clementissime in
A.C. 1618. dulcissent, ipsi tamen adhucdum rebel-

Jæger.
Hist. Eccl.
l. 8. c. p. 274.

lionem suam toto studio prosecuti fuerint, manifeste patet, quod hosce motus concitando unice Cæsar, Regis que sui imperium excutere, Domumque Austriacam evertere, Ecclesiasticorum & Catholicorum bona sibi vendicare, & Cæsar iram, quam audaci suo facinore provocabant, armorum violentia prævertere intenderint; sua igitur agendi ratione semetipos mendacii arguebant, cum toties, palamque profiterentur, *se nihil adversus Cæsarem, Regemque suum moliri*, sed duntaxat se suæque sectæ libertatem defendere. Ceteri Bohemi ad Maximilianum quoque Bavariæ Ducem suos decernebant Legatos, supplices, ut milites in sua ditione conscribi, aut in Bohemiam conscriptum transmitti non permitteret: quibus tamen Dux acriter exprobabat, quod Cæsareos Ministros armata manu aggressi sint, & insuper Ecclesiasticos nequidem auditos Regno expulerint: quod nonnisi in odium fidei Catholicæ ab ipsis suisse factum edicebat.

§. XXV.

§. XXV.

Sæc. XVII.
A.C. 1618.*Melchior Cleselius Cardinalis in custodiam datus.*

Hoc item anno Melchior Cleselius sibi *Arth. Dan-*
oppido infestam experiebatur for- *tifc. tom. 12.*
tunam. Erat is Petro Pistore in Au- *lib. 2.*
stria natus, animo tamen, ac moribus *Barre Hist.*
ad aulam accommodis, necnon tanta *d' Allemagne*
scientia, industria, rerumque gerenda- *tom. 9.*
rum dexteritate prædictus, ut apud *Fæger. l. c.*
Mathiam Cæsarem gratia & auctorita- *Ciacon invit.*
te plurimum valens, ex arbitrio suo Im- *Paul. V. p.*
perium administrare diceretur: Hæc *44^{r.}*
ipsa vero sua apud Imperatorem aucto- *Gramond.*
ritas, quam publice quandoque nimis *Hist. Gall.*
audacter efferebat, magnam eidem con- *lib. 4.*
flabat invidiam, præcipue apud Maxi- *Nanus Hist.*
milianum Archiducem, & Ferdinan- *Priorat.*
dum Regem: Variant autem Scriptores *Hist. di Ferd.*
in assignanda hujus odii caussa & Au- *II. p. I. l. I.*
thore; nonnulli enim inculpant hære-
ticos & præcipue Calixtinos, qui a Cle-
sellio multos ad Catholicam veritatem
revocatos indignati, eundem de Sectæ,
& Nationis suæ privilegiis ipso Authore
a Mathia violatis insimularunt. Alii
Scriptores caussam coniiciunt in Hispa-
nos, qui Imperii negotia sibi vendicare
intenti, ægre ferebant, quod Ferdi-
nando, quo sine liberis decedente Bo-
Hist. Eccles. Tom. LVI. G hemiæ

Sæc. XVII. hemiæ Regnum in Hispanos transserri
A. C. 1618. sperabant, exercitus Imperium a Cæsa-
re fuerit primo denegatum, demum
vero concessum quidem, ea tamen le-
ge, ne Ferdinandus quid in bello susci-
peret sine præscitu aut consilio eorum,
quos ei adjungere Cæsar velit. Accu-
sabatur insuper Cleselius ab Hispanis,
quod Hæreticis plus justo faveret, in
eorumque favorem anno 1609. edictum
de libero Sectæ usu impetrasset, neque
magnitudinem Domus Austriacæ pro
viribus tueretur, ac officia publica ex-
poneret venalia, quod tamen haud ve-
rosimile fuit, eoquod hic Cardinalis in
pingui etiam Episcopatu ne tenues qui-
dem opes possedisset. Ut ut autem res
se habuerit, id omnino certum est,
quod instigante Ognato Oratore Hispa-
no Cleselius ex Hungaria Vienam re-
versus die vigesima secunda Julii co-
ram Ferdinando Rege, & Maximilia-
no Archiduce in arce comparere jussus,
unacum Nuntio Apostolico ad aulam
processerit: ast ab alloquio exclusus,
per Sigismundum Panierum & Tam-
pierum percipere coactus fuerit, decre-
tum esse a Domo Austriaca, necnon
cum Papa transactum, ut ob male ad-
ministratam Provinciam, caussasque
alias plures haud ultra in Aula tolera-
retur, proin deposita Purpura nigrum
in-

indueret habitum , ac Panierum nulla Sæc. XVII.
mora sequeretur. Frustra obnitezatur, A. C. 1618.
coelumque ac terram implorabat Cles-
felius , qui captus , curruique imposi-
tus , inscio Imperatore , & si scivisset ,
non passuro ad fines Styriæ , indeque
porro in Tyrolensem Regionem abstra-
hitur , non quidem ad profanos carce-
res detrusus , sed in custodiam cuidam
Abbati traditus , ubi usque ad annum
Domini millesimum sexcentesimum vi-
gesimum tertium hæsit. Abducto Car-
dinale literæ ejus , & quicquid in arca-
no habuit , evolvebantur , Rex vero
neonon Maximilianus Archidux ad Cæ-
sarem sese conferebant , eumque de ge-
stæ rei serie , caussisque captivitatis
plene edocebant. Fertur tamen , quod
Mathias hujus Cardinalis fatum iniquo
ferens animo plures noctes insomnes
duxerit , saepiusque exclamarit , *reddite*
mihi Cleselium , restituite Cardinalem : tan-
dem vero Dietrichsteinus Cardinalis ,
Vir magnæ auctoritatis & judicii allatis
validis rationibus inquietos Cæsaris mo-
tus composuit. Vehementius autem
indignabatur Pontifex , qui hujus faci-
noris conscos censura Ecclesiastica in-
nodare decreverat , id tamen præpe-
diente Bellarmino Cardinale , qui dixe-
rat , quod Principibus permisum sit ,
captivum detinere Cardinalem , si Res-
G 2 publica

Sæc. XVII. publica ingentis damni periculum subi-
A. C. 1618. ret. Nihilominus Papa captum sibi
tradi postulans ea de re Fabritium Ve-
Pias ecc. pag. rospium Rotæ Auditorem in Germa-
366. niam ablegabat, eo autem re infecta
Romam reverso, ac Paulo V. interime
vivis erepto, Gregorius XV. rursus
eundem Vero spium Viennam decrevit,
tandemque annuente Cæsare Cleßelius
Romam abductus, ibidem per paucos
dies in arce Sancti Angeli detinebatur:
postquam vero cauſam suam mira elo-
quentia dixerat, haud invito Cæsare
ad Viennensem suam Ecclesiam summo
cum honore remissus est, nunquam de
Austriacis conqueri auditus.

§. XXVI.

Udenheimium ab unitis Protestantibus solo æquatum.

Cum interim Protestantes Germaniæ
Struv. Hist. Principes Cæsarem variis pacifica-
Germ. pe- tionum artibus detinerent, eumque
riod. 10. Bohema seditione præpeditum haud fa-
sett. 8. 9. 10. facile posse malis Imperii subvenire cerne-
Caraf. rent, ut turbatis rebus, sectæ ac fortu-
Germ. rest. næ suæ consulerent, in jam dudum
Arthus tom. præparatam violentiam erumpebart ad-
12. l. 2. versus Philippum Christophorum Epi-
scopum Spirensem, qui Udenheimium
Spirenſis Episcopatus arcem, quæ ho-
die *Philippoburgum* vocatur, aliquotjam
an-

annos munitissimum reddebat: Id æger- Sæc. XVII.
 rime ferebant Protestantes, veriti, ne A. C. 1618.
 Princeps Spinola in hanc arcem Hispa-
 num præsidium immissurus esset: Unde
 in vulgus spargebant, hanc arcem ter-
 ris Palatinis esse damnosam, eamque
 contra Spirensis urbis privilegia fuisse
 munitam: Hic obtentus sat validus vi-
 debatur Protestantibus, ut Heilbrunæ
 de evertenda hac arce deliberarent, at-
 que ex eorum sententia Fridericus Ele-
 cтор Palatinus tanquam Advocatus ur-
 bis & Episcopatus Spirensis, unacum
 Duce Würtenbergico, Marchione Ba-
 densi, & Christiano Principe Anhalti-
 no die decima quinta Junii assumptis
 quatuor equitum peditumque millibus,
 & mille ducentis fossoribus arcem inva-
 derent, eamque impetrata ditione
 aliquot horarum spatio penitus demoli-
 rentur, unde una hora ad centum mil-
 lia florenorum Episcopo damnum intu-
 lerunt: nihilominus hanc violentiam
 edito in publicum libello honestare ni-
 tebantur, exponentes, quod „hujus
 „arcis munitio de Consilio & consensu
 „Electoris Palatini ab Episcopo in-
 „choata quidem fuerit, ne tamen mu-
 „nitissimum propugnaculum erigeretur,
 „obstante Spirensis civitatis privilegia,
 „vi quorum ad tria millaria urbi mu-
 „nitionem opponere haud liceret: quam-

G 3

„vis

Sæc. XVII., vis autem Episcopus iterato demonstra.
A. C. 1618., ret, quod hæc fabrica propugnaculi no-
 „men minime mereatur, nec Episcopi
 „nec Capitularium mens unquam fuerit
 „ut hoc ædificium aliis æmulationem
 „aut formidinem moveret, sed dunta-
 „xat hunc locum ita munire voluerint,
 „ut Episcopus, qui ibidem suam sedem
 „habet, cum suis tutus ab externo pe-
 „riculo fese necessitatis tempore con-
 „tinere posset. Nihilominus ab Archi-
 „tecturæ peritis relatum esset, quod
 „firmissimum esset propugnaculum, ex
 „quo in Palatinatum ingens damnum
 „imminere posset; eapropter Elector,
 „cum ad conservandum suum jūs, &
 „prævertendum damnum nullam aliam
 „viam, quam vindicationis propriæ ha-
 „beret, structuram hanc merito destru-
 „endam curarit, sine tamen Episcopi aut
 „alterius damno, cum ad pacem in Impe-
 „rio cum omnibus, maxime vero cum
 „Ecclesiasticis conservandam paratissi-
 „mus sit, magis autem expedit, ma-
 „lo in tempore occurrere quam post exi-
 „tum viudicare“. His rationibus Pro-
 testantes suam violentiam honestare in-
 tenti destructa hac arce pecuniis, cen-
 siliisque gliscentes Bohemorum motus
 ut laude dignissimos approbarunt, no-
 vasque seditiones ipsi Cæsari summope-
 re noxias, suis tamen rebus percom-
 mo-

modas in Imperio adornarunt: Ut ve- Sæc. XVII.
ro hæc consilia felicius succederent, Bo- A. C. 1618.
hemos in sua rebellione armis quoque
fovendos rati, mox militem conscri-
psere, atque exterorum opem ad res
hactenus non auditas pertinaciter in-
cipiendas temerarie implorarunt, uti
testatur Carolus Carafa, & ex arcanis
consiliis, quæ in Cancellaria Anhalti-
na leguntur, & infra adducentur, sat
luculenter demonstratur.

§. XXVII.

*Prælium inter Cæsareos, & Bohe-
mos rebelles commissum.*

Hæc dum in Germania gerebantur, *Annal. Boic.*
Carolus Longevallius Bucquoii Co- *part. 3. l. 3.*
mes die nona Novembris Camnizio Bu-
dovisium versus castra moverat, infe-
quentibus eum Bohemorum quatuor-
decim millibus. Hi novissimas Cæsa-
rei exercitus legiones invasere, quos
tamen Bucquoius strenue aggressus,
eosque, dum pontem quemdam præoc-
cupare festinarent, mira celeritate præ-
venit, ac trecentis sclopetariis insidens,
tam feliciter hostes remoratus est, ut
hi ponte interim dejecto grandiora sua
belli tormenta, uti contendarent, tra-
jicere haud valerent. Inter hæc Buc-
quoius etiam restitutis suorum Ordini-
bus, in prælium aciem instruxerat, du-

Sæc. XVII. centis ad primum proximæ sylvæ adi-

A. C. 1618.

tum collocatis peditibus, qui assidua
sclopotorum explosione tamdiu Bohemos innoxio Sylvæ ingressu prohibuerunt, quoad evicto penitus saltu Cæsarei apertam in planitiem prope Saslaviam evaderent. Concursum igitur illuc est, tamque ardenti utrinque pugnandi vincendique aviditate continuis quinque horis dimicatum, ut certamini finem non animi defectio, sed nox ingruens imposuerit, cæsi sunt Bucquoianorum quadringenti, Bohorum autem, quibus locus ad certamen secundior, & pugnantium multitudo copiosior erat, pauciores interiere: E

*Merc. Gal.
lob. t. 12. l. 3.*

Cæsareis capti sunt ducenti Pragam transmissi, quos Bohemi ibidem velut in triumphum duxere, atque ad sua signa sollicitarunt. Bucquoius vero intempesta nocte cum exercitu suo e campo discedens, Budovisum oppidum obsidione liberavit, ac triduo post Crumaviam interceptit, impositoque milite firmavit, insigni Cæsaris emolumento & grandi rebellium damno. Interea Ernestus Mansfeldius Comes Petri Mansfeldii spurius Filius, secta Lutheranus, moribus ferox, versipellis, protervus, impius, ac dissolutæ conscientiæ juvenis, relictis Sabaudi Ducis castris a Germaniæ Protestantibus

cum

*Hist. d'Alle-
magne Bar-
re. tom. 9.
pag. 464.*

cum aliquot armatorum millibus in Bo- Sæc. XVII.
 hemiam missus advenerat, summo re- A.C. 1618.
 bellum applausu exceptus. Hic a Tur-
 riano Comite suprema rei tormentariæ
 Præfectura honestatus, Pilsnæ urbis
 religioni ac Cæsari fidissime cives ad
 deditioñem & ejurandam fidem sollici-
 tare, detrectantes vero expugnare ar-
 misque exuere jubebatur.

*Relat. obsid.
Pilsnæ. edit.
1618.*

§. XXVIII.

Pilsnensis urbis obsidio.

Cum autem Protestantes Bohemiæ Proceres die decima tertia Augusti datis literis Cæsari exposuissent, quod ipsis nunquam in mentem venerit, ut damnum aliquod Pilsnensibus darent, multo minus, ut hanc urbem obsidione cingerent, hinc cives eorum promissis nimium confisi, a validioribus præsidiis comparandis abstinuerunt: insuper præter omnem exspectationem acciderat inchoatæ obsidionis nuntius, eoquod Protestantes ex Rotenburgensi suo Conventu non ita pridem oblatam a Cæsare pacificationem se gratam habere testati fuissent; cognita igitur iterata eorum perfidia Cæsar apud Saxoniæ Electorem, qui hanc quoque pacis negotiationem promovere teto studio adlaborabat, questus est, quod per-

G 5 fidi

Sæc. XVII fidi hi Bohemi decreta Pilsnensi obli.
A. C. 1618. dione malitiose concordiae viam ob-
struerent: Maximilianus quoque Bava-
riæ Dux, postquam Pilsnensem urbem
a rebellibus jam cingi intellexerat, eos
dem missis literis ab ulterioris obsidio-
nis violentia dehortabatur. Verum
surdis canebat, erantque illis arma
omni pace & quiete potiora: hinc ad-
moto ad urbem exercitu, nil ad vali-
dam obsidionem intentatum reliquit
Mansfeldius, nec aliquid pro sui de-
fensione Pilsnenses, usque adeo im-
perterriti, ut Mansfeldius obsidionem
solvere, atque ad tertium a Pilsnæ mæ-
nibus lapidem sese retrahere cogeretur:
quo comperto cives supra fortunam sese
efferentes, in vicina rebellium loca ex-
currere, & Mansfeldio ignaviam suam
imprudentius exprobare cæperant; Ve-
rum hic crebris hisce contumeliis irri-
tatus, redintegrata obsidione urbem
admotis totius bellici apparatus instru-
mentis tanta vi oppugnabat, ut nuda-
ta magna mænium parte muralibus
machinis decussa, domibusque ferme
eunctis in cineres & ruinam subsidenti-
bus, tandem die vigesima quarta No-
vembris urbem ditione caperet, ci-
vesque armis, portarum clavibus, &
libertate spoliatos in verba fidemque
Sacramento seditiosis Bohemiæ Proceri-
bus

bus adigeret, qui postea tamen die de-Sæc. XVII.
cima nona Februarii anno sequenti a A. C. 1618.
Cæsare proscriptionis pœna multa-
tus est.

§. XXIX.

*Protestantes Bohemi in Austria hō-
stiliter excurrentes.*

Postquam Turrianus Comes rebellio- *Barr. Hist.*
nis Princeps Silesitas a Sacramen- *d'Allemagn.*
to Cæsar is ad coniurationis Bohemicæ *tom. 9.*
partes pelleixerat, eosque ductore Mar- *Merc. Gal-*
chione Brandenburgico Jægerndorffii *lob. l. 3. t. 12.*
Dynasta, in Bohemiam contra Cæsa- *Annal. Boic.*
rem pugnaturos acciverat, mox copias *l. c. Carafa*
l. c.
suas in geminum partitus est exercitum,
quorum primum Marchio, alterum ve-
ro Comes duceret; sub idem tempus
Austriæ Ordines tam Catholici, quam
Protestantes ex mandato Cæsar is co-
mitia agebant, in quibus de validis
Bohemiam contra rebelles defendendi
mediis deliberaretur: cum vero Prote-
stantes, quibus non patriæ salus, sed
sectæ libertas cordi erat, de Cæsar is
propositione agi nollent, nisi prius de
abrogandis, quæ Imperatori scripto-
tenus consignabant, existimatis grava-
minibus decerneretur, & quid de Ca-
tholicis sperandum cognoscerent, hinc
Mathias Imperator rursus Bohemos
officii

Sæc. XVII. officii sui admonens, jussit Ordines Austriacos, ut moras, quas consultando

A. C. 1618. trahebant in longum, cum ex eventis sua metirentur. Consilia, abrumperent, & publica privatis anteferrent studiis; tempus enim mutuis altercationibus ob Religionis dissidia otiose terebant, dum hostis interim, aliquot jam locis Austriae finitimus potitus, ipsis Austriae si- nibus ad Catholicorum præcipue perniciem immineret: Præterea sat compertum habebat Cæsar, quod Bohemi rebelles post captam Pilsnensem urbem unice intenti essent, ut vana promissæ pacificationis spe bellicum Cæsaris apparatum retardarent; atque interim Cæsarem, cui præter pauca, eaque ignobilia Bechinensis tractus oppida in Bohemia nil reliquum erat, omnibus insuper ditionibus exuerent, interim vero speciosis non minus ac dolofis verbis pollicerentur, aliud sibi animi nunquam suisce, quam ut se se coram Cæsare humiliarent, pro Rege suo solum eum agnoscerent, & debita sua subjectione placatum sibi reconciliarent, & a fide, ejusque obedientia ne latum unguem recederent, dummodo per conscientiam & Religionis libertatem id non facere cogantur; quibus tamen postremis verbis aperte testati sunt, quod eorum sectæ usus debitam obedientiam erga legitimum suum Principem,

*Boh. Resp.
ad Sax.
Elekt. let.*

*Epist. Bo-
hem. Protest.
ad Bavar.
Princip.*

cipem, si Catholicus est, excludat. *Sæc. XVII.*
 Quam sincera autem fuerit eorum obe-
 dientia, patuit, dum pacificationis con-
 ditiones a Cæsare propositas nimium
 sibi periculosas, & haud tolerandas
 esse perscribere non dubitarent; cum
 tamen Cæsar ab eis haud amplius pe-
 tiisset, quam ut redirent ad officium,
 arma iniqua deponerent, ab usurpata
 Regni administratione abstinerent, at-
 que edictis Cæfareis parerent, vicissim
 vero Cæsar eis polliceretur, quod co-
 piás suas revocare, præteriorum obli-
 visci, & de molestia nulli inferenda ca-
 vere velit. *Boh. lit. de
condit. tract.
ad Cæsar.*
 enimvero nimium duræ
 erant hæ conditiones a legitimo Prin-
 cipe præscriptæ ejusmodi rebellibus
 subditis, qui tam arcte factionis, sectæ-
 que suæ studio detinebantur, ut nul-
 lum alium Regem agnoscere vellent,
 nisi qui sub dupli specie communica-
 ret, & Papam vocitaret Anti - Chri-
 stum: Hoc fanatismi impetu motus
 Schlikius Comes libellis per Provincias
 sparsis intrepidam posthac Religionis li-
 bertatem, & opimas e bonis Ecclesia-
 sticis prædam pollicitus, populos ad re-
 bellionis societatem sollicitabat, de-
 munum cladibus, prædisque faciendis
 intentus, ad Budevium mille Cæsa-
 reos delevit; pariter Schwenbecius Co-
 mes sectæ socius Zwetelam oppidum &

Abba-

Sæc. XVII. Abbatiam infestans, cum quatuor ple-
A.C. 1618. rumque prædonum millibus ad nonum
usque milliarium proprius Viennam ex-
currens, Hochfurtum, pluraque Mo-
nasteria diripuit; nihil moderatus age-
bat Turrianus Comes, qui itidem in
Austriam Viennæ vicinorem, viam
aperientibus Anisianis, ut mox refere-
mus, cum valido exercitu irrumpens,
Bucquojanos in montes Austriæ vici-
nos profugere compulit, ac demum va-
rie cis Danubium in Austria vagus, in-
gentem ubique stragem edidit: Nec ta-
men hæc Turrianorum violentia omni-
no impune abibat, quippe Tampierius
Comes contracta celeriter suorum ter-
millium manu circa Cremifanium ali-
quas hostium phalanges profligavit:
Cum autem Protestantes Austriæ infe-
rioris Ordines hisce prosperis Bohe-
morum adversus Cæsarem successibus
parum angerentur, hinc non obstabant
quidem, quo minus extemporales ha-
berentur Provincialium delectus, nimis
tamen tenue ac infidum noverant hoc fo-
re præsidium adversus sectæ rebellionis-
que socios: quo circa Cæsar, ut populi
sibi fidelis calamitates malaque impen-
dientia propriæ etiam auctoritatis di-
spendio redimeret, rursus Turrianum
Comitem hortatus est, ut positis armis
bimestres saltem inducias admitteret,

Regem.

Regemque Ferdinandum culpæ tam Sæc. XVII.
 multiplicitis deprecatorem interpellaret, A. C. 1618.
 necnon aliquos captivos cum Jeſſenio
 itidem captivo commutaret. Turria-
 nus autem, qui jam Cæſari leges dare,
 non vero accipere suetus erat, Panzo-
 num iustum, ac Villingum quidem di-
 misit, cetera autem injuſſu fuorum Fœ-
 deratorum facere, fibi haud integrum
 esse respondit. Postea suam in Austria*m*
 irruptionem edito scripto excusare haud
 dubitabat, allegans se ad id coactum
 fuisse, ut hostibus suis, scilicet Cæſari,
 copiisque eidem fidis, *aditum in Bohemia præcluderet*, omnemque vim a sub-
 ditis, fidelibusque suis amicis propelleret.

§. XXX.

Anisiani Austriaci Protestantes in Cæ- farem rebelles.

Haud minus insolentes, atque in Cæ- *Annal. Boic.*
 farem pervicaces sese exhibebant *num. 30.*
 Sectarii ad Anisum fluvium siti. Hi e- *Bellus laur.*
 nim, quicquid in Religionis negotio *Austr.*
 sibi placeret, etiam licere, ac concedi *p. 127. l. 3.*
 impudentia hucusque non audita a Cæ- *Khevenhill.*
 fare exposcebant, repulsam autem passi
 futuræ defectionis specimina palam ede-
 debant, nam inconsulto Cæſare secun-
 dum Danubii ripam propugnaculum
 suggesta humo, ductaque per ambitum
 fossa

Sæc. XVII. fossa excitarunt, sylvestresque Bohemi.
A. C. 1618. ci saltus angustias decussatim pos-
tis arboribus egressui clauerunt, eo
fine, ut Bucquoium, ceterosque Du-
ces Cæsareos ultro citroque com-
meandi facultate intercluderent, eos
que prohiberent, ne in Bohemos re-
belles, quibuscum ipsi clandestina fo-
vebant consilia, exercitum per Austricæ
fines ducere possent: Ea res cum ad
Maximiliani Archiducis & Passaviensis
Episcopi aures pervenerat, horum hor-
tatu Cæsar nulla mora jussit Anisianos,
ut dejecta munitione vias disseptas a-
perirent, Cæsaris copias armorum so-
cietae, ultro citroque commeandi op-
portunitate, & si res deposceret, an-
nona juvarent. Nihilominus ut lucu-
lenter demonstrarent Anisiani Protes-
tantes, quod eorum consilia nil nisi a-
pertam respicerent rebellionem, contra
quam Cæsar mandasset, egerunt univer-
sa. His denique singularis perfidiæ
monumentis Protestantes annum a Se-
ctæ suæ sæculo nuper celebrato primum
reddidere celebrem, clariusque futu-
rum malorum præsigum, quam ille
cometa, qui hoc anno die decima sex-
ta Novembbris minaci cauda tanquam
flagello quopiam, seu ut alibi visus est,
serpentini gladii mucrone armatus ap-
paruit; unde paulo post monetæ aureæ
argen-

argenteæque fuerunt proculæ hoc le-Sæc. XVII.
mate: *ardet offensi Numinis astrum.* Cen- A.C. 1618.
set (*) Petitus Parisiensis celebris mu-
nitionum Præfectus, quod Cometa,
qui anno 1664. apparuit, fuerit idem
cum Cometa hujus anni.

§. XXXI.

Protestantium Germaniæ Principum consilia adversus Cæsarem & Catholicos.

Ut Protestantes Germaniæ Principes *Caraf. cons.*
eo validius Bohemos in sua seditio- *de Germ.*
ne fovere, Cæsar's jugum excutere, *rest. Struv.*
turbatisque Germaniæ rebus, oppres- *Period. 10.*
sisque Catholicis sectam suam propaga- *Seff. 8. §.*
re valerent, Fridericus Palatini Elector, *Cancell. An-*
Christianus Anhaltinus, & Joachimus *halt.*

Ernestus Brandenburgicus Duces, qui
a suis Triumviri appellabantur, ar-
cana volutabant consilia, quorum no-
titia præter Albertum Solmensem Co-
mitem, Volradum Plessium, Ludovi-
cum Camerarium, Achatium & Christo-
phorum de Dona nemini alteri ex fæde-
ratis fuit communicata. Præprimis
igitur, postquam Palatinus ex copiis a
Sabau-

(*) In sua dissertatione de Cometarum na-
tura Parisiis anno 1665. edita.

Sæc. XVII. Sabaudiæ Duce dimissis duo peditum
A.C. 1618. millia ductore Mansfeldio receperat,
hi Triumviri spe ad majora audenda inflati ab eodem Sabaldo exercitum quindecim millium, misso hanc in rem Legato petebant, eo fine, ut delectu habito in Herbipolensi Episcopatu, Alsatiam invadere, eamque Friderico Palatino afferere, Tyrolis atque Italiæ transitus obsidere, necessariam Bohemis opem tam suppeditatis pecuniis quam copiis clam ferre, ac demum mare Adriaticum cum Oceano conjungere valerent. Conclusum pariter inter eos fuerat, ut res eo deducatur, quatenus Vicariatus Imperii, perinde ac si interregnum esset, substitueretur, simulque Catholici Episcopatus, servata partium æqualitate distribuerentur, ea tamen dexteritas & cautella adhiberetur, ut suspicio esse nequiret, quod uniti Principes non modo Catholicos Status, sed ipsam etiam Catholicam Religionem extirpare intendant: Tempore autem ejusmodi interregni gravamina iterato inculcata (rejecta omni deinceps amica compositione) nonnisi armorum vi expedirentur, huncque in finem Palatinus Sabaudi copiis in expeditione Bohemica uteretur, hacque ratione sibi Bohemorum animos conciliaret. Initus postea fuit ab hisce Triumviris Conventus

tus , in quo de ingenti pecuniarum summa pro futuro bello , de Palatino Elec-
tore ad coronam Bohemiæ promoven-
do , de summo exercitus imperio eidem
deferendo , necnon de duobus Legatis ,
quorum alter cis Rhenum , alter vero
in Franconia imperaret , substituendis de-
liberatum est . Præterea Triumviri ,
cum Brisacenses Catholicos opprimi &
sine Badenfi Marchione Adriaticum
mare cum Oceano conjungi , haud pos-
se , probe cognoscerent , hinc ipsum
admonendum esse censuerunt , ut con-
siliī particeps opportunam sibi ditionem
invaderet . Proponebant insuper , quod
Fridericus Palatinus Elector , *pro inna-*
ta sua modestia , uti falso affirmabant
non quidem ad coronam Bohemicam aspira-
ret , eadem tamen ipsi assereretur , eo-
quod Status Bohemici , utpote nova-
rum rerum cupidi quam maxime in
hanc mutationem inclinarent , gauden-
tes contra Ferdinandum Regem has
turbas excitari : Sabaudo insuper Duci
dignitatem Imperialem pollicebantur ,
si ejus auxilio Palatinus Elector coro-
nam Bohemiæ assequeretur , cum ni-
hil sit dubitandum , quin hic duorum suf-
fragiorum in Collegio Electorali potens ,
Brandenburgici etiam voti securus , faci-
le etiam Trevirensem Electorem in ejus
partes inducturus , tantum beneficium

Sæc. XVII.
A.C. 1618.

H 2 debi-

Sæc. XVII. debita gratitudine compensando par fu-
 A. C. 1618. turus esset. Hæc porro Protestantium
 confilia luculenter eo tendebant, ut
 Bohemici tumultus ope Cæsarem aut
 omnino exauktorarent, aut Religionis
 libertate armis extorta pacem nancisce-
 rentur, qua Imperatorem facerent ser-
 vum, & perpetuum suorum subditorum
 mancipium: eo ex fine sua privilegia,
 quæ per violentiam extorserunt, sem-
 per latius, quam per Imperii leges per-
 missum, extendere nitebantur; post-
 quam enim se mera sectæ tolerantia con-
 tentos fore simularant, paulo post æqua-
 litatem cum Catholicis deposcebant, dein
 nec hac contenti, conjuratione facta
 Religionem Catholicam ex universa
 Germania primum sub violatæ pacifica-
 tionis obtentu, dein armorum potentia
 extirpare moliebantur.

§. XXXII.

*Pax inter Turcarum Imperatorem &
Persicæ Regem.**Sagredo**Mem. de Mo-
narch. Ot-
tom.**Merc. Gal-
lob. tom. 12.
lib. 3.**Ludolff
Schaubüh-
ne cap. II.*

Postquam Mustapha ab Ottomanico
 Solio in carcerem a Vezirio seu su-
 premo militiæ Prætore retrusus fuerat,
 Osmanes Achmetis filius natu maximus
 per eundem Vezirium imperii guberna-
 cula Mensi Januario cepit: Hic et si
 duodecenni non major, ingenii tamen
 tum

tum fervidissimi Princeps a rebellibus Sæc. XVII.
 Hungaris Protestantibus sollicitatus, A.C. 1618.
 Mehmetem Janissarorum Tribunum ad
 Bohemos destinare Legatum, decreve-
 rat; inde sparsus brevi rumor erat,
 quod Acatholici in Bohemia Turcarum
 Imperatorem ad faciendum in Hunga-
 riā impetum literis suis sollicitassent,
 & quamvis harum literarum exemplar
 ad Cæsarem fuisset transmissum, hanc
 tamen suspicionem Protestantes Bohe-
 mi a se alienarē nitebantur, nullo alio
 in sui defensionem allato argumento,
 nisi quod *Religione sua prohiberentur, quo*
minus cum jurato Christiani nominis hoste
consilia agitent, aut in Christianorum per-
niciem eum excitent: nihilominus Prote-
 stantes Germaniæ Principes in Roten-
 burgico conventu congregati in suis ad
 Cæsarem literis insinuare haud dubita-
 runt, quod si Cæsar Bohemicam expe-
 ditionem intermittere neglexerit, peri-
 culum foret, ne *Christianis in propria vis-*
cera sævientibus, & Hungarice propugna-
culis omni apparatu bellico ad turbas istas
adhibito nudatis, ad irruptionem facien-
dam Turcis occasio præbeatur. Ceterum
 Osmanes nondum aperto bello Hunga-
 ros Protestantes Regi suo rebelles de-
 fendere, haud consultum arbitrabatur,
 folio suo contra Persicam potentiam
 necdum satis firmato; quocirca e Thra-

Sæc. XVII. cia & Natolia præprimis lectum vali-
A.C. 1618. dumque exercitum adversus Schach-
Abam Parthorum, Persidisque Regem
emisit. Concursum quoque summis
utrinque viribus est ad Ardavillam ur-
bem, initoque prælio millia propemo-
dum octoginta Turcarum, Persarum
que promiscue deleta sunt, & quam-
vis Turcarum clades longe major esset,
nihilominus Persarum Rex suorum stra-
ge perterritus, victoriæ suæ toties re-
portatæ cursum ultro represit, pertur-
batusque adversæ fortis metu pacem in
posterum ab Osmane II. quæsierat, an-
numque sericarum telarum tributum
pendere promiserat: Hanc pacis con-
ditionem Vezirius fastidiose trutinans,
in interiora Persici Regni victricibus suis
armis penetrabat, ubi tamen ingenti
annonæ penuria pressus, pacem ea lege
firmabat, ut Ottomanico exercitui Per-
sarum Rex copiosam advehheret anno-
nam: quo facto anno sequenti concor-
dia utrinque stabilita est, interim vero
Mogolis Rex Candoharam Metropolin
Persis astu eripuit, & Turcarum Impe-
rator magnam cladem a Melitensibus
accepit. Hi enim cum duodecim navi-
bus classem Turcicam ex Syria redu-
cem aggressi, collectum undique tribu-
tum trigesies centum milium aureorum
cum opima præda interceperunt. Pau-
lo post

lopost Osmanes ad Ludovicum XIII. Sæc. XVII.
in Gallias Oratorem decrevit, ut ob A.C. 1618.
Franciæ Legatum Constantinopoli a _____
Mustapha male acceptum Regi satis-
faceret.

§. XXXIII.

*Conspiratio contra Venetos feliciter
detecta.*

Pacis inter Ferdinandum & Venetos Jæger. Hist.
instauratæ primordia Reipublicæ Eccl. l. 8.
oppido funesta accidissent, nisi inten- cap. 8.
tatam perniciem Dei Providentia in Ferrer. cont.
ipos mali machinatores detorsisset; tom. I. c. 2.
quippe Jacobus Pierus natione Gallus, §. 135.
patria Normanus, celeberrimus Pira- Zilio. p. 2.
ta, homo ad quævis audenda procli- l. 1.
vis, & ad omne periculum intrepidus Nanni Hist.
flagrante Austriacos inter & Venetos pag. 186.
bello Venetias venit, injuriam, qua se Venet. l. 3.
ab Ossuna Fro-Rege Neapolitano affe- Brachel.
ctum fingebat, ulturus: Hic obtentus Hist. l. 1.
Venetis adeo spectabilis videbatur, ut
hunc hominem ad sua signa reciperent,
spe concepta, quod hic Pirata utilem
adversus Austriacos atque Hispanos o-
peram Reipublicæ præstare posset, præ-
cipue cum præter plures naves insuper
Longladam insignem pyrobolarium plu-
resque magnanimos juvenes secum
conduceret. Monebat Simeon Conta-
rinus

Sæc. XVII. rinus tum Romæ Legatus Rempubli.
A.C. 1618. cam, ut caute ageret, eo quod rumor
esset, quod Ossuna Dux, Petrus Tole-
tanus & Bedmarus Marchio per ejus-
modi homines insidias Venetis struere
machinarentur. Hujus suspicionis fa-
ma ad ipsas etiam Ossunæ aures per-
venit, qui inde graviter offensus, clam
Pierei uxorem in carcerem conjecit,
maritum vero a suis obsequiis olim pro-
fugum amplis promissis ad redditum sol-
licitavit, hancque in rem ad eum lite-
ras dedit, quas cum Pierius Senatui
exhiberet, Ducemque destructis ab eo
insidiis falso accusaret, tantam sibi a-
pud Venetos conciliabat fidem, ut in
armamentarium unacum Longlada ad
exercendam artem pyrobolicam, susci-
peretur. Obeunte autem Nicolao Do-
nato Duce Veneto statim plusquam se-
xaginta militares Tribuni in secretas
contra Senatum indignationes & cri-
minationes erumpebant, vel ob soluta
sibi maligne stipendia, vel quod missio-
nem denique parum pro meritis
honestatam aut donatam acceperint.
Hi ergo suæ indignationi plus æ-
quo indulgentes, in Reipublicæ per-
niciem conspirarunt, atque in pver-
si sui consilii societatem adlecto Pie-
reo, ceterisque ejus sociis, Senatum
trucidare, Curiam & urbem injectis
flammis

flammis delere condixerunt: Commu- Sæc. XVII.
 nicabant hi parricidæ tanti sceleris con- A. C. 1618.
 filia aliis insuper septingentis per urbem
 sparsis: extra ditionem quoque circiter
 mille partim Gallos partim Burgundio-
 nes, & variarum Nationum homines
 in audaciam exercitatos disperserant,
 eo fine, ut dato signo sociis suam jun-
 gerent operam: accersebatur quoque *Merc. Gal-*
 quidam Anglus nomine Haillotus, qui *lob. tom. 12.*
l. 2. § 3.
 navigio variis ad fuscitanda & propa-
 ganda incendia idoneis instrumentis,
 onerato appelleret: Istriam versus ma-
 jores naves belli tormentis, & securi-
 bus, quibus pontes & transitus inter-
 scinderentur, flammamque restincturis
 aditus eriperetur, instructas tenebant:
 in urbe vero Langladus armamenta-
 rium nitrati pulveris vi unacum forni-
 cibus quinquaginta arcuatis in aerem
 protruderet, alii officinam monetariam,
 potioraque urbis loca occuparent, au-
 daciore autem Curiam & principalium
 Senatorum ædes invaderent, ut occi-
 sis Primoribus reliqui eo facilius in or-
 dinem redigi possent. Jam Mensis Ma-
 jus exequendo huic consilio præstitutus
 advenerat, quin in tam ingenti conju-
 ratorum numero, quod satis rarum
 est, ullus arcanum proderet, jamque
 noctu ex condicto appropinquabant na-
 vigia, quæ tamen exorta subito tem-

H 5 pest-

Sæc. XVII. pestate partim confracta, partim dis-
A. C. 1618. jecta fuere: Tandem vero Gabriel Mont-
cassinus patria Normanus, & Baltha-
sar Juven ex Delphinatu oriundus, pro-
ditionis consciæ, ob dispar tamen cri-
men carceri addicuntur, ex quibus u-
nus, ut promeritas effugeret poenas,
conspiracye patefacta, calamitatis in-
de imminentis effugiendæ viam ape-
ruit. unde continuo proximis quibus-
que, quos ille manifestaverat, arreptis,
scelusque fassis ceteri, quotquot in ma-
nus venerant, laqueo e collo, partim
a pedibus suspensi poenas dederunt;
Nobiles etiam aliqui Veneti proditio-
nis participes nocturno tempore, ne de-
decori familiæ essent, undis submersi
perierunt, pari suppicio die decima
Octobris ducentis extra portum affectis
reliqui debitas poenas diffugiis eluserunt;
quidam tamen Præfectus natione Gal-
lus, nomine Sadoperus ad triremis ma-
lum a pedibus suspensus periit, Pie-
reus denique & Langladus in mare præ-
cipites acti, suffocati fuere. Ceterum
Bedmarus Hispaniæ Legatus, eo quod
conjunctionis Auctor a nonnullis habe-
retur, in summo versabatur discrimine,
ne a furente populo vivus discerpere-
tur. Ossuna vero Prorex Neapolitanus
multis contendebat, nullam partem
in ea conspiracye se habuisse: id igi-
tur

tur omne, ne Hispaniam vicinam irri- Sæc. XVII.
 taret, provide dissimulabat Senatus, A.C. 1618.
 qui unacum Reipublicæ Duce Antonio
 Priulo Donati Successore die vigesima
 ejusdem Mensis ad Templum Divi
 Marci processit, pro detecta conjura-
 tione solemnis Deo acturus grates. Pau-
 lo post morbus Venetiis admodum per-
 niciosus invaluit, quo non pauci quo-
 tidie correpti perierunt: eodem quo-
 que morbo & peste simul Constantino-
 poli singulis diebus circiter mille quin-
 genti absulti sunt, excitatoque in-
 genti incendio plusquam quadringentæ
 ædes conflagrarent, Janitsaris interim
 Christianorum & Judæorum tabernas
 pro more suo diripientibus.

§. XXXIV.

Grisonum tumultus in Rhætia contra Catholicos.

Sub idem ferme tempus Rhæti seu Gri- Ferrer. l. c.
 fones secta Zwingiani in Rhætia Merc. Gal-
 Catholicos dire vexabant. Vetus enim lob. tom. 12.
 erat diffensio in Valle Telina Rhætos lib. 3.
 inter & Valtelinos tam ob controver- Hist. Frant.
 sum Dominii jus, quam propter Reli- l. 8. p. 387.
 gionum diversitatem; hi enim Catho- Bucelin.
 lici, Rhæti vero secta Calviniani fue- Rhæt. Chro-
 rant. Gallis antiqua foedera erant nolog.
 cum Rhætis, Hispanis autem, & nunc Austria-

Sæc. XVII. Austriacis cum Valtelinis: hinc Phi.
A.C. 1618. lippus III. Hispaniarum Rex genti Au-
 striacæ percommodum fore ratus, si
 prævalida arce muniretur Mediolanum,
 qua parte Valli Telinæ imminet, Fi-
 dentium monumentum exstrui curabat,
 obstrepentibus Italizæ Principibus, &
 præcipue Venetis, quibus etiam ex-
 clusis Petrus Toletanus Mediolanensis
 Gubernator fœdus cum Valtelinis per-
 ficere nitebatur, hancque in rem die
 quinta Februarii omne commercium
 inter Grifones & Mediolanenses edito
 diplomate inhibuit: viciissim vero Gri-
 fones cum Mediolanensibus negotiari
 prohibebantur, quos Franciæ Orator
 valide protegebat, ut Hispanos æque
 ac Venetos a pristino cum iis fœdere
 averteret. Inde vero non modo in
 Bruxalensi conventu ingens orieba-
 tur contentio inter Calvinianos Præ-
 cones, sed præcipue inter Superioris
 Caput-Oeni cives, dum hi de nova
 Magistratus electione deliberarent;
 quippe inferioris Tasanæ Vallis incolæ
 Venetis, Superioris vero favebant Hi-
 spanis, proin Plantanis Fratribus, qui
 illis in Vallibus capita, columnæque
 Catholicorum erant. Hos igitur, ut
 specioso sub obtenu opprimere possent,
 accusabant inferioris Tasanæ Primores,
 quod abrogato statu Democratico om-
 nem

Khevenhill.
t. 9. p. 138.

nem sibi potestatem per nefas arroga- Sæc. XVII.
rent, exterosque Principes, Proceres- A.C. 1618.
que tam amplis promissis, ac muneri-
bus conciliarent, ut plus quam præsta-
re possent, promittentes, nationis exi-
stimationem apud Fœderatos imminue-
rent: Ut ergo patriam, libertatemque
ab hac, ut ajebant, oppressione & ty-
rannide vindicarent, Curæ primum,
& postea Tursetti conventum agebant,
populo armato turmatim confluente.
Dein variis artibus inferioris Tafanæ in-
colas ad suas pertraxere partes, atque
ex singulis Provinciis certum armato-
rum numerum sibi submitti petierunt.
Horum potentia freti pœnale judicium
constituebant, ex cuius sententia in Ca-
tholicos sævire cæperant. Præprimis
igitur Joannem Prevostum & Zambrium
capite damnant, quosdam sedibus suis de-
jiciunt, alios cædunt, eos vero qui ex rei
privatæ necessitate remanserant, Ca-
tholicam fidem abdicare, & Calvini
sectam amplecti cogunt, incensisque
eorum Basilicis Sacram suppellectilem
hæretica manu profanant, necnon am-
bos fratres Plantanos Rudolphum &
Pompeium Catholicorum Princi-
pes perpetuo exilio mulctatos aqua
& igni interdicunt, & postea melio-
ris notæ Catholicos patibulo affi-
gunt. Denique die vigesima secunda
Julii

Sæc. XVII. Julii innovato furore Joannem Episco-
A. C. 1618 pum Curiensem inique exauktoratum
 capite plecti jusserunt (*), Archipres-
 byterum vero Sonderensem nomine Ni-
 colaum Ruscum Virum æterna memo-
 ria dignum in vincula conjecerunt,
 eumque, priusquam ob constantiam in
 professione Religionis Catholicæ truci-
 darent, suspensum in equuleo, applici-
 tis ad nudam carnem faculis, & cor-
 pore costarum illumque tenus, sævis
 unguis discerpto per plures horas bina-
 vice, ut diu ac sæpius moreretur, tam-
 diu torserunt, donec die tertia Septem-
 bris tot tormentis excarnificatus Spi-
 tum exhalaret: Alium quoque septua-
 ginta quatuor annorum senem, & uxori-
 re, novemque liberis vita superstibus
 gravatum, eoquod Fidentii munimenti
 exstructionem suasisse insimularetur,
 capite plecti jusserunt, proscriptis om-
 nibus ejusdem bonis. Illos quoque,
 qui hanc Calvinianam lanienam tem-
 pestiva fuga declinaverant, e patria
 proscripsere, ad supplicia varia, si
 quando forte deprehenderentur, desti-
 natos. Ceterum non modo Catholici,
 sed etiam ex Protestantibus modera-
 tores vehementer guerebantur, quod
 hujus

(*) Huic suppicio provida fuga sese sub-
 duxerat Episcopus.

hujus Archipresbyteri nec confessi nec Sæc. XVII,
 convicti, sed omnino innoxii corpus sub A. C. 1618.
 patibulo fuerit sepultum. Tam inhu-
 mane a Calvinistis habití Catholici suam
 innocentiam adversus impactam prodi-
 tæ patriæ calumniam non modo scri-
 ptotenus vindicabant, sed insuper Fe-
 riæ Ducis novi Mediolanensis Guber-
 natoris opem implorabant, quo autem
 successu, postea referemus: Attamen
 sequenti post Ruscæ cædem die hanc
 Calvinistarum fævitiam vindex Deus
 castigabat repentina Plursii Grifonici
 municipii excidio, ac *rariſſimo Divinæ*
indignationis exemplo; quippe die quarta Cluver. epit.
pag. 777.
 Septembbris hora diei sexta vespertina Bell. laur.
 Subito fremitus ac fragor a monte Con- Austr. l. 2.
 tonio cooritur, mons scinditur, & va- pag. 65.
 stissimæ magnitudinis rupes diffiliens,
 immani cum tonitru deruit, unoque mo-
 mento omnia ædificia, pecora, & ho-
 mines ad unum omnes mille quingen-
 tos opprimit, immensoque saxorum ag-
 gere contumulat, nec admirandi, aut
 exclamandi, ne dicam fugam tentan-
 di spatio incolis relicto.

Periit itaque quicquid Plursii nomi-
 ne censebatur ad Seilanum usque cis,
 & trans Meram universum, ne reliquo
 quidem oppidi vestigio; ubi hodie loco
 hujus urbis jam lacus appetet sesqui-
 milliari Italico longus: Foris mortem
 effu-

Sæc. XVII. effugere nonnisi quinque homines, tan-
A. C. 1618. tæ calamitatis testes, horum primus
erat quidam pauperculus, qui Dei mo-
nitu oppidum egressus erat, alter Præ-
toris Plursini frater negotiorum cauſa
Rongaliæ tunc distentus. Tertius quartusque Franciscus Fornus & quidam
faber cæmentarius foras in cellam egressi
vinarium, ac denique puer quidam,
qui fame pressus extra Plursium ad po-
ma persica direptum exierat. Fertur,
quod pridie insolitus quidam fætor un-
decunque spargi cæperit, atque ope-
rarius quidam tam Wertemano Can-
cellario, quam aliis compluribus inco-
lis proximum oppidi excidium denun-
tiarit, eosque ad fugam, atque eorum,
quæ cuique forent charissima, expor-
tationem identidem excitarit, ast sicut
in diebus Noe, spretus, fidem non in-
venerit. Ad volarunt postea fossores,
ut forte spirantibus adhuc sub ruina,
auxilio essent, hos vero tanta fœtoris
intolerantia obruit, ut pluribus illorum
suffocatis ceteri dilaberentur, a spectro
admoniti, ut nunquam de instaurando
loco cogitarent. Postea tamen truci-
dati Archipresbyteri corpus ex huma-
tum est, Fabariamque translatum pla-
ne incorruptum reperiebatur, cordis
vero pars, insigne incorruptionis mo-
numentum, Veldtkirchii asservatur.

Eidem

Eidem quoque Martyrii laureolam præ- Sæc. XVII.
dixisse & gratulatus esse fertur S. Caro- A. C. 1618.
lus Borromæus, cum ex ejus capite
quondam flammarum cælum versus ex-
splendescere intuitus esset.

§. XXXV.

Arminiani a Gomaristis & Principe Araufiano pessime habiti.

Pari furore, quo Calvinistæ in Rhæ- *Neuvill. hist.*
tia Catholicos insectabantur, hoc *dt Holl. l. 1.*
quoque anno in Belgio Arminianorum *cap. 5.*
& Gomaristarum factiones inter se col- *Maffen. an-*
lidebantur, vis & arma in se mutuo *nat. Trev.*
convertentes; cum enim Fœderati Bel- *l. 23.*
gii Ordines sua ab Arminianis mandata *Arth. Dan-*
vilipendi cernerent, veriti, ne hi sub *tis. t. 12. l. 2.*
obtentu Religionis Regimen ambirent, *Jæger. hist.*
jugumque subjectionis excutere moli- *Eccl. l. 8.*
rentar, hinc ineunte hoc anno decre-
vere, ut Mauritius Nassoviæ ac Arau-
fiae Princeps Gomaristis addictus cum
copiis suis Arminianas urbes hostiliter
invaderet, exauctoratoque Magistratu
hujus sectæ Præcones expelleret. Hic
ergo Noviomagum & Zutphaniam pro-
fectus ex Magistratu cunctos Arm-
nianæ sectæ faventes expulit, nullaque
mora Præcones urbe excedere jussit.
Postquam vero ad Transiluanam Pro-
vinciam, ac præcipue ad Campedunen-

Hist. Eccles. Tom. LVI. I sem

Sæc. XVII. sem urbem, quæ veluti Arminianæ
A. C. 1618. sectæ Metropolis habebatur, arma con-
verteret, Præconum authoritas & po-
tentia expeditionis suscepitæ cursum re-
morari videbatur; ibidem enim qua-
tuor præcipui Prædicantes, Goswinus,
Schoterus, Wifelinus, & Mathisius
non modo populum ad strenuam sui
defensionem crebris declamationibus
accenderunt, sed etiam veluti Armi-
nianæ Ecclesiæ summi Pontifices per
urbes & Pagos ad exponenda novæ
sectæ capita reliquos Præcones tanquam
Apostolos suos emiserunt; utque saltem
inter eos concors esset errandi norma,
novam fidei confessionem Genevensi &
Heidelbergensi oppositam typis evulga-
runt; nihilominus his validior Præco
erat Mauritius, qui suorum militum
ope Calvini honorem, doctrinamque e-
liminato Arminianismo revocabat: A-
gebatur jam de subjuganda Arnheimensi
urbe, quam præter Provinciæ Sena-
tum, præsidiarii milites magno numero
collecti formidabilem Mauritio redde-
bant: Hic igitur opem consiliumque
in astu quærens, se Trajectum profe-
cturum simulabat, simulque nonnisi in
transitu pernoctandi licentiam petebat:
id vero eidem duobus ex Senatu de-
negantibus, nec satis se tutum in urbe ob-
vulgi furorem fore afferentibus, Mau-
ritius

ritius spreto eorum obtentu urbem cum Sæc. XVII.
suis copiis ingressus est. Præceperat A.C. 1618.
vicissim Arenheimensis Senatus suis mi-
litibus, quos *expellantates* vocabant, ut
si quid Mauritium moliri cernerent, mox
arma corriperent. Verum nimis fera-
erat hæc cautela; quippe Mauritius
Ernesto etiam Nassovio cum suo agmi-
ne altera die urbis portas infestante
necnon Arminianis militibus, quos
Gomaristæ auro corruperant, nequa-
quam obſistentibus, urbe & arce po-
titus est, Senatorum quibusdam aufu-
gientibus, aliis ab officio ſemotis: Post-
ea Princeps ceteris in Curia congrega-
tis significari curabat, ut quiete ſub-
fiferent, & pro dirimenda fidei con-
troversia Synodum proximam expecta-
rent. Armatæ hujus Prædicationis
rapiditas, necnon ſeverum mandatum
de *expellantibus* copiis intra viginti qua-
tuor horarum ſpatium exauctorandis
Lugdunensem & Harlemenſem, alias
que civitates eo adegit, ut circa nota
Religionis capita ſeſe ad potentiorum
arbitrium componere decernerent: In-
de vero Joannes Barnefeldius præci-
puum caput & Arminianorum Prote-
ctor, necnon Traiectenses, atque Hol-
landiæ & Westfrisiæ Ordines anxiis cu-
ris agitari cæperant, quapropter datis
ad Mauritium literis rogapant, ut Tra-
jectum

Sæc. XVII. jectum declinare, nec se populi tumul-
A. C. 1618. tibus exponere velit. Interim vero
Trajectenses suadente Barnefeldio ur-
bem & circumvicina loca valido mu-
niebant præsidio.

§. XXXVI.

*Trajectum aliæque Hollandiæ urbes
Arminianis addictæ a Mauritio
occupatæ.*

Ex violenta hac agendi ratione Armi-
niani sat luculenter cognoverant,
quod Gomaristæ firmum fixumque ha-
berent, ablata conscientiæ libertate,
quos nec ratione nec Scripturæ pon-
dere possent, saltem armorum vi ad
sextæ suæ placita pertrahere: Ea de
causa Hollandiæ & Westfrisiæ Ordines
die octava Maij ad cunctas sibi addictas
urbes mandatum dederunt, vi cuius
inter se novum fœdus inire, ac Belgii
Ordinum ausibus obsistere admoneban-
tur: cum autem Trajectenses vanis al-
tercationibus tempus tererent, & ve-
teres præfidiarii exorta æmulatione
contra expellentes milites ad Arausio-
nensis Principis partes deficerent, in-
gens in urbe concitabatur tumultus,
qui tamen Rumoldi Hogerbetii, &
Hugonis Grotii auctoritate sedatus est:
postea vero Moersbergus Consul Tra-
jecten-

jectensis, & Ægidius Ledenbergius hujus Provinciæ Tabularius cunctos cives ad capeſſenda arma concitarunt, occupatisque præcipuis oppidi locis *expectantes* præſidiarios imponere festinarunt. Hos tamen prævenit ad omnes casus intenta ſedulitas Mauritii Principis, qui repulſis *expectantibus*, civibusque in officium redactis, Magistratus officio ſuo amovit, Senatorum nonnullos & Ledenbergium carceri mancipavit, & præcipuis feditionis aucto-ribus exilio mulctatis, Provinciam, urbemque Trajectensem Fœderatis Ordinibus afferuit.

§. XXXVII.

Barnefeldius unacum aliis in vincula coniectus.

Enimvero Hollandiæ Ordines hac Mauritiī molitione veteres patriæ leges & præcipue fœdus anno Christi milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto initum violari querebantur, incassum tamen; quippe Arauionensis Princeps Hollandiam in novam regiminiſ formam redigere, ſibique supremum Belgii Fœderati imperium affere intentus, Arminianos penitus extirpare statuit; unde aucta Gomarista- rum factione, necnon militum obſe-

I 3

quio

Sæc. XVII.
A. C. 1618.

Sæc. XVII. quio fretus, octo Calvinianos Ministros
A. C. 1618. sibi addictissimos sub specioso Fœderatorum Ordinum nomine congregavit, ac die vigesima quarta Augusti Barnefeldum celebrem quondam Republicæ Hollandicæ Catonem, dum e Provinciæ Ordinum conventu solus egredeleretur, Hagæ Comitum comprehendendi, vincitumque ad arcem conduci jussit: postea Hogerbetius, Grotius & Ledenbergius pariter in vincula conjiciuntur, Moersbergus vero domi captus detinetur. Eodem die Fœderati Ordines seu verius octo illi Prædicantes Principis mancipia, ut populi invidiam turbasque a se amolirentur, publicas literas hanc in sententiam affixere.
 „Postquam in commotione Trajectensi,
 „res ejusmodi detectæ, & manifestatæ
 „fuerunt, quæ in Provinciarum omnium
 „perniciem cedere, & non Trajectensi
 „solum, sed aliis quoque civitatibus
 „cædem & damnum maximum accer-
 „sere potuerint, auctores vero rerum
 „istarum primarii Advocatus Hollan-
 „diæ Joannes Barnefeldius, Romoldus
 „Hogerbetius, & Hugo Grotius ha-
 „beantur, Ordines pro periculo omni a
 „provinciis avertendo, & restituenda
 „omnibus concordia, pace & tranquil-
 „litate pristina, viros istos tres, donec
 „administratæ provinciæ, actionumque
 „sua-

„suarum omnium rationem reddant, Sæc. XVII.
 „detinendos Hagæ- Comitis curarunt, A. C. 1618.
 „qua de re ulteriore declarationem
 „suam brevi sunt in lucem daturi.„

Huic criminationi Gomaristæ binas adhuc alias a Francisco Aerssensio columnias, quas Hugonottæ Galli in suis etiam conventibus divulgabant, contra Barnefeldium addidere, & quidem I. quod Hollandiam ad Religionem Catholicam reducere. II. Hispanorum dominationem rursus invehere molitus esset. Ne vero tam Princeps quam Fœderati Ordines, quibus nullum jus in particulares Provinciarum subditos competebat, de usurpatæ jurisdictio- nis crimine postularentur, sese totius Reipublicæ Conservatores jactitabant, quod exosum sane nomen fuit apud illos populos, qui propriam libertatem sua vita potiorem habentes, tot res-publicas, quot urbes condidere.

§. XXXVIII.

Franciæ Regis conatus de revocanda Provinciarum unione.

Fervente hoc tumultu Morierus Fran- *Neuvill. hist.*
ciæ Regis Orator Ludovicum XIII. d' Hoiland.
 de proxima Reipublicæ Batavinæ rui- *cap. 7.*
 na, ni tempestive dissidia componeren-
 tur, certiorem redditit. Eapropter

Sæc. XVII. Rex in eunte Mense Mayo Boissium,
 A. C. 1618. Virum Batavis haud incognitum nec
 ingratum Hagam Comitum ablegabat,
 ut contendentes ad concordiam inter-
 posita etiam Regis auctoritate revocare
 niteretur. Verum Mauritius, qui tur-
 batis Belgii rebus sibi utilius prospicere
 poterat, hæc pacis consilia dextere e-
 lusit, suamque factionem firmaturus,
 omnes Hollandiæ & Westfrisiæ urbes
 armis subjugare statuit. Hanc in rem
 Lugduni, Delphi, Harlemii & in plu-
 ribus aliis urbibus, ex auctoratis Ma-
 gistratibus Senatores Barnefeldio atque
 Arminianis adversos substituit, urbes-
 que validis præsidiis munivit, necnon
 Arminianorum Ecclesiæ Gomaristis at-
 tribuit: Postea Hagam reversus præ-
 cipuos hujus sectæ Prædicantes, at-
 que inter eos Vossium, Bertium, Gren-
 vikhovium, Venatorem, & Corvinum
 urbe, ac Republica expulit: Joannem
 vero Utenbogardum sibi quondam fa-
 miliarissimum tanquam læsæ Majestatis
 reum proscriptis, eo quod Arminiano-
 rum dogma magis pium, quam (Go-
 maristarum doctrinam esse afferuisset:
Vid. Supra
Lib.
CLXXXIV. quo cognito Ledenbergius, qui ex tot
 nobilium capitum suppicio suum sibi
 fatum præfigiebat, violentas sibi meti ipsi
 manus injectit. Interim captivi sexto
 jam mense in carcere tabescabant, quin
 adhuc

adhuc audit i essent, quo circa Franciæ Sæc. XVII.
 Rex suis Legatis negotium dabat, ut ~~Sæc. 1618.~~
 Fœderatos Ordines ad majorem erga
 captos humanitatem inclinarent, nec-
 non de famoso Francisci Aerffensii li-
 bello quererentur, eo quod hic Author
 Regis Senatum, & Ministros convitiis
 laceassivisset. Verum cuncta Regis Chri-
 stianissimi consilia evertit Jacobus I.
 Angliæ Rex, qui se in fidei quæstioni-
 bus versatissimum reputans, Gomari-
 stis adhæsit, de Barnefeldii exitio tri-
 pudians, eo quod hic sua olim dexte-
 ritate Flessingam, Briellam, aliasque
 urbes Anglo præsidio evacuasset.

§. XXXIX.

*Hollandiæ & Westfrisiæ oppositio
 adversus Dordracensem
 Synodum.*

Ut vero Gomaristæ, & Fœderati Or-
 dines invidæ oppressionis calum-
 niam a se amoverent, ac duntaxat re-
 ligionis tuendæ studio accensi arma
 sumpsisse crederentur, dissidentes inter
 se Theologos indicto Concilio Nationali
 conciliare satagebant, hancque in rem
 Dordracensem feliebant urbem, in
 qua (uti jam die prima Decembris anni
 prioris decreverant) ad primam De-
 cembris diem præfata Synodus, totam

I 5 Belg-

Sæc. XVII. Belgicam Ecclesiam, ceterasque omnes
 A.C. 1618. Calvini & Zwinglii doctrinæ addictas
 repræsentans, celebraretur. Convocabantur etiam omnium totius Europæ
 Ecclesiarum Ministri, & Doctores Cal-
 viniani; jubebantur quoque prius pro-
 vinciales habere conventus, in quibus
 de articulis in Nationali Concilio pro-
 ponendis, necnon de Doctoribus ad id
 deputandis ageretur. Paruere his jus-
 sis Gomaristæ, Arminiani e contrario
 & præcipue Hollandi, atque Ultraje-
 stenses declarabant, hujus Synodi con-
 vocationem esse irritam, utpote liber-
 tate destitutam, Gomaristas simul ju-
 dices, reosque esse, Arminianos prius
 cecidisse caussa, quam auditii fuissent,
 ac demum ad tollenda mala sufficere
 Synodum Provincialem, si que Natio-
 nalis foret necessaria, oppertere, ut
 hæc esset Oecumenica. Nec vana erat
 horum oppositio; quamvis enim Præ-
 dicantes exilio multati ad hanc Sy-
 nodum reverterentur, cognita tamen
 violenta Magistratum abdicatione sibi
 tempestiva fuga consuluere; ceteri suos
 ad hoc Concilium ablegare renuerunt,
 eoquod Gomaristæ numero & potentia
 Arminianis prævalerent, nullumque
 admitterent, nisi aut Barnefeldio ad-
 versaretur, aut Gomaristis faveret: præ-
 terea Gomaristæ Arminianorum oppo-
 sitione

sitione irritati in suis privatis concilia- Sæc. XVII.
bulis ferme omnes hujus sectæ Prædi- A. C. 1618.
cantes officio suo dejecerunt, utque
iniquam hanc vim honestarent, in vul-
gus sparsere, quod non ob eorum do-
ctrinam utpote nondum discussam nec
damnata, sed propter corruptos illo-
rum mores, & Socinianismi (*) er-
rores exauctorati fuerint.

§. XL.

*Hollandiæ & Westfriſiæ Ordinum
literæ ad Electorem Palatinum
& Angliæ Regem pro impe-
dienda Synodo Dor-
dracensi.*

Cum igitur Hollandiæ & Westfriſiæ *Jæger. hist.*
Ordines probe intelligerent, quod *Eccl. l. 8.*
præconceptum Dordracense Concilia- *cap. 7.*
bulum rationum pondere haud ultra
impedire possent, Palatini Electoris
patrocinium implorarunt, datis ad eum
literis, quarum summa hæc est. „Ab
„initio repurgatæ apud nos religionis
„duæ

(*) Ab hac labe ipse Basnagius Arminium
vindicat, referens, quod hic coram Hollan-
diæ Ordinibus hanc calumniam a se amolitus
sit. *Hist. de la Relig. des Eccl. Ref.* pag. 281.
& pag. 285. Socinianismi accusationem non
sufficie sat fundatam fatetur.

Sæc. XVII. „duæ nos præcipue difficultates exer-
A. C. 1618. „cuerunt. Prior de eo imperio, quod
 „circa Ecclesiastica Christianis Magistrati-
 „bus competit; in quo itidem, ut om-
 „nes Reformati Reges, Principes, ac
 „Magistratus, & Reipublicæ, & Ec-
 „clesiæ incolumitatem in primis sitam
 „semper existimavimus; contra Mini-
 „strorum quorumdam Sententiam, qui
 „Ecclesiasticum regimen externum sum-
 „mo in republica imperio non subiectum
 „aperte profitebantur: Altera vero de
 „diversis Theologorum Sententiis super di-
 „vina Prædestinatione, annexisque capiti-
 „bus: Sua placita non sine aliorum
 „condemnatione, aut ignominia Mi-
 „nistris quibusdam rigide urgentibus
 „contra existimantibus nobis, satius
 „esse, tales controversias plebis captum
 „superantes a suggestis amoveri; nihil
 „que obstante sententiarum diversitate,
 „super quæstionibus inter veteres, re-
 „formatosque Doctores adeo decertatis
 „pacem Ecclesiæ servari: eo magis quod
 „Reformatæ Ecclesiæ, præsertim vero tua
 „Electoralis Serenitatis Parentes, ipsa tua
 „Electoralis Serenitas ejusque præstantissimi
 „Theologi longius dissidentibus confessionis
 „Augustanæ Ecclesiis, eandem pacem,
 „fraternamque communionem sœpius obtulis-
 „sent. Et spes quidem fuerat, positis
 „armis, quæ olim omnem ferme curam

„ac

„ac sollicitudinem nostam in se verte- Sæc. XVII.
 „rant, consilio piorum virorum & pub- A. C. 1618.
 „lica auctoritate Ecclesiam, legibus
 „stabilitam, & moderata æquitate com-
 „paetam, in solido a nobis posse con-
 „stitui: quo fine plurimi a nobis labo-
 „res optimo proposito suscepti sunt; ut
 „ex earum literarum, quas ad serenif-
 „simum ac potentissimum Regem Brita-
 „niæ mittimus, exemplo, aliisque eo-
 „dem pertinentibus chartis, promptum
 „erit Electorali tuæ Serenitati cognos-
 „cere. Sed Ministri quidam & officii sui
 & nostri in ipsos juris beneficiorumque im-
 memores, haud ante quieverunt, quam Ec-
 clesia miserabiliter discissa, plebi, sed præ-
 fertim externis apud nos commorantibus,
 inobsequentius se gerendi exemplum aut oc-
 casionem præberent: „qui sicut antehac
 „Synodis, quas nationales ipsi vocant,
 „aggressi sunt fratres in controversiis dif-
 „flicibus, ut diversus est humani in-
 „genii captus, haud pariter secum sen-
 „tientes acerbioribus censuris premere,
 „& ab electione Pastorum, & reliqua
 „Ecclesiæ inspectione amovere Magi-
 stratum: ita nunc quoque existimant,
 „id sibi restare, ut quod contra leges
 „moliti sunt hactenus, nunc Synodicis
 „decretis vim accipiat, atque auctorita-
 „tem. Quamquam vero Provinciæ quæ-
 „dam nostri fæderis, illis, quas dixi-
 „mus

Sæc. XVII. „mus, controversiis minus obnoxiae
A. C. 1618. „eo perductæ sunt, ut in Synodi talis
 „indictionem consentirent, literasque
 „eam in rem scriberent, usurpato Ordin-
 „num generalium nomine: nos tam
 „gnari, & aliam esse apud nos Ecclesiæ
 „constitutionem, & eo, quod cum vicini
 „inivimus, fædere jus, rempublicam, &
 „in republica Ecclesiæ, gubernandi soli
 „dum atque illibatum penes nos mansisse, ne
 „que ea in re nos aliorum teneri imperiis,
 „non magis quam alii nostris teneantur, alio
 „remedia monstravimus; quæ salvo jure
 „nostro, ac publicis legibus ad resar-
 „ciendam Ecclesiæ pacem rectius duce-
 „rent: quæ itidem videre erit in char-
 „tis, quas transmittimus. Plane au-
 „tem confidimus, Electoralem tuam
 „Serenitatem, hisce cognitis, non mo-
 „do nulli adjutricem fore ad eas res, quæ ju-
 „ri nostro adversantur, sed contra omni-
 „occasione daturam operam, ut & auto-
 „ritas nostra in Ministros nostros salva-
 „maneat; & Ecclesiæ Evangelica-
 „rum unitati, quæ ex difficultate con-
 „troversiarum definitionibus periclitari
 „folet, leniore quadam via Christiana
 „scilicet moderatione, ac tolerantia,
 „consulatur“.

Hæc Arminiani pro impediendo
 Dordracensi Conciliabulo ad Palatinum
 perscripsere, eodem autem tempore

Ja-

Jacobum I. Angliæ Regem de tota dis- Sæc. XVII.
 fidii serie certiorem reddebat, suppli- A. C. 1618.
 ces, ut interposita sua auctoritate jube-
 re vellet, quatenus utraque sententia
 inter partes controversa interim tolera-
 retur. Hanc in rem sequentes ad eum
 dederunt literas. „Quo primum tem-
 „pore hisce in regionibus Erasmi, Lu-
 „therique scriptis accensa lux est, qua
 „collustrati homines haud pauci tyran-
 „nidem Paparum, idololatricos super-
 „stitiososque cultus, & alios paulatim
 „in Ecclesiam inventos errores agnosce-
 „re cœperunt: Pastores, qui passim
 „pios cœtus collegerant, cum leges pu-
 „blicas sibi adversas haberent, atque
 „ideo earum præsidio uti non possent,
 „necessitate compulsi, ad Galliæ exem-
 „plum, *Regimen quoddam constituerunt*
Ecclesiasticum, quod, ex *Pastoribus & de-*
lectis e fidelium multitudine Senioribus con-
stans, e confessibus minoribus in majores,
quasi per gradus quosdam assurget. Post-
 „quam vero nos primi omnium, cum
 „Zelandiæ Ordinibus, ductu laudatis-
 „simi Herois, Guilielmi, Arausionen-
 „sium Principis, armis sumtis ad vindi-
 „candam ab illegitimis imperiis avitam li-
 „bertatem; simul, quod pias potesta-
 „tes decebat, ad sublevandam Eccle-
 „siam animum adjecimus; templo ima-
 „ginibus purgata, emendationis Doctri-

„næ

Sæc. XVII. „næ magistris tradidimus, eosdem lib.
A. C. 1618. „beralibus e publico ærario stipendiis
 „sustentavimus; statim inter Pastores
 „quosdam & Magistratum plerosque
 „ortæ contentiones: cum illi quidem
 „id, quod persecutionum necessitate in-
 valuerat, regimen sine ulla mutatione re-
 tentum vellent, sibique ac Senioribus pot-
 statem omnem ferendarum legum Ecclesiasti-
 carum, conferendique munera Ecclesiastica,
 vindicarent: hi contra, mutatis tempo-
 ribus, manente functionum discrimi-
 ne, mutandam nonnihil censerent formam
 „Gubernationis: quippe cum, ut ex ver-
 „bo Divino docet Belgica Confessio,
 „non id modo munus sit Magistratum,
 „ut de civili politica conservanda sint solli-
 citi; sed &, ut operam dent tollendis adul-
 terinis cultibus, prædicando Evangelio,
 propagando Christi regno: quod cum of-
 „ficium faciunt, Magistratus eosdem
 „esse supremos, & civilium, & Eccle-
 „siasticarum rerum Gubernatores: ac
 „proinde nullum esse regimen exter-
 „num, quod non Supremo in Republi-
 „ca imperio subordinetur: quia ut fert
 „insignis Optati Millevitani Sententia,
 „non Respublica in Ecclesia, sed Ecclesia
 „sit in Respublica. Hujus Sententiae
 „cum esset fortissimus, ac potentissi-
 „mus Arausionensium Princeps, leges
 „concepit, easdem ab Ecclesiasticorum
 „quo-

„quorumdam objectionibus vindicavit. Sæc. XVII.
„Auctor præterea nobis & Zelandiæ A. C. 1618.
„Ordinibus fuit, ut eandem in curam
„toto animo incumberemus, vaticina-
„tus, si hanc muneris nostri partem ne-
„gligeremus, exitiale id Reipublicæ at-
„que Ecclesiæ fore: in mandatis, quæ
„a nobis idem Princeps Arausionen-
„sium de exercitio collatæ sibi pote-
„statis accepit, fuit illud quoque, ut
„quæ ad religionem pertinent, ordi-
„naret: item, ne Consistoria ulla esse
„pateretur, nisi a nobis, aut Magistra-
„tibus instituta.,,

„Verum hæc omnia hodie evertun-
„tur. Sunt, qui a ferendis legibus,
„quæ ad ordinem aut decorem Eccle-
„siæ pertinent, ab ultima cognitione
„rerum Ecclesiasticarum, ab Electione
„Pastorum ac Seniorum, Magistratus
„omnes, ipsasque summas potestates
„aperte excludunt, nihilque ipsis relin-
„quunt, præter executionem eorum,
„quæ Ecclesiasticis placuere. Verbis
„facta congruunt. Habentur Ecclesi-
„stici conventus ab Ordinibus non in-
„dicti, imo interdicti: honor Magistra-
„tuum libellis, & jactis in vulgus vo-
„cibus lancinatur: pluribus in locis,
„ubi dogmatum controversiæ sunt nul-
„læ, vinculum Ecclesiasticæ unitatis
„ob id abrumpitur, quod Magistratus,
Hist. Eccles. Tom. LVI. K „mo-

Sæc. XVII. „more veteris Ecclesiæ notissimo, affi.
 A. C. 1618: „dent Ecclesiasticis conventibus, & ad
 „electionem Pastorum ac Seniorum
 „juxta ipsos Pastores ac Seniores dele-
 „gantur. Hac de causa conquisitis si-
 „gnationibus ad deserendos cœtus ve-
 „teres plebs concitatur. Si obsistant
 „Magistratus, & pessimi exempli se-
 „cessionem probare nolint; sunt, qui
 „vim aperte minantur, fuere &, qui
 „intentarent. Nos interim gnari, quan-
 „to ampliora jura in ordinandis Eccle-
 „siæ rebus, & designandis Pastoribus
 „exerceant, non Reges tantum, &
 „Electores Evangelicam veritatem pro-
 „fessi, sed Comites quoque Germaniæ,
 „& tum ejusdem Germaniæ, tum Hel-
 „veticarum civitatum Rectores: quo-
 „modo Genevæ Seniores Ecclesiæ non-
 „nisi ex Magistratum numero eligan-
 „tur ab ipsis Magistratibus; indignum
 „arbitramur, nobis, qui pro tuenda
 „vera religione, quantum vix quisquam
 „fecerimus, pertulerimusque, pro mul-
 „tiplici benefiorum genere has gratias
 „rependi. Et quamquam prudentiam
 „tuæ Majestatis semper simus vene-
 „rati, nunquam tamen antehac satis
 „animo concipere potuimus, tantum
 „publicæ authoritati periculum immi-
 „nere a Presbyteriali ista summa, im-
 „perio non subordinata, gubernatio-
 „ne,

„ne, quantum jam pridem Majestas Sæc. XVII.
 „tua & voce, in Hamptoniensi præser- A. C. 1618.
 „tim Conventu & Libris editis, præ-
 „dixerat, eamque secuti præstantes
 „Angliæ Theologi multis argumentis
 „demonstraverant. Quamquam & hic
 „olim nascentis tum primum licentiæ
 „argumenta Princeps Arausisionensis
 „præviderat. Nunc vero, exæquante
 „tot oracula tristi experimento, nihil
 „habemns, quod prius accusemus,
 „quam diutinam nostram patientiam,
 „ac lenitatem.„

„Altera pars malorum, quæ Eccle-
 „sias nostras exagitant, nata est ex
 „Theologicis quæstionibus de præde-
 „stinatione; aliis enim ea probata sunt
 „dogmata, quæ a *Calvini*, *Bæza*, alio-
 „rumque authoritate non parum *sibi*
 „dignitatis conciliarunt, eadem nimirum,
 „quæ in Anglia defenderant viri docti,
 „*Withakerus* & *Perkinsius*: alii ab his
 „dissidentes Sententiaæ suæ laudabant
 „non sfernendos authores, *Erasmus*,
 „*Melanchthonem*, *Bullingerum* atque alios.
 „Quamquam vero in *Geldria* quoque, &
 „*Frisia* non desuisse Pastores, qui poste-
 „riorem hanc Sententiam tuerentur,
 „editis libris apparent; tamen in *Hol-
 „landia Westfriſiaque*, & in *Provincia*
 „*Trajectina*, major semper fuit ita sentien-
 „tium numerus: partimque vivunt ad-

K 2

„huc

Sæc. XVII. „huc, partim obierunt Professores, &
A. C. 1618. „Pastores, qui ante annos triginta &
 „quadraginta hanc docendi rationem
 „publice sunt secuti, *nemine ipsis eam ob*
 „*rem movente litem.* Quod si quando in
 „conventibus Ecclesiasticis, ubi prio-
 „rem illam Sententiam plures tueban-
 „tur, quidam Ecclesiasticas eo nomine
 „censuras fratribus intenderent, nos
 „ante annos viginti & amplius autho-
 „ritate nostra talibus Censuris interces-
 „simus, & ad concordiam fleximus Pa-
 „storum animos. Eandem viam se-
 „cuti sumus, cum ex Academia, cui
 „includi subtiliores istas disputationes
 „æquum rectumque fuerat, in Eccle-
 „sias latius serpsisset contentio, prioris-
 „que Sententiæ defensores posteriorem
 „ut Sacris literis, Confessioni Belgicæ,
 „& Catechesi Heidelbergensi apud nos
 „receptæ, adversam accusarent, con-
 „tra se ac sua tuentibus aliis. Unde
 „nata est Collatio, quæ Hagœ coram no-
 „stro confessu anno post Christum natum
 „millesimo sexcentesimo undecimo est insli-
 „tuta. Cujus is fuit exitus, ut sine ullo
 „Sententiarum præjudicio, pacem & cha-
 „ritatem dissidentibus commendaremus iis
 „decretis, quorum itidem exempla trans-
 „mittimus. Confirmati sumus plurimum
 „Majestatis tuæ Literis, quas ipsi visum
 „est ad nos mittere Martio mense anni mil-
 „lesimi

„lesimi sexcentesimi decimi tertii. lis enim Sæc. XVII.
„literis Majestas tua expensis iis, quæ A.C. 1618.
„in controversiam vocabantur pro sum-
„ma sua prudentia monebat, expe-
„riundo sibi cognitum, disputationibus
„Theologicis id genus quæstionum vix
„posse terminari: magis e re fore, *ut*
„publica authoritate sopirentur, *vetus*
„ministris, *eas disputationes in suggestum*,
„aut ad plebem perferre, jussisque pa-
„cem colere, & in ista opinionum ac-
„Sententiarum discrepantia invicem se
„Tolerare, saltem donec, mature co-
„gnito negotio, authoritate publica ali-
„ter statueretur. *Addebat Majestas tua,*
„compertum sibi, neutram Sententiam ita
„deviam, *ut non posset cum fidei Christia-*
„næ veritate, & cum animarum Salute
„consistere. Similia super hoc argumento
„ex Augusto Majestatis tuæ ore se in-
„tellexisse jam ante retulerant Legati
„Ordinum foederatorum, qui in Britan-
„nia fuerant anno millesimo sexcente-
„simo decimo. Neque incognitum e-
„rat, cum pridem in Cantabrigiensi
„Academia eadem quæstiones incaluis-
„sent, conceptas quidem Lambethæ
„assertiones quasdam, sed nunquam
„iis accessisse publicam authoritatem.
„Et cum anno millesimo sexcentesimo
„tertio, a Renoldo ejusque Sociis Ma-
„jestas tua oraretur, ut corpori Angli-

Sæc. XVII. „canæ Confessionis pateretur adjungi
A. C. 1618. „easdem assertiones, Majestati tuæ mi-
„nime ex re visum Ecclesiæ, librum
„Confessionis farciri Theologicis con-
„clusionibus. Legebatur in alio libel-
„lo, Majestatis tuæ jussu conscripto at-
„que edito, rerum absolute necessaria-
„rum, ad Salutem non magnum esse
„numerum: Quare existimare tuam
„Majestatem, nullam ad ineundam con-
„cordiam breviorem viam fore, quam
„si diligenter separentur necessaria a
„non necessariis, &, ut de necessariis
„conveniat, omnis opera insumatur:
„in non necessariis libertati Christianæ
„locus detur. Cum vero in decretis
„nostris prioribus nonnulli requirerent
„certos Tolerantiæ fines, ne istarum di-
„sputationum obtentu irreperent do-
„gmata, aut quæ Deum facerent pec-
„cati authorem, aut quæ gratiæ vere
„gratuitæ honorem delibarent; con-
„cepta est formula, quæ, rejectis illis
„erroribus, quos Ecclesiæ veteres, &
„Reformatæ damnaverant, tolerantiam
„disputationibus, in Collatione tracta-
„tis, tanquam limitibus quibusdam
„circumscriberet, cum præcepto, ne
„quis in reliquis Doctrinæ partibus quic-
„quam doceret, quod a receptis per
„Ecclesiæ Reformatas Sententiis dissi-
„deret. Hæc quoque formula ad Ma-
„jesta-

„jestatem tuam missa est, lecta que tum Sæc. XVII.
 „ipsi tum insignibus Angliæ Theologis. A. C. 1618.
 „Rescriptum a Viro clarissimo, non
 „Consilium tantum Majestati tuæ aliis-
 „que Viris gravissimis probari: Sed
 „formulam quoque ipsam; Apparere
 „enim, id actum, ut a duobus scopu-
 „lis, in hac doctrina æque periculosis, hinc
 „Manichæorum, inde Pelagianorum po-
 „puli avertantur, & in ea doctrina con-
 „firmentur, quæ Salutis nostræ pro-
 „ram ac puppim, principium scilicet,
 „progressum & consummationem, uni
 „Deo adscribens, contemptum tamen
 „bonorum operum non inducat. Ea
 „igitur formula ad civitates Hollandiæ
 „ac West-Frisiæ missa, multis proba-
 „ta, tum illius tum hujus Sententiæ
 „Pastoribus, majori parti conventus
 „placuit; factumque ea de re decre-
 „tum est, quod ipsum quoque Majestati
 „tuæ exhibemus. Accesserunt postea
 „interpretamenta quædam, quibus te-
 „stati sumus, neutram partem prælatam
 „alteri velle. Imperata hæc, donec ple-
 „nius res cognoscatur; atque interim
 „Confessioni ac Catechesi salvam ma-
 „nere, quam obtinuerat hactenus, au-
 „thoritatem: ne quid iis adversum do-
 „cere cuiquam liceat. In Trajectina
 „Provincia jam ante illud nostrum de-
 „cretum tolerantia super prædestina-

K 4 „tionis

Sæc. XVII. „tionis controversia, & quæ huic ad-
A. C. 1618. „hærent, Synodi Provincialis consensu
 „& Ordinum imperio sancita fuerat:
 „ut ex Canonibus, hic itidem exhibi-
 „tis, videre est. Nuper etiam Transi-
 „ſulaniæ Provinciæ Ordines pro tole-
 „rantia edictum fecere, quod ipsum
 „quoque transmittitur. Confidimus
 „plane, a nobis vicinarumque Provin-
 „ciarum Ordinibus in hoc negotio ni-
 „hil factum, quod alienum sit a piorum
 „Magistratum officio, & certissima
 „Sententia Ecclesiarum Reformatarum,
 „ut cujus clarissimi Doctores, conve-
 „nienter exactissimo Majestatis tuæ ju-
 „dicio, controversias istas, quæ ver-
 „santur in explicando ordine decreto-
 „rum Dei, quibus gratia & gloria præ-
 „parantur, aut culpæ præcognitæ præ-
 „paratur supplicium: in conciliandis
 „gratiæ internis actionibus, ad omne
 „bonum spirituale necessariis, cum Li-
 „bero humanæ voluntatis assensu: in
 „componenda fiducia divini contra ten-
 „tationes auxilii, quæ pios unice con-
 „solatur, cum timore, & tremore, in
 „quo Salutem nostram jubemur operari,
 „retulerint non ad fundamentum, sed
 „ad id, quod superstruitur, partim au-
 „rum & argentum, partim fœnum &
 „stipulas; eoque convicerint, ejusmodi
 „dissensiones non obstare, quo minus
 „reti-

„retineatur unitas Ecclesiæ, & Catho- Sæc. XVII.
 „lica communio: quam etiam his, qui A. C. 1618.
 „tum circa ista tum in pluribus aliis dissident, Augustinæ Confessionis Pastoribus
 gregibusque, Ecclesiarum Reformatarum
 Pastores & greges sæpiissime obtulerunt.
 „Quare dolemus, acerbis orationibus,
 „& Libris perque coitiones rem ad a-
 „pertum Schisma productam illis in
 „locis, ubi nullæ ostendi possunt con-
 „troversiæ, præter eas, quæ Hagieni
 „collatione tractatæ sunt.,,

„Sunt, qui existimarint, hasce
 „controversias nationalis Synodi deci-
 „sione terminandas. Nos vero Majes-
 „statem tuam, pro summa sua tum in
 „rebus omnibus, tum in iis præfertim,
 „quæ ad ordinandum Ecclesiæ statum
 „pertinent, sapientia, expendere ora-
 „mus prius, an utilis sit futura illarum
 „controversiarum decisio: deinde, an
 „recte per Nationalem Synodum id pos-
 „sit expediri. Ad prius quod attinet,
 „rogatur Majestas tua examinare, an
 „credibile sit, in iis controversiis, de
 „quibus manifesta est veterum Patrum
 „dissensio, de quibus inter religionis in-
 „stauratores conveniri non potuit, ac
 „ne inter Pontificios quidem convenit,
 „præstari posse a nostri Sæculi ingeniis,
 „quod hactenus nulla Sæcula præstite-
 „runt, ut in tantæ difficultatis argu-

K 5

,mento

Sæc. XVII. „mento certum aliquid definiatur, in
A. C. 1618. „quo aut omnium aut partis maximæ
„animi acquiescant: an vero potius
„contenti esse debeamus illis Canonis
„bus, quos contra Pelagium, Semipe-
„lagianos, & eos, qui ex adverso erra-
„bant, considerunt Africæ Episcopi in
„tribus Carthaginensis, unoque Mi-
„lævitano Concilio, & Galli in Syno-
„do Arausicana: quibus addi possunt
„Sententiæ quindecim, five Augustini
„five Prosperi, ad Capitula Gallorum:
„& illæ, quas Cælestinus, Romæ Epi-
„scopus Galliæ Episcopis transmisit.
„Accedit, quod per Hollandiam, &
„Westfrisiam, aliasque non nullas Pro-
„vincias, ea sit multitudo aliter atque
„aliter de his quæstionibus sentientium,
„tum Pastorum, tum aliorum, qui aut
„in plebe sunt, aut etiam in dignitati-
„bus constituti; ut, utramvis in par-
„tem definitio ceciderit, laboratura sit
„aut Ecclesiæ authoritas aut tranquillitas
„publica. Alterum quod ad Majestatis
„tuæ perspicax judicium deferimus,
„hoc est: an tutum satis sit, & concor-
„diæ omnium Ecclesiarum conveniens,
„controversias, quæ omnes ferme Ec-
„clesias sunt pervagatæ, unius nostræ
„nationis Synodo determinari? Scit Ma-
„jestas tua, cui omnis Ecclesiæ historia
„est cognitissima, de unitate divinæ
„essen-

„essentiæ , & personarum Trinitate , de Sæc. XVII.
 „unica Christi persona , de duabus na- A.C. 1618.
 „turis ; loquendi formulas , quibus de-
 „tegerentur hæretici , & agnosceren-
 „tur recte sentientes , non Nationalibus,
 „sed universalibus conciliis constitutas :
 „& , si quando Nationis unius conven-
 „tibus facti sunt dogmatici Canones , ut
 „contra Pelagium , ejusque reliquias ,
 „eos non ante ratos esse habitos , quam
 „ad omnes Ecclesias missi , communis
 „judicij approbationem accepissent. Quo-
 „ties aliter actum est , ferme videmus ,
 „non abiisse id sine dispendio Catholi-
 „cæ unitatis“.

„Habemus recens in Germania ex-
 „emplum , ubi cum Saxones Theologi
 „& Pastores librum confecissent , quem
 „concordiæ vocabant , in quo multa de
 „effectibus hypostaticæ unionis natura-
 „rum in Christo : de modo præsentia
 „Dominici corporis in Cæna : item de
 „his ipsis nostris controversiis , quæ ad
 „prædestinationem & liberum arbitrium
 „& amissibilitatem status justitiæ per-
 „tinent , definierant : placuit Reginæ
 „Elisabethæ , & piis Germaniæ Princi-
 „pibus , Francfurti Conventum insti-
 „tuere , in quo Legati ipsius Reginæ ,
 „item Ecclesiarum Galliæ , Poloniæ ,
 „Hungariæ , Bohemiæ , Helvetiorum ,
 „& Belgicæ nostræ , communi Consilio
 „episto-

Sæc. XVII. „epistolam ad Germaniæ Principes scri-
 A.C. 1618. „pserunt, in qua ostendunt, recte ipsos
 „facturos fuisse, si consilia sua contulis-
 „sent cum aliis Gentibus, quæ eundem
 „quem ipsi, Deum invocant. Extat
 „Roberti Beli, Legati Reginæ Angliæ
 „pia atque erudita ad Principes Augu-
 „stanæ Confessionis oratio, in qua do-
 „cet, ex peculiaribus definitionibus se-
 „qui Ecclesiarum distinctiones: quod
 „omnes tangit, ab omnibus tractari de-
 „bere: si quid definiendum sit, indi-
 „cendum Conventum, ad quem con-
 „vocentur omnes, qui reformatam Re-
 „ligionem profitentur: cum credamus,
 „Ecclesiam Christi esse universalem, &
 „negotia eandem concernentia univer-
 „salia, & non particularia esse ope-
 „rare: & propter communionem, quæ
 „inter membra Ecclesiæ esse debet, non
 „posse aliquod judicium ferri in Eccle-
 „siis Germaniæ, quod non ad alios
 „spectet & pertineat. Eadem ferme,
 „eodem tempore, monuerunt Ecclesiæ
 „nostræ Belgicæ, edito eam in rem
 „præclaro libello. Tam piis modera-
 „tisque consiliis cum non auscultarent
 „Doctores Saxonici, sed paucarum Pro-
 „vinciarum consensum subscriptionibus
 „firmarent: secuta inde est illa luctuo-
 „sa nobis, lucrosa hostibus, Evangelii-
 „carum Ecclesiarum divulsio. Neque
 „illud

Sæc. XVII. „illæ, proculque dubio tum in Eccles.
A.C. 1618. „siam, tum in Rempublicam exitioſa
„distractiones, quas controversiæ de
„prædestinatione, & ei affines attule
„runt: Saltem donec, ut dictum jam
„est, commune aliquod extet super iis
„dem Reformatarum Ecclesiarum ju
„dicium (*). Ea vero dogmata, quæ
„uni

num utpote quod omnia ad salutem necessaria
plene ac perspicue continet, prout omnes Cal
vinistæ contra Catholicos uno ore profiteren
tur; Gomaristæ econtra Judices quidem Verbo
Divino adstrictos voluerint, ea tamen lege, ut
& ad Confessionem Ecclesiarum Belgicarum
respicerent, unde Gomarus aperte dixit, se
quidem Verbum Dei pro Regula primaria,
Confessionem vero & Catechesin pro Regula
secundaria recipere, seu ut Bogermanus dixit:
Sacras literas juxta Confessionem & Cateche
sin esse interpretandas: hanc vero sententiam
Papismum redolere pronuntiabat: Qua ergo
ratione tristis hæc contentio dirimi potuit?

(*) En qualiter Arminiani præter Sacras
literas admittere cogantur commune Ecclesiæ
judicium, ad illud quoque Synodus Dortra
ensis Arminianos revocabat, eoquod Deus
sit cum sua Ecclesia juxta illud, *ubi duo vi
tres &c.* ridiculum sane est, quod Basnagius,
ne Calvinistas ad idem Catholicorum funda
mentum seu infallibilitatem Ecclesiæ recur
riffe,

„universali Ecclesiarum aut Veterum Sæc. XVII.
 „aut Reformatum consensu repugna- A. C. 1613.
 „re, ex Synodis antiquis, aut ex Evan-
 „gelicarum Confessionum, quas inter
 „& nostra est, edita in hunc finem Har-
 „monia apparet, judicamus, nullo
 „modo esse ferenda aut dissimulanda:
 „quod & plurimis decretis testatum
 „fecimus, multumque dolet nobis, dum
 „illa tolerabilia, de quibus ante egimus,
 „non tolerentur, ex schismatuni Licen-
 „tia nasci Ecclesiastici ordinis eversio-
 „nem: quæ deinde efficit, ut multa
 „minus tolerabilia irrepant. Synodus
 „communem fœderatarum Provincia-
 „rum, quam Nationalem vocant, quod
 „attinet, ab ea jam olim complures
 „Provinciæ animo fuerunt alieniore,
 „quia quælibet Provincia proprias le-
 „ges, propriaque instituta, ac proinde
 „perfectam intra se Rempublicam ha-
 „buit, cumque plures armorum Socie-
 „tate, & arcto fœdere inter se con-
 „junctæ sint; vetera tamen illa impe-
 „rarii

risse, fateri cogeretur, dixerit, Christum qui-
 dem Ecclesiæ suæ promisso, quod ei velit
 assistere, non autem promiserit, quod *illam*
ita conducere velit, ne errare possit. O inanem,
 parumque tutam assistentiam Dei, & male fi-
 dum Ductorem in bivio, & periculo salutis &
 dubio fidei. Hist. l. c. pag. 283.

Sæc. XVII. „rii jura minime permiscuerunt. De
 A.C. 1618. „religione autem cautum voluerunt no-
 „minatim, ut Provinciæ cuique ejus
 „ordinandæ salva maneret libertas, alia-
 „rum Provinciarum imperiis non ob-
 „noxia &c. ,

§. XLI.

Historia Dordracensis Conciliabuli.

Dupin. Hist. d' Eccl. tom. 4. p. 414. **H**aud seigniores erant Gomaristæ, qui itidem datis literis Angliæ Regem, Electorem Palatinum, Franciæ Hugo- nottas, Brandenburgicum Marchionem, Hassiæ Landgravium, Helvetios, Genevenses, Embdenses, aliasque Cal- vinistas ad suam Synodum, in qua ta- men penes se & suos judicium de doct- rina esse voluerunt, invitabant. Ac- currerant horum omnium deputati, ex- ceptis Franciæ Hugonottis, eo quod in Galliis anno Christi millesimo quingen- tesimo nonagesimo octavo edictum fuisset promulgatum, vi cuius Hugonotta- rum Præcones ad exteris Synodos ve- nire, necnon exteris Ministros ad Gal- licanas sectæ Synodos admittere inhi- bitum, ne ex ejusmodi conventuum obtentu sua cum exteris commercia Regis saluti regnique tranquillitati ad- versa prosequendi occasionem capta- rent. Cum autem Gomaristæ jam ante

hanc Synodum tam in Amstelodamensi, Sæc. XVII.
 quam Hagienſi & Scheidanensi conuen- A. C. 1618.
 ticulis Arminianos a sua communione
 exclusiſſent, atque in eorum condem- Limborch.
 nationem conclamassent, hinc in sua Relat. Hist.
 inductionis epistola nonniſi eos a Regi- p. 4. & ſeqq.
 bus & Principibus deposceban t Theolo-
 gos, quos Arminianæ doctrinæ omni-
 no adverſatu ros noverant; cumque de
 Anhaltinorum Præconum integritate du-
 bitarent, prius ſuæ fidei confeſſionem ſibi
 transmitti petierunt: quoniam vero hi
 petitionem adeo inhumanam, necnon
 Evangelicæ, uti inquiebant, libertati
 admodum contraria m reiicerent, a Sy-
 nodo excludebantur. Congregatis igi-
 tur Præconum quamplurimis die deci-
 ma tertia Novembris prima habebatur
 Sefſio, in qua non niſi plurim oratio-
 nes excipiebantur. Altera die mane
 in Sefſione secunda illi, quos Provin-
 ciales Ecclesiæ deputabant, qui que
 omnes erant Gomaristæ, ſuas publi-
 cæ fidei literas exhibebant: Postula-
 bat etiam Josias Vosbergius, ut in Præ-
 fidem & Aſſeffores eligerentur Docto-
 res neutri parti adhærentes; aſt Go-
 maristæ non alios niſi juratoſ Arminia-
 norum hostes feligebant. In tertia Sef-
 ſione, quæ vespere ejusdem diei habe-
 batur, Transiſulani Deputati postula-
 bant, ut Synodi decisiones æque Sa-

Hift. Eccles. Tom. LVI. L cris

Sæc. XVII. cris literis ac Catechismis conformes
A.C. 1618 essent, perinde acsi horum Catechismorum toties jam variatorum auctoritas eadem cum Dei verbo foret. Trajectenses quoque deputati Synodo non concedebant, ut hæc controversos quinque articulos decideret aut definit. sed duntaxat desuper deliberaret, decisionem autem relinquere illis, qui deputatos ad Synodum alegassent.

Jæger.l.c.

Quarta autem Sessio die decima quinta Novembris in discutienda agendi facultate Trajectensibus commissa insumebatur. Postea sancitum, ut ex Arminianis duntaxat tredecim ad Synodum venire juberentur, eis tamen hos feligendi libertas non erat concessa, sed nominabantur illi, quos Gomarus, ceterique Arminianorum hostes deposcebant, quæ sane vexatio, legitimæ Syndi indigna, luculentum est Conciliabuli indicium. Sequenti die in Sessione quinta advenerant quatuor Arminiani ab Hollandiæ & Westfrisiæ Ordinibus deputati, quos inter celebrior Simon Episcopius suis pro arbitrio Deputatos feligendi libertatem concedi petebat: verum Gomaristæ non modo id eis denegabant, sed etiam Sibrandum Lubbertum famosum Arminianorum calumniatorem ex Frisia accersebant: in reliquis sex Sessionibus egerunt de no-

*Hist. de la
Relig. des
Eccl. ref.p.
282.*

v2

va Bibliorum versione, ubi etiam li- Sæc. XVII.
 bros, quos apocryphos dicunt, Cano- A. C. 1618.
 nicis adiiciendos esse censuerunt, ve-
 hementer reclamante Gomaro, qui
 caussabatur, quod progressu temporis
 forte pro Canonis habendi forent.
 Huic vero quidam Ultrajectinus repo-
 suit: *vos Catechesin Novo adjungitis Testa-*
mento, forte & illa successu temporis in
Canonem abibit? cumque ex Gomaristis
 non nemo Arminianos reprehenderet,
 quod in Concionibus suis ex Apocry-
 phis textus assumpserint, interrogabat
 idem Trajectensis, an non æque gravi-
 ter peccaretur, si Catechesis publice
 doceretur, quoniam intelligi ne-
 queat, cur major authoritas catechesi,
 quam libris apocryphis debeat? tum
 vero Gomarus tanquam Pontifex ex
 cathedra loquens reposuit, idolola-
 triam committi, cum Apocryphis tan-
 tus honor tribuitur: Hanc tamen adeo
 insulsam decisionem retudit alius dicens:
 si hoc esset idolatria, ergo etiam illa
 committitur, cum expositiones textui
 Biblico inferuntur, ergo etiam idem
 dicendum erit de Catechesi. Ad hæc
 obmutuit Gomarus. In Sessione autem
 duodecima die vigesimo quarto ejusdem
 Mensis ingenti animorum contentione
 non sine Saniorum ludibrio disceptatum
 est, an in versione Hollandica *tu Deus*

L 2

vel

Sæc. XVII. vel *ipse* Deus &c. dicendum sit. Porro
A. C. 1618. in proximis Sessionibus de quibusdam
disciplinæ capitibus actitatum est. Tan-
dem ad Sessionem vigesimam secundam
die sexta Decembris habitam advene-
rant tredecim illi Arminiani a Synodo
evocati, quibus tamen illico significa-
tum, quod non ut Synodi membra, sed
duntaxat *tanquam accusati* coram suis Ju-
dicibus comparere jussi haberentur, suæ
caussæ merita exposituri, re autem in
deliberationem vocata a Synodo rece-
derent: postea Episcopius pereleganti
sermone de schismatis abominatione &
Christianæ unionis prærogativis tam
solide differebat, ut Gomarus suam
factionem ad saniora reduci veritus,
Episcopium increpareret, quod ab ipso
dicendi veniam non petiisset, nec non
orationem habuisse seditiosam, & non-
nisi ad concitandum confessum compo-
sitam; nec his contentus, cum æger-
rime ferret inter Synodi Judices duos
numerari Arminianos a Trajectensibus
deputatos, hinc, quamvis non essent
Ministri, sed duntaxat Trajectenses
Confiliarii in vigesima quarta Sessione
illos ut Judicum officio nuntium mitte-
rent, sollicitavit, eosque semper a Sy-
nodo abesse jussit, quoties de re Armi-
nianorum caussam spectante ageretur:
Hac igitur injuria irritati jure suo cesse-
runt,

runt, ac sese tredecim illis deputatis Sæc. XVII.
adjunxere: proin præter Gomaristas A.C. 1618.
nulli alii supererant Synodi Judices: _____
falso igitur asseruit Basnagius, *Traje. Hist. de la
Ænsum Deputatorum arbitrio fuisse reli- Relig. des
ctum, an suorum caussam defendere, vel Eccl. Ref.
Judicibus accenseri, & cum iis deliberare p. 282.
malint.*

§. XLII.

Continuatio Dordracensis Concilia- buli.

Die decima Decembris in Sessione vi- Neuvill. l.c.
gesima quinta Arminiani a Goma- Jæger Hist.
ristis jussi scriptum protulere, in quo Eccl. l. IX.
c. 8.
demonstratum ibant, hanc Synodum
non esse legitimam, eoquod Gomaristæ
in propria caussa Judices, simulque es-
sent pars adversa & Schismatis rea,
necnon manifesti Arminianæ factionis
hostes, proin non legitimi Judices fo-
rent: Hæc Arminianorum oppositio
male habuit Gomaristas, qui de casti-
ganda, censurisque perstringenda hac
eorum temeritate per quinque Sessiones
deliberarunt, Tandem Arminiani In Vid. supra
Sessione trigesima secunda quinque suos
articulos circa Prædestinationem una- Tom. LII.
Lib. 184.
§. 49.
cum explicationibus, quas supra retu-
limus, producere parabant: Attamen
Synodus, seu potius Gomarus intacta

L 3 quæ-

Sæc. XVII. quæstione præcipua rebus ad hunc sco-
A. C. 1618. pum minime attinentibus septem omni-
no Sessiones studiose insumpfit, quin
Arminianis petitam, promissamque
quinque articulos propugnandi liberta-
tem concederet; unde haud immerito
commoti, quadragesimæ Sessioni inter-
esse renuerunt, quam tamen accedere
vi compellebantur, eo fine, ut Synodi
decretum contra eos fabricatum perci-
perent, ac deinceps sese sine omni ter-
giversatio Deputatorum Gomarista-
rum edictis submitterent, interminatis
tam Ecclesiasticis, quam profanis pœ-
nis. Violenta hac agendi ratione de-
mum eversa est omnis auctoritas præ-
tensæ hujus Synodi, quam Arminiani
deinceps sine omni dubio pro illegitime
convocato, & inique continuato, illi-
cito, & monstroso Conciliabulo habe-
bant, eo potissimum nomine, quod e-
tiam fæminæ promiscue unacum Præ-
dicantibus & Theologis ad illud accede-
rent, & sex mulieres inter Judices, &
egregios hujus Synodi Patres locum
haberent, non sine magna populi offen-
sione, & saniorum ludibrio. Nihilomi-
nus Gomaristæ Arminianis inhibebant,
ne urbe excederent, aut pro more suo
prædicarent: postea in tribus Sessioni-
bus, an Arminiani aperta vi essent re-
ducendi, eisque petita sese defenden-
di

di libertas sit concedenda vel deneganda , non sine magna animorum contentione agitatum, nihil tamen conclusum : tandem vero Joannes Polyander Sessio- nem quadragesimam quartam absolvit habita oratione prorsus insulsa , jejuna & exangui ; cum vero Gomarus Synodi nomine vitio lo huic oratori grates ageret, ejusque eloquentiam commendaret, ex ipsis Gomaristis nonnulli exclamabat, *En! quam blande Afinus Afnum fricat.*

Sæc. XVII.
A.C. 1618.

Die tertia Januarii in Sessione quadagesima sexta Belgii Ordinum auctoritate omnia Synodi acta & decreta fure confirmata, injunctumque Arminianis, ut sese illis subjicerent. Tum vero Episcopius , ejusque socii declarabant, quod quidem supremo Magistrati obedire parati essent, nullatenus tamen obstringi possent, ut agnitæ veritati resisterent, suæque conscientiæ deessent: dein quindecim omnino Sessiones nonnisi minis in Arminianos conjectis insumebantur, quin eis illimitata libertas suam sententiam defendendi, & contrariam refutandi concederetur: ceterum ex tot Sessionibus duntaxat quinquagesima quinta , etsi usque ad decimam noctis horam fuisset protracta, ceteris minus fastidiosa videbatur ob familiare colloquium & concursum fre-

L 4 quen-

Sæc. XVII. quentissimum plurimarum Nobilium
 A. C. 1618. fœminarum, quibus honoratior in Sy-
 nodo locus cedebatur. Tandem vero
 Honerdus Confiliarius, ut pertinaci,
 quæ oriebatur, altercationi finem im-
 poneret, subjunxit: *Promittimus vobis*
libertatem, quam requiritis, Petimus ita-
que, ut ad rem veniatis. Ast ad hæc mox
 commotior reposuit Prætor Dordracen-
 nus: quid! *petimus, dic, mandamus.*
 Die autem decima septima ejusdem
 Mensis Gomaristæ ab Ordinibus denuo
 edictum impetrarunt, vi cuius Armi-
 niani inter plurima convitia velut ca-
 nes a Synodo fuere ejecti, prohibiti-
 que, ne quis eorum sine *venia urbe ex-*
cederet, Arminiani autem a tam ini-
quo cœtu ac fententia ad Christi Tri-
bunal provocarunt. Hac igitur ratio-
 ne Gomaristæ ab oppositæ partis metu
 liberati, pro arbitrio suo quinque ar-
 ticulos explicarunt, eosque ad quem-
 eunque voluerant, sensum detorquen-
 tes, censuris perstrinxerunt, nulla am-
 plius habita ratione ad Arminianorum
 scriptas explicationes rationesque: un-
 de jam tum, uti testatur quidam Au-
 thor, qui Synodo interfuit, pruden-
 tes augurabantur, quod non alias hujus
 Synodi eventus esset futurus, nisi Ar-
 minianorum *condemnatio, major populi*
exacerbatio, Ecclesiarum hic illic dissipatio,
nova;

Vid. Supra
 Lib. 184.
 §. 54.

Jäger. t.c.

nova, quæ in procinctu est, & quæ hanc Sæc. XVII.
 sequi solet, regionum & Republicæ tota- A.C. 1618.
 lis ruina: Ita decisis Dordraci contro-
 versiis novæ inter ipsos Gomaristas alter-
 cationes, ac Arminianorum Carnificina
 & supplicia sequebantur, prout ad annum
 sequentem narrabimus. Ceterum quan-
 tumvis adulterina hæc Synodus Armi-
 nianorum dogmata in suis Canonibus
 damnarit, & Gomaristæ hos pro fratri- Collat. Hagi-
 bus habere renuant, asserantque, quod
 ipsi cum Arminianorum sententia ante
 tribunal Divinum tuto consistere non
 auderent, imo Abraham Calovius,
 Arminianorum doctrinam vocet *hære-*
fin perpetuis tenebris, ipsoque orca dignam
& omni detestatione & execratione dignis-
simam, nihilominus ipsimet Gomaristæ
 hodie dum Lutheranos, qui eandem
 profitentur doctrinam, ad fidei com-
 munionem admittunt, proin in eadem
 purissima Ecclesia simul, veritatis &
 erroris conjunctionem fovent: ridicula
 autem est Calvinistarum responsio, qua
 hanc damnationem duntaxat ad Mini-
 stros, non autem ad populum spectare
 asserunt, perinde acsi veritas Redem-
 ptionis, Prædestinationis, gratiæ, libe-
 ri arbitrii &c. per legitimam Synodum de-
 cisa ac revelata alia sit pro Prædicanti-
 bus, alia & quidem opposita & diver-
 sa pro populo. Miseret me hujus Sy-
 nodi,

Sæc. XVII. nodi, quæ nonnisi violentiis & poenis
A. C. 1618 eo fine conscientias torquebat, ut ma-
 gis impiam stabiliret sententiam, qua
 Deum quasdam animas ex solo suo be-
 neplacito damnare, statuebat, proin
 in eum tanquam auctorem, improbo-
 rum quoque ad pœnam reprobationem
 refundebat. Tam horrenda nempe
 monstra Acatholicorum Religio in ipsis
 suis Synodis parturire solet. Denique
 post factam hanc decisionem, vel Ar-
 minianorum protestatio adversus hanc
Synodum, tanquam controversi dog-
 matis judicem, fuit legitima, vel non?
 si fuit, ergo Gomaristæ inique vexa-
 runt Arminianos, atque ab eis fidei ob-
 sequium deposcebant: si fuit illegitima,
 igitur Ecclesiæ jus competit, exortas
 fidei controversias supremo judicio de-
 finire, proin aut Protestantes immerito
 ac nonnisi per nefas sese a Catholicis
 communione separarunt, schis-
 matisque Auctores fuere, aut facta hac
 separatione fateri coguntur, quod nul-
 la in terris detur potestas, Synodus
 vel Ecclesia, cui suprema de fidei do-
 ctrinis judicandi, ac Religionis con-
 troverbias dirimendi potestas competit.
 His insuper adjungere lubet animad-
 versionem Joannis Knippenberghii, qui
 ponderato hujus Conciliabuli successu
 ita concludit: *Post varios conatus gliscen-
 tia malo*

*Hist. Eccl.
Ducat. Geld.
l. 6. c. 7.
pag. 219.*

malo non poterat modus ponи, *Sacram Sae. XVII.*
Scripturam Arminius, hanc & Gomar- A.C. 1618.
rus profert, eandem pro se stare clamat
uterque: numerantur textus, coacervantur
testimonia, clamatur: ast non termina-
tur controversia. Quid igitur? si S. Scri-
ptura sola juxta illorum sensum sit con-
troversiarum Judex, eccur has tam acer-
bas non terminat? Admiranda igitur Dei
dispositione eo necessitatis redacti sunt A-
catholici, ut ultra cum Catholicis fatean-
tur, unicam Scripturam, eamque solam
controversiis finiendis non sufficere: verum
ut Judex vivus ad sit præterea, qui juxta
Dei Verbum seu scriptum, seu traditum
controversias finiat adeo clare, & certe,
ut litigantium uterque sententiam a Ju-
dice latam, aut pro, aut contra se li-
quido intelligat. Ad hanc veritatem A-
catholici integro pene saeculo, docentibus
Catholicis, haud valuerunt perduci: per-
duxit Arminii, Gomarique dissidium... ()*
dum isti non a sola Scriptura, sed ab
adversariis suis in hoc Conciliabulo con-
gregatis, qui se velut Papas seu ve-
rius Antichristos exhibuerunt, damna-
ti fuere (**).

§. XLIII.

(*) In præfatione ad considerationem Ari-
mianismi pag. 219.

(**) Hanc in rem haud absone adduci po-
terunt

Sæc. XVII.

A. C. 1618.

§. XLIII.

*Jesuitarum Scholæ Parisiis aperta.**Juvenc. Hist.**Soc. l. 12.**p. 5. n. 69.**Argentre**coll. jud.**tom. 2. p. 110.**Abrege**chronol. t. 3.**pag. 417.**Gramond.**Hist. Gall.**l. 3. p. 197.*

Enimvero Jesuitæ jam anno Christi millesimo sexcentesimo decimo die vigesima Augusti suas Parisiis scholas aperiendi facultatem, a Ludovico XIII. Galliarum Rege tum adhuc impubere obtinuerant, obstabat tamen vehementer non modo Universitas Parisina, sed ipse etiam sanctior Regis Senatus; nec tamen

terunt Amstelodamensis Ministri Joannis Amos Comenii verba, dum de deplorando Ecclesiæ suæ statu in sua *Apologia* pag. 73. §. 1605. in has prorumpit querelas: *Es ist keine Schmach mehr den Antichrist unter den Evangelischen zu suchen.* Und wenn man dessen Beschreibung auf die Titul und Actionen vieler applicieret, so findet man, daß es darinnen an Widerchristen, und zwar nicht nur an kleinen, sondern auch an grossern nicht ermangle. Nämlich solche, die sich in den Tempel Gottes als Halbgötter aufführen, sich und ihre Decreten und Schriften anbethen lassen, und eine absolute Herrschaft suchen. Auch wo es ihnen abgeschlagen wird, das Unterste zu Oberst fehren. Also das ein kluger Fürst wohl und artig gesagt: *Es fehle uns nicht*

tamen propterea Pater Cotonus ejus- Sæc. XVII.
que socii Regis aures fatigare cessabant, A.C. 1618.
suisque importunis sollicitationibus eo
rem deducebant, ut Rex hanc litem
summo jure ad se, suumque Sanctius
Consilium avocaret, in quo etiam san-
citum, ut posthabitum Academiæ &
Parlamenti oppositionibus omnes artes
& scientias Parisiis quoque docendi fa-
cultas, Jesuitis daretur. Ut autem hoc
decre-

nicht an Päbsten, sondern nur an Rom. Aber
was sollte das heißen, dem Antichrist gute Nacht
gegeben haben, wenn man den Geist Christi von
sich wegtreibt, der Sanftmuth, Bescheidenheit,
Demuth, brüderlichen Liebe, und dergleichen,
dadurch man nicht ausgeblasen, noch ehrgeizig
wird, noch das seine sucht, noch sich erbittern
lässt ic. Ach! Ach! der Geist des Widerchristus
hat uns nicht in allen verlassen, sondern sich gar
weit ausgebreitet. So viel wir Universitäten,
Doctores, Magistros, Superintendenten, Pa-
stores haben, so viel haben wir Päbste! und was
noch ärger ist, es will ein jeder auch unter dem
Volk ihm selbst ein Pabst seyn, und weil keine
Kirchenzucht da ist, nach seinem Gefallen leben,
und niemand Rechenschaft davon geben. Wir ha-
ben leider das Ruder verloren, darum geht
unser Schiff zu Grunde. Wir leben also, wie zu

dec

Sæc. XVII. decretum Universitas executioni daret,
A. C. 1618. Cardinalis Rupifucaldius unacum Ro-
 thomagensi Archiepiscopo, necnon Pa-
 risiensi, Andegavenſi & Aurelianensi
 Episcopis in Monasterio ad Sanctum
 Mathurinum convenit, quo comperto
 die undecima Februarii Filefaccus De-
 cani vices agens, sex Facultatis Theo-
 logicæ Doctores selegit, qui præfatis
 Antistitibus obviam procederent, eos-
 que debito honoris obsequio excipe-
 rent. His igitur Aulam ingressis, suo-
 que ordine confidentibus, Cardinalis
 ita exorsus est: Christianissimus Rex
 „noster suum de Jesuitis reducendis, at-
 „que ad Collegium Claromontanum
 „revo-

der Zeit, da kein König in Israel war, und ein
 jeder that, was ihm gut deuchte. So, daß wenn
 die Obrigkeit nicht steuerte, wir nicht eine Heerde
 Schaafe wären, sondern Bären, Liegerthiere,
 Wölfe, Ottern, und Schlangen. Talem imo
 plusquam Pontificiam auctoritatem sibi etiam
 in Galliis arrogabat Moyses Amyraldus, qui
 Dordracensi Conciliabulo vix absoluto novam
 factionem, quæ Amyraldistarum secta voca-
 tur, conflabat, dum de gratia Dei & efficacia
 meriti Christi (retento tamen absoluto præ-
 destinationis decreto) novum systema contra
 Gomaristas ceterosque Calvinianos fabrica-
 verat.

„revocandis decretum, per me, hosque Sæc. XVII.
„Deputatos vobis declarari petit, ju- A.C. 1618.
„betque, quatenus Jesuitæ, uti ante-
„hac, publico docendi munere fungi-
„rentur, prout per Cleri, & Nobilita-
„tis Deputatos trium Ordinum Fran-
„cicæ superioribus annis Lutetiæ Con-
„gregatorum fuerat postulatum: hortor
„itaque Facultatem Theologicam, ne
„eiusmodi voluntati obfistat, sed eam
„tanquam sibi non obfuturam amplecta-
„tur. „ His perceptis Filefaccus totius
Facultatis nomine postulabat, ut Car-
dinalis eidem Facultati desuper delibe-
randi spatum indulgere vellet, prius-
quam Regi Christianissimo responsum
ferret. Reposuit tamen Cardinalis:
„Rex nec consensum, nec Facultatis
„deliberationem expectat, sed Jesuitas
„in Academiam Regio & summo im-
„perio introduci postulat, ac propterea,
„ut hujus decreti sui executio sine con-
„tentionibus tranquille fieret, Facul-
„tatem per nos monitam vult: brevi
„tamen conventus habebitur, atque ad
„eum quidam ex Facultate Theologica
„convocabuntur, ut ibidem querelis
„Universitatis prospiciatur.. „ Tum de-
mum Filefaccus præfatos Antistites no-
mine totius facultatis rogabat, ut Re-
gi Christianissimo ejus obsequentissi-
mum animum renuntiarent, obnixe
postu-

Sæc. XVII. postulans, ut justis fidelissimorum sub-
A. C. 1618. ditorum rationum momentis excipien-
dis circa negotium tanti ponderis au-
rem alteram reservare dignaretur, qua-
tenus ipsa Regia Majestas, Academiæ
& præsertim Theologicæ facultatis gra-
vaminibus atque incommodis hac in
parte prospiceret. Iis ita recendentibus,
& honorifice, ut par erat reductis.
Facultas inhæsit suo proposito, vi cu-
jus die prima Februarii statuit, to-
tis viribus Jesuitarum molitionibus, au-
sibusque obſistendum, totumque nego-
tium cum Universitatis Rectore com-
municandum esse, eoquod id non mo-
do solam Facultatem Theologicam, sed
universam tangat Academiam: Interim
die decima quinta Februarii promul-
gatum est Sanctioris Senatus decretum,
vi cuius in universo Regno & specia-
tim Parisiis docendi facultas Jesuitis
fuit concessa, ea tamen lege, ut Acad-
emiæ subjaceant, nec sibi ab illa appellandi
jus esse præsumant: cum ergo huic de-
creto Regis auctoritate subnixo Sorbona
aperte refragari haud posset, die pri-
ma Martii decernebat, quod honorum
academicorum insignia candidatis non
sint conferenda, nisi post exactum in
Universitate triennium. Verum adeo
tum prævaluuit Jesitarum potentia, ut
hoc ipsum etiam Academiæ decretum

a Re-

a Rege & sanctiore ejus Consilio fue- Sæc. XVII.
 rit abrogatum: Sic *Jesuitæ*, inquit Gra- A.C. 1618.
 mondus, *Gymnasium Lutetiae* habuerunt,
& habent magno literarum & pietatis ob-
 ventu: utinam in reliqua Gallia pauciora
 forent Collegia. Sint illis domus, sint
 sacræ cœdes & patrimonia, quot & quan-
 ta voluerint, & meruere. E re Christiana
 est tanti augmentum Ordinis; ast non
 item e re Litteraria, non e politica, pro-
 pagari in immensum scholas, quales in
 hanc diem Gallia patitur, & luget. Quis
 invideat augmenta rerum viris optime me-
 ritis? nemo certe bonus: Zelum anima-
 rum exerant, quod sibi præcipuum habent
 in munere: utilius sane nobis, sibi glorio-
 sius, si paucioribus locis docerent. Scho-
 larum effræni numero pessum ire veteres
 Academias palam est: dum sua sunt cui-
 libet pago Collegia, Societati quamvis
 fæcundissimæ vix suppetunt in singula ma-
 gистri. Docet nos experientia sœculi, sub
 quo vivimus, pauciores esse eruditos, quo
 plura Collegia sunt. Triginta jam anni
 volvuntur, ex quo *Gymnasiis* obruimur,
 ubi amabo augmenta litterarum? ubi pro-
 batи Autores per hæc tempora? si qui me-
 ruere in re litteraria nomen, supra cetatem
 nostram sunt, apud veteres magistros in-
 stituti, aut in majoribus *Gymnasiis*. Ce-
 terum sub idem ferme tempus Jesuita-
 rum directioni commissa est Molshei-

Hist. Eccles. Tom. LVI. M men-

Sæc. XVII. mensis Universitas, quam hoc anno
A. C. 1618. Leopoldus Austriæ Archidux ibidem
erexerat.

§. XLIV.
Disciplina Monastica in variis Franciæ Asceteriis restituta.

*Abrege chron. t. 3.
pag. 417.
Eckard Bibl.
Script. Ord.
Præd. tom. 2.*

Majore applausu ac successu Occitanæ Congregatio Fratrum Prædicatorum, qui instituti sui leges ad unguem observandas profitebantur, stabilita effuctore Sebastiano Michaelis natione Gallo & professione Dominicanu. His regularis disciplinæ ubique asserenda studiosissimus, jam anno Christi millesimo quingentesimo nonagesimo quarto Cænobium Claromontanum in Lutevis cernendum obtinuit pro iis, qui ad veterem disciplinam erudiri petebant: tertio autem post anno eandem vitæ normam ad Tolosanum monasterium tam felici progressu extendit, ut intra unius anni spatum coloniam ex arctioris disciplinæ cultoribus ad Albensem, & Bitericensem conventus Reformationi adjunctos emitteret. Tandem vero Henrici IV. patrocinio, & Clementis VIII. auctoritate obtinuit Sebastianus ut ex restauratis conventibus Occitana Congregatio, quæ a Provincialibus non dependeret, erigeretur, anno au-

tem

tem Domini millesimo sexcentesimo de- *Sæc. XVII.*
 cimo tertio ex munificentia Petri Gon- *A. C. 1618.*
 dii Cardinalis & Parisiensis Episcopi
 cœnobium SS. Annuntiationis in via
 S. Honorati Parisiis erexit, in quo etiam
 Prioris munere functus die quinta Maij
 hoc anno pie deceſſit. Ceterum præ-
 fata hæc Congregatio postmodum in
 duas Provincias, Tolosanam, illamque
 Sancti Ludovici divisa fuit. Hoc item
 anno Ludovicus XIII. Franciæ Rex Con-
 gregationem Benedictinorum Sancti
 Mauri Regio diplomate confirmavit.

Pariter Paulus V. Pontifex Maximus *Vid. Supræ*
Monialium Visitationis B. V. Mariæ Lib. 185.
Congregationem, quam directore San- *§. 41. p. 121.*
cto Francisco Salesio Sancta Joanna *tom. 53.*

Francisca Fremiot a Chantal Annecii
 ante paucos annos erexerat, Sacri Or-
 dinis prærogativa ac privilegiis deco-
 rabat. Sub idem quoque tempus Pa-
 risiis celebre Seminarium Sancti Ma-
 glorii erectum est. Magis tamen ar-
 duum opus aggressa est Angelica Ab-
 batissa Cisterciensis, quæ hoc anno Mal-
 buissonensem Abbatiam ad veterem di-
 sciplinam revocatura gravissimas per-
 pessa est vexationes; vix enim pio huic
 operi manum apposuerat, cum Estræa
 Abbatissa, famosæ Gabrielinæ Estræa
 Soror, ex monasterio, cui ob morum
 licentiam inclusa fuerat, auffugiens

M 2 una-

Sæc. XVII. unacum pluribus dissolutæ vitæ Nobis
A.C. 1618. libus hunc conventum sibi vendicaret,
 opitulantibus eidem quadam Sanctimoniali, & Abbatissæ Confessario: Mo-
 igitur Angelica unacum suis ex hoc Mo-
 nasterio vi expellitur, Pontisaram se-
 cedere compulsa, ubi tamen haud di-
 permanxit; postquam enim Cistercien-
 sium Abbas Parisiensis Senatus open-
 implorabat, mox urbis Prætori datum
 est negotium, ut Estream, Confessa-
 rium, & præfatam Monialem compre-
 henderet: his autem tempestiva fuga
 sibi consulentibus Angelica sine ulla
 contradictione Abbatæ reformationem
 complevit, ac postea ad plures alios
 Conventus extendit.

§. XLV.
*Principum, atque illustrium Virorum
 fata.*

*Merc. Gal-
 lob. l.3.t.12.
 Khevenh.
 annal. Ferd.* Inter tot calamitates, quibus Austria-
 ca Domus ob rebellium subditorum
 tumultus jactabatur, haud infima ama-
 ritudinis caufa exstitit obitus Maximi-
 liani Austriæ Archiducis, qui Magnus
 Ordinis Equitum Teutonicorum Magi-
 ster ac Mathiæ Cæsaris frater, cum
 paucos admodum dies ægrotaret, Vien-
 næ hoc anno die secunda Novembris
 sexagenarius obiit: Hujus Principis ut-
 pote

pote pacis studiosissimi mors non modo Sæc. XVII.
 Catholicis sed & Protestantibus admo- A.C. 1618.
 dum luctuosa exsttit: quæ etiam An-
 nam Cæsareæ Majestatis Conjugem tam
 intimi doloris sensu opprescit, ut & ipsa
 die decima quarta Decembris itidem
 Viennæ decederet. Venetiis quoque
 Nicolaus Donatus, postquam vix uno
 mense Rempublicam administraverat,
 octogenario major decessit. Hujus au-
 tem obitum præcesserat Philippus Gui-
 lielmus Arausionensis Princeps, qui
 Sacris ritu Catholico munitus Bruxel-
 lis die vigesima Februarii mortalitatem
 exuit, annos natus sexaginta quatuor.
 Hic Religionem Orthodoxam, quam
 in præfato Principatu restituerat, Mau-
 ritio Fratri suo ac hæredi tabulis testa-
 menti plurimum commendabat. Mense
 autem Decembri Theodoricus de Für-
 stenberg Paderbornensis in Westphalia
 Episcopus, postquam hæreticos ex sua
 Ecclesia penitus eliminaverat, meritis
 plenus decessit, subrogato eidem Fer-
 dinando Coloniensi Archiepiscopo &
 Bavariæ Duce.

§. XLVI.

Duo Cardinales a Paulo V. creati.

Hoc item anno Paulus V. Pontifex *Ciacon. in*
Maximus die vigesima sexta Martii vita Paul. V.

M 3 duos

Sæc. XVII. duos Presbyteris Cardinalibus in mon.
A. C. 1618. te Quirinali adscripsit, quorum primus

erat Henricus Gondius Episcopus Pa-
risiensis, qui vulgo Cardinalis de Rets

Gramond. *l. 2. Hist.* *Gall. Vassor* seu Radefianus dictus a Ludovico XIII,

tom. 3. l. 12. Galliarum Rege proponebatur, nullum

pag. 162. tamen Ecclesiæ titulum obtinebat, eo-

Khevenh. t. 9. quod nunquam Romanam urbem ac-

pag. 263. cessisset. Cum autem eo tempore jam

jam invaluisse mos, ut Pontificiæ gra-

tiæ Gallo & Hispano Regibus æqua-

lance distribuerentur, adeo, ut Gal-

lo ad Purpuram enecto, pariter natio-

ne Hispanus ad Regis preces eandem

consequeretur dignitatem, hinc etiam ea-

dem die Franciscus Roias de Sandoval

Lermæ Dux, proponente Philippo III.

Hispaniarum Rege Purpuratorum Col-

legio adscriptus est. Hic olim rerum

Hispaniarum arbiter sensim æmulorum

Invidia Regis gratia excidit, illorum-

que vexationes declinatus Purpuram

sponte a Papa oblatam, uti censet Val-

forius, acceptavit, seu verius petitam

obtinuit, moxque Filio suo Uzedæ Duc-

cuncta Aulæ officia, quibus antea fun-

gebatur, cessit, ac demum die deci-

ma Maij rubrum galerum sibi a Caje-

tano, qui summo Pontifici a cubiculis

erat, delatum septuagenario major

accepit.

§. XLVII

Sæc. XVII.
A.C. 1618.

§. XLVII.

*Pauli Æmilii Sfondrati Cardinalis
obitus.*

Horum inaugurationi locum dedit qua-
tuor Cardinalium decessus, ex qui-
bus prior Paulus Æmilius Sfondratus
patria Mediolanensis die decima quarta
Februarii Tibure e vivis excessit. Hic
anno Salutis nostræ millesimo quingen-
tesimo sexagesimo primo clarissimo ge-
nere natus, virtutum exercitia cum
eruditionis laude mirifice conjunxit,
atque utriusque jurisprudentiæ scien-
tia imbutus, Abbas & Sacerdos, a Gre-
gorio XIV. Patruo suo absens, anno æ-
tatis suæ primo supra trigesimum Car-
dinalis tit. S. Cæciliæ nominatus est,
tanta apud eundem Pontificem aucto-
ritate prævalens, ut præcipua Eccle-
siæ munia obeuns, omnem ferme Pon-
tificii imperii molem sustinuerit, quin
tamen ex tot Sacerdotiis, aliisque pro-
ventibus ditesceret, sed sicutlibus dun-
taxat patinis in mensa uteretur, non
alio ex fine, nisi ut omnes divitias in
egenos, & Dei cultum profundere pos-
set: Præprimis vero Ecclesiam Sanctæ
Cæciliæ, cuius Sacrum Corpus ipse
effossa humo invenerat, vetustate col-
lapsam reparabat, & picturis, statuis,

M 4 cande-

*Ciacon. in
vita Greg.**XIV. p. 224.**Silos in Hist.**Cler. Reg.**Attichy in**hist. Card.*

Sæc. XVII. candelabris, & argenteis lampadibus
A. C. 1618 exornabat: quatuor quoque Capella-
nos, Clericosque binos victu & con-
gruo reditu assignato instituit, arcam-
que argenteam, in qua præfatæ San-
ctæ corpus reconditum fuit, pretio
quater millium trecentorum nonaginta
trium aureorum confici jussit: Sancti-
moniales insuper magnis auxit benefi-
ciis, Lauretanam quoque domum pre-
tiosis donis locupletavit, ac denique
Sanctam Cæciliam, cuius Ecclesiæ
Sanctorum Reliquias quamplures ar-
genteis aureisque thecis inclusas dono
dederat, hæredem dixit, legata etiam
potissima Sacræ suppellectilis parte:
Albanensis quoque Ecclesiæ, cui Epi-
scopus præerat, universos redditus, ce-
teramque pecuniarum summam ex re-
liquis Sacerdotiorum proventibus in
illius gregis beneficium commodumque
erogavit: Nec tamen sibi suæque saluti
minus prospexerat; quippe rerum cæ-
lestium meditatione, & consuetudine
Virorum morum sanctitate illustrium
præcipue Julii Sansedonii, & Joannis
Vitellii delectabatur; sœpe nudis cu-
babat asseribus, pedesque facco indu-
tus, & vultu, ne agnosceretur, obtecto
septem Urbis Ecclesias religiose lustra-
bat, & non raro, ut animum virtutum
exercitiis, & orationis usu recrearet, in
Thea-

Theatinorum Patrum Cænobium sese Sæc. XVII.
 recepit, ubi dies plures in rerum Di- A. C. 1618.
 vinarum commentationibus, Sacroque
 quodam otio transigebat. Tandem ve-
 ro quinquaginta septem annos natus
 pie in Domino obiit: Corpus ejus Ro-
 manam translatum ad S. Cæciliæ pedes
 in sepulcro, quod sibi construxerat,
 humatum quiescit.

§. XLVIII.

*Erminii de Valentibus Cardinalis
decessus.*

Alter ex Purpuratis, qui hoc anno de- *Ughell. in
cesserant, erat Erminius de Valen- Ital. Sacra.
tibus Trivii in Umbria natus. Hic ra- Ciacon. in
ra ingenii ac memoriæ felicitate præ- vita Clem.
ditus, non modo humanioribus literis,
sed & legibus tanto profectu studuit,
ut jurisprudentiæ laurea decoratus,
Romæ per plures annos Caussidicum
ageret, atque a Petro Aldobrandino
Clementis VIII. Nepote a secretis, tan-
dem Basilicæ Vaticanæ Canonicus eli-
geretur, postea Cardinalis renuntiatus:
Erat vir morum comitate singularis,
officiosus erga omnes, & maximopere
liberalis in egenos. Mortuo paulopost
Clemente VIII. pauper Cardinalis re-
mansit, cum nullus ei esset Ecclesiasti-
cus proventus, donec a Paulo V. S. Per-*

Sæc. XVII. petuæ Abbas , & Episcopus Faventinus
A. C. 1618. nominaretur, ubi per tredecim annos,
 quibus hanc Ecclesiam texit, nihil omis-
 fit, quod pium, optimumque Pastorem
 deceret. Construxerat etiam ibidem
 Sacellum Divo Carolo Borromæo Sa-
 crum , simulque in Ecclesiam Sancti
 Thomæ induxit Carmelitas Discalceat-
 os. Denique Trivii in patria sua, quo
 recuperandæ valetudinis gratia se con-
 tulerat , die vigesima secunda Augusti
 anno ætatis suæ quinquagesimo quarto
 obiit , ibidem apud S. Mariam Gratia-
 rum sepultus.

§. XLIX.

Jacobus Daves du Perron Cardina- lis fatis funditus.

*Abrege de
 l'Hist. Eccles.*
Tom. IO.

Gramond.

Hist. Gall.

Lib. 3.

Ciaccon. vit.

Clem. VIII.

Miræus

script. Sæcul.

XVII.

Græcoque idiomate necnon in Poesi, Sæc. XVII.
 eloquentia, Mathesi ac Philosophia tam A. C 1618.
 uberes fecerit profectus, ut ad litera-
 riū certamen quoscunque palam pro-
 vocaret. Reddita Calvinistis pace ejus
 Parentes in Normaniam reversi, Juve-
 nem Perronium vicennem Henrico III.
 Galliarum Regi in Blessenibus comitiis
 sīstunt, quibus absolutis Perronius Lu-
 tetiam profectus, die vigesima quinta
 Novembris, anno salutis nostræ mille-
 simo quingentesimo octogesimo tertio
 prandente Rege, cuius animo sese in-
 sinuaverat, adversus Atheos solidissi-
 mis rationibus Dei existentiam compro-
 babat; Rege autem hujus sermonis ef-
 ficaciam deprædicante, Perronius juve-
 nili ardore incensus reposuit: *Si cristi-
 na die Regia sua Majestas me perorantem
 excipere dignabitur, validioribus adhuc ar-
 gumentis, Deum non existere demonstrabo.*
 Imprudens hæc jactantia sibi justam
 Henrici indignationem accersebat: Ad-
 ultior ~~vict~~ factus totum se Sanctorum
 Patrum, & præcipue D. Augustini &
 Thomæ Aquinatis lectioni sacrabat, eo-
 rumque doctrinis sectæ suæ falsitatem,
 erroresque tam solide confutatos de-
 prehendit, ut ad Catholicorum castra
 reversus, ex eodem suggestu, e quo
 contra Orthodoxam fidem antea pero-
 raverat, dein pro illius defensione pub-
 lice

Sæc. XVII. lice loqueretur, pluresque aberrantes
 A. C. 1618. oviculas ad Christi ovile reduceret, ex

*Vid. spond.
epist. ad epit.
Annal. Ba-
ron. edit.
prima.*

quibus haud postremi erant Sancyus,
 & Henricus Spondanus, postea Apa-
 miensis Episcopus: Demum sacræ mili-
 tiæ adscriptus, Henricum IV. Calvi-
 nistam ad fidem Catholicam revocavit,

a quo etiam Ebroicensi Episcopatu, necnon Eleemosynarii dignitate deco-
 ratus, unacum Arnaldo Ossato Cardi-
 nale Romam alegatur, ut Clementem
 VIII. ad impertiendam Regi absolutio-
 nem inclinaret, qua feliciter obtenta
 non modo Romæ a Francisco Joyosa
 Cardinale inaugurabatur, sed ab ipso
 etiam Pontifice annulum Pastoralem ac-
 cipiens, his verbis commendabatur:
Inveni virum secundum cor meum. Inde
 Parisios reversus, Henricum Regem in
 fide quodammodo nutantem firmabat
 gloria disputatione contra Plesse-
 Mornæum tum Calvinistarum caput ad
 Fontembellaquæum habita, in qua illum
 de sexcentis Divi Augustini loci quod be eo vi-
 tiatis confudit, plurimumque menda-
 ciorum convicit, ac demum arcte pres-
 sum interrogabat, *an Catholicis desperata
 esset salus?* Calvinista reponebat,
quod ex Dei misericordia salvi esse possent,
 mox autem negante Perronio, *extra
 Ecclesiam Romanam fore salutem, recte con-
 clusit Rex: quandoquidem concordes pro
 salute*

salute Catholicorum utriusque opinionis Do- Sæc. XVII.
ctores sunt, tutius erit Catholicum esse: A. C. 1618.
Hujus victoriæ præmium Perronio erat
Sacri Collegii Purpura; paulopost
Senonum Archiepiscopus Romam a Re-
ge ablegatus Congregationibus de au-
xiliis interfuit, summoque Pontifici au-
tor exstitit, ne Molinæ sententia dam-
naretur, sed tota disputatio silentio in-
volveretur: demum in Franciam rever-
sus, Regis opera Venetorum contro-
versiam ob interdictum exortam com-
posuit, utiliterque Gallici Regni res
Romæ gessit, non modo inter profun-
dissimos Theologiæ Doctores, sed & si-
mul inter Christianos primæ notæ Po-
liticos, quod rarum est, merito nume-
ratus. Demum adversa valetudine
pressus, in Franciam rediit, ubi anno
Incarnationis Dominicæ millesimo sex-
centesimo decimo Ludovico XIII.
persuasit, ut regale Gymnasium in-
stitueretur: biennio post Richerii librum
de Ecclesiastica & Politica potestate in Sy-
nodo suæ Provinciæ Senonensis Parisiis
congregata tanquam erroneum, schif-
maticum & hæreticum condemnabat,
tertio autem post anno in comitiis Re-
gni Lutetiæ habitis nomine Cleri Galli-
cani, orationem luculentissimam, jux-
ta ac doctissimam de re Ecclesiastica ha-
buit, in qua Regiam asserens Majesta-
tem

Sæc. XVII. tem , auctoritatemque , nihil etiam ju-
 A. C. 1618. ri Ecclesiastico detrahebat. Denique
 ut quietius literis invigilaret , prope Lu-
 tetiam Bagnoleti vico suburbano con-
 cessit , ubi cum ad Angliæ Regem re-
 sponsum concinnaret , in morbum inci-
 dit , quo acerbissimo per quatuordecim
 dies cruciatus , Parisiis die quinta Sep-
 tembris anno ætatis suæ sexagesimo ter-
 tio obiit. Fuit sane Perronius eximiis
 animi corporisque prærogativis orna-
 tus , elegantis ingenii & peracuti , fir-
 missimi judicii , indefessi studii , & vastis-
 imæ eruditionis , miræque ad convin-
 cendos sectarios potentiae , adeo , ut
 cum de his a devio tramite revocandis
 ageretur , id dicto usurparet : *Hos si*
convinci cupitis , ad me perducite ; at con-
versos si auetis , dirigite ad Franciscum de
Sales Genevensem Episcopum. Enimvero
 quamplurimis & publicis disputationi-
 bus & colloquiis tum Parisiis tum Me-
 dunti tum ad Sangermanum habitis
 semper victor hærefes debellavit , hæ-
 reticosque gloriose confudit. Ceterum
 Perronio in Eleemosinarii dignitate ad
 votum Patris Arnulphi Jesuitæ , qui Regia
 confessionibus erat , successit Rupifucal-
 dius Cardinalis.

§. L

Sæc. XVII.

A.C. 1618.

§. L.

Celeberrimi hujus Cardinalis opera.

Nunquam dignius commendari valet *Dupin. nou-*
 hic *Cardinalis*, quam recensendo *vell. Bibl.*
dignissima tanto Authore opera, quæ *des Auth.*
tum typis vivens mandavit, tum post- *Eccles. t. 17.*
huma reliquit, tot vere *miraculorum pa-* *Abrege de*
trator, *quot voluminum Scriptor Perro-* *l'Hist. Eccl.*
nius, *cujus post obitum omnia ejus-*
dem Authoris opera in tres majoris for-
mæ tomos collecta Parisiis anno mille-
simo sexcentesimo vigesimo, & biennio
post iterum typis fuere edita: Horum
tomus prior complectitur vastissimum
tractatum de Eucharistia & transubstan-
tiatione contra Plessium Mornæum Cal-
vinistam, ubi hoc argumentum solidif-
sime pertractans, *hæreticorum*, *præ-*
cipue illorum, qui in sui erroris defen-
sionem Sancti Augustini testimonia al-
legant, *objectis respondet*. Alter to-
mus continet responcionem ad difficul-
tates propositas a Jacobo I. Angliæ
Rege, quem Perronius tanquam Prin-
cipem omnibus numeris absolutum *Epist. Per-*
commendabat, nilque præter *Catholici ron. ad Ca-*
prærogativam eidem deesse afferebat; *Saub. die 15.*
cum ergo Rex se hoc titulo haud pri- *Jul. ann.*
vandum censeret, eoquod cuncta ad
salutem necessaria juxta veterum mo-
rem

Sæc. XVII. rem crederet, hinc Perronius datis ad
A. C. 1618. Casaubonum literis declarabat, quod

nomen *Catholici* non cujuscunque fidei,
fed communionis signum sit, & præter
necessaria etiam utilia ad salutem, &
generaliter omnia per Ecclesiam saltem
primorum quatuor Conciliorum tempo-
re definita & tradita credere oporteat,
ad hoc tamen, ut Patres circa quem-
dam fidei articulum unanime suffra-
gium tulisse dicantur, haud necesse sit,
ut singuli eundem stabiliant, sed suffi-
ciat, quod ex cujusque Nationis præ-
cipuis nullus contrarium propugnarit,
sed illum articulum tanquam commu-
nem Ecclesiæ doctrinam teneat. Ex
his inferebat Perronius, quod Sectarii
non credant ea, quæ omnes antiqui
Patres universim & unanimiter tenu-
runt, & tanquam necessaria credide-
runt: Ad has Peronii literas Casaubo-
nus Jacobi Regis nomine respondit Car-
dinali, qui tamen per sex libros solidissime
diluendo cuncta, quæ calamo fa-
tis infirmo objecerat hic Calvinista, huic
denuo obtrudit, quod Sancti Patres
per Ecclesiam non intellexerint cætum
omnium sectarum, & Christianarum
Societatum, sed Societatem distinctam,
semper visibilem, & ceteris omnibus
eminentem, quæ ab Apostolorum ævo
nunquam nec in fide, nec in commu-
nione

nione , aut visibilitate sua fuit interrup- Sæc. XVII.
ta. Quoniam vero Rex per Cesa- A.C. 1618.
num loquens, Ecclesiam Romanam a
veteri dissensisse reposuit . eoquod illa
nunc I. in Ecclesiæ Officio idiomate
incognito utatur , & Sacræ Scriptu-
ræ lectionem prohibeat II. non per-
mittat usum Calicis III. Missæ priva-
tæ in ea celebrentur. & IV. Imag-
nes Sanctorum colantur. Ad primum
respondit Perronius : quod etiam Ec-
clesia Græca non in lingua vulgari , Sy-
nagogæ in idiomate hebraico Judæis
incognito , Turcæ & Persæ in lingua
Arabica a vulgo non cognita suas pre-
ces fundere soleant : Ecclesia autem
Romana non novum introduxerit mo-
rem sed antiquum idioma Christianis
primis usitatum conservarit. Demon-
strat insuper Perronius , quod Ecclesia
Sacri Codicis lectionem Catholicis cum
Parochorum licentia concedat , ru-
des tamen , ne interpretandi licentia
pervertantur , ad explicationem a Pa-
storibus propositam remittat. Ad se-
cundum respondet , quod immersio in
Baptismate in Sacris literis indicetur ,
ab Apostolis fuerit observata , & in ve-
teri Ecclesia in usum deducta , æque ac
communio sub utraque specie , nihilo-
minus tamen Ecclesia usum sic Bapti-
zandi intermiserit , & ipsimet Calvinii-

Hist. Eccles. Tom. LVI.

N stæ

Sæc. XVII. stæ intermittent. Reliquis duabus ob-
 A.C. 1618. jectionibus Perronius morte præventus,
 speciatim non respondit, quamvis de
 hisce argumentis in pluribus suis ope-
 ribus abunde egerit. Tertius denique
 tomus complectitur varia ejusdem Car-
 dinalis opera, & primo quidem tracta-
 tum de vocatione Calvinianorum Min-
 istrorum, ubi veram doctrinam non esse
 necessarium vocationis veræ signum,
 sed hanc ab interrupta Ministrorum suc-
 cessione ab Apostolis in Ecclesia visibili
 dependere demonstrat. Ibidem etiam
 continentur acta colloquii contra Mor-
 næum habitæ, præter responsum ad ar-
 ticulos in proximo colloquio discutien-
 dos, necnon confutationem opusculi
 Danielis Tilleni Calvinistæ in traditio-
 nes Apostolicas. In eodem quoque to-
 mo continentur. I. Paraphrasis in pri-
 mum versum Psalmi 122. II. sermo
 de virtutum moralium cum Theologicis
 collatione III. Oratio in comitiis ha-
 bita, necnon sermones funebres in exe-
 quiis Mariæ Stuartæ Scotiæ Reginæ,
 & Petri Ronsardi celebris Poetæ, IV.
 tres alii sermones. V. Variæ epistolæ
 VI. tractatus de virtutibus moralibus,
 VII. Ettica Aristotelis VIII. tracta-
 tus de Eucharistia pro conversione Do-
 mini Sancii, præter varia Poemata.

§. L.

§. LI.

Sæc. XVII.
A.C. 1618.

Ottavii Belmufi Cardinalis mors.

Postremus inter Purpuratos hoc anno *Ughell. Ital.*
defunctos erat Octavius Belmustus *Sacr.*
patria Genuensis, qui a Gregorio XIV. *Ciacon. in*
Aleriacensis Episcopus creatus, deci-
mo septimo post anno hujus Ecclesiae
regimine ultiro abibat, postea gravissi-
mis Aulæ Romanæ negotiis præfectus,
Provinciæ Romandiolæ Vice-Legatio-
nem gessit. Inde vero reversus sacræ
consultæ præficietur, tandem sub
Paulo V. ob eximias virtutes & ampla
merita ad Cardinalium dignitatem eve-
ctus, intempestiva lege fati paulo post
Romæ die decima sexta Novembris e
vivis eruptus est, in Ecclesia tituli sui
ad S. Carolum ad Catinarios sepultus.

§. LII.

*Decreta Synodi Diæcesanæ Leo-
dienfis.*

Hoc item anno Ferdinandus Bavariæ *Shanat Con-*
Dux atque Archiepiscopus & Ele- *cil. Germ. t.*
stor Coloniensis, Leodii, cuius Eccle- *4. p. 286.*
siæ simul etiam Episcopus erat, Syno-
dum Diæcesanam die vigesima quarta
Aprilis celebrabat, cuius decreta ad se-
quentes quatuordecim articulos revo-

N 2 cata

Sæc. XVII. cata fuere I. de fidei professione,
A. C. 1618. eamque concernentibus, quam etiam
ab omnibus Monasteriorum Lectoribus
necnon ab alienigenis, priusquam ad
habitandum in præfata Diaœsi admit-
tantur, emitti præcepit Synodus II.
de Archidiaconis, quos obstringit Sy-
nodus, ut Pastores, antequam ad Ec-
clesiæ suæ possessionem admittantur, ad
juramentum compellant, quod in ad-
eptione sui beneficii nullam Simoniam
commiserint. III. De Decanis rurali-
bus IV. de Pastoribus, quibus præ-
cipitur, ut diebus festis & Dominicis
Catechesin pro pueris & rudioribus per
horam unam habeant, nec permittant,
ut pauperes in Ecclesiis mendicent. V.
De Judicibus Apostolicis. VI. De vita
& honestate Clericorum, quos, ni ha-
bitum & tonsuram clericalem deferant,
privilegio fori privatos, declarat Sy-
nodus, prohibetque, ne Procuratoris
vel Notarii munere in tribunali juris-
dictionis contentioſæ fungantur. VII.
De regularibus & Monialibus, circa
quas damnat consuetudinem, qua in
quibusdam Monasteriis certa pecunia
singulis Religiosis pro vestimentis affi-
gnatur, aut pecuniam penes se ullam
retinendi facultas conceditur. VIII.
De Sacramento Ordinis IX. De Ma-
trimonio, ad quod eos admitti prohi-
bet

bet Synodus, qui orationem Domini-Sæc. XVII.
cam, Salutationem Angelicam, & Sym- A. C. 1618.
bolum Apostolorum ignorant, aut con-
firmati nondum fuere, vel si contrahen-
tium alteruter hæresi infectus est, nisi
prius hæresin ejuraverit. X. De locis
Sacris & Officiis Divinis. XI. De fe-
stis & Jejuniis, ubi inter festa inviola-
biliter servanda numerantur etiam fe-
ria secunda & tertia post Pascha & Pen-
tecosten, Conversio S. Pauli, Inventio
S. Crucis, Annuntiatio, Visitatio, As-
sumptio, Nativitas & Conceptio B.V.
necnon festum SS. Innocentium: festa
autem feriæ quartæ post Pascha & Pen-
tecosten, necnon S. Annæ & S. Catha-
rinæ devotioni populi relinquuntur.
Hortatur etiam Synodus, ut abstinen-
tia a carnis & lacticiniis tempore Je-
junii verni quinque *Pater* & *Ave* quovis
die recitandis compensetur. XII. De
Provisione Ecclesiarum Parochialium,
& Examinatoribus Synodalibus. XIII.
De Visitationibus, quas ab Ordinum
Exemptorum Superioribus, etsi in eo-
rum monasteriis Regularis vigeat ob-
servantia, quotannis fieri præcipit.
Denique XIV. mandat Synodus, ut De-
cani & Pastores sibi intra bimestre de
hisce Decretis provideant.

Sæc. XVII.
A. C. 1618.

§. LIII.

Pristinum fœdus inter Franciæ Regem & Turcarum Imperatorem.

Gramond. Exente Mense Majo Osmanes Turca-
l. 3. Jæger. rum Imperator Constantinopoli Vre-
Hist. Eccl. yum Legatum ad Franciæ Regem de-
l. 8. c. 5. cernebat, ut hic antiquum cum Turca-
Merc. Gallic. Christiani nominis jurato hoste fœdus
Jans. restauraret. Res feliciter ad exitum
deducta: id tamen summopere pluribus
displicuit Principibus, quos inter Hi-
spani apertius suam prodeabant indigna-
tionem, sparsis in vulgus variis libel-
lis, in quibus immotum Religionis stu-
dium, quo Hispaniarum Reges semper
ferebantur, deprædicantes, bella & cla-
des Turcis a Carolo V. Philippo II. il-
latas, Melitam firmum fidei munimen-
tum contra Ottomanos, necnon Grana-
tam Sarracenis erectam jactitabant, e-
contra vero Gallis exprobrabant, quod
& eorum Reges fœdera cum Turcis
inierint, hæreticosque æquo jure cum
Catholicis in Regno patientur, illis of-
ficia fori & militiæ, nullo delectu ha-
bito promiscue distribuant, hæreticis
decimas, sacrosque proventus relin-
quant, ac denique cum Germaniæ Pro-
testantibus communem habeant cau-
fam. Vicissim vero Galli in quodam
scripto

scripto Hispanis, Austriacisque objecta- Sæc. XVII.
runt, quod pacta cum Turcis aut cum A.C. 1618.
hæreticis inierint, quoties e re visum
fuit, necnon cum illis quandoque ad
opprimendos Principes Catholicos, sum-
mosque Pontifices conspirarint, & Ca-
rolus V. cum Henrico VIII. Anglo Rege
fidei desertore fœdus pepigerit, cum
tamen vix sparsa hæresis semina in pri-
mo ortu suffocari potuissent, nisi apud
Imperatorem odium in Gallos præva-
luisset, quos icto cum Anglis fœdere
armis infestabat, Romamque devastabat,
ipsumque Pontificem Clementem VII.
Lutheranorum ope in arce Sancti An-
geli obsidebat, necnon tempore Conci-
lli Tridentini vulgato per Germaniam
libro *interim* Sacerdotibus matrimonia,
& laicis communionem sub duplice spe-
cie afferere nitebatur. Præterea Fer-
dinandus non modo a Turcis pacem
petierit, sed etiam munera & annua
tributa obtulerit. Mutuis hisce crimin-
ationibus otiosi ingenii homines pro pri-
vato suæ gentis studio calamos acue-
bant, non alio laboris proventu, nisi
quod suam in arcanis Principum con-
filiis inscitiam, propriamque censurandi
temeritatem luculenter prodiderint.
Quicquid vero horum sit, id omnino
certum est, quod Franciscus I. Gallia-
rum Rex in postremo vitæ agone sum-

Sæc. XVII. me detestatus fuerit, quod cum Turca
 A.C. 1618. fœdus contra Christianos pepigerit, &
 Solymanum adversus Hungariam ani-
 maric.

§. LIV.
*Propositum de nuptiis inter Anglia
 Principem & Hispani Regis Fi-
 liam conciliandis.*

Rapin Hist. Sub idem tempus in Anglia agebatur
d'Angl. l. 18. de conciliandis nuptiis inter Mariam
Annal. Fa- Philippi III. Hispani Regis Filiam, &
cob. I. p. 36. Walliæ Principem Jacobi I. Filium:
& seqq. *Ferreir. Hist.* Hanc in rem Angliæ Rex Rossium in
Hisp. c. 2. Hispaniam ablegabat, ut cum Digbyo
 Anglo Oratore & Lerma Duce Hispano
 Ministro hoc negotium maturaret. Ob-
 stabant Protestantes, qui Angliæ Re-
 gem a pristino cum ipsis fœdere nova
 cum Catholicò Rege affinitate averti
 verebantur: E contrario autem Jaco-
 bus I. ex hoc connubio ampliores sibi
 spes pollicitus, rem toto studio urge-
 bat apud Philippum III. Mariæ Paren-
 tem, cui hoc consilium eo optatius vi-
 debatur, quo certius sperabat, quod
 Religionem Catholicam in Anglia pro-
 movere, simulque Jacobum ab armo-
 rum societate cum Germaniæ Protes-
 tantibus hac via retrahere posset. Huic
 etiam negotio proficuam impendebat
 ope-

operam Gondemarus Comes in aula Sæc. XVII.
 Anglica Hispaniæ Orator, Regi in pau- Sæc. 1618.
 cis charus, qui ea, qua pollebat, re-
 rum gerendarum dexteritate Jacobum
 eo inclinabat, ut promissa dote (*) de
 ceteris ageret articulis, quos inter mi-
 nus expeditus erat Catholicæ Religio-
 nis profitendæ libertas, quam novæ
 Sponsæ, utpote a Parentibus fidei ve-
 ræ addictissimis natæ abnegare, inde-
 cens fuisset. Tandem vero annuente
 Anglo Rege inter Gondemarum Hispa-
 num & Digbyum ac Cottingtonum Ja-
 cobi I. Legatos in hosce quinque arti-
 culos conventum est. I. Summi Pon-
 tificis consensus, legisque gratia præ-
 primis, & quidem a solo Hispaniarum
 Rege impetratur. II. Proles ex hoc
 connubio fuscipiendæ ad neutram com-
 pellantur Religionem, siue Catholicam
 selegerint, id nullatenus successionis
 juri obstaret. III. Sponsæ adjudicen-
 tur famuli Religione Catholici, simul
 que eisdem locus ad Sacra ritu Romano
 peragenda congruus permittatur, lici-
 tumque sit Religiosis, ceterisque Ec-
 clesiasticis pro more suos deferre habi-
 tus. IV. Prius juxta Concilii Tridentini

N 5

tini

(*) Duas, ut vocant, millions Hispanus
 offerebat, quodnam vero monetæ genus fue-
 rit promissum, nullibi reperire potuimus.

Sæc. XVII. tini præscriptum nuptiæ in Hispania
 A.C. 1618. celebrentur, postea vero, Sponsa in
 Angliam delata, connubium juxta Re-
 gni Anglici leges ratum, validumque
 habebit. V. Integrum sit Sponsæ,
 sibi feligere Coafessarium, ac compe-
 tentem Sacellanorum numerum, qui
 omnes sint exterí, & ex quibus præ-
 cipuo Regiæ Sponsæ domum in rebus
 Religionem concernentibus dirigendi
 facultas sit concessa. Hos articulos ex
 Hispania in Angliam transmissos Jaco-
 bus Rex ratos habuit, suoque sigillo
 firmavit, atque ita utrinque munitos
 Gondemarus Comes ad Philippum Hi-
 spaniæ Regem ipsus detulit. Re com-
 perta Protestantes in publicas erumpe-
 bant indignationes & querimonias, tri-
 pudiantibus e contrario Catholicis, qui
 oppressæ suæ Religionis firmum sibi in
 nova Sponsa præsidium haud immerito
 pollicebantur.

§. LV.

*Paschalis Baylon Franciscanus Bea-
 torum fastis a Paulo V. ad-
 scriptus.*

Bullar. Inter ceteras curas, quibus Paulus V.
magn. Conf. Pontifex Maximus Dei, atque Ec-
III. Paul. V. clesiæ honorem promovere satagebat,
Menolog. haud infima erat sollicitudo, qua in Pa-
S. Franc. schalis
ad 17. Maij.

schalis Baylon ex Discalceatis Ordinis Sæc. XVII.
Minorum Regularis observantiæ virtu- A.C. 1618.
tes & prodigia inquire curabat: Erat
is Anno post Virginis partum millesi-
mo quingentesimo quadragesimo hone-
stis parentibus ad Turrim formosam Diæ-
cessis Saguntinæ, & Regni Valentia-
natus, qui vigesimo quarto ætatis an-
no Monforti laicalem professionem emi-
sit, ac morum perfectioni, humilitati,
altissimæ paupertati, aliisque virtutum
exercitiis intentus, insuper saluti ani-
marum jugiter inhiabat, pluresque piis
suis monitis ab errorum semita, & vi-
tiorum colluvie ad veritatis agnitio-
nen & pœnitentiam reduxit: demum
vero ætate sua inter rerum Divinarum
contemplationes, corporis afflictiones,
& cetera pietatis opera ad annum quin-
quagesimum secundum protracta, a-
pud Villam Regiam, obitus sui diem
præcognoscens, necnon Prophetico
Spiritu clarus obdormivit in Domino:
Cum autem Deus hujus Viri Sanctita-
tem luculentis virtutum & gratiarum
donis, plurimisque prodigiis testamat
reddidisset, Dertocensis Episcopus ju-
su summi Pontificis in vitam, mores,
virtutes & ipsius miracula legitime in-
quirebat, quibus omnibus Romæ ma-
ture discussis, acrite comprobatis sum-
mus Pontifex Paulus V. ad impensas

Hi-

Sæc. XVII. Hispani Regis, aliorumque ejusdem
 A. C. 1618. Regni Procerum preces Paschalem de-
 cetero Beatum nuncupari posse decla-
 rabat, omnibusque sui Ordinis Fratri-
 bus tam in Valentiæ, quam Castellæ
 & Arragoniæ Regnis Officium Divi-
 num in ejus festo celebrari indulxit: Gre-
 gorius vero XV. tertio post anno id
 ipsum utriusque sexus Religiosis Minoribus
 ubique terrarum existentibus
 concessit.

§. LVI.

*Richardi Stanihurstii, Cofteri, &
 Hoffstadii obitus.*

Miræus
 Script.
 Sæc. XVII.

Scriptoribus Ecclesiasticis, qui hoc an-
 no decesserant, accenseri meretur
 Richardus Stanihurstius Dublini in
 Hibernia parentibus nobilitate generis
 claris quidem, patriæ tamen suæ hæ-
 resi infectis ortus: Erat in eo ingenium
 acre, acutum atque ad omnes scientias
 ferme exauriendas natum: magnum
 imprimis studium arti Poeticæ ac Rhe-
 toricæ necnon Græcis latinisque literis
 impendit, quibus imbutus mentis suæ
 aciem ad Philosophica, Historica, ac
 demum ad intima Sacræ Theologiæ
 mysteria plenis delibanda labris con-
 vertit, in pervolvendis veterum Patrum
 præcipue Græcorum libris assiduus,
 quo-

quorum lectione tantum profecerat, ut Sæc. XVII.
 agnito errore ad Romanæ Ecclesiæ ca- A. C. 1618.
 fstra feliciter transiret; postmodum vero
 relicta patria Bruxellas concessit, ubi
 Alberto Austriæ Archiduci & Belgii
 Gubernatori a Sacellis fuit, ibidemque
 tandem hoc anno beato fine quievit:
 Scripsit nonnisi octodecim annos natus
 Harmoniam seu catenam Dialecticam
 in Porphyrianas Constitutiones præter
 libros quatuor typis Plantinianis excu-
 sos de rebus in Hibernia gestis unacum
 Appendice Giraldi Cambrensis, necnon
 vitam Sancti Patritii, & Hebdomadam
 Marianam &c. Transtulit quoque in
 idioma Anglicum primos quatuor Ænei-
 dum Virgilii libros. Obiit etiam hoc
 anno Henricus Costerus patria Bruxel-
 lensis, Canonicus & Protonotarius A-
 postolicus, qui modum precandi Deum
 necnon preces in vitam B. Virginis edi-
 dit. Hunc sequebatur Adrianus Hof-
 stadius Ord. Minorum Theologus & Ec-
 clesiastes celeberrimus, cujus post obi-
 tum prodiere XLIX. sermones Eucha-
 ristici.

§. LVII.

*Petri a Pedroſa Carmelitæ aliorum-
 que ejusdem Ordinis Scriptorum
 extrema.*

Hunc

Sæc. XVII.
A. C. 1618.

Miræus l. c.
Bibl. Car-
melit.

pag. 566.

Sanctius
Davila in
vita Petri
Theoph.

Rain. Scap.
Parth. p. I.
cap. 4.

Hunc eadem fati necessitate sequeba-
tur Petrus Corneio a Pedroſa na-
tione Hispanus, patria Salmanticensis,
quem Paulus V. vere dignum Ecclesias
Dei Doctorem appellare confueverat. Hic
Salmanticæ Carmelitarum Ordinem
professus, absolutis artium curriculis
hinc inde in diversas Hispaniæ partes,
studiorum cauſa remittebatur, ubique
vero ob miram naturæ, ingeniique
præstantiam legendo, docendoque tan-
tos literarum progressus fecerat, ut de
quovis argumento disputans, aut dif-
ferens, in eo solo versatus crederetur:
Salmanticam redux ac Doctoris hono-
re decoratus, Philippo III. Hispania-
rum Regi, ejusque Conjugi Margaritæ
laureæ ſuæ præmia, peracto felicissi-
me ludo literario obtulit, vicifim am-
pliſſimis encomiis a Regia Majestate ho-
noratus. Jam inter Salmantinæ Uni-
versitatis Professores cooptatus, tanto
Auditorum applausu Universam Theo-
logiam, sacrosque Codices eruditissimis
interpretationibus locupletabat, ut me-
rito eum Theophilus Raynaldus *lumen*
Salmanticense appellaret, & Sanctius
Davila Placentinus Episcopus de eo te-
staretur, quod *Thomistarum nullus clari-*
rius, operosius, & verius Angelicum Do-
ctorum percurrerit, atque aperuerit, ita,
ut in eum eundem Spiritum compigrasse di-
ceret.

ceres. Erat nihilominus adeo humilis, Sæc. XVII.
 ut amplissimos sibi a Paulo V. Pontifice A. C. 1618.
 oblatos honores respueret, ac nonnisi
 invitus bis Castellanæ Provinciæ Præ-
 fecturam acceptaret, quo in munere
 tanta prudentia, morumque probitate
 resulsiit, ut forma g̃legis factus ceteros
 omnes ad summæ virtutis sequelam ex-
 citaret, ejusque os, ut ait Miræus, *vere*
loqueretur sapientiam, & meditatio cordis
prudentiam. Reliquum vero vitæ suæ
 tempus virtutum cultu, severiori pœ-
 nitentia, animæque custodia transfigens,
 tandem Salmanticæ die trigesima pri-
 ma Martii anno ætatis suæ quinquage-
 simo secundo animam Deo reddidit.
 Multa ingenii sui monumenta Petrus
 Corneius posteris reliquit, inter quæ
 eminent Theologica ipsius opera duo-
 bus tomis comprehensa, in quorum
 primo habentur tractatus de scientia
 Dei, Prædestinatione, Trinitate, Vo-
 luntario, actibus humanis, de bonitate
 & malitia, necnon de Conscientia. Po-
 sterior autem tomus complectitur com-
 mentaria in tertiam partem D. Thomæ:
 Præterea scripsit commentaria in sen-
 tentiarum libros, necnon assertiones
 de S. Elia, & orationem in festo S. The-
 resiæ. Edidit quoque tractatum de im-
 maculata B. V. Conceptione, alium
 que de Eucharistia & censuris.

Ex

Sæc. XVII. Ex eodem Ordine hunc annum sibi
A.C. 1618. exitialem habuit Jacobus a Gavio Ge-
 nuensis, S. Theologiæ Doctor, Vir ex-
 cellentis ingenii, singularis eloquen-
 tiæ, multiplicis eruditionis, ac magnæ
 probitatis laude per celebris. Scriptis
 expositiones in Genesin, & in Psalmum
 102. Commentaria in D. Pauli Episto-
 lam ad Ephesios, in Librum II. senten-
 tiarum, in Librum III. de Anima,
 præter sermones per Adventum, &
 Quadragesimam, necnon sermones Do-
 minicales & de Sanctis. Non minus
 eruditione celebris erat Cyrillus Xime-
 nez S. Theologiæ Doctor, qui varios
 tractatus Theologicos & conciones plu-
 rimas typis edidit, præter commenta-
 ria in Metaphysicam.

§. LVIII.

*Sebastiani Michaelis Ord. F. F. Prae-
 dicatorum, aliorumque ejusdem
 Instituti Scriptorum mors.*

*Vid. Supra
 Lib. XCI.
 §. 44.*

Jam supra de præclaris Sebastiani Mi-
 chaelis virtutibus, ac disciplinæ Re-
 gularis studio mentionem ingessimus,
 supereft autem, ejus quoque eruditio-
 nem commendare, necnon relictæ po-
 steris ingenii sui monumenta recensere;
 hæc inter celebrantur ipsius demonstra-
 tiones Evangelicæ de vera genealogia

S. An-

S. Annæ, in quo libro Author demon- Sæc. XVII.
 strare nititur, quod tres Mariæ in Evan- A.C. 1618.
 gelio deprædicatæ, fuerint veræ filiæ
 Beatæ Annæ, proin Sorores B. V. E-
 didit quoque tres tractatus contra Joan-
 nem Gigordum Monpessulanum Calvi-
 nistam pro adstruenda veritate Sacra-
 menti Eucharistiæ. **Eo** vivente exorta
 erat quædam contentio inter Joannem
 Francois Ord. F.F. Minimorum, & Gui-
 lielnum Doreffes Arelatensem Theo-
 logum, qui contra duas propositiones
 Joannis de purgatorio, & sanctificatio-
 ne festorum libellum scripferat, hos
 igitur ambos Concionatores Sebastia-
 nus edito libro, cui titulus concordia
 duorum Concionatorum Catholicorum
 contra vanos triumphos & falsas hypo-
 theses hæreticorum, conciliare niteba-
 tur, hacque sua lucubratione hæreticos
 de hac pugna exultantes, & magnifice
 propalantes retundebat. Scripsit etiam *Gramond.*
Homiliae Sacras in festa & Dominicas hist. Gall.
 præter *Historiam mirabilem de conversio-* pag. 21.
ne cuiusdam filiæ spiritualis a quodam Mago
seductæ. Hic tractatus Lugduni anno *Echard.*
Salutis nostræ millesimo sexcentesimo Script. Ord.
 decimo quarto editus mira continet,
quæ dæmon per Ludovicum Gaufridum, Præd. t. 2.
Aloysiam Capeau, & Magdalena
nam de la Pallud de Magia accusatam,
in quibusdam Monialibus operatus fuif-
Hist. Eccles. Tom. LVI. O se

Sæc. XVII. se narratur, luculenter tamen depre-
A. C. 1618. henditur, quod hæ fœminæ aut pro-
 pria malitia, aut a diabolo deceptæ
 plurima mere fabulosa dixerint, uti
 sunt, quæ retulerunt de Antichristo jam
 nato, ejusque conditionibus, & alia
 ejusdem generis plura.

Præterea morte nimis præmatura
 obiit P. Severinus Lubomlius, qui na-
 tione Roxolanus, & genere Hebræus
 fidem Catholicam necnon S. Dominici
 institutum amplexatus, celebre sibi no-
 men sua eruditione comparaverat.
 Scripsit Tomos VII. de quæstis Sacra
 Scripturæ & Theologorum: Catalogum
 omnium hæresiarcharum, Tabulam summa-
 D. Thomæ. Genealogiam Christi ab Ada-
 mo præfiguratam. Theatrum Concionato-
 rum, & libellum contra Roxolanos schis-
 maticos, præter tractatum de vita &
 miraculis S. Hyacinthi. Insuper P. Se-
 bastianus Pons Hispanus libros duos
 edidit contra Calvini errores. Exstant
 quoque perutiles tractatus Ascetici a
 P. Reginaldo Cavanaco conscripti. His
 adjungi meretur P. Hyacinthus de No-
 bilibus Romanus, qui Chronica Epi-
 scoporum Viterbiensium, Historiam de
 Martyrio SS. Tolomæi & Romani, nec-
 non Chronica variorum Ordinis sui
 conventuum edidit. præter librum
 quemdam de Vagabundis, quod opus
 Papiae

Papiæ sub nomine Raphaelis Frianori Sæc. XVII.
prodiit anno Christi millesimo sexcen- A.C. 1618.
tesimo vigesimo octavo.

§. LIX.

*Martinus Smiglecius aliique Societa-
tis Scriptores mortui.*

Ex Societate hoc anno nonnulli Scriptores fatis cessere, ex quibus pri-
mo loco recensendus venit Martinus Smiglecius patria Leopolitanus, qui cum doctrina singulare virtutum studium conjungens, in variis Collegiis Philosophiam ac Theologiam tradebat: cum vero quondam publice contra Calvini doctrinam disputasset, relatam vi-
ctoriam Deus firmabat prodigo; quippe hæreticus quidam inde digressus, dira sibi imprecatione facta juraverat, Smigleciūm caussa cecidisse: mox ve-
ro, ut fuerat sibi imprecatus, suffocari se sensit, & repetito perjurio & execratione, repente arctatis faucibus extin-
ctus est. Obiit Martinus die vigesima sexta Julii Calissii anno ætatis suæ quin-
quagesimo sexto. Scripsit latine Nodum Gordium de vocatione Ministrorum unacum apologia, nova monstra novi Arianismi, de Divina Verbi incarnati natura, de erroribus novorum Arianorum, de Ordinatione Sacerdo-

O 2 tum

Sæc. XVII. tum in Ecclesia Romana, præter alios
 A. C. 1618. tractatus Polemicos tam Polonice quam
 latine scriptos. Eodem quoque anno
 ex præfata Societate obiere Joannes
 Nieß, Didacus Gonzalez, Ignatius Bal-
 famus, Hieronymus Ripalda, Emanuel
 Pincherus, Didacus Alvarez, aliquique,
 qui omnes nonnisi Grammaticos vel
 Asceticos minoris momenti libellos
 edidere.

§. LX.

Prosperi Farinacii obitus.

*Joan.
Erythr. Pi-
nacoth. I.
pag. 238.
Thomassin
elog.*

Diem trigesimam Octobris, quam Pro-
 sper Farinacius patria Romanus
 vitæ suæ primam habuit, postremam
 quoque clauserat. Hic Patavii utrius-
 que juris scientia clarus Romam rever-
 tebatur, ubi inter Cauffidicos facile
 Princeps, a Paulo V. Fisci, ut vocant,
 Procurator nominatus est, eidemque
 summo Pontifici author exstitit, ut ci-
 ves improbos urbe removeret: ipse ve-
 ro severissime in aliis ea vindicabat vi-
 tia, a quibus tamen ipsem nequa-
 quam immunis erat, præcipue vero a-
 cerrimam, sed justissimam adversus eos
 concitabat tempestatem, qui turpi, fla-
 gitiosoque confortio se contaminarunt,
 adeo, ut multi, qui ejus criminis con-
 scientia constricti tenebantur, fugæ
 præsidio ex poenæ periculo sese evolve-
 rent:

rent: Quemadmodum autem Farina- Sæc. XVII.
 cius nimia legum severitate quamplu- A. C. 1618.
 rimos exagitaverat, ita etiam non ne-
 mo grave eidem negotium facessere co-
 nabatur, cuius accusatione apud Pon-
 tificem prævalente absdubio pœnas de-
 disset, nisi Antonii Mariæ Salviati Car-
 dinalis patrocinio tutus, hoc periculum
 eluctatus esset: huic vero Cardinali,
 cum pro illo deprecaretur, Clemens
 VIII. cui Farinacii vitia haud incognita
 erant, dixisse fertur: *Farina hæc quidem
 bona est, sed non saccus, cui ille includitur,
 bonus est, sed foedus ac turpis.* Obiit
 tandem sexaginta quatuor annos natus:
 Edidit tractatum de hæresi, necnon li-
 brum de immunitate Ecclesiæ præter
 volumina duodecim decisionum Rotæ
 Romanæ: Scripsit quoque de praxi &
 theoria criminali, de contractibus, de
 ultimis voluntatibus, de testibus, de
 falsitate & simulatione, de Reo confes-
 so, de delictis carnis, necnon consilia,
 fragmenta, & decisiones criminales,
 quæ omnia argumenta ita docte, ita
 erudite, ac feliciter pertractabat, ut
 ex remotissimis Orbis partibus plures,
 non tam Urbis visendæ, quam hunc
 Authorem cognoscendi studio Romam
 venirent, neque quisquam adhucdum
 sit rerum capitalium Judex, vel Patro-
 nus aut Advocatus, qui non libros a Fa-

Sæc. XVII. rinacio editos teneat, sedulo evolvat, ac
A. C. 1618 inde ad plectendos vel tuendos reos
 arma depromat.

§. LXI.

*Joannis Moltheri, & Jonæ Hoeckeri
 fatum.*

Inter Scriptores heterodoxos hoc anno
 defunctos primo loco occurrit Joannes Moltherus, qui Batenburgi in Ha-
 sia anno reparatæ Salutis supra mille-
 simum quingentesimo sexagesimo pri-
 mo natus Marpurgi Linquæ Hebraicæ
 necnon Theologiæ Professor ac Doctor,
 varia edidit opuscula contra Judæos;
 scripsit enim Judaica, seu Judæorum
 fabulas de Messia, necnon malleum
 obstinationis Judaicæ, & methodum
 erigendorum thematum cælicorum præ-
 ter plura alia Philologica & Theolo-
 gica opera: Decessit Grünbergæ die
 vigesima octava Martii.

Ad hunc quoque annum a nonnul-
 lis Scriptoribus refertur obitus Jonæ
 Hoeckeri Wirtembergici Theologi, qui
 nonnisi triginta sex annos natus die se-
 ptima Junii suis lucubrationibus æque
 ac vitæ finem imposuit. Edidit tamen
 librum, cui titulum præfixit sequentem:
*Sylogem utilissimorum inter Augustanae Con-
 fessionis Theologos & Pontificios necnon
 Calvinianos controversorum articulorum.*

Acrius

Acrius quoque calamo suo infectabatur Sæc. XVII.
 Calvinistas, contra quos conscripsit spe- A.C. 1618.
culum Theologicum, in quo Calvinistici Er-
rores Bartholomæi Keckermani ex puris
præceptis Logicis, & S. Scriptura confun-
duntur. Pariter idem Author typis vul-
gabat clavem suam Theologico - Philoso-
philicam præter compendium Corinthiacum
Theologie. Censent nonnulli Jonam
jam anno priori deceſſisse.

§. LXII.

Variæ decisiones Romanarum Con-
gregacionum.

Occurrentibus hoc anno variis dubiis *Decis. Con-*
tam circa ritus, quam Sacramen-
*torum administrationem, diversæ etiam *S. Ri-**
prodierunt S. Congregationum decisio-
nies, & quidem die decima nona Ja-
*nuarii Sacra Episcoporum Congregatio *tuum, S.Of-**
*declarabat, quod Excommunicationis *ficii &c.**
pœna non sit imponenda iis, qui am-
bitione contendunt, ut ad beneficia
vacatura præsententur. Sacra etiam
Rituum Congregatio die vigesima se-
cunda ejusdem Mensis ad propositum
dubium respondit, quod substitutus
Archipresbytero non possit Missas. &
Divina Officia celebrare, quæ ad ipsum,
si adesset, spectarent, sed id pertineat
ad Canonicos successive. Eadem quo-

O 4 que

Sæc. XVII. que Congregatio die duodecima Martii
A. C. 1618. decidit, quod sub nomine festi novem
Lectionum censeatur etiam Dominica,
proin si in ea occurrerit fœlum duplex,
in Cathedralibus & Collegiatis canen-
dæ sint duæ Missæ. Declaratum quo-
que die trigesima prima ejusdem Men-
tis, quod Canonici Cathedralis & Col-
legiatæ semper præcedant Regularibus,
etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis.
Canonicus vero, etsi choro intersit, nisi
tamen psallat, distributiones quotidia-
nas non lucretur, uti statuit die septi-
ma Aprilis S. Congregatio Concilii. Die
autem quarta Maij decisum fuit, quod
Monialium Confessarius Regularis ex-
tra officii sui necessitatem non possit
cum Monialibus colloqui: pariter die
secunda Junii a S. Rituum Congregatio-
ne fancitum est, quod in Festo SS. Cor-
poris Christi non sit deferenda in Sup-
plicatione Eucharistia Sacerdotum hu-
meris, sed celebrantis manibus, non
obstante quacunque consuetudine. De-
clarabat quoque S. Congregatio Episco-
porum, quod Confessarius Regularis,
cessante fraude, possit absolvere a qui-
buscunque peccatis in Diœcesi, in qua
est approbatus, reservatis, quamvis
forte reservati essent ab Episcopo pœ-
nitentis: absolutio autem a censuris
omnino gratis concedenda sit etiam in

foro

foro exteriori, excepto eo, quod No- Sæc. XVII.
tario & Judici debetur. Declarabat in A. C. 1618.
super S. Rituum Congregatio, quod
Episcopus in aliena Ecclesia non possit
sibi pulvinar, & pannum coloris vio-
lacei sternere, nec extra suam Diæce-
sin ei competit deosculatio textus Evan-
gelii, nec etiam Metropolitanus valeat
absolvere excommunicatos Suffraganei
occasione violatæ libertatis, & immu-
nitatis Ecclesiasticæ, neque appellatio-
nes admittere, nisi Ecclesia seu libertas
Ecclesiastica in ejus honorem sit prius
integre restituta: uti S. Congregatio
Episcoporum in favorem Episcopi Suf-
fraganei Tropeæ contra Archiepisco-
pum Reginensem die nona Novembris
decidit.

§. LXIII.

*Censura S. Facultatis Theologicæ Co-
loniensis in quatuor libros Marci
Antonii de Dominis Apostatæ.*

Postquam perniciosus Marci Antonii *Argentre*
de Dominis quondam Spalatensis *coll. Jud.*
Archiepiscopi liber de Republica Eccle- t. 3. p. 191.
sistica ex Anglia in Germaniam dela-
tus fuerat, mox Ferdinandus Colonien-
sis Archiepiscopus atque Elector hujus
libri examen, censuramque probatori-
bus Facultatis Theologicæ Doctoribus

O 5 com-

Sæc. XVII. commisit. Hi ergo eidem Archiepiscopo
A. C. 1618 elenchum propositionum, quas ex præ-
fati Apostatæ libro integra fide decer-
ptas, censuris notarunt, die septima
Decembris hoc anno obtulerunt: &
quidem ex ejus Præfatione prima erat
Propositio: Mulier fortissima, Ecclesia,
miserandum in modum jam tempore
D. Augustini delituit, *Censura*. Hæc
propositio est hæretica, visibilitati Ec-
clesiæ repugnans, quam tamen D. Au-
gustinus contra Donatistas tam valide
urgebat. II. Meam vocationem esse
Divinam nullatenus ambigere possum
Censura: Propositio est Schwencfeldia-
na, repugnans ordinariæ vocationi Mi-
nistrorum ad Rom. 10. descriptæ. III.
Piaculum ducebam, ne adversus fidei
certa mihi *putata* dogmata vel leve du-
biū moverem: & quod Romani in
abscondendis hæreticorum libris adeo
laborarint, suspicabar, ne quid in il-
lis lateat, cui convellendo doctrina no-
stra non sufficiat: *Censura*. Prima pars
est calumniosa in Ecclesiam, quæ in
fidei articulis errare nequit, altera au-
tem est temeraria, calumniosa & falsa.
IV. Vidi Romæ innumeros fidei articu-
los novos quotidie nobis obtrudi. *Cen-*
sura: narratio hæc falsa, & in Eccle-
siam injuriosa est. V. Episcopi sub Ro-
mano Potentatu in temporalibus sunt

Magna.

Magnates, sed Episcopi non sunt, nisi Sæc. XVII.
 æquivoce: *Censura.* Propositio est falsa, A. C. 1618,
 hæresinque Hussitarum redolens. VI.

 Ecclesia sub Romano Pontifice non amplius est Ecclesia, sed Respublica humana sub Papæ Monarchia tota temporali: *Censura.* Est hæretica & malefica. VII. Cum objurgandus esset David de peccato, non Pontifex, aut Sacerdos, id ausus est, sed Deus ipse suos peculiares Nuntios ad hoc exhibuit: *Censura.* Est adulatio Anglicana. VIII. Postea Colonenses hi Cenfores ex capite primo sequentes perstringebant propositiones. I. Errant, qui in Respublica Ecclesiastica veram jurisdictionem, hoc est, vim coactivam, & subjectionem externam requirunt. *Censura.* Hæc propositio est hæretica, eandem censuram tulit hæc: errant, qui putant, uti in humanis, Reipublicæ Gubernatore absente vel defuncto, alium esse subrogandum. III. Paulus nullum aliud Caput præter Christum agnovit; & inter membra Christi etiam Petrum sicut fideles ceteros inclusit: *Censura.* Est falsa. IV. Ecclesiæ Regimen esse spirituale, nec corporali agere præsentia, sed influxu internæ gratiæ, Paulus docet: *Censura.* Est Assertio hæretica. V. S. Augustinus neque extra Christum cognoscit caput ullum: *Censura.* Est falsa

Sæc. XVII. falsa & D. Doctori injuriosa. VI. Idem
 A. C. 1618. sentit D. Gregorius: *Censura*. Est iti-
 dem falsa, cum S. Gregorius l. 7. epist.
 30. asserat, nomen Universalis Episcopi
 oblatum esse Romanæ Sedi per Syno-
 dum Chalcedonensem. VII. Caput ut
 Caput nullum aliud habet officium, nisi
 interno influxu regere, & gubernare
 totum corpus: *Censura*. Est erronea,
 & subversiva omnis Regiminis civilis,
 & Ecclesiastici. VIII. Omnis homo in
 Ecclesia est membrum, non Caput: *Cen-
 sura*. Est hæretica. IX. Omnes Sa-
 credotes non dicuntur proprie Sacrifi-
 cium offerre, sed illius memoriam ce-
 lebrare: *Censura*. Itidem est hæretica.

Ex capite secundo eruuntur ac dam-
 nantur illæ propositiones, quibus Au-
 thor statuit, Apostolorum munus fuisse
 tantum ministeriale, ipsosque tantum
 orationi & ministerio verbi instantes
 fuisse, non autem præcepisse, castigaf-
 se &c. In capite tertio Author stabi-
 lit cunctos Apostolos, in omni mune-
 re Apostolico atque in omni potestate
 fuisse inter se pares, disparitatem au-
 tem esse humanum inventum, proin eo
 modo, quo ovis v.g. Joannes subdi-
 tus erat Petro propter Apostolatum, ita
 ovis Petrus subditus erat Joanni & re-
 liquis propter eorum Apostolatum: si-
 miles autem propositiones Facultas Co-
 lonien-

loniensis censuit esse hæreticas, falsas, Sæc. XVII.
schismaticas, & Hierarchiæ pertur- A. C. 1618.
bativas.

In capite quarto Author statuit, om-
nibus Apostolis Christi Vicarii officium
æque competuisse, verum autem & pro-
prium Vicarium esse Spiritum Sanctum,
censuit igitur Facultas Theologica, has
propositiones esse hæreticas, erroneas
& suspectas de hæresi Macedonii.

In capite quinto tenet Marcus An-
tonius, quod D. Petrus non habuerit
Principatum potestatis & Jurisdictionis,
sed ætatis, vocationis & amoris:
Id vero falsum & hæreticum esse cen-
sent Doctores Colonenses. Hi iidem
ex capite sexto sequentes propositiones
perstrinxerunt. I. Origenes tenet, om-
nes fideles esse Petram Ecclesiæ: *Cen-
sura*. Origenes ea verba omnibus fi-
delibus allegorice accommodat. II.
Qui Petrum a Petra Christo nominari
fentiunt, per hæc verba: *supra Petram*
vix consentire possunt significari *super
Petrum*, si Petrus Petrus non est, nisi
a Petra, qui Christus: *Censura*. Latet
sophisma, quia nomen Petræ convenit
Christo, & Simoni, sed differenter,
illi per excellentiam, huic per partici-
pationem, III. Ecclesiam illam, quam
dixit *meam*, Christus tantum post Pas-
sionem & resurrectionem ædificavit:
Cen-

Sæc. XVII. *Censura.* Propositio est hæretica; omnes enim, quotquot ante Christi Nativitatem, per fidem Christi salvati sunt IV. Similitudo ædificii in eo consistit, quod sicut lapides ab eo sustentantur in cohærentia, ita Ecclesia seu fideles in eadem fide uniuntur, qua fide sublata concidunt, hoc autem de Petro nequit verificari, nec fideles, qui faciunt Ecclesiam, inter se sunt unum, quia uni Petro adhærent: *Censura.* Hæc explicatio est hæresin sapiens, quia Ecclesia est una Unitate fidei ab uno Pastore propositæ. V. In nomine seu Metaphora fundamenti inveniri nequit Primatus auctoritas, vel Petri suprema Praefectura: *Censura.* Propositio hæc est falsa; nam in moralibus is, qui fundamentum est, etiam est Caput, soli autem Petro data est promissio fundamenti. VI. Petro non commendantur Coapostoli, sed omnes fideles ab Apostolis instruendi: *Censura.* Est exposicio erronea, & communi Sanctorum Patrum interpretationi repugnans. VII. Confirmare jubetur Petrus fratres suos conversos per pœnitentiam: *Censura.* Erronea est expositio verbi: *confirma.* VIII. Omnibus Apostolis competit similitudo fundamenti: *Censura.* Propositio est falsa & erronea; plus enim quam reliqui Apostoli habuit Petrus,

cui

cui specialius promisit Christus &c. IX. Sæc. XVII.
 Hieronymus dicit, ex æquo omnes A.C. 1618.
 Apostolos fuisse Ecclesiæ fundamenta.
Censura. Abutitur Author testimonio
 S. Hieronymi, qui addit: unus eligi-
 tur, ut *capite constituto* schismatis tol-
 latur occasio.

Ex Capite septimo præprimis hæc de-
 cerpebatur propositio: his verbis: *quod-*
cunque &c. Petro nil amplius quam aliis
 promissum est: *Censura.* Propositio hæc
 est hæretica, erronea, & in sanctos
 Patres calumniosa. II. Patres clavium
 traditionem non aliam agnoscunt, nisi
 illam Joannis 20. *sicut misit* &c. & *ac-*
cipite Spiritum &c. *Censura.* Hæc pro-
 positio est erronea, cum SS. Patres a-
 gnoscant B. Petro datam potestatem
 clavium, illis etiam verbis: *Pasce oves*
meas &c. Dein in capite octavo & no-
 no Auctor variis, iisque contortis in-
 terpretationibus demonstrare nitebatur,
 quod per hæc verba: *Pasce oves meas*
 Primatus Ecclesiæ Petro non fuerit
 collatus, nisi duntaxat in Judæos, ad
 quos specialiter missus erat, aut solum
 Primatus vocationis &c. Sanctos autem
 Patres, qui Petro super ceteros Apo-
 stolos Primatum tribuunt, nonnisi Rhei-
 torice, non vero Theologice id affir-
 mare afferit. Verum Colonienses Cen-
 fores cunctas has propositiones tan-
 quam

Sæc. XVII. quam hæreticas, injuriosas, atque er-
A.C. 1618. roneas rejecerunt, qua etiam censura
notarunt capitis decimi propositiones,
quibus S. Damascenum inter dormi-
tantes atque adulantes interdum re-
ponendum, & Petro dignitatem capi-
tis ob Procuratoris officium fuisse a
S. Chrysostomo attributum afferuit.
Iisdem quoque erroribus scatent, ac
proin haud benigniore censura per-
stringebantur propositiones capitis un-
decimi, in quo Petri Primatum a Sa-
ceris literis & Sanctis Patribus repro-
bari, prorsus inepte affirmabat. De-
nique in postremo libri primi capite af-
ferit, in Ecclesia nullum dari Caput
aut Monarcham præter Christum, hanc
que Doctrinam esse quidem Joannis
Husii a Concilio Constantiensi damna-
tam, Catholicam tamen, atque a San-
ctis Patribus confirmatam, oppositam
vero inniti falsæ opinioni, qua suppo-
nimus Christum a suæ Ecclesiæ Regi-
mine absentem: Verum omnes hujus
assertionis partes esse falsas atque hæ-
reticas censebant Theologi Colonienses:
Quoniam vero Author Ecclesiæ Regi-
men somniabat esse Aristocraticum,
hincque toti fidelium multitudini execu-
tivam excommunicandi & definiendi po-
testatem tribuebat, Hierarchicam autem
subordinationem solo jure humano ad
vitan-

vitandas confusiones suisse introductam Sæc. XVII.
 propugnat, quæ omnia tamen velut A.C. 1618.
 hæretica & schismatica rejiciuntur,
 qua censura etiam perstringitur sequens
 ejusdem propositio: *Supremum judicium*
& suprema deciso fidei penes Concilia sem-
per fuit, APPROBANTE DEIN TO-
TA ECCLESIA, proin ex ipsius sen-
 tentia Conciliorum decisiones fuissent
 incertæ usque ad plebis approbationem:
 non minus tanquam hæretica ac schis-
 matica, necnon cunctis hæresibus ja-
 nnam aperiens censebatur hæc illius
 assertio: *Appellatio ad plebem in judiciis*
Ecclesiasticis, potest interdum contingere,
ut si quis tanquam hæreticus damnaretur,
posset is suam doctrinam iudicio totius Ec-
cclie subjicere, & ab illa veritatis confir-
mationem expectare: Pari censura per-
 stringebantur hæc propositiones. I. Le-
 ges Ecclesiasticæ de rebus agendis v.g.
 Jejunio &c. non obligant, si eas respuat
 populus. II. Leges Ecclesiasticæ si sint
 fidei decisiones, sunt de fide credendæ,
 quando tota Ecclesia consentit. III.
 Si vero sunt de Ecclesiasticis præsertim
 de fide, potest earum iudicium ad to-
 tam Ecclesiam delabi, non ad effectum
 punitionis personæ, sed ad effectum
 damnationis doctrinæ. IV. Deus Spi-
 ritum suum toti Ecclesiæ promisit, non
 alligando ipsum certis Personis v. gr.

Hist. Eccles. Tom. LVI. P solis

Sæc. XVII. solis Presbyteris. V. Consensus totius
A. C. 1618 Ecclesiæ in aliquo articulo non minus
 intelligitur in Laicis, quam etiam in
 Presbyteris. VI. In quolibet Regno
 Rex potest esse supremus Gubernator
 Ecclesiæ. VII. Omnes Prælati habent
 plenam auctoritatem Ecclesiasticam,
 quia omnes in solidum unicum regunt
 Ecclesiam.

§. LXIV.
*Propositiones ex Libro II. decerptae,
 censurisque notatae.*

Postquam Marcus Antonius in Pro-
 prio ad Librum II. Concordiæ li-
 brum a Lutheranis confarcinatum in-
 fulse prorsus commendaverat, Episco-
 pis eandem omnino plenamque cum
 Apostolis potestatem attribuit, eos ve-
 ro sola ad ministerium vocatione vere
 Episcopos fieri, eosque æque ac Ro-
 manum Pontificem Petri Successores
 etiam in potestate universalis esse tradit:
 Ast omnes hæ doctrinæ, aut hæreti-
 cæ aut falsæ fuerunt damnatæ, una-
 cum sequentibus ejusdem Authoris pro-
 positionibus, quarum prima ex capite
 secundo erat hæc: Sunt in Apostolis
 unum & idem essentialiter Apostolatus
 & Episcopatus. II. Areopagita totam
 S. Mathiæ electionem in divinam *solam*
 con-

confert vocationem. III. Ordinatio ab Sæc. XVII.
 Hieronymo vocatur illa compositio, A.C. 1618.
 qua de communi consensu, datis dexteris, curam potissimum convertendarum Gentium assumpsit Paulus cum Barnaba: veram tamen ordinationem in ea segregatione non agnoscit S. Leo. IV. Errant, qui Paulum & Barnabam vere & proprie ordinatos in Episcopos tunc putant, cum Episcopum nil magis faciat, quam missio. V. Virginitas tunc in nullo pretio fuit. VI. Gravissima sunt testimonia, quæ in Sacris Ordinibus veram Sacramenti rationem non agnoscent. VII. Cyprianum in Ordine non agnovisse opus operatum, patet ex similitudine Episcopi indigni indigne ordinati cum Chore, Dathan & Abiron, qui nequaquam fuerunt Sacerdotes. VIII. Episcopus schismaticus nec dignitatem Episcopalem habet quoad exercitium, nec potestatem quoad ordinem, ergo Ordo non habet characterem indeleibilem. IX. Episcopus sine doctrina sacra est Episcopus duntaxat æquivoce, & malus Sacerdos vel promotus contra Canones, vel simoniace ordinatus non est ordinatus, & invalide consecrat. Hæ autem plusque aliæ ejusdem Authoris propositiones, quibus Ordinem non nisi in latiori significatione esse Sacramentum,

Sæc. XVII. nullumque alium Ordinem præter Pres.
A. C. 1618. byteratum & Episcopatum a Christo
 fuisse institutum asserebat, tanquam
 hæreticæ, erroneæ & falsæ fuerunt
 proscriptæ. Porro in sequentibus ejus-
 dem libri capitibus Auctor decantatos
 Lutheranorum errores adoptat, do-
 cens, Sacros Ministros ad Cælibatum
 jure non teneri, votum continentiae
 non esse annexum sacro Ordini, neque
 ullo tali voto dirimi matrimonium,
 quæ tamen omnes propositiones hæ-
 reticæ, scandalosæ, & impiæ Aucto-
 rem suum de propria incontinentia val-
 de suspectum reddunt.

§. LXV.

Censuræ propositionum ex Libro III. depromptarum.

Tertius quoque Marci Antonii Liber
 præcipue Hierarchiam Ecclesiastici-
 cam impugnabat, omnemque inter Epi-
 scopos veram Prælationem aut subje-
 ctionem jure divino stabilitam inficia-
 batur, atque ad stabiendum hunc er-
 rorem omne Ecclesiasticum Ministerium
 omnino æquale esse, adstruere niteba-
 tur hic Apostata. Eo collimat hæc e-
 jusdem assertio; quia omnes Apostoli
 simul in omnibus Orbis partibus Eccle-
 siam unicam, seu omnes fideles fun-
 darunt,

darunt, hinc non uni, sed omnibus Sæc. XVII.
 Apostolorum successoribus hæc ad re- A.C. 1618.
 gendum a Christo commissa est, om-
 nesque æque Operarii in eadem hac
 Ecclesia ad laborandum in solidum de-
 putati sunt, proin nulla inter eos esse
 potest ex Divina institutione subjectio
 aut prælatio. Verum hoc principium
 esse hæreticum declarabat Coloniensis
 Universitas. Ex hoc autem errore Mar-
 cus inferebat, Ecclesiasticam Hierar-
 chiam jure solo humano Ecclesiastico
 esse institutam, ut patet ex sequenti-
 bus ejusdem propositionibus, quarum
 prima hæc est I. Romana Ecclesia sui
 Patriarchatus limitibus non contenta,
 paulatim absolutum Imperium in uni-
 versam Ecclesiam usurpabat: *Censura.*
 Hæc assertio est hæretica, quia hæc
 Ecclesia semper habuit Primatum, uti
 fatetur Concil. Nicæn. can. 6. II. Non
 Divina, sed Synodica & Patrum con-
 conventione, certis Ecclesiis Provinciarum
 cura est attributa: *Censura.* Assertio
 hæc est hæretica, simulque Conciliis
 repugnans. III. Similis Primatus a
 Concilio Chalced. & Constant. datur
 Ecclesiæ Constantinopolitanæ: *Censura.*
 Utriusque Concilii Canones sunt spurii.
 IV. Evangelica & Apostolica traditio-
 ne Electio Episcoporum æque laicis ac
 Episcopis convenit: *Censura.* Hæc do-
 ctrina

Sæc. XVII. doctrina est Oecumenicis Conciliis con-
A. C. 1618 traria. V. Damasus per vim & arma,
cædesque in Pontificatum est ingressus:
Censura. S. Damasus judicio SS. Pa-
trum totiusque Ecclesiæ laudatur, præ-
terquam a Marcellino bis schismatico.
VI. Ethnicismum redolet, quod Papa
se in terris alterum Deum appellat:
Censura. Innocentius III. se non Deum,
sed tantum Christi Dei Vicarium dicit,
qualiter in V. T. non modo Moyses, sed
quilibet Judices & Prophetæ &c. di-
nominantur. VII. Concilium Triden-
tinum unice intendit, ut Papalem ju-
risdictionem faceret ampliorem; solus
enim Papa & Roma rexerit hoc Conci-
lium, quod immerito Metropolitis po-
testatem erga suos Suffraganeos restrin-
xit, eisque liberam in Provincias facul-
tatem auferre voluit: *Censura.* Hæc
doctrina est falsa & injuriosa Concilio, cu-
jus observantiam Marcus sexies jurato
promisit. VIII. Romanorum Pontifi-
cum posteriorum proprio conatu, Pa-
pam supra Patriarchas quatuor, suspi-
cor esse constitutum: Monarchiam au-
tem semper Christus a sua amovit &
ipsa Ecclesia abominata est: *Censura.* Est
Propositio hæretica, & graviter inju-
riosa. IX. Falsum est, Unionem Ec-
clesiæ Catholicæ in unitate Rectoris vi-
sibilis consistere: *Censura.* Hæc doctrina
est

est hæretica & schismatica. Denique Sæc. XVII.
in capite ultimo Marcus demonstrare A.C. 1618.
fatagebat, Hierarchiam Ecclesiasticam
plurimum nunc per Pontifices Roma-
nos confundi, ac turbari, hancque in
rem falso Anacletum Papam allegat,
qui tamen de Romanis Pontificibus
nullam omnino mentionem fecerat.

§. LXVI.

Assertiones ex Libro IV. decerptæ.

Tandem Marcus Antonius in Libro
IV. de Romana Ecclesia totus in
eo erat, ut hæreticorum more ac voce
Ecclesiam Romanam non esse peculia-
rem Petri Sedem, & Papas ideo Petri
Vicarios, quia ejus puri Ministri sunt,
vocari ostenderet: Ex erroneo autem
hoc systemate sequentes profluxere pro-
positiones. I. Magis aut non minus
Paulo quam Petro debetur fundatio Ro-
manæ Ecclesiæ; inconsiderate autem
Eusebius Petrum secundo Claudii an-
no Romam venisse, & Chrysostomus
eum Romæ prædicasse asseruerunt; cum
Petrus neque Antiochiæ neque Romæ
proprie federit, qui non ut federet sed
ut excurreret, Apostolatum accepit,
proin ubique suam Cathedram, hoc
est, Episcopalem potestatem secum de-
tulit: *Censura.* Hæ propositiones sunt

Sæc. XVII. partim hæreticæ, partim S. Patribus
A. C. 1618. injuriosæ, partim falsæ, atque igno-
rantiam malitiamque Authoris pro-
dunt. II. Paulus prius Romam venit,
quam Petrus & ibi prior Apostolicam
actualem potestatem exercuit usque ad
mortem, primus igitur Petri adven-
tus Romam ponendus est circa duode-
cimum Neronis annum: integro proin-
ferme decennio Paulus prius Romam
venit, quam Petrus: *Censura*. Hæc
propositio plane est temeraria, falsa &
communi Patrum & Historicorum senti-
tiæ adversa: pari etiam censura
perstringebatur sequens Marci proposi-
tio: *Suspecta est Historia de Simonis Magi*
extinctione per Petrum Romæ facta ob
Justini & Irenæi silentium. Præterea in
capite secundo idem Apostata convin-
cere nitebatur, *Romanam Ecclesiam esse*
tantum particularem Ecclesiam, unam ex
ceteris, eoquod Pontifices se Ecclesiæ
urbis Romæ Episcopos nominant; ast
inepte hæc verba ad hæreticum ipsius
fensem detorqueri sentiebant Colonien-
ses, qui tanquam falsam hæreticam &
calumniosam pariter rejiciunt sequen-
tem illius propositionem: *Ecclesiam Ro-*
manam constat esse perfectissime schismati-
cam, tyraunicam & Antichristianam, quia
Caput se contra Christum verum Ecclesiæ
Caput, constituit. Iterata autem hæresi-

sca-

scatent duæ hæ illius assertiones: Con- Sæc. XVII.
stantinopolitana Ecclesia paribus cum Ro-
mana eminet privilegiis, & Romanus Pon-
tifex non est proprie peculiaris Successor
Petri. Dum autem in capite septimo
 afferuit, quod *Ecclesia universalis nul-*
lum habeat in terris unicum Caput univer-
sale, has subjunxit propositiones. I.
 Primatus Romani Pontificis totus est
 usurpatus, & Christi institutioni, fa-
 crisque literis repugnans. II. Sicut
 sola usurpatione Papa erexit, ita sub-
 lata usurpatione potest & debet abo-
 leri. III. Universalis Ecclesiæ Caput
 hoc ingens toti Corpori grave, ambi-
 tio potissimum Romana genuit. Qui
 quidem Papatus monstrosus non statim
 totus in lucem est editus; sed paula-
 tam diversis se occasionibus offerentibus,
 & per partes acceptis subinde incre-
 mentis, ex informi imbecilloque em-
 bryone in validum, & maturum fætum
 adolevit: tandemque exactis tempori-
 bus partus ille infelix, totaque Eccle-
 siæ infestus ex utero prodiit. Has au-
 tem propositiones Coloniensis Universi-
 tas tanquam hæreticas, schismaticas,
 & in Romanum Pontificem injuriosas
 damnabat: Haud mitiore ferula cæde-
 bat sequentes hujus Authoris Assertio-
 nes, quarum prima erat hæc: Roma-
 nus Papatus universalis nunquam sanæ

P 5 Eccle-

Sæc. XVII.
 A.C. 1618.

Sæc. XVII. Ecclesiæ fuit cognitus. II. Papatus
A. C. 1618. merum schisma & factio se a reliqua
corporis compage avellens est. III. Pontifex est primus & maximus Cano-
num contemptor, & conculator. IV. Omnia hæc Sedis Apostolicæ privile-
gia sunt falsa, partim ipso facto illegi-
tima, partim aliis erepta, & usurpata.
V. Concilia Occidentis sub jugo Mo-
narchiæ Romanæ jam dominantis ap-
plaudere tanto Monarchæ coacta sunt.
VI. Postremarum ætatum Papæ, jam
plane omni deposita modestia, cum
multis & apertis, voluntariisque usur-
pationibus, se ad hunc absolutum &
maximum Papatum evixerunt, facti
per fas, & nefas totius Ecclesiæ Mo-
narchæ absoluti, & de suo hoc exorbi-
tanti Monarchatu, non modo encomia,
sed etiam Decretales, & definitiones
ediderunt. VII. Bedam, & Anselmum
& Hugonem Victorinum, & Bernar-
dum, inter Monarchicos, non quidem
decipientes, sed potius deceptos repon-
imus. Alios vero posteriores, magna
ex parte parasitos & assentatores, ma-
læque fidei deceptores, & contra pro-
priam Scientiam, contentiosos, & ver-
bosos Disputatores, istac in causa re-
jicimus penitus, ne dicam, contem-
nimus. VIII. Bonifacii VIII. defini-
tio, quam secutus est etiam Leo X. qua-
decla-

declaratur, de necessitate Salutis esse Sæc. XVII.
 omni humanæ creaturæ Romano Pon- A.C. 1618.
 tifici (ut Capiti, puta in spiritualibus
 & temporalibus universali) subesse, er-
 rorem continet intolerabilem. IX. Si
 quis opponat in Concilio Constantiensi,
 fuisse Wicleffi, & Huffi articulum de
 Primatu Papæ ab eis negati condem-
 natum: Respondemus, Patres Concilii
 Constantiensis Monarchiam Ecclesiastici-
 cam tenuisse, & communissimo jam er-
 rore fuisse infectos.

Postquam vero inquissimus hic Ec-
 clesiæ fideique desertor egregie contra
 Pontifices cum lupis ullulaverat, tan-
 dem etiam solita sua modestia Cardina-
 les Pontificii Electoratus usurpatores, ini-
 quos ejus in detentores, malaque fidei pos-
 sessores appellitabat, simulque Romani
 Pontificis Legatos & Nuntios carpe-
 bat, perinde acsi nonnisi ad fastum, do-
 minatum, avaritiam & rapacitatem,
 necnon ad sola negotia terrena, &
 temporalia tanquam Oratores, seu ve-
 riū Exploratores decernerentur: Has
 autem Assertiones Facultas Colonien-
 sis Theologica velut putidas calumnias
 ex hæreticorum cloacis erutas rejicit:
 Ceterum non minus mirum, quam ri-
 diculum videtur, quod novus hic Apo-
 stata æque ac ceteri Novatores tanto-
 pere defudare voluerint, ut nova dog-
 mata

Sæc. XVII. mata, novumque Ecclesiæ regimen ad.
 A. C. 1618. invenirent, nullus tamen eorum solli-
 citus fuerit, ut nobis illam demonstra-
 ret Ecclesiam, in qua a prima Christi
 & Apostolorum ætate usque ad hodiernum
 tempus ubique & ab omnibus
 communiter hæc doctrina & disciplina
 Ecclesiastica, quam ipsi stabilunt, fui-
 set servata; hæc certe juxta ipsos non
 fuit Romana; eam enim rejiciunt, &
 ipsem Marcus etiam duntaxat primis
 temporibus sanam & vegetam, dein
 valetudinariam, ac demum penitus
 ægram fuisse afferit; nec etiam est Ec-
 clesia Græca, quæ hodie vel est Schis-
 matica, vel si est Romanæ unita novas
 hasce doctrinas aversatur: non erit Ari-
 ana, Nestoriana &c. quia hodierni
 Sectatores potissimos priorum horum
 hæreticorum errores (licet a non alia,
 quam ipsa Ecclesia Romana damnati
 fuerint) detestantur, nec cuncta recen-
 tiorum dogmata recipiunt, aut si ea
 amplectuntur, suam Ecclesiam primum
 paucis abhinc annis uti ex ipsis Auto-
 rum suorum nominibus, & ætate patet,
 recens constructam fuisse profiteri co-
 guntur. Nimicum hi Ecclesiam extra
 Ecclesiam sibi in suo cerebro fabricant,
 prout cunctis hæreticis omni ævo fa-
 miliare fuit.

§. LXVII.

Sæc. XVII.
A.C. 1618.

§. LXVII.

*Decretum Sacræ Facultatis Theolo-
gicæ Colonienfis contra quatuor
priores libros Marci
Antonii.*

Tandem vero Sacra Facultas Theolo-
gica Coloniensis memor obsequii,
quod Christo, ejusque Ecclesiæ debet,
necnon diligentia, quam contra emer-
gentes hæreses semper præstítit, se-
quens decretum die ultima Martii hoc
anno promulgari præcepit.

Facultas singulis rite examinatis, di-
scussis, & ad ipsum exemplar collatis,
ex tunc censuit sicuti & nunc per præ-
sentes censet, ac declarat.

1. Totum librum, tanquam S. Scri-
pturæ, Conciliis, Unanimi SS. PP. Do-
ctrinæ a Christo Domino institutæ, &
perpetuo observatæ Ecclesiasticæ Hie-
rarchiæ contrarium, hæreticum, Schis-
maticum, Calumniis in omnes Catho-
licæ Ecclesiæ Episcopos, ac nominatim
in ipsum totius Ecclesiæ caput Roma-
num Pontificem maledicentissimis, im-
pudentissimis mendaciis, arrogantissi-
mis in quoslibet Scriptores judiciis,
mordacibus, & Christiana modestia in-
dignis Sarcasmis plenum, damnandum
esse prout de facto senset ac damnat.

2. In

Sæc. XVII. 2. Pontificem ipsum, tanquam
A. C. 1618. verum universalis Ecclesiæ Caput hu-
 millime obsecrandum, sicut de facto
 obsecrat, ut pro defensione Ecclesiasti-
 cæ Hierarchiæ & Primatus Sedis Apo-
 stolicæ ad exemplar Sanctissimorum
 Prædecessorum suorum non gravetur
 facere contra M. Antonium, quod in
 simili Primatus impugnatione, octava
 Generalis Synodus petiit ab Adriano
 Papa contra Photium. Similiter rogan-
 dos omnes Ecclesiæ Catholicæ Antisti-
 tes, ac præcipue Serenissimum, & Re-
 verendissimum Archiepiscopum, & Prin-
 cipem Electorem nostrum, ut eundem
 hunc Librum, ex omnibus Diæcesium
 suarum finibus, tanquam hæreticum
 & subditis noxiū proscribere & rele-
 gare Ecclesiastica sua authoritate di-
 gnentur.

3. Omnes Ecclesiæ Catholicæ Prin-
 cipes, ac Defensores & universum Ma-
 gistratum civilem humillime obsecran-
 dos, prout de facto obsecrat, ut civi-
 libus quoque edictis, & poenis subdito-
 rum suorum saluti & fidei contra hunc
 Librum sic prospiciant, ut exemplari-
 bus ubique locorum exustis, omnes in-
 telligant, melius in hoc mundo esse,
 ut Libri mali pereant, quam animæ
 Christi Sanguine redemptæ per eos
 perdantur.

§. LXVIII.

Sæc. XVII.

A. C. 1619.

§. LXVIII.

Origo & progressus Calvinianæ potestatis in Sacra.

Nondum controversa Gomaristas inter & Arminianos quæstio de Ministro- rum jure circa Sacra erat decisa, & nihilominus Gomaristæ sibi controver- sos doctrinæ articulos *peremptorio*, ut vocabant, *judicio definiendi*, & Armi- nianos proscribendi auctoritatem adju- dicabant: Ut autem plena de utriusque partis sententia circa jus in Sacra ha- beatur notitia, haud injucundum fore arbitror, si rei hujus summam, hujus- que quæstionis originem, statumque ipsis Limborchii Arminiani verbis ex- posuero, ut ex horum dissidio veræ Ec- clesiæ, ejusque doctrinæ triumphus manifestior appareat. Hujus igitur controversiæ origo inde oriebatur, quod Hollandiæ Australis Conventus ab Uten- bogardo suffragii sui rationem peteret, hic vero responderit: *sibi a Provinciæ suæ Ordinibus, a quibus ipse cum reliquis ad suffragia libere ferenda esset convocatus, rationem reddendam, non Synodo, cuius mandato in illo conventu neutquam foret adstrictus.* Inde igitur orta est discepta- tio circa Magistratus jura in Sacra. Qua autem ratione hoc idem jus sibi Ministri Calvi-

Sæc. XVII. Calvinistæ adjudicarint, refert idem
A. C. 1619. Limborchius his verbis: „Ministri qui

Relatio Hist. Philipp. Limb. de Origin. & Progress. controv. „ex Geneva & Palatinatu in patriam no-
„stram se contulerant, ut & in ea Re-
„formatorum Doctrinam prædicarent,
„Magistrorum suorum placitis penitus
„imbuti, auctoritateim sibi adscribebant,
„ac potestatem circa externum Ecclesie
„regimen, a nullo homine, sed ab ipso
„Domino Jesu Christo immediate de-
„pendentem, condendi nimirum leges
„Ecclesiasticas, omniaque juxta illas
„dirigendi, & quoscunque contra illas
„delinquentes, pro delicti gravitate,
„aut ab usu S. Cœnæ ad tempus suspen-
„dendi, aut excommunicandi ac Sa-
„tanæ tradendi. Hunc in finem eri-
„gebant consistoria, quæ essent tribu-
„nalia Ecclesiastica, in quibus Ministri
„cum Presbyteris tanquam judices de
„quibusvis juxta leges Ecclesiasticas
„Sententiam pronuntient. Hancque
„vocabant potestatem clavum sibi im-
„mediate a Domino Jesu concessam,
„quæque nullatenus Magistratus pote-
„stati subjecta esset. „

Postquam Calvinianis hisce Min-
istris, quorum attentatæ auctoritati post-
ea Arminiani strenue insistebar, con-
nivente Magistratu, tam feliciter præ-
fati juris usurpatio cesserat, ulterius
progrediendum, hancque auctoritatem
ipsa

ipsa legum Sanctione, & Synodorum Sæc. XVII.
 celebrationem stabiliendam fore censem
 bant: Ad hoc etiam exequendum sat A.C. 1619.
 opportuna eis offerebatur occasio ex
 bellico tumultu, quo Hollandi ab Hi-
 spanis pressi Sacrorum curam neglexe-
 rant, igitur, prosequitur Author præ-
 fatus „in initio belli contra Hispania-
 rum Regem, cum patria tumultibus
 „militaribus esset perturbata, Magistra-
 „tibusque de curanda Republica totis
 „occupatis, de negotiis Ecclesiasticis
 „consultare otium non esset, Ministri
 „propria autoritate Synodos aliquot
 „convocarunt, in iisque leges Ecclesia-
 „sticas ex suo arbitrio condiderunt; qua-
 „rum quasdam Magistratus, cum re-
 „bus Politicis jam meliorem in statum
 „digestis, etiam de Ecclesiasticis deli- *Vid. Supra*
 „berandi Consilia ceperunt, suæ potes- *I. 191. §. 40.*
 „stati præjudicium non leve adferre *p. 143. &*
 „142.
 „judicarunt; qualis inter alias fuit Lex
 „de Anabaptistis civitate excludendis,
 „eo prætextu, quod Religione quadam
 „gravabantur juramentum obire. Quod
 „Philippus Marnixius in Epistola ad Ca-
 „sparem Reidanum plenius describit:
 „quod Princeps causaretur id statui non
 „posse, nisi cum nova Ecclesiarum convul-
 „sione, propterea quod Ordines haud sint
 „passuri, legem ejusmodi prescribi, quam
 „ex usu Reipublicæ plane non esse statuant:

Hist. Eccles. Tom. LVI.

Q imo

Sæc. XVII. „imo quod asseveraret, hanc unicam fuisse
 A.C. 1619. caussam, quamobrem Consistoria in tantam
 „invidiam apud Ordines venerint, ut pro-
 „pe absuerit, quin Senatus consulo sa-
 „„penitus tollerentur.“ Idem scribit A-
 „drianus Saravia tunc Professor in Aca-
 „demia Lugduno-Batava, ad Werne-
 „rum Helmichium. Suspectam censuram
 nostrarum Ecclesiarum passim esse video Ma-
 gistratibus, tanquam sub illa tyrannis ali-
 qua lateat, quæ tandem successu temporis
 audita viribus, Magistratus autoritatem sibi
 subjiciet. Quam sit humanum ingenium im-
 perii illegitimi impatiens, notum est; odit
 enim omnes, qui potestatem aliquam sibi vin-
 dicare volunt.

Quoniam vero tam luculenta auto-
 ritatis usurpatio suæ, ut vocant, Refor-
 mationis principiis adversa esset, nec ul-
 terius Principum & Magistratum civi-
 lium æmulationem effugere posset, hinc
 inter Magistratum & Ministros sæpius
 agitata est hæc quæstio, donec
 ut testatur præfatus Auctor, polt
 „varias deliberationes & remedia fru-
 „stra adhibita, tandem Ordines Hol-
 „landiæ, ut contentioni huic finem im-
 „ponerent, neque alterutri parti aliquod
 „crearetur præjudicium, octo e nume-
 „ro Politorum, & octo Ecclesiasticos
 „deputarint, qui leges Ecclesiasticas
 „concipiant, quas maturo adhibito ex-
 „mine

„mine Ordines autoritate sua confir- Sæc. XVII.
 „ment. Verum id plurimis Ministris Sæc. 1619.
 „neutquam probatum fuit: tum quod
 „ad concipiendas leges Ecclesiasticas
 „etiam politici fuerint deputati, cum
 „id sibi solis vindicarent Ecclesiastici;
 „tum quod in illo legum conceptu quæ-
 „dam Magistratui autoritas major ad-
 „scriebatur, quam illi tributam vel-
 „lent. Ab altera parte, quarumdam
 „Civitatum Deputati Ecclesiasticis ni-
 „miam in illis autoritatem tribui cau-
 „fabantur, Itaque vim legis nunquam
 „habuerunt. Ecclesiastici interim, si
 „quæ de quibusdam dogmatibus orie-
 „bantur controversiæ, omnia pro pote-
 „statis suæ amplitudine decidere, Sen-
 „tentia sua Damnatos exautorari, & a
 „Magistratu poenis civilibus coerceri
 „cupiebant, quin & a publica Ecclesia
 „dissidentes nullo modo tanquam cives
 „tolerari: ita ut ipsi soli in negotiis Ec-
 „clesiasticis essent judices, Magistratus
 „vero judiciorum Ecclesiasticorum exe-
 „cutores. Recruduit hæc contentio,
 „quando de revisione Confessionis &
 „Catechismi, & de convocatione Sy-
 „nodi, ad decidendas de prædestina-
 „tione divina exortas Controyerrias di-
 „sceptari cæptum est. Ecclesiastici
 „considerationes, si qui aliquas habe-
 „rent, sibi exhiberi voluerunt, & Sy-
 „nodum

Sæc. XVII. „nodum conscribi, in qua ipsi de con-
 A. C. 1619. „federationibus istis, & de omnibus
 „exortis controversiis peremptoriam
 „pronuntiarent Sententiam: idque ani-
 „mis adeo calidis urgebant, tantaque
 „affectuum vehementia, ut manifeste
 „proderent, se omnes decisioni suæ
 „prompta obedientia colla non submit-
 „tent, exauktorare, ministeriisque
 „suis exuere velle. Ordines vero non
 „Ecclesiasticis, aut Synodis provincia-
 „libus, sed sibi eas exhiberi mandarunt:
 „& quia animis adeo exulceratis, &
 „disputationum æstu flagrantibus, ac
 „nil nisi dissentientium condemnationem
 „spirantibus, nullum Synodi exitum
 „nisi Ecclesiæ, & Reipublicæ pernicio-
 „sum præsagiebant, tempestivum non
 „crediderunt Synodus convocare, sed
 „ejus convocationem aliquantis per dif-
 „ferre, donec animis sedatioribus ma-
 „jore cum fructu Synodus convenire, &
 „controversiæ in Ecclesia enatæ placi-
 „de, & amice expendi possent. Inde
 „Ecclesiastici magis magisque indignari,
 „Magistratum jura Ecclesiæ violare,
 „neque potestatis, quam a Christo im-
 „mediate acceperunt, exercitum libe-
 „rum ipsis permittere: Magistratus ab
 „altera parte causabatur, Ecclesiasticos
 „ea, quæ Magistratus sunt, sibi arroga-
 „re velle, Magistratuque præscribere,
 „quod

„quod post audita Ecclesiasticorum ju- Sæc. XVII.
 „dicia , pro sua autoritate ipse Magi- A.C. 1619.
 „stratus definire potest. Cum hæc ul-
 „tro citroque agitarentur , Joannes
 „Utenbogardus in Conventum Ordin-
 „num vocatus , in oratione prolixa , qua
 „coram Ordinibus se & Jacobum Ar-
 „minium contra varias aliorum crimi-
 „nationes defendit , Sententiam suam
 „de ratione controversias enatas so-
 „piendi , fusius explanans , inter alia
 „dixit , suo judicio contentiones has
 „oriri ex conflictu duarum potestatum
 „collateralium : itaque ut contentiones
 „sopiantur , collateralitatem (duarum
 „nimirum potestatum , Civilis & Eccle-
 „siasticæ) debere abrogari . Id dictum
 „Ecclesiastici ægerrime tulerunt . Go-
 „marus edito libello accerrime in Uten-
 „bogardum invehitur , tanquam adula-
 „torem aulicum , contenditque Refor-
 „matis nonnisi per Calumniam objici
 „hanc collateralitatem , eamque locum
 „habere in Ecclesia Pontifícia , & si-
 „gnum esse Antichristi . Huic Gomari
 „libello Utenbogardus eruditum oppo-
 „suit tractatum de Auctoritate Christiani
 „Magistratus in rebus Ecclesiasticis , in quo
 „docuit , Pontificias non collateralita-
 „tem duarum potestatum urgere , sed ,
 „ut ita dicam , superioritatem : quod
 „nempe potestas Ecclesiastica Superior

Sæc. XVII. „sit potestate civili, civilemque potestate
A. C. 1619. „statem Ecclesiasticæ esse subjectam:

„Gomarum vero, eosque, qui cum ipso
„sentiunt, introducere duas potestates
„sibi collaterales, quarum una ab al-
„tera nullo modo dependeat, quæ sin-
„gulæ negotia sua potestate suprema
„decidant: Quod quoniam cum pace
„Reipublicæ consistere nequeat, omni-
„que bono ordini adversum sit, Utens
„bogardus inde infert, etiam in rebus
„Ecclesiasticis Magistratui Christiano
„summam sub Jesu Christo Domino no-
„stro competere autoritatem: & quidem
„speciatim in hisce: Ut in ditione sua
„instituat cultum veræ religionis: tem-
„pla erigat, in quibus cultus ille exer-
„ceatur, omniaque, quæ ad ordinem
„in templis cultumque debite conser-
„vandum, ac propagandum necessaria
„sunt, dirigat: Ministros ad cultum il-
„lum prædicandum constituat, utque
„in religione exacte instruantur, ut ita
„idonei illius sint præcones, procuret:
„Leges ferat de loco, tempore, aliis-
„que circumstantiis cultus, omniaque
„quæ externum Ecclesiæ regimen, &
„Eutaenia respiciunt dirigat, & pro au-
„toritate impedit, ne cultus divini
„exercitium ullo modo turbetur: Mi-
„nistros delinquentes pro delicti gravi-
„tate puniat: officio suo prorsus non
„fun-

„fungentes, aut atrociora crimina com- Sæc. XVII.
 „mittentes, exauctoret, aliosque ido- A.C. 1619.
 „neos officiique sui magis observantes
 „in illorum locum substituat: & si quæ
 „sunt his similia, quibus externum Ec-
 „clesiæ regimen constat. Tractatus
 „hic ab omnibus, quibus Dominatio-
 „nis Ecclesiasticæ jugum jam a multis
 „annis suspectum fuit, qui per Con-
 „sistoria novam tyrannidem, Papali
 „non multum dissimilem, prout prin-
 „ceps Auriacus Philippo Marnixio ob-
 „jecit, quæri præsagiebant, pronis
 „animis exceptus fuit.

„Ecclesiastici vero certatim contra
 „eum insurrexerunt, non aliter, quam
 „si toti Ordini Ecclesiastico bellum in-
 „dixisset, & jura Ecclesiæ Magistratui
 „prodidisset: quin & quidam contume-
 „liosis eum traducere Satyris veriti
 „non sunt. Et quotquot contra ipsum
 „scriperunt, statum controversiæ mu-
 „tarunt, aut involute, & intricate
 „constituerunt: Ita Uttenbogardus Wal-
 „læo objecit, dicens, quod cum con-
 „troversia duntaxat de externo Ec-
 „clesiæ Regimine sit, Wallæus hanc
 „efformet: *Utrum institutio, & Direc-*
tion Religionis, sine provocatione, in Su-
prema definitione, supremo Magistratui de-
mandata sit: ita ut, sicut in Papatu homi-
nes mittuntur ad fidem Ecclesiæ, nunc apud

Sæc. XVII. nos respiciendum sit ad voluntatem, &
A. C. 1619 mandata Magistratum, ut conscientiis coram Deo satisfiat.

ita nempe inter hosce Ministellos ne quidem de ipsa status quæstione consensus erat, quocirca Episcopius distinctionem inter Templa publica & privata confugiens, pronuntiabat, *Templa publica esse Magistratus. ac proinde posse Magistratum statuere, quid in Ecclesiis publicis doceri velit.* Non quod autoritatem habeat articulos fidei decidendi, eorumque fidem Ministris & membris Ecclesiæ præscribendi; sed tantum quid in publicis templis doceri velit: illis autem nullius conscientia, nisi quatenus de eorum veritate ex verbo divino est persuasa, allegata est: *Sed qui Ecclesiæ publicæ Minister, aut membrum esse cupit, illi, quia ibidem sub Magistratus autoritate prædatur, doctrinæ, ad stipulari debet; & in illis templis omnia, quæ ad Eutægiam Ecclesiæ spectant, Magistratus autoritati subjecta sunt.* Si qui religioni in publicis templis a Magistratu receptæ acquiescere nequeunt, librum illis esse debet religionis suæ in templi aut cœdibus privatis exercitium, neque subditis privatum illud religionis suæ exercitium Magistratus impedire, aut ad suæ religionis, quam falsam credunt, professionem invitatos cogere potest, quin subditorum Conscientiis vim inferat, & jura Dei invadat.

22 E con-

„E contrario Gomaristæ judicium Sæc. XVII.
 „de negotio fidei, Ecclesiæ, hoc est, A. C. 1619.
 „Ministris vindicant: Magistratui au-
 „tem gladium tribuunt, ut eum pro
 „Ministris contra omnes dissentientes
 „stringat; non enim juxta ipsos, Ma-
 „gistratus, sed Ecclesiæ sunt partes de
 „hæresi judicare: Magistratus autem,
 „hæreticos ab Ecclesia judicatos puni-
 „re. Similiter penes Ecclesiam esse
 „dicunt, omne regimen Ecclesiasticum,
 „& quæcunque Remonstrantes Magi-
 „stratui tribuunt, illi Ministris & Con-
 „sistoriis vindicant. „

Quod autem Arminiani sua sen- Epist. Eccles.
 tiendi ratione proximius ad Catholicæ & Theol.
 Ecclesiæ sententiam hac in re accedant, ad Utenb.
 eisdem jamjam Adrianus Saravia ob- epist. 181.
 jecerat, dicens: *Judicii improbitatem
 istorum hominum specta. Oppressi tyran-
 nide Papæ Romani ad Magistratus civilis,
 qualis qualis erat, autoritatem & defen-
 sionem provocavimus, & audiri in causa
 mere Ecclesiastica postulavimus, & tunc
 nihil non potestatis civili Magistratui tri-
 buebamus, quisquis ille esset. Hujus rei
 testis est epistola ad Hispaniarum Regem,*
& Ordines Belgicarum provinciarum, qua-
olim præfixa fuit Confessioni fidei Ecclesiæ-
rum, & tecum reputa, cuius religionis illi
fuerint, quantum tamen illis tribuerimus
in fidei negotio. Illisque porro objicit,

Q 5 quod

Sæc. XVII. quod suæ aristocratiæ tribuant illam auto-
A. C. 1619. ritatem in rebus Ecclesiasticis, quam Papa
 tribuit suæ Monarchiæ.

Ceterum Arminiani palam declarabant, quod Dordracensem Synodum pro legitimo controversiarum Judice non haberent, atque ideo ejus judicium nullum apud se suasque Ecclesiæ habiturum sit pondus: ipse etiam Balcanquellus in epist. ad Carletonum Angliæ Legatum hoc anno die decima nona Aprilis hanc Synodum reprobat, eoquod Gomaristæ tanto fervore ad opprimendos Arminianos exœstuassent, ut omni opera id egerint, quo verbis ipsorum eam affingerent sententiam, quam iis inesse nullus Grammaticus opinabitur: . . . unice ideo, ut quid in eis damnare possent, invenirent, eosque odiosos redderent, quamvis verba ipsorum contrarium ejus, quod iis affingebant, præferrent.

§. LXIX. *Dordracensis Conciliabuli sententia contra Arminianos.*

*Bellus l. 3.
 pag. 324.
 Jæger Hist.
 Eccl. l. 9. c. 9.
 Neuwill. hist.
 d' Holland.
 cap. 15.*

Annum hujus saeculi decimum nonum infamat denique Calvinianæ, quam æquiori jure Hispana crudeliorem vocare potuissent, Inquisitionis sententia, quam Gomaristæ, qui inverso juris ordine actores pariter & testes, ad extre-
 mum

mum vero suam in causa Judices si- Sæc. XVII.
 mul & carnifices erant, in Arminianos A.C. 1619.
 ob immotam doctrinæ suæ defensionem
 pronuntiarunt; postquam enim in suo Dupin. Hist.
 Dordracensi Conciliabulo habitis cen d' Eccl. t. 4.
 tum quinquaginta quatuor Sessionibus Halleſ. Hist.
 Arminianam doctrinam, velut errori- Dordrac.
 bus permixtam cum anathematis fulmi- Concilii.
 ne proclamaverant, die vigesima quar-
 ta Aprilis de capitali pœna in Armi-
 nianos decernenda consultabant: Huic
 judicio seu verius latrocinio interesse
 recusabant Angli Pastores, cauſſati, se
 nonniſi ad dogmatis discussionem huc
 adveniſſe, nullam vero ſibi utpote alien-
 genis in Arminianos Belgii ſubditos
 jurisdictionem competeſſe. Idem quo-
 que reponebant ceteri exterarum Re-
 gionum Miniftri, qui unaomnes, ex-
 ceptis Embdanis, & Genevensibus, in
 Gomaristas Batavos inſurgebant, eo-
 quod Arminianos, perinde ac ſi eſſent
 patriæ, quietisque publicæ perturba-
 tores, ad mortem & ſupplicia damnare
 præſumerent, cum tamen id Eccleſia-
 ſtici fori limites excederet. Horum
 oppofitio tantum profecerat, ut Goma-
 ristæ, ne eorum Conciliabulum cum
 ſumma infamia diſſolveretur, adhuc-
 dum ſententiæ ſeveritatē tempera-
 rent, atque Arminianis tum nonniſi
 objicerent, quod de corrupta Religione,
 dilata-

Sæc. XVII. dilacerata Ecclesiæ unitate, maxima
 A. C. 1619. populi offensione, ac denique de con-
 tumacia contra Magistratus & Synodi
 decreta convicti essent, proin omnibus
 suis officiis exui mererentur. Porro
 hæc eorum sententia die sexta Maij in
 Dordracensi Templo fuit promulgata.
 Cum autem Gomaristæ in sua ad Ca-
 nones præfatione summum Pontificem
Antichristum nominare non erubesce-
 rent, hæc convitandi libertas Anglis
 stomachum movebat; quocirca Synodi
 auctoritatem atroci hac injuria immi-
 nui, haud immerito veriti, declara-
 bant, quod ea res ampliorem deposce-
 ret discussionem, quæ tamen a Synodi
 „utpote contra Catholicos nequaquam
 „congregatæ proposito aliena foret, nul-
 „latenus vero Synodi Patres deceret,
 „quorundam hanc convitiandi liberta-
 „tem sibi absque omni approbatione, &
 „auctoritate arrogantium vestigia sequi;
 „præcipue cum nulla adhuc Reforma-
 „torum Ecclesia hanc licentiam usurpa-
 „verit, exceptis Franciæ Hugonottis,
 „qui tamen hunc ipsum articulum ex
 „sua fidei professione delevissent,
 „hocque pacto tacite impætam Pon-
 „tifici calumniam revocassent., Ni-
 hilominus Angli hac sua moderatione
 apud furiosos hosce Gomaristas haud
 amplius impetrare poterant, quam ut
 huic

huic verbo : *Antichristus*, adderent: *Ro-* Sæc. XVII.
manus, hacque ratione Papam a vero A. C. 1619.
 Antichristo distinquerent. Præterea
 Angli, cum Gomaristæ in suæ fidei pro-
 fessione Ministros ubique æquali pote-
 state & auctoritate pollere declararent,
 huic articulo utpote Anglicanæ Eccle-
 siæ contrario acriter sese opponebant,
 atque inter eos Tassenfis Episcopus ha-
 bito sermone demonstratum ibat, quod
 nec ab Apostolis, nec novissimis tem-
 poribus unquam inter Ministros hæc æ-
 qualitas existiterit.

§. LXX.

Severior sententia in Arminianos pro- nuntiatæ executio.

Hucusque Arminiani a Mense Februa- *Bellus &*
 rio usque ad finem Mensis Julii Or- *Jæger. l.*
 dinum jussu in Dordracensi civitate ca- *cit. Joan.*
 ptivi detinebantur, quamvis ter repe- *Franc. Re-*
 lat. 37.
 tito supplici libello dimitti postulassent,
 exponentes, quod hæc severitas non
 modo libertati, ac patriæ legibus, sed
 ipsi etiam juri naturæ & gentium ad-
 versaretur: Incassum autem erant eo-
 rum preces, qua tamen inhumana a-
 gendi ratione Conciliabuli auctoritas
 penitus eversa est, ac non pauci (*)
 hanc

(*) Vossius, Grotius, Barleus, Bertius,
 Grevius &c.

Sæc. XVII. hanc Synodum velut Tyrannicum, &
 A. C. 1619. illegitimum conciliabulum suis calamis
 depinxerunt. Necdum tamen violenta
 misericordia detentione satiata erat vin-
 dicta Gomaristarum, qui præter Joan-
 nem Olden - Barnefeldum supremum
 Hollandiæ Advocatum, etiam Grotium,
 & Rumoldum Hogerbertsium Syndicos
 tanquam præcipuos Arminianæ factio-
 nis defensores ex Hagiensi carcere ad
 cauſam dicendam evocarunt. Præter
 hos Joannes Uytenbogardus celebris
 Arminianus Minister, Polus Consul,
 & Harlemensis Syndicus, nomine Han-
 nius, Daniel Trefelsius, pluresque alii
 in jus vocabantur, eorumque delictis
 pœnæ decernebantur, & quidem non
 nullis aqua & igni interdictum, alii
 post redactas in fiscum facultates in exi-
 lium, & præcipue Uytenbogardus, li-
 cet fuga excessisset, necnon Hogerbet-
 sius & Grotius in perpetuum carce-
 rem, Hannius vero in annos quin-
 decim, in biennium Weselius adjecta
 bis in ille aureorum multa relegati sunt.
 Mersbergius vero Ultrajectensis Con-
 sul, eoquod uxoris ac prolium lacri-
 mis expugnatus, socrorum abditissima
 quæque Quæsitoribus detexisset, in an-
 nos aliquot suummet in domicilium ad-
 emptis, bonis detrusus est. Denique
Limbri. l. c. Ledenbergius, qui voluntaria morte
 pag. 20. cruciat

Episc. c. 6.
op. Theol.
tom. II.
pag. 525.
Limbri. l. c.
pag. 20.

cruciatus quidem præverterat, hostium Sæc. XVII.
suorum tamen crudelitatem, propriam- A. C. 1619.
que infamiam non evasit; in mortuum
enim ejus corpus adhuc sœvitum, il-
ludque Sarcophago inclusum e furca
suspensum fuit.

Porro hac acerbitate, ac hæretici-
dio iniquissime vim libertati conscienciarum fuisse illatam querebantur Ar-
miniani, eoquod I. subscribere coacti
fuissent *decisioni dogmatis*, *quod hactenus in Ecclesia sua indecisum fuit, quodque nulla ante Dordracenam Synodum definire ausa est*: II. compulsi fuissent publice profiteri doctrinam, quam juxta dictamen suum crediderunt falsam, III. simul a cætibus exclusi essent, quo tamen facto libertas tolleretur, eo potissimum nomine, quod Calvinistæ Hollandi libertatem conscientiæ opprimi, Hispanis objecissent, etsi hi illis in ædibus privatis fidei suæ exercendæ libertatem concedere voluerint: Ita nempe Gomaristæ conscientiæ libertatem Arminianis concesso Religionis usu pri- vato tolli negabant, auferri autem eam sibi affirmabant, dum illum eis Catholici concedebant; Arminiani autem conscientiæ libertatem eo usque exten- dendam esse contendebant, quo eam unusquisque non ex arbitrio partis do- minantis, sed ex natura ipsius liberta-
tis

Sæc. XVII. tis sibi concedi amaret: *Cum* igitur hac
A. C. 1619. libertate a Gomaristis privati fuissent,
Episcopius ita conclusit: Alterutrum
necessarium est, vel Pontificiorum vestigii
insistendum, & Papatus in alios occupan-
dus, ac nemini præter eos, quibus placu-
rit, libertas concedenda est: vel unicuique
Christiano eadem permittenda libertas, quam
nobis omnibus ac singulis dari & concendi
cupimus.

§. LXXI. *Judiciorum in Barnefeldium instruenda.*

Neuvill. hist. d' Hollande cap. I. l. 1. Attamen ceteris omnibus captivis eminebat Joannes Barnefeldius, qui sicut auctoritate ac potentia sua Arminianorum studium, affectumque sibi ferme soli conciliabat, ita in se unum implacabile Gomaristarum & Auriaci Principis odium accersebat. Promovabant infastam hujus Viri sortem, eumque perdendi aviditatem tumultus ab Arminianis nuper Alcmariæ & Hornæ suscitati, quibus faculam subdidisse Barnefeldius credebatur. Hoc igitur obtenuit Mauritius, & Gomaristæ freti, secretiore inter se capto consilio in eum jam antea vinculis detentum judiciorum acta instruere decreverunt. Enimvero patriæ leges dictabant, hunc reum non nisi ab Hollandiæ & Westfrisiæ ordinibus

dinibus esse judicandum, prævaluuit ta- Sæc. XVII.
men Gomaristarum invidia, qui his ex- A. C. 1619,
clusis nonnisi suæ factioni addictos nu-
mero viginti sex Judices nominabant,
ne huic judicio major, quam Synodo
integritas esset. Hi ergo quantumvis
pluribus ex titulis suspecti, atque in-
competentes essent Judices, instanti-
bus tamen magnopere Ordinum Proce-
ribus ante Paschæ solempnes dies quæ-
stionibus finem, actionibusque justitium
imponere festinabant: quo circa crimi-
num, quibus ipsum insimulabant, ca-
pita reo mox offerunt, quæ tamen ipse
diebus aliquot pernegabat, tandem ve-
ro injecto tormentorum, quibus feren-
dis senio exhaustum corpus impar erat,
metu expugnatus, propositis accusa-
tionum articulis subscriptis. Tum ve-
ro sententiis in rei exitium corrogan-
dis datum est initium, brevique in eum
pronuntiata est mortis sententia, eo-
quod Arminianæ sectæ doctrinam esse
tolerandam suasisset, Religionem in Pro-
vinciis receptam turbasset, Deique Ec-
clesiam contristatus esset, docendo,
quod juxta Reformationis Calvinianæ le-
ges Magistratus quoque Politicus jus &
Imperium habeat in Ecclesiastica, atque ad
illum etiam inquisitio & cognitio de fidei
rebus pertineat. Hanc doctrinam Go-
maristæ exorbitantem & pernicirosam vo-
Hist. Eccles. Tom. LVI. R cabant,

Sæc. XVII. cabant, quamvis usque ad illa tempora Hollandi juxta unionis pacta Ultrajecti anno 1579. art. 13. stabilita hanc ipsam doctrinam inter præcipua libertatis suæ privilegia numerarint, atque ipsemet Guilielmus Arausicus Princeps Mauritii Parens, ut Catholicis petitam

Vid. Supra Religionis suæ libertatem denegare posset, hujus doctrinæ obtentu usus fuerit,

Fœderatisque Ordinibus, qui Bruxellis congregati erant, responderit, quod circa Religionis libertatem nihil absque Hollandice & Zelandiæ Ordinum, ad quos etiam hujus rei cognitio pertineret, statuere posset. Ceterum plura adhuc alia in Republicam crimina, numero facile triginta sex objectabant, quæ Judicium a Francisco Aerssensio, aliisque Barnefeldii hostibus corruptorum iniquitas ad satiandam Arausici Principis invidiā adinveniebat, quin ea diluendi, vel se se purgandi facultas reo fuisset concessa. Igitur exequendæ huic sententiæ præfigitur dies decima tertia Maij, quo comperto Maverius Franciæ Regis Orator Fœderatos Ordines acceperit, eosque Regis sui nomine rogavit, quatenus sententiæ executioni superfederent; sub idem quoque tempus aliis præter ordinem Parisiis Hagam ablegatus Orator Gallici Regis literas detulit, quibus Ordines monebantur,

ut

Neuvill.
pag. 176.
& 177.

ut hujus Seniculi vitæ parcerent, & se Sæc. XVII.
erga illum, qui vitam suam eorum ob- A. C. 1619.
sequiis litaverat, benigniores exhibe-
rent: Verum ad Regis monita clausæ
erant Ordinum aures, atque in veniam
inexpugnabilis animus Arausici Princi-
pis, qui denegatæ postulationis contu-
meliam se apud Ludovicum XIII. Fran-
ciæ Regem purgaturum, ac Jacobi An-
gliae Regis pariter Barnefeldio infensi
deprecatione justam Christianissimi Re-
gis indignationem placaturum polli-
cebatur.

§. LXXII.

Barnefeldius capite plexus.

Dies erat duodecima Maij, & quidem *Jæger Hist.*
Dominica, qua Ordinum jussu Præ- *Eccl. 1. 9.*
tor Barnefeldio posterum in diem, ho- *cap. 9.*
ræ supremæ necessitatem indicabat. Ad
mortis nuntium primo commotus, mox
tamen collecto spiritu sedatus id unice
quæsivit: *Meusne Grotius quoque morie-*
tur, & Hogerbertius? Juniores sunt,
multum adhuc obsequii Reipublicæ praestare
possent, quibus dictis duo Verbi Calvi-
niani Ministri Joannes Lamotius, &
Antonius Walesius custodiam ingredie-
bantur, ab Ordinibus immissi, ut mori-
rituro Barnefeldio puram *Calvini doctri-*
nam inculcarent, Arminianam autem

R 2 peni-

Sæc. XVII. penitus evellerent, ac denique perituri
 A. C. 1619. corporis mentem æternitati compone-
 rent. Ad hos igitur conversus Barne-
 feldius rogabat, ne Arminianis graves
 essent, ut quieta Respublica esse vale-
 ret. Postea ex Judicum venia sequen-
 tes literas ad conjugem, liberos, gene-
 rum, & Nepotes perscripsit:

*Saluto vos omnes peramanter. Hac
 ipsa hora ad me defertur nuntius durissimus,
 ac tristissimus, nempe ut ego senex pro om-
 nibus officiis, tot annis bona semper &
 optima fide Patriæ præstitis, postquam ex-
 cellentissimum Principem sincero affectu (tot
 annis, & quibus potui servitiis, quantum
 per munera publica & vocationes licuit)
 humilibus obsequiis coluerim, multis ex omni
 hominum genere benevolentiam exhibuerim,
 nemine mortalium, quod sciam, injuria af-
 fecto, ad mortem crastino die sufferendam
 præparare me debeam. Consolor me in
 Domino Deo, qui & omnium corda no-
 vit, & omnes, quotquot sunt homines,
 est judicaturus: Obsecro, ut & vos om-
 nes iidem facere velitis. Dominis meis
 Hollandiæ & West-Frisiæ Ordinibus,
 nempe Dominis Nobilibus & Civitatibus,
 animo Sincero, probo, & fideli inservii,
 necnon Dominis Ordinibus Ultrajectensis
 Provinciæ, utpote Patriæ meæ Supremo
 Magistratui: ipsis potentibus sincerum Con-
 silium dedi, & fidele, ut a Seditione po-
 pulari,*

pulari, & Sanguinis effusione, a qua jam Sæc. XVII.
dudum ipsis periculum imminuit, libera- A. C. 1619.
rentur. Eadem erga civitates Hollandie
intentiones meæ, nempe ut, nemine læso,
omnes protegerentur. Vivite inter vos in
charitate & pace. Rogate pro me Do-
minum Deum omnipotentem, qui nobis
omnibus sancto suo præsidio aderit. Ex
tristitiae Cubiculo 12. Maij 1619.

Vestri amantissimus,
Conjux, Parens, Sacer & Avus,
Joannes ab Oldenbarneveldt.

Altera die Barnefeldius, constructo
interim ferali pegmate, coram Judici-
bus comparere jubetur, criminum fe-
riem, mortisque Sententiam perceptu-
rus. Hic quidem ad dictatum mortis
supplicium non exhorruit, cum vero
de bonis suis fisco adjudicandis actum,
commotior hæc regessit: *Vos Judices*
condemnationi indidisisti, quæ in mea con-
fessione non habentur: sperabam quoque,
satiatos fore Ordines Fæderatos vita, &
sanguine meo, bona autem uxori, meisque
liberis relicturos: id ergo præmium est pro
quadraginta annorum præstitis obsequiis?
Verum surdis auribus fabulam canebat
Barnefeldius, jam prius ab æmularum
invidia damnatus, quam perduellionis
crimine convictus. Hora igitur ejus-

R 3 dem

Sæc. XVII. dem diei nona ad funeratum dederunt
A. C. 1619. theatrum, sequente eum Lamotio Præ-

dicante, quocum Barnefeldius preces ad Deum fudit, cumque ad hæc per-
venisset verba: *in manus tuas Domine
commendo Spiritum meum*, ipsi caput uno
ictu abserratum est, quod unacum cada-
vere in ferali loculo repositum in inte-
rioris Atrii fano terræ mandatum fuit.
Hunc denique vitæ exitum habuit Bar-
nefeldius septuaginta trium annorum
senex, Batavinæ Reipublicæ Cato, re-
rum Politicarum scientissimus Magister,
maximæ, primariæque auctoritatis Vir,
& præcipuorum Europæ Principum or-
raculum, in quod Superi fautores com-
promisisse videbantur tanquam unicum
contentionum omnium arbitrum longe
consummatissimum. Carpitur tamen
ferme ab omnibus, genius ejus factio-
sus, atque ad multa novanda semper
intentum, inquietumque caput; inde
provenisse ajunt immoderatum ejus stu-
dium in tuenda Arminianorum nova-
fecta, & quamvis eum sub defecationis
Calvinismi defendendi obtentu Provin-
cias sibi addictas jurisdictioni Fœdera-
torum Ordinum eripere molitus fuisse,
Gomaristæ faſo sparsissent, omnino ta-
men certum est, quod pro Arminianæ
fectæ commodis semper immotus stet-
erit, eoque nomine a suis tanquam cer-
tissimus

Limb. Rel.
Hist. p. 22.

tissimus Religionis Calvinianæ Martyr Sæc. XVII.
 proclamatus fuerit: Unde illa die, qua A. C. 1619.
 Barnefeldius decepit, necnon altera ad-
 huc die. Arminiani maximo numero ^{Neuvill.}
 ad supplicii locum confluxerant, qui ^{pag. 179.}
 Sabulum Martyris sui sanguine tintum
 colligentes in pretiosis phialis religiose
 asservabant, quin ullus hosce fanaticos
 a superstitione suo fervore absterre au-
 deret: Ceterum ex Gomaristis ferme
 omnes Barnefeldium tanquam hæreti-
 cum, ut vocabant, qualificatum tra-
 duxere: attamen Calviniani Pastores,
 ut ait Limborkius, *sub voce hæretici pro*
arbitrio ludunt, & nunc illas, nunc hos eo
nomine censem, ut siue pro hæreticidio stent,
siue contra, callide in utramque partem se-
se possint vertere.

§. LXXIII.

Barnefeldii epistola ad Ordines Ge- nerales Hollandiæ & Frisiæ Occidentalis.

Infelix hic Barnefeldius, ut Adversa-
 rios suos forte meritorum recorda-
 tione ad miserationem fleteret, Hagæ
 Comitis imprimi curabat quamdam e-
 pistolam, in qua fusius sua in Rempu-
 blicam merita Ordinibus Hollandiæ &
 Frisiæ Occidentalis exposuit, quoniam
 vero ibidem multa aperiantur arcana,

R 4 præ-

Sæc. XVII. præcipua exin decerpere, hucque re-
 A. C. 1619. ferre libuit: Erat autem tenoris fe-
 quentis.,, Advocati patriæ est, eam
 juste defendere, congregations Ordini-
 num Generalium procurare: Libellos
 supplices, & Demonstrationes ad ipsos
 recipere, & suo tempore offerre, om-
 nia ipsis proponere; de his cum Nobili-
 bus consulere: & post deliberationem,
 quod conclusum fuerit, vel uniformi-
 ter, vel secundum plura vota, omni-
 bus declarare, & rationibus confirma-
 re: deinde opiniones civitatum petere,
 secundum plura vota procedere & quod
 conclusum fuerit, ut effectui mande-
 tur, curare.

Hoc munus vacavit in Hollandia,
 & Frisia Occidentali, anno millesimo
 quingentesimo octogesimo quarto, quan-
 do prædecessor meus Dominus Paulus
 Buys eidem renuntiavit. Et quando
 ex parte Hollandiæ, & Frisiæ Occiden-
 talis, anno millesimo quingentesimo
 octogesimo quinto cum aliis Nobilibus,
 & ex Civitatibus designatis, in prima
 mea legatione missus eram ad Regiam
 Majestatem Angliæ, idem Buysius, ex
 parte Ordinum Ultrajectensium, in An-
 gliam mittebatur. Post redditum meum
 ex Anglia, eodem anno, postquam duos
 tractatus cum suæ Majestatis Commissariis
 iniveramus, sincerum meum ani-

mum

mum erga Principem Orangiæ, & suam Sæc. XVII.
Excellentiam, Principem Mauritium, A. C. 1619.
aperui: diligentem tunc operam dedi,
ut gubernatio Hollandiæ, & Frisiæ Oc-
cidentalis conferretur earum Ordinibus,
ante adventum Comitis Leycester,
quem existimabam eandem prætendere,
prout in Brabantia moris erat, & ut
in Anglia intellexeram. Atque ita
conclusum fuit secundum plura vota,
non tamen sine magna contentione.

In fine anni millesimi quingentesi-
mi octogesimi quinti, postquam Comes
Leycester in hac patria ubique magno
triumpho exceptus, & Hagæ in prin-
cipio anni millesimi quingentesimi octo-
gesimi sexti, tanquam Gubernator Ge-
neralis, cum amplissima potestate, erat
receptus; & Dominus Paulus Buys
inter Ordines constitutus erat ex parte
Provinciae Ultrajectinæ; placuit Eque-
stri Ordini, Nobilibus, & Civitatibus
Hollandiæ & Frisiæ Occidentalis, hoc
munus Advocati patriæ, alteri con-
ferre. Tunc aliqui Nobilium, & Civi-
tatum mittebantur Rotterodamum ad
Magistratum; & me, ut hoc munus
mihi offerrent, & ut liberari a Magi-
stratu Rotterodamensi postularem.

Multis rationibus conabar me ex-
cusare, ob defectum necessarium par-
tium; tum ad evadendam æmulatio-

R 5 nem;

Sæc. XVII. nem; tum denique ob alias causas: quæ
A. C. 1619. tamen nihil profuerunt. Itaque hoc
 munus acceptare debui. Duas tamen
 petebam conditiones. Una erat, quod
 si vellent patriam Hispano tradere (quod
 non sine rationibus prægnantibus suspi-
 cabar) ipso facto ab hoc munere libe-
 ratus essem.

Altera, ut contra voluntatem meam
 non mitterer extra patriam: tum ut ne-
 gotiorum continuam seriem habere pos-
 sem: tum etiam ut Ordo a me institu-
 tus, in absentia mea non inverteretur.

Itaque grave hoc onus assumpsi in
 principio Martii anno millesimo quin-
 gentesimo octogesimo sexto, & omnem
 Ordinem turbatum inveni. Omnis au-
 toritas erat penes Comitem Leycester.
 Princeps Mauritius, & Comes Guiliel-
 mus ab eodem Comite suarum Gu-
 bernationum auctoritatem accipiebant.
 Zelandi de sua *Quota* disputabant, in
 onus Hollandiæ, & Frisiæ Occiden-
 talis. Collegia supremi, & Provincia-
 lium Conciliorum, Quæstores, & Ma-
 gistratus Hagensis, ita Ordinibus Hol-
 landiæ adfecti erant, ut verbis & scri-
 ptis dubitarent, an Ordines Hollandiæ,
 & Frisiæ Occidentalis sufficientem ha-
 berent auctoritatem, ut quotizationem
 suam (ut vocant) seu contributionem
 exequi possent. Multi Rectores civi-
 tatum,

tatum, Ordinibus male affecti, ob dif- Sæc. XVII.
ficultates inter illos ortas. A.C. 1619.

Multi verbi Dei Ministri non amplius Ordines agnoscebant: apud Comitem Leycester agebant, insciis Ordinibus, pro Synodo Nationali. Militares viri in verba Comitis Leycester *Vid. Supra pag. 241.* jurabant: & plebs magna ex parte Ordinibus male affecta: civitates, Gravensis, Venlonensis, & aliæ paulopost occupabant ab Hispanis; Nuyffensis vi oppressa. Res Financiarum (ut vocant) seu contributionum valde confusæ: in sumendo mutuo duodecim pro centum dabantur ad interesse; & duo pro centum procurantibus. Onera multo graviora proventibus.

Comes Leycester multa edebat *Edicta*, in quibus proprio nomine utebatur, & Sigillo. Navigationem non tantum intestinam, sed etiam vicinorum regnum & locorum, *Edictis* sibi vollebat subjicere. In his omnibus valde perplexus eram: sed Deus animum addebat, ad has difficultates optimo modo superandas.

Excessus notabantur a primariis vi-
ris, inter quos erat Præses Vander-
Myle, in rebus publicis tunc maxime
versatus, & etiam ab aliquibus Eque-
stris Ordinis & Civitatum agebatur
de bello abbreviando. Non multo post
Ultra-

Sæc. XVII. Ultrajecti magna fuit mutatio: multi
A. C. 1619. Seniores cives non tantum privaban-
tur officiis, sed etiam urbem deferere
cogebantur. Regimen penes extraneos.
Belleciere, Flander, creabatur Præses:
Agileus, Brabantinus, Procurator Ge-
neralis: Prætura, Consulatus, & Quæ-
stura Dominiorum, penes Brabantinos
erant, & Flandros; & sic de ceteris.
Paulus Buysius capiebatur. Reforma-
tio Ecclesiæ Jacobi (in principio a pri-
mariis ibi instituta) non satis pura:
propterea fuit mutata.

Et quasi hæc non sufficerent, age-
batur, ut nomine *Tribuni plebis* instru-
mentum aliquod componeretur, quo
Provincia Ultrajectina Reginæ Angliæ,
tanquam Dominæ traderetur, sine ulla
conditione, pro suo arbitrio. Interea
Ordines Hollandiæ, & Frisiæ Occiden-
talis, solliciti erant promissa sua Comiti
Leycester præstare. Deponebant que-
relas, ut de excessibus audirentur: sed
verba & voces. Comes Haga disce-
debat, ut per Doesburch, & Zutphani-
am ad bellum procederet. Machinatio
Jacobi Reingout, & Stephani Paret,
in lucem prodibat, & ex Chartis Rein-
gout ostendebatur mutatio Ultrajectina
i. Cor. 5. ipsius consensu facta, & quod *vetus fer-*
mentum ibidem *expurgari* deberet.

Decre-

Decreta Synodi Nationalis divul- Sæc. XVII.
gabantur: Ordines Generales faciebant A.C. 1619.
difficultatem in approbandis illis, sine
Provinciæ suæ consensu Ordinum: in
quo Ordines Generales graviter offendebant. Scribebatur, & prædicabatur
contra ipsos. Ordines Hollandiæ aliquantulum tempori serviebant, & De-
creta per provisionem admittebant, ita
tamen, ut Ordo Equestris, & Civitates,
jus sibi retinerent, assumendi Ministros
Ecclesiæ, & deponendi. Comes Ley-
cester & Concilium Statuum instrumen-
tum dabant approbationis. Ordines
de concionibus Seditiosis conquereban-
tut: sed dubie respondebatur, quod
bene aliter compellerentur prædicare.
Ordines petebant depositionem Reingout:
quæ in præsentia Comitis admit-
tebatur: de qua discedens dicebat:
Nunc mea auditoria est amissa. Reingout
jungit se Hispanis, & moritur Papista.

Comes Leycester, volens in An-
gлиam discedere, occulte egerat in Hol-
landia, ut Princeps Mauritius cum eo
iret, cuius iter ego impedivi, ut mihi
in plena Congregatione fuit objectum:
& cum Comiti Leycester ejus excusa-
tio proponeretur, dicebat, se bene in-
tellexisse, quomodo res fuisset acta.

Comes Leycester descendens, du-
plex hic relinquebat instrumentum de
nego-

Sæc. XVII. negotiis publicis. Post discessum Co.
A. C. 1619. mitis Standley, & Jorck, proditorie
tradebant Hispanis Dauentriam, & Ar-
cem ante Zutphaniam, ut postea Pa-
ton Geldriam. Ordines Generales, in
principio Februarii scribebant Comiti
Leycester, atque etiam Angliæ Regi-
næ, deponentes querelas, tam de a-
ctionibus Comitis, quam suarum crea-
turarum. Tunc Ordines extollebant
auctoritatem Principis Mauriti, tan-
quam Gubernatoris, ac Comitis Ho-
henloe tanquam Vicarii Generalis, tra-
dentes illis octoginta cohortes militum
pro defensione patriæ.

Comes Leycester volens redire in
hanc patriam anno millesimo quingen-
tesimo octogesimo septimo suum præ-
mittebat Secretarium, cuius intentio,
& instructio, mea industria fuit cogni-
ta, & illi adempta. Comes redit in pa-
triam: perdit civitatem Sluys. Plebs
Middelburgensis seditionem excitat, in
loco Abbatiae. Comes prædictam se-
ditionem sovet, & proficiscitur Dor-
dracum. Ordines ad illum mittunt
pro alia rerum dispositione: interea
mihi ipsius nomine significatur, ut pro-
ponam agendum de pace cum Hispanis.
Ego conceptum illum manifesto. Quod
ubi Comiti innotescit, ille jurare, pe-
jurare, & sibi hoc commissum negare.
Velo-

Velociter Hagam venit, mittens cohorettes aliquas militares in terram Molanam, & portum Delfensem.

Consiliarii, Wyngaerden (postea Præses) & Casenbroot, de nocte ad me veniunt, ut mihi significant, Comitem de me cogitare, ut me capiat, & in Angliam mittat. Noctu Delfum proficior: ubi intelligo, rumorem esse in Zelandia, & Principe Mauritio, me & aliis ex Ordinibus in Angliam mittendis. De hac re Delfi initur Consilium, & concluditur, ut Princeps Mauritius sequenti die Haga discedat, sicut factum fuit. Domini Balcke, & Leonen eodem die ante prandium, ad me veniunt Delfum, ut mecum agant de reditu Principis Mauritii: sed frustra.

Comes Leycester intelligens, Principem Mauritium, & Comitem Hohenloe, milites aliquos congregare, Ultrajectum discedebat: ubi negotiis pto arbitrio compositis Ecclesiæ (per quam Amstelodamum intelligebatur) dominari putabat. Sed conceptuum illius manifestatio, & Hollandica fortitudo Consulis, & Tribuni militum, Petri Boom, ipsius conatus impediebant. Comes discedebat Hornam; & Sacello (per quod Euckhuysia designabat) dominari cogitabat. Sed boni cives, ipsius conatus intelligentes e civitate illum excludunt.

Cum

Sæc. XVII. Cum adhuc ageret Comes in Hol.
A.C. 1619. landia Septentrionali, duo nova intel-
ligebat, quæ illi displicebant. Unum
erat, ipsius conatus in civitate Leyda-
na non successisse, per quos aliqui ca-
ptivi erant, alii fugitivi: paulopost Col-
mam, Tribunum militum, Maude, Du-
cem militum, & Jacobum Valmaer,
Ecclesiæ Seniorem, morte punitos.

Alterum, ipsius petitionem de non
agendo pro pace cum Ordinibus, in An-
glia non fuisse admissam: & de novo
illi mandatum, ut per se vel alium An-
glum, de pace agenda Ordinibus pro-
poneret.

De quibus duobus dicebat tempus
esse, ut sibi de capite caveret. Et ma-
gna diligentia, non sine apprehensio-
ne, proficiscebatur Ultrajectum, inde
Dordracum, Inde Ulyssingam, & ita
in Angliam.

Agente Comite in Hollandia Sep-
tentriionali, erant Comitia Ordinum
Harlemi, ut viciniores essent difficul-
tibus occurrentibus. Ubi extraneus
Magistratus Ultrajectinus, tum literis,
tum etiam diversis Prædicantibus, ver-
balibus, propositionibus, instabat mul-
tum, ut Comiti ab Ordinibus major
conferretur auctoritas: ad quod ani-
mose satis illis respondebatur. Incre-
dibile est, quantis laboribus, non minus,
& pe-

& periculis, binos illos annos trānsege- Sæc. XVII.
rim: & quanta animositate difficulta- A.C. 1619.
tes superatæ, & patria præservata?

Quo ad pacem a Comite propositam primum, tum per extraordinarios Legatos a Regina Angliæ pétitam; compertum est, hoc negotium in Comitiis statuum Generalium, inter deputatos Provinciarum, etiam inter membra & Civitates Hollandiæ, & Frisiæ Occidentalis, insuper inter Prædicantes, & populum conceptum esse, ut Regina ad talem petitionem induceretur: ita ut singulari labore, difficultate, & dexteritate, ad cavendam Provinciarum divisionem (inter quas Frisia ita pro pace zelabat, ut illius deputatis commissum esset, non tantum paci consentire, sed etiam de componenda illa ferio cogitare) opus esset, qua in Angliam ad Reginam commissarii mittebantur, ut varias hujus negotii difficultates, & considerationes illi aperirent, quibus perspectis, & ponderatis, secundum prudentiam suam responderet. Quibus missis, Ordines honeste a pace tractanda excusabantur.

Quales obvenerint difficultates, anno millesimo quingentesimo octogesimo octavo & nono ob seditiones Medeblicensem, Montium Gertrudis Huesdanam, & ob alias varias urbes, & For-

Hist. Eccles. Tom. LVI. S tali-

Sæc. XVII. talitia, componenda: quid Princeps
A.C. 1619. Mauritius Concilio Anglicano scrip-
rit, ad demonstranda injusta Snoii co-
mercia, prætextu Religionis: qualis
diligentia contra classem Hispánicam
adhibita: contra intentionem, & pro-
positam vim Principis Parmensis: con-
tra civitatem, & Fortalitia Bergæ Zoo-
mensis, atque etiam terram Tholensem,
adhibita; quanto negotia Provinciæ
& Civitatis Ultrajectinæ, in mutando
illegitimo Magistratu, succeſſerint: quo-
modo Acta in pace componenda inter
Anglos, & Hispanos, mihi innotuerint:
quomodo invasio Caſtri Bredani præ-
meditata: quomodo Gubernationes
Geldriæ, Ultrajectinæ, & Transiſola-
næ, mea industria, & opera, suæ Ex-
cellentiæ commissæ: quomodo Neoma-
gum, & Gravia occupata atque For-
talitium ultra Neomagum extructum:
invasa Fortalitia, Heydanum, & Steen-
berganum: quibus mediis hæc omnia
præparata, directa, & ad bonum finem
ſint perducta, usque ad conatus anni
millesimi quingentesimi nonagesimi pri-
mi, quando Zutphaniam, Dauentriam,
Delfzyl, cum aliis propugnaculis, &
circumjacentibus; Hulſtum, & Neoma-
gum ſuccēſſive eodem anno vinceba-
mus: & quando Princeps Parmensis
notabili damno perdiderit propugnacu-
lum

lum ultra Neomagum: hæc inquam, Sæc. XVII.
omnia enarrare, nimis longum esset. A.C 1619.

Hoc tamen dicendum fuit, me etiam in his omnibus præcipuum instrumentum fuisse, atque brevi tempore, auctoritatem vestram majori honore, amore, & favore fuisse auctam, quam unquam antea.

Omnibus negotiis Ordinum, Belli, Politiæ, Justitiæ, & Financiarum, bene compositis, in principio anni millesimi quingentesimi nonagesimi secundi aperui vobis onus officii mei, de quo & alias conquestus fui atque ab eo liberari petii. Quod antea impetrare non potui, cum negotia non satis bene composita: nunc vero, cum omnia satis bono essent loco, serio liberari postulavi; neque aliam mercedem desideravi, quam nullis aliis applicari negotiis.

In seria hac petitione multæ me urgabant rationes: nominatim, quod, cum prædicto anno Exercitum visitassem, gravi premebar colica passione. Sed postulatio mea non fuit exaudita; imo majori honorabar stipendio, atque rogabar, in officio velle perseverare, quod ab omnibus membris, Civitatibus, & Collegiis desiderari declarabatur. In quo debui acquiescere: atque ita ab anno millesimo quingentesimo

S 2 nona-

Sæc. XVII. nonagesimo secundo usque ad annum
A. C. 1618. millesimum sexcentesimum octavum
 officium meum continuavi.

Principem Mauritium ab anno millesimo quingentesimo octogesimo octavo usque ad annum millesimum sexcentesimum sextum inclusive triginta sex diversis vicibus, aut vocatus, aut missus, in exercitu visitavi; ut omnia recte succederent, & dirigerentur, quod etiam factum fuit, & frequenter præter omnium opinionem. Interea quatuor adhuc legationes regias obivi, & ad felicem exitum perdux. Tractatus etiam de componenda pace, ex parte Cæsar, Principis Parmensis, Archiducis Ernesti, & Archiducis Alberti, etiam nomine Ordinum Generalium adversæ partis ut non inirentur, allaboravi.

Cum Reges Franciæ, & Angliæ successive cum Rege Hispaniarum, & Archiduce Alberto inivissent pacem; & cum ultimis novem belli annis plura onera sustinuissimus, quam omnes preventus, & contributiones, licet multum auctæ, profuissent, idque ultra vi-ginti sex millions florenorum: cumque duobus postremis annis, modicum gloriæ fuissimus adepti, & multum damni sustinuissimus, atque in majori essemus periculo, ob duos conatus bellicos

licos infeliciter impeditos : & cum au- Sæc. XVII.
xilia Germaniæ incertiora essent, & A. C. 1619.
difficiliora, quam antea ; ita ut ex o-
nerum incremento, metuendum esset,
ne patria ad desperatum perveniret fi-
nem ; ut ante triennium, Confiliarii &
Quæstores monuerant : & cum ultimo
triennio, onera patriæ excessissent pro-
ventus, intra sex, & septem milliones
florenorum : nemini ratione utenti mi-
rum videbitur, quod cum innotuisset,
Regem Hispaniarum, & Archiduces,
volentes patriæ permittere jura, & li-
bertatem ; atque ita cum Ordinibus a-
gere, non tanquam subditis, sed tan-
quam liberarum Provinciarum regenti-
bus, in quibus nihil prætenderent, ut
ad honestum, & certum finem diutur-
ni, cruenti, & pretiosi belli pervenire-
tur, expedire visum sit, hujusmodi
tractatu consentire.

In quo tractatu, cum communi con-
fensu, in præsentia legatorum Regum,
Franciæ, Angliæ, Daniæ, Principum
Electorum, Palatini, Brandenburgen-
sis, & variorum Evangelicorum Du-
cum Germaniæ, convenissimus, prima
apparuit contrarietas actionum mearum
tam in Congregatione, quam per libel-
los famosos, idque instinctu eorum, &
opera, quibus hic tractatus displicebat.

Obsequia mea, unitis Provinciis ex-

S 3 hibita

Sæc. XVII. hibita sunt hæc: In primis quod quin.
A. C. 1619. que legatiouum Regalium munus obi.
verim, in quibus quatuor prioribus om.
nia diremi, & Dux verbi fui. Prima
legatio fuit anno millesimo quingente.
fimo octogesimo quinto, in qua impetra.
batur a Regina Angliæ per provisio.
nem, auxilium quatuor millium mili.
tum ad liberandam Antverpiam: de.
inde promittebatur auxilium quinque
millium peditum, & mille equitum,
alendum, durante tempore belli: præ.
ter milites præsidiarios Brilæ, Fortali.
tiorum Ulissingæ, & Rammekeus: quæ
civitates, & loca illi fuerunt oppigno.
rata. In secunda legatione anno mil.
lesimo quingentesimo nonagesimo octavo
a Rege Franciæ impetrabantur, per
annos quatuor, Ordinibus generalibus
concedendi tres millones, & novies
centena millia florenorum: deinde sin.
cerus suæ Majestatis affectus, & ani.
mus erga Provincias unitas. In tertia
legatione, eodem anno a Regina An.
gliæ impetrabatur, ut cessaret a tra.
ctanda pace; licet Rex Franciæ cum
Rege Hispaniarum, & Archiducibus,
Veruesiæ pacem iniisset. In quarta
legatione, impetrabatur a Regina An.
gliæ, remissio tertiae partis debitorum,
nimirum centum, & viginti centeno.
rum millium florenorum: ita ut post

mul-

multas difficultates conveniremus in Sæc. XVII.
octoginta centena millia pondo: & ter- A. C. 1619.
minus persolvendæ mediæ partis, ni-
mirum 400000. pondo, præscribatur
viginti annorum, cum tamen secundum
contractum anno millesimo quingente-
simo octogesimo quinto, tota solutio in-
tra quatuor annos fieri debuisset: al-
terius mediæ partis terminus præscri-
bendus fuit dilatus. In quinta legatio-
ne apud præsentem Regem Angliæ con-
cludebatur, ut Rex in Scotia assume-
ret intra duo, & tria millia militum,
in Subsidium Provinciarum unitarum:
& consentiebat, ut Rex Franciæ pro
illo anno, Ordinibus mitteret tredecim
centena quinquaginta millia pondo:
duas tertias partes nomine Regis Fran-
ciæ, & tertiam partem nomine Regis
Angliæ in Solutionem eorum, quæ Rex
Franciæ Regi Angliæ debebat. Ex
quo contractu, Rex Franciæ pro tertia
parte Regis Angliæ, anno millesimo
sexcentesimo tertio solvit tres millones,
quadringenta & quinquaginta millia
pondio; & pro se duplum; in univer-
sum decem millions, trecenta, &
quinquaginta millia pondo. Ex his
quinque legationibus regalibus, & con-
tractibus, secutum fuit, Reges Fran-
ciæ, & Angliæ concessisse Ordinibus
ultra ducenta & quinquaginta centena
S 4 millia

Sæc. XVII. millia pondo, quibus Provinciæ unitæ
A. C. 1619. (mea maxime industria) liberatæ sunt;
et Obligationes atque civitates oppigno-
ratæ cum fortalitiis redditæ. Secun-
do, quod omnibus fere resolutionibus
expeditionum bellicarum, tam Secre-
tarum, quam aliarum, ab anno mille-
fimo quingentesimo octogesimo octavo
hucusque interfuerim: & ut ad opta-
tum finem pervenirent, ultra trigesies
septies, suæ Excellentiæ in castris as-
sociatus fuerim; interdum uno mense,
interdum plus, minusve, pro negotio-
rum necessitate, in exercitu manserim.
Tertio, quod præcipuum instrumentum
fuerim, quod plus quam viginti annis,
dexteritate quadam, & industria, om-
nes pacis componendæ tractatus, cum
Hispanis, & illis adhærentibus, negati-
sint, quamdiu cum indigenis, ut sub-
ditis, agere volebant. Qua conditio-
ne omisla, declarantes, has Provincias
esse liberas, in quas nihil juris ipsi,
aut eorum hæredes prætenderent, &
tali qualitate volentes agere cum Or-
dinibus; contractu jam inchoato, (in-
terventu legatorum, Regum Franciæ,
Britanniæ, Daniæ, diversorum Ele-
ctorum, & Principum Germaniæ, his
Provinciis amicitia, & affinitate jun-
ctorum,) de cuius optimo, honesto &
certo fine sperabatur; cæpi difficultati-
bus

bus summis, laboribus, periculis, & Sæc. XVII.
 constantia, negotium hoc ad prædictum A. C. 1619.
finem pro parte dirigere, donec con-
tractus fuit conclusus: quo jam decem
annis, cruentum, grave, & sumptuo-
sum bellum in Belgio cessavit. Quar-
to, quod principale fuerim instrumen-
tum ad avertendum pravum, & peri-
culosum conceptum Comitis Leyce-
ster, & sibi adhærentium: & quod in-
felix illius Gubernatio biennalis, Pro-
vincias unitas in ruinam, & manus
Hispanorum non deduxerit. Quinto
cum initio Officii mei, Advocati patriæ,
omnia negotia in extrema essent con-
fusione, & nomen Ordinum valde odio-
sum; quod paucis annis, omnia nego-
tia in meliorem ordinem, unionem, &
auctoritatem inter Ordines, suam Ex-
cellentiam, tamquam gubernatorem,
Collegia summi, & Provincialium Con-
ciliorum, Quæstorum, Officiariorum,
& Magistratum civitatum, & plebis,
sint deducta. Sexto, quod etiam ca-
pita, Admirales, Superiores, Ministri
justitiæ militaris, Colonelli, Capitanei,
Officiarii, & milites, terra marique
servientes, Ordines Hollandiæ & Fri-
siæ Occidentalis, tanquam stipendia
solventes, agnoverint, fidem & obe-
dientiam juraverint: suam Exellen-
tiam, tamquam Capitaneum Genera-

S 5 lem

Sæc. XVII. lem in exequendis resolutionibus, &
 A. C. 1619. mandatis Ordinum, debite honorave-
 rent: ut omnibus in publicis functioni-
 bus notum est. Quod etiam personæ
 Ecclesiasticæ, multis annis, ordines
 tamquam legitimos suos Superiores a-
 gnoverint. Ita quod intra triginta fere
 annos, quibus Ordines interdum mi-
 nistros habuerunt, intra triginta & qua-
 draginta cohortes equitum, intra tre-
 centas & quadringentas cohortes pedi-
 tum; & plusquam centum Capitaneos
 mari servientes, nunquam seditio, aut
 proditio inter eos fuerit; & commu-
 nitas in pace, quiete, & reverentia
 suorum legitimorum Rectorum, sit
 detenta.

Quæ res extraordinaria, notabilis,
 & consideranda est, maxime inter tot
 diversas nationes: cum præter intra-
 neos, intra idem tempus, ministrave-
 rint integræ interdum legiones Germa-
 norum, Francorum, Anglorum, Scoto-
 rum, Helvetiorum, & Gallorum; in-
 terdum pauciores. Qui hæc justo ju-
 dicio trutinant; & legunt ea, quæ an-
 tiquitus contigerunt; atque etiam per-
 pendunt, quæ quatuordecim annis an-
 tea, inter nos & durante continuo hoc
 bello, a parte Hispanorum contigerunt,
 occasionem habebunt, Deum omnipo-
 tentem Dominum laudandi. Omnes
 poten-

potentes & Magnates, etiam viri gra- Sæc. XVII.
ves, & Docti, de his optime judi- A. C. 1619.
carunt.

Quibus ordines & sua Excellentia,
non tantum apud intraneos Provincia-
rum unitarum, vicinos, Reges, Electo-
res, Principes, & Respublicas, longe
quoque positas; sed etiam apud Hispa-
nos, & sibi adhaerentes in honore ma-
xime, & reverentia sunt.

Septimo, non parvi meriti æstiman-
dum est, quod etiam præcipuum, &
continuum instrumentum fuerim, quod
fides Ordinum ita creverit, cum ante
meum Officium, Ordines nullam fidem
haberent, ut suo nomine pecunias mu-
tuuo fumerent ad interesse; atque ideo
magnæ pecuniarum summæ, quæsto-
rum suorum nomine, mutuo acceptæ
sint; pro quibus per decem aut duode-
cim annos, duodecim pro centum ad
interesse per annum, & duo pro cen-
tum pro artefactoria dari debuerint;
reditus redimibiles ad duodecim num-
mum & personales ad sextum nummum,
& ut plurimum vi quadam, & auto-
ritate debuerint vendi; quod nunc in
fide Provinciarum, ultimæ pecuniæ
mutuo sumptæ sint ad nummum deci-
mum sextum pro interesse, & ad ter-
tiam partem pro centum, pro artefacto-
ria: reditus redimibiles ad nummum
deci-

Sæc. XVII. decimum sextum, & personales ad
A. C. 1619. numimum nonum.

Anno eo, quo meum Advocati officium suscepi, Receptor Generalis quinque aut sex annorum computum reddere debebat. Quæstores communium mediorum, aliqui quatuor annorum: Quæstores spiritualium & aliorum bonorum, aliqui multo plurium annorum, quæ etiam reformata sunt, ita ut nunc communium mediorum singulis Semestribus; & aliorum, ut minimum, singulis annis computus reddatur.

In ingressu officii mei, magnis difficultatibus & gravamine poterant ordines Hollandiæ, & Frisiæ Occidentalis, pro generalitate, in sumptus militares, adferre circiter octodecim centena millia pondo per annum: & modo per annum persolvunt quadraginta duo centena millia pondo.

Sed notandum est, quod onera militaria, intra triginta duos hos annos officii mei, ita excreverunt, ordines plura expendere nunc debeant pro particularibus oneribus Hollandiæ, & Frisiæ Occidentalis, quam anno millesimo quingentesimo octogesimo sexto poterant, tam pro oneribus generalitatis, quam in particulari pro Hollandiæ & Frisiæ Occidentalis; nimirum ultra duos milliones florenorum. Qui tamen ultra

præ-

prædicta quadraginta duo centena milia pondo ex proventibus Provinciarum inveniri, & persolvi possunt.

Sæc. XVII.
A. C. 1619.

Et quamvis melius sit, patriam gravare, quam perdere: prudenter tamen, & caute notandum est, (ut etiam per Collegia summi, & Provincialium Conciliorum, & Quæstores anno millesimo sexcentesimo quarto admoniti sumus) si plus excrescant onera, quam proveniunt, patriam in extremam ruinam deducendam. Quod si decem ultimis annis, æqualia fuissent onera, decem annorum priorum oneribus, excrevissent particularia onera Hollandiæ, & Friesiæ Occidentalis fere ad quatuor milliones florenorum per annum. Quod (præter alia multa præmeditata, & non præmeditata pericula, & gravamina) per induciarum contractum fuit impeditum.

§. LXXIV.

Comitia a seditionis Bohemiæ Ordinibus indicta.

Præsigebant interim futuram hujus anni calamitatem varia ostenta, & quidem Januario vergente prope Francordiam ingens terræ motus non sine magna populi consternatione deprehendebatur, Nidda quoque fluvius suppres-

fo

Merc. Gal-
lob. t. 12. l. 3.
Nicol. Bellus
lib. 3.

Sæc. XVII. so per tres horas cursu immotus substi.
A. C. 1619. tit, aliud vero flumen ad Sextum Un-
gariæ oppidum versis in cruorem undis
universus irrubuit. Attamen hæc alia
passim per Europam tristiora monstris
his nequaquam Bohemorum Protestan-
tium animos a perversis seditionum ma-
chinationibus deterrebant; quamvis
enim Cæsar æque ac Ferdinandus Rex
illos minis, monitis, oblatis concordiæ
mediis, necnon ampla postulato-
rum concessione ad officium reducere
conarentur, nihilominus utrumque bel-
lo opprimendi, omneque obsequii ju-
gum excutiendi voluntas tantopere a-
pud eos prævaluuit, ut Cæsareis trans-
tum prohibituri Crumlavium interci-
pere, incassum licet, molirentur, nec-
non Protestantes Moraviæ Ordines, qui
in comitiis suis septendecim gravamina
Cæsareis Legatis exhibuerant, ab Im-
peratoris obsequio avertere, atque ad
suas partes attrahere, unice adlabo-
rarent: Nec his contenti Protestantes
Bohemiarum directores, insuper ineunte
Mense Februario cunctis Ordinibus in
arce Pragensi ad diem decimum octau-
mum Maij comitia indixerunt, obten-
dentes, habere se, quæ ad gloriam Dei,
salutem publicam, Religionis liberta-
tem, aliaque privilegia pertinerent,
deliberanda. Ita hisce Acatholicis fa-
miliare

miliare erat, divinum profanare nomen, Sæc. XVII.
eoque ad tegendam seditionem suam A. C. 1619.
abuti. Quoniam vero anno priori pe-
tentibus Moraviæ & Silesiæ Ordinibus
Mathias Cæsar sub conditionibus ad
Saxoniæ Electoris arbitrium præscriben-
dis armorum suspensionem fieri annui-
set, hancque in rem Adamum Wal-
steinum ad præfatum Eelectorem decre-
visset, seditiosi Bohemiæ Proceres,
cum ipsis nequaquam pax cordi esset,
quæsita studiose mora tandem, datis
ad Saxonem literis petebant, ut ipse
„prius bene perpendere, quibus me-
„diis de hac armorum cessatione, at-
„que induciis non violandis, præstan-
„daque omnibus indemnitate sibi a Sile-
„siis tuto caveri posset, cum omnes
„turbæ ex non servatis promissis ori-
„ginem traxissent, Bucquoius autem
„violatis Cæsareis mandatis incendia
„in Regno continuavit, & Tampiren-
„sis Comes durantibus adhuc induciis
„in Kinsbergii ditionem impetu facto,
„violandis induciis caussam dedisset..
Hæc illi ad Saxoniæ Electorem, nequi-
ter subtiletes, quod prius ipsimet,
violata promissi fide, neglectisque Sa-
xoniæ Electoris & Bavariæ Ducis hor-
tationibus, Pilsensem urbem expugna-
sent, collectisque magno numero co-
piis in Austriam irrupissent, Svetha-
liam,

Sæc. XVII. liam, aliaque loca Cæsaris fidei addicta
A. C. 1619. occupantes universum Regnum in Cæ-
farem concitassent, captaque Pilsna,
per suos Præfidiarios milites Catholi-
cum quemdam Præpositum male ad-
modum habuissent, *cujus petulantia*, in-
quiebat Bavariæ Dux, *si ipsimet Ordines*
conscii ad eam connivendo taceant, luce
meridiana clarius testantur, turbas hafce
non ad afferendam Religionem suam, sed
Catholicam potius opprimendam factas ab
ipsis esse. Ceterum ad hafce rebellium
literas die vigesima quarta ejusdem
Mensis Saxonie Elector eis respondit,
quod si pacificationi per Cæsarem ante
undecim septimanas factæ non obstiti-
sent, jamjam de pace agitatum, ea-
que forte jam confecta fuisset, nunc
vero, Cæsare, aliisque ad eam propen-
sis, ad diem decimam quartam Aprilis
Conventum Egræ celebrandum indice-
ret: Ad inducias vero quod attineret,
cum conditiones longe difficillimas, &
prioribus antea propositis deteriores
præscripsissent, ipse potius speraret,
quod ipsi talia oblaturi essent media,
quæ ad armorum depositionem potius,
quam ad suspensionem tantum profu-
tura forent.

*Carafa
comm. Germ.
pag. 66.*

§. LXXV.

§. LXXV.

Arma utrinque parata.

Sæc. XVII.
A.C. 1619.

Cum interim Cæsar ex Protestantium motibus sat probe cognosceret, quod rebelles Bohemi a sincero pacis consilio prorsus alieni essent, quæsitaque mora bellicos Imperatoris apparatus retardare, unice quærerent, hinc per varias Provincias ac regiones militem conscribere parabat, ut rebellium subditorum vim vi repellendo par esset. Verum hic belli apparatus seditiones flectere adeo non poterat, quin potius cognito hoc delectu mox & ipsi per universum Bohemiæ Regnum, perinde ac si eis supremum in illud jus competiisset, vigesimum quemque arma corripere denuo juberent, eo fine, ut in quocunque loco Cæsar, quem pro solita sua modestia *hostem* appellitabant, impetum facturus sit, sese ei opponerent: Id vero non minus ridiculum, quam protervum erat, quod hi seditionis, ne palam Cæfarem oppugnasse crederentur, in illius Belliduces, quos tamen ad reprehendos rebellium insultus Cæsar emiserat, totam culpam, & bellici apparatus necessitatem conjecerint, eosque tanquam hostes habuerint, *quorum*, ut subdole spargebant, *tanta fuerat malitia,*

Hist. Eccles. Tom. LVI.

T ut

Sæc. XVII. ut nec Cæsari obtemperantes, omnia sibi
A.C. 1619. vertere, & non solum Majestatis diplomatis
privilegiisque omnibus, sed vita etiam &
fortunis privare Ordines, Regnumque alii
possidendum dare conarentur. Nimis vero luculenter patuit horum Rebellium
fallacia; cum hi nullum omnino Cæsaris Belliducem, aut födere junctum
nominare potuerint, qui toto hoc turbaram tempore expeditionem in rebelles hosce Protestantes proprio Marte
aut Cæsarlis, Bohemique Regis injussum suscepisset. Num vero Bellidux ille
Cæsari non obediens, vel malitiosus hostis
&c. appellari meretur, qui Cæsarlis seditiosos reprimentis mandata exequitur? nonne potiori jure haec calumnia
in eos retunditur, qui concitata rebellione legitimum suum Principem ad capessenda arma provocarunt?

§. LXXVI.

Mathias Imperator Augustissimus homo mortuus.

Ludolph.

l. 19. c. 2.

Barre hist.

d' Allemagn.

Hist. Gram-

mond. l. 4.

Cluverius

epit. p. 779.

Ineunte Mense Martio Tampirensis Comes promotis ad Grætsnam castris
hoc oppidum ad transitum in Bohemiam situm intercepit, illoque, cum ejus
arcem expugnare haud posset, incenso, discessit, Viennam profectus, ubi medias inter hasce turbas, & reducendæ pacis

pacis curas Mathias Imperator, morbis Sæc. XVII.
& annis fractus die vigesima ejusdem A.C. 1619.
Mensis hora circiter nona antemeridiana anno ætatis sexagesimo secundo,
quem Astrologi climatericum magnum
vocant, extinguitur, cum rexisset Imperium annos septem, Bohemiam novem, & Hungariam decem. Erat is
secundo genitus Maximiliani II. Cæsar-
is Filius, Imperator vere pacificus,
nec novitatum amans, & quod præci-
puum, summa pietate conspicuus,
atque in avitæ Religionis cultu con-
stantissimus, quo tamen studio Prote-
stantium, licet necessitate compulsus
eis plurima indulsisset, invidiam, ar-
ma, imo & convitia sibi accerfebat:
hos inter Cluverius eundem *amplioris*
spei quam gloriæ Augustum nominare non
erubuit: non minus proterve sparge-
bant alii, quod Mathias ira in Ferdi-
nandum Regem incensus, minitatus
fuerit, se ad Protestantum partes ac-
cessurum, ab hoc tamen proposito per
Cardinalem Dietrichsteinum deterri-
tum fuisse. Petulantius adhuc nugan-
tur Magdeburgenses Ephemeridum vul-
gatores, qui auctore Joanne Franco
tradunt, quod *Sacerdos haud prius un-*
dioni sacræ manum admovere voluerit, quam
unathematis Pontificii vinculis, quibus Ma-
thias (inscius etiam) fuisset innodatus,

T 2

Apo-

Sec. XVII. Apostolici Nuntii auctoritate solveretur:
A. C. 1619. qualis vero Ecclesiæ disciplina tradit,
 quempiam vibrati in eum anathematis
 usque ad mortem suam inscium ab hac
 censura solvendum fuisse?

Ceterum defuncti Cæsaris corpus
 die vigesima quinta Martii ad Virginum
 Regiarum cænobium deferebatur, ex-
 quiis solemni ritu vigesima quarta Apri-
 lis die celebratis, paulo ante vero Pa-
 risiis defuncto Cæsari die decima octa-
 va ejusdem Mensis a Rege parenta-
 tum est.

§. LXXVII.
*S. R. Imperii Electores a Moguntino
 ad novi Imperatoris electionem
 Francofordiam convocati.*

*Hist. d' Alle-
 mag. Barre
 Merc. Gal-
 lob. t. 12. l. 4.
 Khevenhill.
 t. 9. p. 67.*

Justis defuncto Cæsari magnificentia
 ac pompa vere Regia persolutis, Pa-
 latinus & Saxonie Electores vicariam
 Imperii administrationem suscepérunt:
 Schwicardus vero Moguntinus Elector
 pro munéris sui ratione ceteros S. R.
 Imperii Electores Francofordiam ad
 novi Imperatoris electionem die vigili-
 ma Julii suscipiendam evocabat, re-
 clamante Friderico Palatino, qui res
 suas, si ad comitia veniret, in discrimen
 adduci caussatus Moguntinum per suum
 Legatum Heidelbergam ad privatum
 collo-

colloquium invitabat, quo etiam Mo- Sæc. XVII.
guntinus venerat, prius tamen cum A.C. 1619.
Electoribus Saxonis contulit, quid
Palatino, Saxone & Brandenburgico com-
parere recusantibus, agendum esset?
Interim vero Egeranæ compositionis
negotio per Cæsar's mortem interciso,
Ferdinandus Bohemiæ & Hungariæ
Rex, cui Albertus Archidux Austriæ
possessionem, Regimenque cesserat, mox
illud adiit, omnesque harum ditionum
populos in sacramentum suum adigere
intentus fuit, reclamantibus Austriæ
Ordinibus, qui petito deliberandi spatio
prius militem inde abduci, suisque que-
relis remedium adhiberi postulabant.
Insuperhabita horum repugnantia idem
Ferdinandus datis ad Bohemos Cæsa-
ris defuncti Ministros literis significa-
bat, quod illos in commissa ipsis a Cæ-
fare defuncto vicaria Regni administra-
tione confirmaret, simulque turbis om-
nibus per privilegiorum confirmatio-
nem, finem imponere decrevisset, de-
cetero autem speraret, quod Bohemi
Ordines, postquam eis omnia indulsisseret,
vicissim sibi obsequium omne præstituri
essent. Ne vero cum duntaxat in pro-
missis hærere, pro more suo caussaren-
tur, reipsa ad supremum Regni Bur-
gravium per Adamum Walsteinum Re-
gium diploma transmisit, quo universo

T 3

Bohe-

Sæc. XVII. Bohemiæ Regno sua jura, immunitates, statuta, literas Majestatis, tam in Religione, quam in aliis politicis concessa privilegia, fœdera inter Ordines *sub una & utraque annis prioribus inita*, modo tamen illa ad evertendam fidem Catholicam non tenderent, & aliunde æquis, antiquisque consuetudinibus consona essent, rata habebat. Præterea fidem dabat Ferdinandus, quod arcem Carolostadianam conservare, ac nonnisi indigenas Bohemos ad Regni ministeria adhibere, nec monetam Bohemicam diminuere, & denique omnia promissa exacta servare velit.

§. LXXVIII.

Bohemi Protestantes Ferdinandi Regis clementia ferociores effudi.

Priorat.
Hist. di
Ferd. III.
part. I. l. I.
Pufendorff.
l. I. sect. 25.

Carafa
Germ.

Quoniam vero Bohemi Protestantes in sua seditione persistere, atque repudiato Ferdinando alium suæ factio-
nis Regem intrudere decrevissent, fa-
ctam privilegiorum confirmationem non
acceptarunt, cauſſantes quod Ferdinandus perperam se *Bohemice hæredem no-*
minasset, suasque literas inscripsisset
ad eos Regis Bohemorum Administros,
quos ipsimet suis officiis dejectos in or-
dinem redigissent, quo circa Ferdinandum

dum legitimum suum Regem, nequi- Sæc. XVII.
dem reſponſo dignati (quæ ſolita hæ- A.C. 1619.
reticorum ac rebellium humanitas eſt) *Jæger Hift.*
multo audaciſ bellum promovebant, pro- *l. 9, cap. 1.*
poſitib ad pacem iis conditionibus, quas vel *Adlzreit.*
iſi admiſſum iri desperabant. Præterea *Annal. Boh.*
datis ad Saxoniæ & Palatinatus Ele- *pag. 3. l. 4.*
ſtores literis ſignificabant, quod Fer- *Blanc. Hift.*
dinandus, quin promiſſa adimpleret, *de Bavier.*
tom. 4.
ad Regimen accedere videretur, eoquod
turbarum Authores poſthabito Prote-
ſtantium decreto dignitatibus ſuis re-
ſtitutos velit, novumque militem ubi-
que conſcribat: pariter a Maximiliano
Bavariæ Duce petebant, ut Hispano-
rum ſubſidia, quæ jam parata erant,
a ſuis finibus arceret. Verum Dux
haud ignarus, quorū hæc ſpectarent,
reſpondit, quod a Cæſare, cum adhuc
in vivis eſſet, fruſtra petiiffet, ne co-
piæ militares per ſuas Provincias iter
facerent: nunc vero id prohibere, ſibi
haud integrum foret, eoquod vires ad
„manus non eſſent, quibus obſiſteret,
„cum Bavaria adeo aperta foret, ut fi
„vel maxime vellet, Hispanis transiſum
„in Bohemiam prohibere haud poſſet;
„maxime cum Imperii leges, mores-
„que conſulant, amicis, accedente
„Cæſaris voluntate, transiſus copiam
„facere, dummodo hi de damno per
„Sponſores caveant, de cetero autem

T 4

„ma-

Sæc. XVII. „malis ex hoc bello obviare, in Ord.
 A. C. 1619. „num Bohemorum arbitrio foret; si
 „enim Regi suo, ut par est, obsequium
 „deferrent, exterum militem in ipso
 „cum finitimorum detrimento educere,
 „minime necessarium foret.,,

§. LXXIX.

*Austrii & Moravi a Protestantibus
 Bohemis ad rebellionem contra
 Ferdinandum Regem sollicitati.*

*Merc. Gal-
 lob. tom. 12.
 l. 4. pag. 48.
 Adlzreit. 1. c.
 Barre hist.
 d' Allem.
 pag. 470.*

Eo tempore, quo Bohemi rebelles Fer-
 dinandum Regem suum de bellico
 apparatu insimulabant, eidemque ob-
 latas Catholicorum suppetias avertere
 moliebantur, ipsi adversus eum omnes
 ipsius subditos ad defectionem, & re-
 bellionis societatem pelleixerunt, &
 quidem primo cum Austriæ Superio-
 ris Ordinibus fœdus instaurarunt, ut
 que eo firmius suo Principi resistere pos-
 sent, Danubium flumen, ducta in ut-
 ramque ripam catena, erectisque binis
 propugnaculis clauerunt, simul postu-
 lantes, ut Arx Linciensis præsidio nu-
 daretur, nec Bucquoius Cæsareus Bel-
 lidux in Austriam irrumperet. Inferio-
 res vero Austrii habitio Viennæ Con-
 ventu in duas dividebantur factiones,
 ex quibus Catholici Ferdinando sele

ultra

ultro sacramento dicarunt, Protestan- Sæc. XVII.
tibus rebellium partes sequentibus. A.C. 1619.
Inde elucet, quantum fides Catholica,
quæ Præpositis obedire non modo do-
cet, sed idipsum quod docet, præstat,
ab iis distet sectis, quæ id quidem spe-
cietenus docent, duntaxat tamen exe-
quntur, si id e re sua fore credunt, vel
Princeps prius horum Novatorum vo-
luntati se subjicit. Porro hi seditiosi
Protestantes novis universo Bohemiæ
Regno delectibus indictis exercitum
suum indies augebant, atque ad signa
quoscunque Ferdinandi subditos tam
Austriacos, quam Moravos & Silesitas
edictis convocabant, Regias vero Fer-
dinandi copias, quo cunque modo pos-
sent, infestabant, ac novissime Buc-
quoium, qui opima rebellium præda
onustus Polnam contenderat, cæsis suo-
rum quadringentis, abactoque spolio
retrocedere cogebant: Kinskius quo-
que Tribunus ex Budovisiniis Præsidia-
riis ducentos sexaginta cecidit, ac cen-
tum quadraginta captos abstraxit. Mans-
feldius quoque Pilsnæ viciniam longe
lateque devastabat. His igitur succe-
sibus Bohemorum potentia simul & pe-
tulantia eo usque excreverat, ut illos
Moraviæ Status, qui ad ipsorum partes
accedere adhuc recusabant, vi ad re-
bellionis societatem pertracturi, Tur-

T 5 ria-

Sæc. XVII. rianum Comitem cum sexdecim mil.
Sæc. 1619. lium exercitu in hanc ditionem emit-

terent. Hic ergo die vigesima secunda Aprilis positis ad Iglaviam castris hanc urbem nullo ferme negotio intercepit, postea præter Brucense Monasterium Trebnitsium, Polderbeream, Moravo-Budovizium; Zwambram aliasque Ferdinandi urbes occupavit, rapidoque victoriæ cursu ad Olomuzium usque vastatione progressus est, vix ullo sese opponente, eoquod Protestantes, qui Catholicis ubique numero prævalebant, jam antea cum seditionis conspirassent. Demum ab altera parte Silesii post munitum Troppaviensem Principatum duo Moraviæ oppida Lipnizium & Rhenitium Ferdinandi obsequio subduxerunt: Enimvero adversus iniquam hanc rebellium violentiam querebatur Pope-lius, qui, cum Moraviam suæ fidei a Rege commissam habuisset, hostilis hujus irruptionis caussas sibi exponi, a Turriano petiit, hic vero audacter eidem respondit, quod aliorum jussu tanquam amicus & frater advenisset, eos duntaxat infectatus, qui ejus hostes sese profiterentur.

§. LXXX.
Brunna a Turriano Comite capta.

Cum

Cum ergo Turrianus Comes rebelli- Sæc. XVII.
bus passim fausta acclamantibus, A. C. 1619.
ac nemine obfistente totam pene Mora-
viam victricibus armis suis emensus
effet, Brunna celeberrima hujus Mar- Adlzeit.
chionatus civitas, cum resistendo impar l. c.
effet, rebellium furori cefit. Eo tem- Germ. p. 68.
pore Moraviæ Ordines ibidem comitia
agebant, quos Turrianus in Bohemo-
rum rebellium societatem pertrahere
moliebatur: obſtiterant tamen Mora-
viæ Rectores, Cardinalis Dietrichſtei-
nius Princeps longe clarissimus, Liech-
tenſteinius, & Zerotinus Barones: re-
pugnabant quoque Ferdinandeæ mili-
tiæ Tribuni: prævaluit tamen eorum
rationibus præpotentia Turriani, unde
Cardinalis, cum omnia per iniquam
vim agi, atque ad reprimendos rebel-
les sat virium haud supereffe cognosce-
ret, misso ad Turrianum Oratore eidem
significabat, quod quidem fæderi acce-
deret, ea tamen lege, si nec metu nec
in Regis præjudicium id feciffe videa-
tur. Idem postea alii Magnates Catho-
lici, atque inter eos Princeps quoque
Liechtensteinius fecerunt, petitisque
publicæ fidei literis se Brunnam pro-
fecturos, & instaurato fœderi nomina-
datus polliciti sunt. Nec his tamen
flectebatur Turriani animus; cum e-
nim Wallensteinius, Tampierensis, &
Nach-

Sæc. XVII. Nachotius Cæsarei Belliduces rebel.
 A. C. 1619. lium audaciam reprimere pararent, eo-
 rumque milites, inferioresque Tribuni
Bellus p. 182. ab Ordinibus Acatholicis corrupti re-
 lictis signis ad Bohemorum castra de-
 fecissent, Protestantes Ordines, qui
 Snami erant, cognita horum perfidia
 cum copiis suis Brunnam abierunt,
 ibidemque ex congregatis civibus, an
 Protestantibus fidem spondere vellent,
 sciscitati sunt, quibus ex metu annuen-
 tibus ad arma conclamatum, receptis-
 que in urbem militibus occlusisque por-
 tis juramento sese invicem contra Cæ-
 saream suam Majestatem obstrinxerunt.
 Accedentes postea Cardinalem, qui
 Præfecti supremi officio fungebatur, an
 de Wallensteinii & Nachotii conatibus
 cognitum quid habuissent, atrocibus
 verbis interrogarunt, simulque eum a
 Præfectura abstinere jussérunt, qui ta-
 men hac violentia perterrefactus, dum-
 modo ejus vitæ parceretur, ulro se of-
 ficio suo abdicaturum respondit: Idem
 quoque Protestantes Ordines a Tsero-
 tino & Liechtensteinio sciscitati sunt,
 postea Senatum, qui Catholicæ Reli-
 gionis erat, cur insciis Ordinibus mili-
 tes in arcem Spilbergensem introduxis-
 set? interrogarunt, quo, id consciis
 civibus factum esse, respondentे, civi-
 bus autem id negantibus Senatum ad-
 egerunt

egerunt, ut hos milites unacum eo- Sæc. XVII.
rum Tribunis exauctorarent, arcisque A.C. 1619.
claves Protestantibus traderent, quo-
rum tanta erat in Catholicos rabies,
ut parum abfuerit, quin eadem vi,
quam sub turbarum initium Pragæ Cæ-
fareis Administris intulerant, Consu-
les & Archigramatum quoque e fene-
stris præcipites darent. Dein die ter-
tia Maij Turrianus Comes, rebellium
Caput, in mandatis dedit, ut Cardina-
lis Dietrichsteinius, & Carolus Tsero-
tinus, qui Ferdinandi partes tueban-
tur, in custodia tenerentur: sequenti
autem die congregati Ordines Prote-
stantes decernebant. I. Brunnenis Se-
natus, utpote Catholicus, ratione Pro-
testantibus reddita, universus Curia
pellatur, omnesque Præfecti loco a-
moveantur, aliis, qui Evangelicæ Re-
ligioni addicti essent, subrogandis. II.
Quia Capitulum Olmucense & Brun-
nense, eorumque Prælati Bohemorum
partes tueri, copiasque submittere re-
cusarunt, omnia Episcopi, Capituli,
Monasteriorum, & Monialium bona a-
pus sequestrum deponerentur, eorum
vero subditi *sacramento*, quo illis *obstricti*
erant, solverentur, & Ordinibus subjice-
rentur, eorumque bona venderentur.
III. Abbatum, Præpositorum, Mona-
chorum, omniumque Ecclesiasticorum
redi-

Sæc. XVII. reditus, præter exigui victus annuos
A. C. 1619. census, in fiscum redigerentur. IV.
Monialibus nuptias contrahendi potes-
tas fieret, constituta dote ex communi
ærario. V. Omnes Ecclesiasticorum
& Catholicorum ædes, & Monasteria
tam in urbis, quam extra pervesti-
garentur, atque exin aurum, argen-
tum, arma, annona, & instrumenta
bellica afferrentur, certo loco repo-
nenda. VI. Monachis & Virginibus, quæ
ultra suum statum servare voluerint,
victus suppeditarentur ex bonis occu-
patis & dividitis. VII. Ecclesia ad
Sanctum Jacobum Catholicis eripere-
tur, concionibus dein Evangelicis in
ea habendis destinata. Mitiora sane
ab Evangelico - Calviniana mansuetu-
dine & seditioso horum genio exspe-
ctari haud poterant.

§. LXXXI.

*Jesuitæ a Protestantibus Bohemis &
Moravia ejeciti.*

Bellus p. 183. Ut autem hi rebelles suum in Catho-
lib. 3. licos odium luculentiori specimine
Merc. Gal- testatum redderent, die sexta Maij Je-
lob. tom. 12. suitas ex urbe, totaque ditione prosciri-
lib. 4. pferunt, Brunnae edito hanc in rem se-
Joan. Franc. quenti decreto: *Quandoquidem non so-*
pag. 2. *lum nobis, sed toti etiam mundo satis jam*
con-

constet, quid non solum in Bohemiæ Regno, Sæc. XVII.
sed & alibi passim Jesuitæ hactenus effe- A. C. 1619.
rint, quod nimis ut multorum potentif-
simorum Regum, Principum, procerumque
interitus, sic bellorum etiam, & multarum
cædium causa semper fuerint, & insuper e-
tiam turbarum istarum, quibus patria sua
Moravia viribus exhausta, & ad interitum
fere tota redacta sit, auctores verissimi ex-
titerint, non dubitamus jam amplius, quin
illi ipsi sint, qui omnia Consilia in patriæ
suæ perniciem dirigant, eoque nomine ex
tota Moravia proscriptos, profligatosque
vellemus. Mandamus igitur Rectori, Ma-
gistris, & reliquis Jesuitis omnibus in ci-
vitatibus, oppidis, pagis & locis Mora-
viæ quibuscumque commorantibus, ut tem-
plorum, & Collegiorum suorum claves com-
missariis suis sine exceptione & mora omni-
tradant, ex patrice suæ finibus se prori-
piant, nec unquam posthac in Moraviam
sub quocunque etiam titulo, & praetextu
revertantur, hac expressa denuntiatione ad-
dita, ut a quocunque statuum posthac in
Marchionatu isto deprehensi fuerint, capitis
suppicio, etiam non dicta causa affiantur.

Hujus decreti executio tanto ardo-
re a rebellibus urgebatur, ut nec pran-
dio, quod jamjam apponebatur, Jesui-
tis permisso, togis superinjicere pallia,
capitibusque pileos juberentur. Illicet
itaque e Collegiis suis ejecti, post ad-
emptas

Sæc. XVII. emptas monasterii Templique claves
A. C. 1619. urbe una omnes egrediuntur exultatum,
 quo casus eos aut consilium deduceret.
 Sesqui hora minus intercesserat, cum
 in suburbano prædio, quod Jesuitarum
 possessionis erat, incendium tam atrox
 erumperet, ut decem circiter ædibus in
 cinerem redactis flammæ in ipsam ur-
 bem progressuræ timerentur; sub pri-
 mum statim incendii conspectum, ru-
 mor per urbem volabat, Jesuitas, ne
 arcana eorum scripta in hostium manus
 incidenterent, hujus incendii auctores ex-
 stitisse, mox igitur Turriani Comitis
 jussu quinquaginta Moravorum equites
 cursim Jesuitas aliquousque progressos
 insequuntur, eorumque triginta duos
 Brunnam rapido tumultu retrahunt
 quæstioni subjiciendos, qui tamen in-
 nocentes deprehensi, e custodia dimis-
 tebantur. Paulopost Jesuitæ pariter
 ex universo Hungariæ Regno ejicie-
 bantur, a Protestantibus insimulati,
 quod eorum suasu Belgioſa Bellidux
 Caſſoviæ Protestantes ingenti clade ve-
 xarit, eorum Ecclesiæ & Scholas clau-
 serit, pluresque calamitates intulerit.
 Horum exemplo incitati Silesii Protes-
 tantes pariter die vigesima quarta Ju-
 nii Jesuitas suis terris expulerunt, in-
 dignatione in eos ideo effusa, quod
 Silesii a Ferdinandō plenum sectæ fuere
 arbitrii.

*Ortelius
 contin. t. 2.
 pag. 64.
 Barre l. c.*

arbitrium ac diploma Majestatis extor- Sæc. XVII.
A. C. 1619.
quere haud possent; quamvis enim Ferdinandus ad Silesianos Protestan-
tes Ottonem Meliandrum, pro firman-
da pace & præcavendis tumultibus
ablegasset, pollicitatione facta, quod
sua eis privilegia confirmare vellet, dum-
modo quieti subsisterent, hi tamen hac
gratia haud contenti, audacter respon-
derunt, Ferdinandus Austriacus, Bohe-
morum aliarumque adjacentium Provincia-
rum tumultus nostra pace sedare incipiat,
nos quoque suo tempore & loco faciemus,
quid nostra intererit. Insolens hoc re-
sponsum novis insultibus confirmarunt,
ut enim in illis locis Ferdinando Regi
nullius auxilii spes aut solatium super-
esset, etiam ejus Fratrem Carolum Au-
striacum Ordinis Teutonici Magistrum,
Vratislaviensem Episcopum, incusso
minarum metu, structisque in ejus vi-
tam insidiis propinquam in Sarmatiam
extruserunt, Vratislavienses vero Ca-
nonicos, quos a Ferdinandi studio a-
vertere moliebantur, dire vexarunt:
Leopoldum quoque Ferdinandi fratrem
Argentinensem & Passaviensem Epi-
scopum modo in Tyrolin, modo in Al-
satiam, mox alibi auffugere com-
pulerunt.

Hist. Eccles. Tom. LVI. U §. LXXXII.

Sæc. XVII.
A.C. 1619.

§. LXXXII.

*Vienna a Turriano Comite incassum
tentata.*

*Barre l. c.
Ludolph.
pag. 736.
Merc. l. c.
Le Blanc.
Hist. de Ba-
vierr. t. 4.
pag. 70.*

Postquam Bohemi Protestantes, qui specioso, falso tamen nomine, se Directores appellabant, Hungariam, Moraviam & Silesiam sibi addictas noverant, Turriano Comiti in mandatis dedere, ut harum ditionum suppetiis auctus, Austriam invaderet, ipsamque Viennam, cum ibi Ferdinandus Rex sedem suam tunc teneret, obsidione cingeret. Cognito hoc Bohemorum consilio Austriae inferioris Protestantes, ut novam hanc expeditionem Turriano faciliorem redderent, datis ad Ferdinandum literis rogabant, quatenus patriam ab omni milite suo liberaret, nec permitteret, ut novæ expeditiones & militum delectus in Hungaria fierent. Verum Ferdinandus, quorsum fallaces eorum preces spectarent, haud ignarus, ferio de propulsanda imminentे eorum vi cogitare cœperat. Interim Turrianus Comes in inferiorem Austriam irrupturus, locis oppidisque aliquot interceptis Labaccum Cæfareo præsidio munitum cinxit: mox vero Status Catholicus missus ad Comitem Bochemio interrogabant, quid caussæ haberet, quod

quod cum tanto exercitu Regionem Sæc. XVII.
istam infestaret, cum tamen ipsi nec A.C. 1619.
illum nec Bohemos offendissent: de
cetero autem petitum foedus non aver-
sarentur, dummodo illud contra Do-
mum Austriacam, Ordines, & Religio-
nem Catholicam haud pugnaret. Ve-
rum Turrianus arrogantia verborum
intolerabili hæc respondit: „Hostem
„profligare, si vel Jerosolymis esset, cu-
„pio, oppressosque juvandi caussa hanc
„Provinciam ingressus sum: Catholici
„posthac non sibi in animum inducant,
„Religionem suam, ut antehac, instar
„olei, quod aquis supernatat, Religioni
„Protestantium dominaturam: Prote-
„stantes æque honesti sunt ac Catholici,
„& re nulla Catholicis ad eum usque
„diem cesserunt Evangelici, ideoque
„nec hi in posterum etiam uno pilote-
„nus, eis auctoritate Sacrorum, nec
„dum æqualitate auctoritatis cedant,
„nullaque habita Religionis ratione de-
„inceps æqualitas servetur, & quan-
„tum una pars obtinet, tantum & al-
„teri parti juris permittatur, ut sic fu-
„turus Rex a Cleselianis insidiis tutus,
„Rempublicam digne administrare va-
„leat. Sumptus & pecuniam auxilium-
„que, unde accepturus sim, non curo,
„Deo me committo. „ Prolatis Thra-
sonicis hisce verbis Buchemio pollici-

U 2 tus

Sæc. XVII. tus est, quod si Cæsareis præsidariis
 A. C. 1619. Labacco abductis portæ civitatis aperi-
 rentur, & a Protestantibus præsidio post-
 hac firmarentur, nil hostile ibi moliri

Massen. An- vellet. Hoc pacto Turrianus Labac-
nal. Trev. cum ditione accepit. Inde vero
l. 23.

Viennam contendens, ibidemque die
 secunda Junii castra metatus, trajecto
 Danubio die sexta ejusdem Mensis sub-
 urbia occupabat, explosisque belli tor-
 mentis urbem nullo negotio expugnam-
 dam sperabat, eoque ex civibus non
 pauci clandestina cum Bohemis consi-
 lia fovissent. Die octava Junii Austriæ
 Ordines missis ad Comitem Legatis in-
 opinæ hujus invasionis caussam ab eo
 sciscitabantur, quibus ille respondit,
 quod Hungarorum tyrannidem in Bo-
 hemos exercitam ulturus advenisset,
 simul vero postularet, ut revocato Hun-
 garico, alioque milite nullus amplius
 in Regiones istas introduceretur, sin-
 minus, intentatam sibi tyrannidem ad-
 hibita vi propulsare cogeretur. Tan-
 tam arrogantiam Turriano inspirabat
 Viennensis urbis mox occupandæ fidu-
 cia, quam non parum augebant di-
 scordes inter se Austriæ Ordines, nec
 non civium non pauci hæretica jam
 labe infecti, atque ad rebellionem pro-
 clives. In hac igitur rerum vicissitu-
 dine Ferdinandus humana ope & con-

filio

filio destitutus. nil reliquum habebat, **Sæc. XVII.**
quam ut ante Crucifixi imaginem pro- **A.C. 1619.**
nus, supplexque in terram abjectus Dei
auxilium præstolaretur, quod & brevi
ad futurum de cælo, asseveranter Do-
mesticis suis affirmabat. Nec sua eum
fæsellit exspectatio; interea enim ad
Bucquoianæ castra præter Hungaros
magno numero auxiliares milites in
Belgio collecti in Bohemiam penetra-
bant, ac Budovisium, quod a Bohe-
mis desertum Cæsarei recuperaverant,
hostium magis voto quam ferro lacef-
sti impune pervenerant, quibus sup-
petiis auctus Carolus Longuevalius
Bucquoii Comes die octava Junii noctis
silentio ad Nodlitum, ubi Mansfeldia-
num erat præsidium contendit, incenso-
que oppido Tinam versus castra promo-
vit, initoque atroci, necnon ad sextam
horam protracto prælio Mansfeldium
ingenti clade protrivit, Reingraffio &
Arpo, primorum ordinum Ductoribus,
ac duodecim millibus Bohemorum præ-
cipue peditum captis, omnibusque tor-
mentis, totoque belli apparatu victo-
rum manibus relicto. Hac victoria
animatus Bucquoius quamplurimas ur-
bes & arces partim ditione, partim
armorum vi, tam prospero successu
Bohemis rebellibus eripuit, ut inde
Cæsareis copiis aditus in Austriam, ac

U 3

libera

Sæc. XVII. libera commeandi facultas esset. A.C. 1619.

cepto igitur de clade Mansfeldii, & Bucquoii in Regnum irruptione nuntio, Turrianus castris nocturno silentio motis Viennæ obsidionem solvere coactus est, cum exercitu suo in Bohemiam reversus, ubi Pragenses Catholici ob partam victoriam Deo grates repensuri Hymnum, quem vocamus *Ambrosianum*, solemnitate publica decantarunt, non sine maxima Protestantium indignatione, ex quibus petulantiores San-Jacobæam ædem & Asceterium incursantes tecta Catholicorum omnium, sacra pariter & profana, omni vi diripere, direptaque solo funditus æquare tentabant, quod & fecissent, nisi Magistratum armato satellitio repressi fuissent. Diluit tamen Catholicorum gaudium haud ita multo post secuta Hungarorum a Solmensi Comite fusorum clades, quæ tamen haud quaquam par erat Mansfeldianæ, cui similis universo prius belliBohemici tempore nulla accidit: Sub idem ferme tempus Monachii die undecima Julii advenit Jacobi Angliæ Regis Legatus cum Maximiliano de pace, si qua conciliari posset, acturus; verebatur enim Rex, ne suus Gener Palatinus Elector pravis suorum consiliis ad belli cum Bohemis societatem & Imperialis coronæ ambitum abriperetur.

HISTO-

Le Blanc.
Hist. de
Bav. t. 4.
pag. 69.